

JULIAN
BARNES
i u b i r e e t c .

B A B E L

colecție coordonată de Dana Ionescu

BABEL

JULIAN BARNES s-a născut în Leicester, Anglia, în 1946. A studiat la City of London School între 1957 și 1964, apoi la Magdalen College, Oxford, absolvind (cu onoruri) în 1968 secția de limbi moderne. După încheierea studiilor, a lucrat ca lexicograf pentru *Oxford English Dictionary* timp de trei ani. Din 1977, a devenit redactor literar și a semnat recenzii în *New Statesmen* și *New Review*. Între 1979 și 1986 a realizat cronici de televiziune, mai întâi pentru *New Statesmen* și apoi pentru *Observer*.

Opera lui Julian Barnes numără peste cincisprezece volume de proză, povestiri scurte și eseuri, cariera sa literară fiind încununată de numeroase premii și distincții: Somerset Maugham Award pentru *Metroland* (1981), Geoffrey Faber Memorial Prize (1985), Prix Médicis pentru *Papagalul lui Flaubert* (1986), E.M. Forster Award (decernat de American Academy and Institute of Arts and Letters, 1986), Gutenberg Prize (1987), Grinzane Cavour Prize (1988), Prix Femina pentru *Trois* (1992). A fost de trei ori finalist la Booker Prize: în 1984 pentru *Papagalul lui Flaubert*, în 1998 pentru *Anglia*, Anglia și în 2005 pentru *Arthur & George*. Statul francez i-a acordat în 1988 titlul de Chevalier des Arts et des Lettres, în 1995 a fost numit Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres, iar în 2004 a primit titlul de Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres. De asemenea, în

1993 a primit Shakespeare Prize acordat de fundația FVS, iar în 2004 a primit Premiul Statului Austriac pentru Literatură Europeană. În prezent locuiește la Londra.

În 2011, i-a fost decernat Man Booker Prize pentru romanul *Sentimentul unui sfârșit* (Editura Nemira, 2013).

JULIAN
BARNES
iubire etc.

traducere din limba engleză

CORNELIA BUCUR

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BARNES, JULIAN

Iubire etc. / Julian Barnes ; trad.: Cornelia Bucur Ed. a 2-a. - București: Nemira Publishing House, 2014

ISBN print: 978-606-579-788-8

ISBN epub: 978-606-579-982-0

ISBN mobi: 978-606-579-983-7

I. Bucur, Cornelia (trad.)

821.111-31=135.1

Julian Barnes

LOVE, ETC.

© Julian Barnes, 2000

© Nemira, 2006, 2014

Coperta: Cristian FLORESCU

Lector: Dana IONESCU

Tehnoredactor: Magda BITAY

Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CURPINS

Despre autor

1 Îmi amintesc de dumneavoastră

2 Povestea, până acum

3 Povestea curge lin

4 Între timp

5 Acum

6 Doar Stuart

7 Cina

8 Fără resentimente

9 Pui indian la cazan

10 Prezervative

11 Nu sunt pasăre-țesător

12 Vreau

13 Picioarele sofalei

14 Iubire etc.

15 Știți ce se întâmplă?

16 Cum preferați?

17 O sculă printre drahme

18 Consolări

19 Vremea întrebărilor

20 Ce părere aveți?

Lui Pat

ÎMI AMINTESC DE DUMNEAVOASTRĂ

Stuart Bună ziua!

Ne-am mai întâlnit. Stuart. Stuart Hughes.

Da, *sunt* sigur. Absolut. Acum vreo zece ani.

Nu-i nimic, se mai întâmplă. Nu trebuie să mimați. Dar eu îmi amintesc de dumneavoastră. *Eu* îmi amintesc de *dumneavoastră*. Ar fi fost și greu să uit, nu? Puțin mai mult de zece ani, chiar, dacă mă gândesc bine.

Mda, m-am schimbat. Sigur. Pentru început, aici totul e grizonant. Nici măcar sare-cu-piper nu mai pot să-i spun, nu? A, apropo, și dumneavoastră v-ați schimbat, să știți. Poate credeți că sunteți la fel ca atunci. Credeți-mă, nu sunteți.

Oliver Ce bolboroseală prietenoasă se aude din bârlogul alăturat, ce miorlăieli și bufnituri din celula cu pereții capitonați? Să fie oare trecutul – trecut în sensul de fostul – meu prieten Stuart?

„Îmi amintesc de dumneavoastră.” Tipic pentru Stuart. E atât de trecut, atât de fost-la-modă, încât îi plac cântece lăcrimoase dinainte de a se naște. Vreau să zic, e una să-ți placă muzica de doi bani, care ți-a acompaniat primele zvâcniri desfrânate ale libidoului, chiar dacă e vorba de Randy Newman sau Luigi Nono. Dar să-ți placă lălăielile estivale ale unei generații trecute – asta e atât de mișcător și tipic pentru Stuart, nu credeți?

Lăsați expresia mirată. Frank Ifield. *I Remember You*. Sau, mai bine zis: *I remember yo-oo / You're the one that made my dreams come troo-oo*. Da? 1962. Iodlerul australian cu cojoc de pilot auto? Exact. Și ce paradox social trebuie să fi fost! Am tot respectul pentru verii noștri bronzăți pe plajele australiene, desigur. În lumea aceasta a supunerii umile față de orice subgrupare culturală, nu vreau să se spună că am ceva împotriva iodlerului australian *per se*. Chiar dumneavoastră ați putea fi unul. Dacă vă îmboldesc, oare nu iodleriți? Caz în care vom schimba priviri directe, oneste și o strângere de mână.

Și dacă – printr-o fericită coincidență – sunteți jucător elvețian de cricket, vlăstar din Oberland-ul Bernei, dați-mi voie să spun doar: 1962 a fost exact anul primei revoluții Beatles pe patruzeci și cinci de turații, iar Stuart cântă Frank Ifield. Eu atât am avut de zis.

Apropo, sunt Oliver. Da, știu că știți. Mi-am dat seama că *de mine* v-ați amintit.

Gillian Gillian. Poate vă amintiți de mine, poate nu. Are vreo importanță?

Ce trebuie să înțelegeți este că Stuart vrea să-l simpatizați, are nevoie să-l simpatizați, în timp ce lui Oliver i se pare greu de crezut că ar putea să nu vă placă de el.

Mă priviți sceptic. Adevărul este însă că, pe parcursul anilor, am văzut oameni detestându-l pe Oliver și, aproape în același timp, căzând victime farmecului lui. Bineînțeles că sunt și excepții. Dar e bine să fiți avertizați.

Iar eu? Da, aș prefera să mă simpatizați, și nu invers, dar e normal, nu-i așa? În funcție și de cine sunteți, bineînțeles.

Stuart În realitate, nu mă refeream câtuși de puțin la cântecul acela.

Gillian Zău, nu am timp. Sophie are astăzi lecție de muzică. Dar întotdeauna m-am gândit la Stuart și la Oliver ca la polii opuși ai... ceva, poate ai maturizării. Pentru Stuart, maturizarea însemna adaptare, însemna să faci pe placul oamenilor, să devii membru al societății. Oliver nu a avut problema asta, el a avut întotdeauna mai multă întredere în sine însuși. Care e termenul pentru plantele ce se mișcă după soare? Helio – ceva. Așa era Stuart. În timp ce Oliver...

Oliver ...era *le roi soleil*, nu? Cel mai frumos compliment conjugal care mi s-a făcut în ultima vreme. Am fost făcut în multe feluri în

firimitura asta sublunară pe care o denumim viață, dar Regele Sol e nou. Febus. Foe-Fi-Fo-Fumbus.

Gillian ...*tropic*. Heliotropic, ăsta era cuvântul.

Oliver Ați observat cum s-a schimbat Gillian? Cum împarte oamenii în categorii? Trebuie să fie sângele ei franțuzesc. E pe jumătate franțuzoaică, vă amintiți? „Pe jumătate franțuzoaică, dinspre mamă” – asta ar trebui, în mod logic, să însemne pe sfert franțuzoaică, nu credeți? Dar, așa cum au remarcat toți marii moraliști și filozofi, ce are viața cu logica?

Acum, dacă Stuart ar fi fost franțuz, în 1962 ar fi fluierat versiunea galică a lui *Let's Twist Again*, interpretată de Johnny Hallyday. Ce idee, nu-i așa? O *pensée* pătrunzătoare. Și încă una: Johnny Hallyday era pe jumătate belgian. Dinspre tată.

Stuart În 1962 aveam patru ani. Ca să știți.

Gillian De fapt, nu cred că împart oamenii în categorii. Dar, dacă există pe lume doi oameni pe care îi înțeleg bine, aceia sunt Stuart și Oliver. La urma urmelor, am fost măritată cu amândoi.

Stuart Logică. A folosit cineva cuvântul? Să vă dau eu exemplu de logică. Dacă pleci pentru un timp, oamenii au impresia că ai rămas neschimbat. E cea mai proastă logică pe care am întâlnit-o în ani de zile.

Oliver Apropo, să nu mă înțelegeți greșit cu privire la *les Belges*. Când micul mesean patriot se ridică vesel la dineu și cere: „Spuneți-mi numele a șase belgieni celebri”, eu sunt cel cu mâna pe sus. Nedescurajat de precizarea: „În afară de Simenon.”

Poate nu are nici o legătură cu sângele ei franțuzesc. Poate e vârsta mijlocie. Un proces care ne afectează pe unii dintre noi, chiar dacă nu pe toți. În cazul lui Gill, trenul intră în gară aproximativ la ora prevăzută, cu aburul punându-i în funcțiune adoratul țignal, cu cazanul un pic înfierbântat și dereglat. Dar întrebați-vă ce se va întâmpla când va ajunge Stuart la vârsta mijlocie și singurul subiect de dezbatere va fi dacă s-a întâmplat înainte sau după ce i-au coborât testiculele. Ați văzut fotografia aceea cu el în căruț, cu costumaș cu vestă și scutec în dungulițe?

În timp ce Oliver? Oliver a decis cu multă vreme în urmă – nu, a știut instinctiv – că vârsta mijlocie e oribilă, *déclassé* și, în general, o condiție sub limita inferiorității. Oliver își propune să comprime vârsta mijlocie într-o unică după-amiază de stat în pat, cu o migrenă. El crede în tinerețe și în înțelepciune și își propune să treacă de la tinerețea înțeleaptă la înțelepciunea tânără cu ajutorul unui pumn de pastile de paracetamol și al unei măști pentru ochi de la cine știe ce companie aeriană exotică.

Stuart Cineva spunea odată că poți recunoaște un egocentric după felul în care face referire la el însuși vorbind la persoana a treia. Nici măcar cei din familia regală nu mai folosesc pluralul majestății în ziua de astăzi. Dar vezi staruri din sport sau din muzica rock care

vorbesc așa despre ei înșiși, de parcă așa ar fi normal. Ați observat? Bobby Cutare, acuzat că s-a prefăcut ca să obțină un penalty sau ceva de genul acesta, răspunde: „Nu, Bobby Cutare nu e în stare de așa ceva.” Ca și cum ar exista un personaj diferit, cu același nume, care își asumă repercusiunile sau responsabilitatea.

Ceea ce nu este cazul lui Oliver. Nu s-ar putea spune că e tocmai celebru. Cu toate acestea, vorbește de-spre el spunându-și „Oliver”, parcă e medaliat olimpic cu aur. Sau poate schizofrenic.

Oliver Ce părere aveți despre restructurarea datoriilor pe axa nord-sud? Perspectivele pentru moneda euro? Zâmbetul de pe chipurile tigrilor asiatici? Credeți că reprezentanții industriei metalului au exorcizat fantoma topitoriilor? Sunt convins că Stuart are opinii robuste și impunătoare în toate aceste domenii. Nu e atât grav, cât pur și simplu gravid. Pariez pe șase belgieni celebri că nu cunoaște diferența dintre cei doi termeni. E genul de om pentru care cuvântul „gravid” ar trebui să aibă legătură cu gravura, tolomac ce e! Un arhetip al probității și așa mai departe. Dar, cum să spun, parcă lipsit de umor?

Gillian Încetați, amândoi. Potoliți-vă. Așa nu merge.

Ce impresie credeți că o să facem?

Oliver Ce v-am spus eu? Trenul intră în gară – puf-puf, uf-uf...

Gillian Dacă e să o luăm de la capăt, trebuie să respectăm regulile jocului. Fără dialoguri între noi. Și cine o duce pe Sophie la lecția de muzică?

Oliver Gillian, în caz că vreți să știți, e membru de onoare în Clubul Ghicitorilor.

Stuart Vă interesează carnea de porc? Cea adevărată, cu gust adevărat? Ce părere aveți despre GM?

Oliver Șase, în afară de Simenon? Simplu ca bună ziua. Magritte, César Franck, Maeterlinck, Jacques Brel, Delvaux și Hergé, creatorul lui Tintin. Plus cincizeci la sută din Johnny Hallyday de la mine, ca *pourboire*.

Gillian Încetați! Sunteți la fel de răi, amândoi. Nu înțelege nimeni ce vorbiți. Știți ce, cred că ar trebui să explicăm.

Stuart La fel de răi, amândoi. Consider că e o afirmație discutabilă. În situația dată.

Bine, vreau eu să explic ceva. Frank Ifield nu a fost australian. Poate a trăit acolo, dar s-a născut în Anglia. La Coventry, dacă vreți să știți. De asemenea, dacă tot suntem la subiectul acesta, *I Remember You* este o melodie a lui Johnny Mercer, compusă cu vreo douăzeci de ani înainte. Ce-i mână pe snobii culturii să-și bată joc de lucruri de care habar n-au?

Oliver *Să explicăm??* Nu putem lăsa asta pentru când om ajunge la Dies Irae, când vreun pandaemonian cu sex de hidră o să ne împungă în coaste cu joja și o șopârlă cu cap de liliac o să ne desfacă mațele de pe un troliu? Să explicăm? Chiar credeți că trebuie? Nu vorbim aici de o telenovelă și cu atât mai puțin de Senatul roman. Bine, dacă vreți. Eu primul.

Stuart Nu văd de ce-ar fi el primul. E absolut tipic pentru Oliver. Și-apoi, în marketing, oricine știe că prima versiune e cea care rămâne imprimată în memorie.

Oliver Te log, eu primul! Te log, te log, te log.

Gillian Oliver, ai patruzeci și doi de ani. Nu mai poți să spui te log.

Oliver Atunci nu-mi zâmbi așa. Te log. Te log, te log și iar te log. Hai, râzi puțin. Știi că vrei. Te rog. Te rog frumos.

Stuart Dacă asta e alternativa, prefer vârsta mijlocie. Oficial sau neoficial.

Oliver Ah, marketingul! Veșnicul călcâi al lui Ahile. Foarte bine, Stuart poate fi capul de coloană, dacă vrea, să tropăie pe prima turnantă, purtând ștafeta adevărului. Să n-o scapi, Stu-baby! Și să nu

calci în afara culoarului. Nu vrei să ne descalifice pe toți. E prea devreme.

Puțin îmi pasă cine e primul. Am doar o rugămintă, nu din motive de manie egocentrică, interes personal sau marketing, ci de dragul decenței, al artei și al unei orori față de banalitate, în general. Vă rog, nu intitulați fragmentul care urmează: *Povestea, până acum*. Vă rog, nu. Vă rog. Vă rog frumos!

POVESTEA, PÂNĂ ACUM

Stuart Nu cred că o să-mi reușească prea bine. S-ar putea să greșesc și să schimb ordinea evenimentelor. Va trebui să aveți răbdare cu mine. Dar cred că e mai bine să auziți mai întâi versiunea mea.

Oliver și cu mine am fost colegi de școală. A fost prietenul meu cel mai bun. La vremea aceea, eram funcționar de bancă. El predă engleza pentru străini. Am cunoscut-o pe Gillian. Era restaurator de tablouri. Da, încă mai este. Ne-am cunoscut, ne-am îndrăgostit, ne-am căsătorit. Am făcut greșeala să cred că lucrurile se încheiaseră aici, când ele abia începeau. Bănuiesc că e o greșeală pe care o fac mulți. Vedem prea multe filme, citim prea multe cărți, credem prea mult în ce ne-au spus părinții. Asta se întâmpla cam cu un deceniu în urmă, când abia trecuserăm de treizeci de ani. Acum avem... Nu, văd că puteți face calculul și singuri.

Oliver mi-a răpit-o. A râvnit la viața mea, pe care mi-a răpit-o. A făcut-o pe Gillian să se îndrăgostească de el. Cum? Nici nu vreau să știu. Cred că nici n-o să vreau să aflu vreodată. O vreme, cât am

bănuir că se petrece ceva, m-a obsedat să aflu dacă se regulează sau nu. V-am întrebat și pe dumneavoastră, vă aduceți aminte? V-am rugat să-mi spuneți: nu-i așa că se regulează? Îmi amintesc că v-am întrebat. Nu mi-ați răspuns și acum vă sunt recunoscător.

La vremea respectivă, m-a cam apucat amocul. E un lucru normal, de înțeles, nu? I-am tras lui Oliver un cap în gură și i-am spart nasul. Și, când s-au căsătorit, am apărut neinvitat la petrecere și am făcut o mică scenă. Pe urmă am plecat în State. Am obținut un transfer de la firmă. La Washington. În mod interesant, singura persoană cu care am păstrat legătura a fost Mme Wyatt. Adică mama lui Gillian. Ea a fost singura care a rămas de partea mea. O vreme am corespondat.

După un timp, m-am dus să îi văd în Franța. Sau, mai degrabă, eu i-am văzut pe ei, dar ei nu m-au văzut pe mine. S-au certat furcă în mijlocul satului, iar el i-a tras o palmă peste față și toată lumea s-a prefăcut că nu se uită la ei pe fereastră. Inclusiv eu. Dacă nu era copilul, poate mă alegeam cu ceva de pe urma incidentului.

Nu-mi amintesc dacă v-am spus atunci, dar, după ce căsătoria a eșuat, am început să practic sexul plătit. Nu mi-e rușine. Altor ar trebui să le fie rușine pentru felul în care m-au tratat. Prostituatele își denumesc activitatea „treabă”. „Facem treabă?” era întrebarea. Nu știu dacă îi mai zic așa. Acum am terminat cu lumea aceea.

Dar iată ce voiam să spun: am făcut treabă și la serviciu, și de plăcere. Am cunoscut destul de bine ambele lumi. Cei care nu le cunosc cred că regula generală e care pe care. Că bărbatul în costum gri e pornit să te zvânte de bani și că parașuta excesiv de parfumată se va dovedi a fi un transsexual brazilian de îndată ce ai pus jos cartea de credit. Ei bine, eu pot să vă spun. În cea mai mare parte a cazurilor, primești ceea ce ai cumpărat. În cea mai mare parte a

cazurilor, oamenii fac ceea ce s-au angajat să facă. În cea mai mare parte a cazurilor, înțelegerea e înțelegere. În cea mai mare parte a cazurilor, te poți încrede în oameni. Nu spun că poți să-ți lași portofelul deschis pe masă. Nu spun că semnezi cekuri în alb și că te întorci cu spatele atunci când nu e bine să o faci. Dar măcar știi pe ce picior dansezi. În cea mai mare parte a cazurilor.

Nu, trădarea adevărată e cea între prieteni, între cei pe care îi iubești. Ar trebui ca prietenia și dragostea să îi facă pe oameni să se poarte mai frumos, nu? Pentru mine nu a fost așa. Încrederea duce la trădare. Asta am văzut, asta am învățat atunci. Asta e povestea mea, până acum.

Oliver Recunosc, am ațipit. *Et tu?* O, narcolepticul și steatopigosul Stuart, cu crepusculara lui putere de înțelegere, cu un *Weltanschauung* construit din Lego. Știți ce, putem s-o luăm mai pe ocolite? Ciu-en Lai, eroul meu. Sau Zhou-en-lai, cum a devenit el ulterior. Care considerați că a fost efectul Revoluției Franceze asupra istoriei universale? La care înțeleptul a răspuns: „Este prea devreme ca să ne pronunțăm.”

Sau, dacă nu o perspectivă confuciană, atunci haideți să luăm măcar un pic de distanță, un pic de relief, un pic de îndrăzneță juxtapunere de pigmenți, OK? Oare nu cumva ne scriem, fiecare din noi, romanul vieții pe măsură ce înaintăm în vârstă? Dar vai, cât de puține dintre ele sunt publicabile. Priviți ce teanc uriaș de sentimentalisme ieftine. Nu ne căutați, vă sunăm noi – nu, dacă ne gândim mai bine, n-o să vă mai sunăm.

Acum, nu vă grăbiți să îl judecați pe Oliver, v-am mai prevenit o dată. Oliver nu e snob. Cel puțin nu în sensul imediat al cuvântului. Problema nu o constituie tema acestor romane și nici poziția socială a protagoniștilor lor. „Povestea unui păduche poate fi la fel de interesantă ca și cea a lui Alexandru cel Mare – totul depinde de execuție.” O formulare adamantină, nu credeți? Este nevoie de un simț al formei, de control, discriminare, selecție, omisiune, aranjament, forță... cuvântul acela urât din patru litere: artă. Povestea vieții noastre nu este niciodată o autobiografie, ci întotdeauna un roman. Aceasta este prima greșală pe care o fac oamenii. Amintirile noastre sunt un simplu artificiu, haide, recunoașteți. A doua greșală este cea de a considera că rememorarea împiedicată a unor detalii trecute, oricât de înviorătoare, într-o cârciumă, constituie o narațiune capabilă să îl amăgească pe cititorul uneori inevitabil nesimțitor. Pe ale cărui buze stă, cu îndreptățire, veșnica întrebare: de ce-mi spui mie toate astea? Dacă e o terapie auctorială, atunci nu vă așteptați ca el să achite nota de plată a psihiatrului. O modalitate politicoasă de a spune că romanul vieții lui Stuart este, cinstit vorbind, nepublicabil. L-am supus testului de lectură a primului capitol, așa cum este normal. Uneori mă uit critic și la ultima pagină, doar pentru confirmare, dar în cazul de față pur și simplu nu am mai putut. Vă rog să nu mă considerați prea aspru. Sau, dacă vreți, considerați-mă aspru, dar corect.

Să revenim. Orice poveste de dragoste începe cu o crimă. De acord? Câte *grandes passions* se aprind între inimi inocente și altminteri libere? Doar în romanțurile medievale și în imaginația copiilor. Dar între adulți? Și, așa cum a ținut să vă amintească Stuart – enciclopedia de buzunar – la vremea aceea aveam toți peste treizeci de ani. Toți aveam pe câte cineva, sau o parte a cuiva, sau dorințele

cuiva, sau amintirea cuiva, de care a trebuit să ne eliberăm sau pe care a trebuit să le trădăm atunci când am întâlnit fata, băiatul, bărbatul sau, în cazul în speță, femeia ideală. Așa este că spun adevărul? Bineînțeles că ștergem cu guma propriile noastre trădări, că ne albim perfidiile și că oferim retroactiv o *tabula rasa* a inimii, în care se naște apoi marea poveste de dragoste; dar toate astea sunt aiureli.

Și, dacă suntem cu toții delincvenți, care dintre noi îi poate condamna pe ceilalți? Situația mea e mai strigătoare la cer decât a dumneavoastră? Eram încurcat, când am cunoscut-o pe Gillian, cu o *señorita* din țara lui Lope, cu numele de Rosa. Nesatisfăcător încurcat, dar vă așteptați să spun asta, nu-i așa? Stuart era, fără îndoială, încurcat cu o întreagă și imaginară trupă de balet și cu o revistă pornografică plină de regrete când a cunoscut-o pe Gillian. Iar Gillian era, în mod neechivoc și chiar legal, încurcată cu numitul Stuart când ne-am cunoscut, eu și ea. Veți spune că totul este o chestiune care ține de gradație, la care am să vă răspund: este o chestiune care ține de absolut.

Și dacă, în modul presant avocătesc care vă este propriu, insistați să formulați acuzații, atunci ce altceva pot să spun decât *mea culpa, mea culpa, mea culpa*, dar nu eu i-am asasinat pe kurzi cu gaze toxice, nu? În plus și în schimb, după cum a spus bifurcator avocatul din dumneavoastră, aș argumenta că înlocuirea lui Stuart cu Oliver în inima lui Gillian nu a fost – lucru pe care dumneavoastră, ființe bipede locvace, alunecoase și întortocheate ce sunteți, aveți tendința de a nu-l menționa – un lucru rău. Gillian a făcut, cum se zice, o schimbare în bine.

În fine, toate astea s-au întâmplat demult, cu un sfert de viață în urmă. Nu cumva *fait accompli* este expresia cea mai adecvată aici? (N-am să forțez nota cu *droit de seigneur* sau *jus primae noctis*.) Nu a auzit nimeni de termenul de prescriere? Șapte ani, din câte înțeleg, pentru cele mai multe infracțiuni și delikte. Pentru furtul de neveste nu există un termen de prescriere?

Gillian Ceea ce vor să știe cei mai mulți, fie că pun sau nu direct întrebarea, este cum de m-am îndrăgostit de Stuart și m-am căsătorit cu el, pentru ca apoi să mă îndrăgostesc de Oliver și să mă căsătoresc cu el, totul în cel mai scurt timp posibil din punct de vedere legal.

L-am iubit sincer pe Stuart. M-am îndrăgostit de el simplu, de-a dreptul. Ne înțelegeam bine, sexul funcționa, adoram faptul că mă adora și atâta tot. Pe urmă, după ce ne-am căsătorit, m-am îndrăgostit de Oliver, deloc simplu, ci foarte complicat, complet împotriva instinctului și a rațiunii. Am refuzat, m-am opus, m-am simțit profund vinovată. M-am simțit, în același timp, profund excitată, profund vie, profund sexy. Nu, realitatea este că nu „am avut o aventură”, cum se spune. Doar pentru că sunt pe jumătate franțuzoaică, lumea murmură imediat: *ménage à trois*. Nu a fost câtuși de puțin așa. În primul rând că totul a avut un aer mult mai primitiv. În plus, nu m-am culcat cu Oliver decât după ce m-am despărțit de Stuart. Cum se face că oamenii sunt atât de experți în lucruri pe care nu le știu? Toată lumea „știe” că de vină a fost sexul, că Stuart nu făcea prea mulți bani la pat, în timp ce Oliver era formidabil, și că, deși par relativ echilibrată, sunt în realitate o cochetă și o fufă, și probabil și o scârbă pe deasupra. Și, dacă tot vreți să știți, prima dată când m-am culcat cu el, Oliver a avut un trac colosal și nu s-a

întâmplat absolut nimic. Nici a doua noapte n-a fost mult mai bine. Apoi am început să ne reglăm. Într-un fel straniu, e mult mai puțin sigur pe el decât Stuart.

Ideea este că poți să iubești doi oameni, unul după altul, unul peste altul, așa cum mi s-a întâmplat mie. Și nu înseamnă că o iubire e adevărată și cealaltă falsă. Asta aș fi vrut să priceapă Stuart. Pe amândoi i-am iubit cu adevărat. Nu mă credeți? Oricum nu contează, am încetat să mai încerc să conving. Vreau doar să spun: nu vi s-a întâmplat dumneavoastră, nu-i așa? Mi s-a întâmplat mie.

Și, dacă mă uit în urmă, mă mir că nu se întâmplă mai des. Mult timp după aceea mama a spus, despre o altă situație sentimentală complicată, un cuplu sau un trio, a spus: „Inima e sensibilizată și acesta e un lucru primejdios.” Am înțeles-o foarte bine. Când te îndrăgostești, riscul să te îndrăgostești iar crește. Nu-i așa că e un paradox infernal? Nu-i așa că e un adevăr infernal?

POVESTEA CURGE LIN

Oliver Povestea curge lin... Pentru moment, o remarcă tangențială. Straniu cum fiecare dintre aceste trei cuvinte este mai scurt decât cel dinainte, cum din fiecare dispar fragmente în care răsună sentimentul pierderii, pe care îl trăim ori de câte ori aruncăm, precum Orfeu, câte o privire înapoi peste umăr. O diminuare semnificativă, odată observată. Comparați și faceți diferența – după cum spuneau pe vremuri pedagogii – viețile principalilor poeți romantici englezi. Aliniați-i întâi după lungimea numelor: Wordsworth, Coleridge, Shelley, Keats. Acum uitați-vă la cât au trăit: 1770–1850, 1772–1834, 1792–1822, 1795–1821. Ce încântare pentru numerologi și pentru căutătorii de înțelesuri ascunse! Cel cu numele cel mai lung a avut viața cea mai îndelungată, cel cu numele cel mai scurt a trăit cel mai puțin și la fel cei plasați între ei. Mai mult, cel care s-a născut primul a murit ultimul, iar ultimul născut a murit primul! Intră unul în altul ca păpușile rusești. Destul ca să te convingă de existența unui țel divin, nu-i așa? Sau măcar a unei coincidențe divine.

Povestea curge lin... Bine, de data asta am să pătrund în jocul împiedicat al amănuntelor. Am să mă prefac că memoria stă deschisă, ca un ziar. Foarte bine: dați la știrile externe, articolele de culoare, jos de tot pe pagină: „Incident minor într-un sat din regiunea Minervois – număr redus de victime.”

În momentul pe care l-ați ales aleator, tocmai dispăream de pe ecranul radarelor dumneavoastră poate pentru totdeauna, v-ați spus; poate ați azvârlit o urare de „călătorie sprâncenată!” în direcția generală a vulnerabililor mei omoplați), dând colțul de la Cave Coopérative în credinciosul meu Peugeot. Un 403, sunt sigur că vă amintiți. Mască de radiator minusculă, ca o vizetă de închisoare. Livrea gri-verzuie, impregnată de spiritul unei epoci care stă să revină la modă. Nu vi se pare iritant faptul că, în ziua de azi, deceniile sunt revizuite și fetișizate aproape înainte de a lua sfârșit? Ar trebui să existe un termen de prescriere cu efect invers. Nu, categoric nu aveți voie să re trăiți anii șaizeci, abia suntem în anii optzeci. Și așa mai departe.

Și iată-mă, ieșind pe două roți din raza dumneavoastră vizuală, trecând pe lângă silozurile lucitoare de oțel, pline-ochi cu sângele zdrobit al strugurilor din Minervois, pe când Gillian dispare rapid în oglinda pentru spate. Un termen stângaci, nu credeți – oglindă pentru spate – încărcat de piedici și amănunte. A se compara cu mai vioiul *retroviseur* francezesc. Retroviziune – cât ne-am dori să o avem, nu? Dar ne trăim viața fără utilele oglinzi care măresc drumul pe care tocmai l-am parcurs. Gonim pe A61 spre Toulouse, privind înainte, privind înainte. Cei ce își uită trecutul sunt condamnați să îl re trăiască. Retrovizorul: esențial nu doar pentru siguranța drumurilor, ci și pentru supra-viețuirea speciei. Oh, vai, presimt că urmează o reclamă.

Gillian Povestea curge lin... Stăteam în mijlocul drumului, în halat. Pe față aveam sânge, care se scursese și pe Sophie. Pete de sânge pe chipul unui prunc, ca într-un ritual de magie neagră. Oricum, arătam ca o sperietoare, și asta dinadins. De cu o zi înainte mă pusesem pe capul lui Oliver, să-l sâcâi, să-l aduc într-o stare de nervozitate maximă. Totul era planificat. Era planul meu. Știam că Stuart ne urmărește. Am făcut un calcul exact. M-am gândit că, dacă Stuart îl vede pe Oliver purtându-se urât cu mine și pe mine purtându-mă urât cu Oliver, are să creadă că mariajul nostru nu e de invidiat, iar asta are să-l ajute să-și vadă mai departe de propria viață. Mama îmi povestise că o vizitează și că vorbește ceasuri în șir despre trecut. Încercam să întrerup acest ciclu, să-i dau – cum se spune? – să-i dau șansa să închidă cercul. Apoi eu și Oliver vom depăși momentul și voi fi în stare să gestionez situația. La urma urmelor, la asta mă pricep.

Care va să zică stăteam acolo ca o sperietoare, ca o nebună. Sângele mi-l dăduse Oliver, lovindu-mă în timp ce ținea cheile de la mașină în mână. Știam că satul e cu ochii pe mine. Știam că va trebui să plecăm. La o adică, francezii sunt mult mai burghezi în spirit decât englezii. Comportamentul civilizat e important. Oricum, intenționeam să-i spun lui Oliver că faptul că locuiam într-un sat contribuise la apariția problemelor.

Dar bineînțeles că, din toți ochii care mă urmăreau în ziua aceea, cei care contau erau ai lui Stuart. Știam că e acolo, sus, în camera de hotel. Și mă întrebam: mi-a reușit? O să pot să o scot la capăt?

Stuart Povestea curge lin... Îmi amintesc exact unde stăteam.

Camera costa o sută optzeci de franci pe noapte și ușa de la dulap se deschidea imediat, de fiecare dată când o închideai. Televizorul avea o antenă de cameră, pe care trebuia să o ajustezi tot timpul. La cină mi se servea păstrăv cu migdale, urmat de cremă de zahăr ars. Dormeam prost. Micul dejun costa treizeci de franci în plus. Înainte de micul dejun, stăteam la fereastră și mă uitam peste drum, la casa lor.

În dimineața aceea l-am văzut pe Oliver plecând, chinându-și mașina, forțând motorul într-a doua. Părea să fi uitat că mai are încă două viteze la dispoziție. Nu s-a priceput niciodată la mașinării. Prin fereastra deschisă, auzeam scrâșnetul motorului și parcă tot satul scrâșnea, și creierul meu cu el. Iar în mijloc era Gillian. Încă în halatul de casă, cu copilul în brațe. Era cu spatele la mine, de aceea nu-i vedeam fața. Vreo două mașini au trecut pe lângă ea, dar parcă nici nu le-a auzit. Stătea acolo ca o statuie, privind în direcția în care dispăruse Oliver. După un timp, s-a întors și s-a uitat aproape drept la mine. Nu că m-ar fi văzut, sau că ar fi știut că sunt acolo. Ținea o batistă lipită de față. Halatul era galben-aprins, total nepotrivit. Apoi s-a întors încet în casă și a închis ușa.

M-am întrebat: la asta s-a ajuns?

După care am coborât la micul dejun (30 FF).

ÎNTRE TIMP

Gillian Când eram în Franța, am cunoscut un cuplu de englezi simpatici între două vârste, cu o casă sus pe deal, unde începe landa. Unul era pictor, dar tare slab, motiv pentru care trebuia să am grijă, să mă port cu tact. Însă era genul de cuplu pe care îl întâlnești rar, care pare să își fi pus ordine în viață. Curățaseră singuri terenul, dar lăsaseră măslinii; aveau o terasă și o mică piscină, cărți de artă și o grămadă de butuci de viță pentru grătar; păreau a stăpâni chiar și secretul de a face să bată briza în zilele toride. Una dintre calitățile lor cele mai mari era aceea că nu ne dădeau niciodată sfaturi – știți de care, a treia tarabă pe stânga, marțea la piață, în Carcassonne, dacă vreți cele mai bune... și să nu aveți încredere în instalatori decât dacă... O duceam pe Sophie la ei în după-amiezile călduroase. Într-o zi stăteam pe terasă și Tom și-a întors privirea de la mine, uitându-se jos, în vale.

– Nu e treaba noastră, a murmurat el parcă pentru sine, dar consider că e mai bine să nu te îmbolnăvești într-o limbă străină.

A devenit un fel de glumă între noi. Dacă Sophie strănuta, Oliver își lua o mutră serioasă și zicea:

– Soph, te rog să nu te îmbolnăvești într-o limbă străină.

Parcă-l văd, rostogolindu-se cu ea pe podea ca un cățel, sporovăind câte-n lună și-n stele, ridicând-o în brațe, ca să se uite la florile stacojii de pe cârceii cățărători. N-aș spune că ultimii zece ani au fost ușori, dar Oliver a fost mereu un tată bun, orice s-ar putea spune despre el.

Dar am priceput că Tom se referea la cu totul altceva. Nu era vorba despre cum se spune la antibiotic în franțuzește – oricum, franceza mea e suficient de bună, iar Oliver se descurca întotdeauna, chiar dacă trebuia să cânte arii de operă în *pharmacie*. Nu, el sugera că dacă tot e să fii expatriat, e bine să te asiguri că ai firea potrivită, fiindcă toate relele îți par disproporționate. Tot ce merge bine te face să te simți grozav de mândru de tine însuși – ai luat decizia potrivită, ai făcut un pas înainte – dar tot ce merge prost – certuri, pierderi, șomaj, orice – e de două ori mai problematic.

De aceea, am știut că, dacă o vreme, lucrurile aveau să se înrăutățească, era mai bine să ne întoarcem acasă. Asta pe lângă faptul că nu voiam să înfrunt privirile satului. Și repede, până să se întoarcă Oliver de la Toulouse în ziua aceea nefastă, dădusem casa pe mâna unui agent imobiliar și aranjasem să-i las cheile lui Mme Rives. Am fost cinstită cu Oliver; adică, atât cât poți fi de cinstită atunci când construiești o mare minciună. I-am spus că nu mă adaptam în Franța. I-am spus că nu găseam de lucru. I-am spus că trebuia să ne dovedim destul de maturi pentru a recunoaște că experimentul dăduse greș. Și tot așa. Mi-am asumat vina. Am fost permanent calmă, dar am afimat că resimțeam stresul și am

recunoscut că gelozia față de fata aceea era irațională și nefondată. În fine, am mai adăugat că nu vedeam de ce nu și-ar fi putut aduce iubitul Peugeot cu el în Anglia. Cred că ăsta a fost argumentul hotărâtor. A, da, și am pregătit ceva bun la cină.

Pe scurt, a fost una din scenele acelea pe care le întâlnești în orice căsnicie, când lucrurile se spun pe jumătate, iar deciziile se iau pe baza celor nespuse.

Ne-am întors acasă. Un alt lucru despre care nu discutaserăm era dacă să mai facem un copil. După părerea mea, aveam nevoie de un liant. În consecință, am fost mai puțin prudentă, și așa s-a născut Marie. Ah, nu vă uitați așa la mine. Jumătate din mariajele pe care le cunosc au început cu o sarcină neplanificată, și destul de multe au avut un traseu accidentat, netezit cu un al doilea copil. Probabil o să aflați că și dumneavoastră ați venit la fel pe lume, dacă vă dați osteneala să scrutați trecutul.

Mi-am reluat viața profesională. Am angajat-o pe Ellie ca asistentă. Am închiriat un mic studio, la un kilometru de casă. Avem nevoie de unul mai mare, fiindcă afacerile s-au extins. Era și timpul. Eu am fost cea care a pus pâinea pe masă, în cea mai mare parte a timpului. Pentru Oliver a fost greu. Are multă energie, dar nu e prea... robust.

Viața a intrat iar pe un făgaș calm. Îmi iubesc meseria, îmi iubesc copiii. Mă înțeleg bine cu Oliver. Când m-am măritat cu el, nu m-am așteptat să fie genul de bărbat cu slujbă de la nouă la cinci. Îi încurajez proiectele, dar nu contez pe ele să dea rezultate. E un companion plăcut, e amuzant, e un tată bun, e o plăcere să te întorci acasă, la el. Gătește. Iau zilele pe rând, una câte una. Altfel nu se poate, nu?

Nu, nu sunt Mary Optimista. Am avut și... timpuri grele. Sunt o mamă normală, ceea ce înseamnă că, noaptea, am spaime teribile. Și ziua. Sophie și Marie nu trebuie decât să se comporte ca doi copii normali și viori ce sunt – nu trebuie decât să arate că au încredere în lumea din jur, că lumea are să le trateze cu bunătate, nu trebuie decât să iasă din casă cu expresia aceea de optimism pe chip – că mi se strânge stomacul de teamă.

Stuart Unele clișee sunt adevărate. Ca de pildă acela că America e țara tuturor posibilităților. Sau măcar o țară a tuturor posibilităților. Alte clișee nu sunt adevărate, ca de pildă acela că americanii nu au simțul ironiei, sau că America este un mare creuzet, sau că America e casa celor viteji și tărâmul celor liberi. Am trăit acolo aproape zece ani, am cunoscut numeroși americani și mi-au plăcut. Și m-am căsătorit cu o americană.

Dar nu sunt britanici. Nici măcar cei care arată ca britanicii nu sunt britanici, cu atât mai puțin ei. Ceea ce pe mine nu mă deranjează. Care era celălalt clișeu? Două țări despărțite de o limbă comună? Perfect adevărat. Ori de câte ori zbiera cineva la mine: „Cum e treaba?“, dădeam din mână automat și zbieram și eu: „Faină!“, deși uneori îmi luam special un accent foarte englezesc, care-i făcea să râdă. Și spuneam „știu și eu“, „să știi“ și „te-ai prins“ și probabil și altele, pe care nici nu le observam.

Dar diferența o dă ceea ce se ascunde dincolo de cuvinte. De exemplu, căsnicia mea – a doua, cea americană – s-a sfârșit cu un divorț, după cinci ani. Acum, în Anglia, vocea din off ar fi spus: „Căsnicia a eșuat după cinci ani.“ În State, vocea din off spune: „Căsnicia a fost reușită timp de cinci ani.“ Americanii sunt o nație de

oameni care se căsătoresc în serie. Și nu vorbesc despre mormoni. Cred că din cauză că sunt niște indivizi profund optimiști. Poate că mai există și alte explicații, dar eu în aceasta cred.

În fine, mai bine să mergem mai departe cu povestea. Lucram la bancă, la Washington, și după vreo doi ani am început să devin un pic american. M-am transformat în băștinaș. Nu în băștinaș american, ci... În fine. În Anglia, stăteam la un birou, față în față cu oameni cărora le aprobam mici împrumuturi și mă gândeam că va veni o vreme când – dacă mă arăt conștiincios și responsabil – am să ajung să pot aproba împrumuturi mai mari. După un an sau doi în State însă, am început să mă întreb: de ce el, de ce ea și nu eu? De aceea am trecut de partea cealaltă a biroului.

Împreună cu un prieten, am deschis un restaurant. Poate o să vă mire, după cum m-ar fi mirat și pe mine în Anglia. Dar nu și aici. Aici ești azi agent imobiliar, iar mâine te școlești pentru un post de judecător. Mâncarea îmi plăcea, partea financiară o înțelegeam și aveam un prieten care se pricepea să gătească. Am găsit locul, am făcut un împrumut, i-am dat temă unui designer, am angajat personal și uite-așa, ne-am trezit că avem un restaurant. Simplu. Nu ca realizare practică, ci în concepție, iar o dată ce ai concepția, realizarea e mai ușoară. I-am spus Le Bon Marché, ca să sugereze prețuri rezonabile și produse proaspete. Stil fusion: franțuzesc, californian, thai. V-ar fi plăcut.

Mai târziu, i-am vândut jumătatea mea partenerului și m-am mutat la Baltimore. Am deschis alt restaurant. Și acesta a mers bine. Dar după o vreme... Asta e chestia în State. În Anglia, s-ar fi numit „inconsecvență” sau că „nu știi ce vrei”. În State e un lucru normal. Dacă ai reușit, cauți alt domeniu în care să reușești. Dacă dai greș,

cauți alt domeniu în care să reușești. O atitudine profund optimistă, după părerea mea. Distribuția de alimente ecologice, acesta a fost domeniul meu următor. Mi s-a părut a fi sectorul cu creșterea cea mai evidentă. Consumatori sunt din ce în ce mai mulți, mai ales în orașele mari, majoritatea cu venituri suficient de substanțiale și destul de preocupați ca să fie dispuși să plătească mai mult pentru produse necontaminate. Și producători sunt din ce în ce mai mulți, bineînțeles în zonele rurale, majoritatea prea mici, prea idealiști sau prea ocupați pentru a înțelege cum funcționează distribuția. Trebuie doar să faci legăturile. Piețele în aer liber sunt bune, dar, după părerea mea, sunt o chestie promoțională, aproape turistică. De fapt, opțiunea este între magazinele de desfacere și livrările la domiciliu. Acestea din urmă se fac la modul amatorist, iar magazinele adesea nu au suficiente noțiuni de marketing. Sau consideră că, deoarece sunt pure și virtuose, nu au nevoie să-și facă reclamă. Nu înțeleg că până și astăzi – mai ales astăzi – virtutea are nevoie de reclamă.

Așadar, asta am făcut. Distribuția și marketingul, asupra lor m-am concentrat. Realitatea este că mulți dintre cultivatorii de produse ecologice au tot atâta legătură cu viața modernă cât au și amish-ii. Și multe dintre magazinele de desfacere sunt încă ținute de hipioți pentru care promptitudinea și eficiența sunt dezgustător de burgheze, iar capacitatea de a face corect o adunare e un păcat. În timp ce clienții lor sunt, din ce în ce mai mult, reprezentanți ai clasei mijlocii, care nu simt neapărat nevoia unei porții de contracultură ori de câte ori vor un păstârnac fără substanțe otrăvitoare în el. Cum spuneam, nu trebuie decât să faci legăturile.

Da, văd că vrei să continui povestea. Doar că mă afectează atât de tare... Bine, am înțeles aluzia. Bun, am făcut asta la Baltimore timp de câțiva ani, după care am venit în Anglia, într-un concediu de

câteva săptămâni. Pentru că, de fapt, nu prea mă pricep să mă distrez în concedii, am început să mă uit la magazine și la sistemele de distribuție și trebuie să recunosc că m-au șocat. De aceea, m-am hotărât să mă întorc aici, să-mi deschid o firmă. Asta am făcut între timp.

Oliver Între timp, între timpi, între timpuri. Timpurile sunt, într-adevăr, grele. Timpul – o mică subretă alunecoasă. Se urnește bosumflată, lent, mai toată viața pentru ca apoi, când vine în sfârșit *happy hour*, în clipa aceea amețitoare când plăcerea pare să fie gratuită, să zboare pe lângă tine ca o ospătăriță pe role. Să luăm ceasul fericit în care mi-am îndoit plin de respect genunchiul, pețind-o pe *ma belle*. Cum era să știu că va lua sfârșit cam tot atunci când m-am despărțit de dumneavoastră? Și cum era să știu când vulpița șugubeață cu tava în mână avea să declare din nou că a venit *happy hour*? O vreme, după ce ne-am întors în Anglia, trebuie să recunosc că lucrurile au fost plate ca o baltă. A venit apoi vestirea lui Marie. Ea a fost cocteilul-dinamită.

Și, de atunci încoace, alcovul a fost martorul multor giumbușlucuri și adăpătoarea a avut parte de bălăceală din plin. Moartea tatei, aceea a fost ziua care ne-a adus zâmbetul pe buze. O serie întreagă de cercetători aplicați ai firii omenești, onești cântăritori ai anxietăților noastre, au estimat, se pare, că stresul care rezultă în urma pierderii tatălui este la același nivel cu cel provocat de o mutare. Sau poate ei au formulat invers, dar nu contează. Eu știu că am suferit mai mult când am rătăcit mocheta de pe scări sau lampadarul în formă de Donald Duck decât când mi-am pierdut părintele.

Ah, nu faceți mutra asta. Nu l-ați cunoscut pe tata, nu-i așa? Și, în eventualitatea puțin probabilă că l-ați fi cunoscut, el nu a fost tatăl

dumneavoastră, ci doar al meu, ticălosul bătrân. Nici nu fusesem înțărcat bine când mă bătea cu crosa de hochei. Sau să fi fost tacul de biliard? Asta numai pentru că semănam cu mama. Numai pentru că ea a murit când aveam șase ani, iar el n-a suportat asemănarea. A, avea întotdeauna pretexte străvezii: insolența mea studiată – dar și insolența mea spontană – plus entuziasmul meu juvenil față de incendiile provocate, dar știam foarte bine care e problema. Tata era rece ca un pește. Bătrânul căpcăun fuma pipă ca să ascundă mirosul piscicol. Și apoi, într-o bună zi, solzii i s-au uscat și aripioarele i s-au înțepenit ca niște pensule abandonate. Își exprimase dorința de a fi incinerat, dar l-am îngropat la o răscruce, cu un țărnuș înfipt în inimă, ca să fiu sigur.

Și-a lăsat ceea ce se numește în batjocură moștenire – mai degrabă o alocație, fiindcă vorbim de firfirici, nu despre dubloni de aur – într-un cont, pentru Sophie și Marie. Cu instrucțiuni speciale ca numitul N. Oliver Russell să nu aibă dreptul de a-și apropia măcar falangele de purcoaiele de bani. În plus, a lăsat scrisori adresate susmenționatei nepoate, în care explica de ce. Cu plicurile – să zicem – superficial lipite. Înăuntru, un amestec de realism magic și calomnie dură. De dragul copiilor, le-am aruncat convenabil într-o *oubliette*. Soția m-a dezonorat, plângând la înmormântare. Evident, la azilul de bătrâni unde Monsieur Căpcăunul își petrecuse amurgul vieții se dăduse adunarea, iar minusculul tabernacul de piatră și cărămidă era ticsit cu proteze de șold și implanturi dentare, care își manifestau credința în învierea trupului, idee suficient de îngrijorătoare și în condiții mult mai bune, dar de-a dreptul înspăimântătoare în contextul dat. Fără îndoială, Gillian a găsit totul impresionant într-un mod inexplicabil, visceral. Și a dat apă la șoareci, în ciuda mâinii ferme cu care am încercat să o fac să se stăpânească. După aceea, ne-am întors împreună cu cadrele metalice

și pungile pentru colostomii la azil, să ascultăm povești despre isprăvile lui tăticu'. Și vorbesc la modul general, ca de atâtea ori.

M-am abătut puțin de la povestire? Ei bine, astea sunt avantajele tradiției orale. Nu vă răstiți la mine, vă rog! În ultima vreme sunt mult mai sensibil. Așa. Hai să încerc să ordonez ultimul deceniu *à la façon de* Stu. Am părăsit Franța. Gill ne-a dus acolo; Gill ne-a adus înapoi. Ce vă spuneam despre faptul că, în orice căsnicie, există un moderat și un militant? Căsuța noastră de piatră galbenă de la țară a fost vândută unui belgian zgredănos. Vai, nu unul dintre cei Șase Belgieni Celebri. Restul îl știți. Intră Stuart, tipul din reclama televizată pentru asigurări de viață. O dată ieșit de pe Piața Proprietăților, E Foarte Greu să Revii. În viața ta n-ai spus o vorbă mai adevărată, Stu-baby. Cu banii luați pe un cămin tihnit, încălzit de razele soarelui, în Languedoc, cu o grădină de legume ajunsă la maturitate, cumperi cincizeci la sută dintr-un coș de fum la Londra, într-un cartier al cărui cod poștal mă face să roșesc. Până și poștașul se rătăcește când vine aici. Din când în când mai vezi câte un autobuz, pe care cine știe ce localnic nemulțumit îl deturneză sub amenințarea cu arma, obligându-l să îndeplinească un serviciu public util.

Căsnicia noastră a fost binecuvântată cu încă o progenitură. Marie, soră cu Sophie. Și cât de mult își iubesc copilele tăticul drag. Se lipesc de mine ca o perdea de duș udă. Sophie e mai serioasă, vrea ca totul să fie perfect. Marie dă semne că va fi o mică doamnă desăvârșită.

Am mai folosit-o vreodată? Imaginea cu perdeaua de duș? Văd că mă măsurați din priviri. Ăsta-i prețul pe care îl plătește animatorul. Împarți *bons mots* ca pe *bonbons*, dar, când și când, câte un spectator din primele rânduri îți aruncă înapoi ambalajul. Hei, din asta ne-ai

mai dat. Știți ce, pe lume nu sunt decât câteva feluri de jeleuri. Curând o să vă plângeți că toate poveștile care s-au scris vreodată nu sunt decât variante la un număr inițial de idei. E un lucru la care mă pricep, dat fiind scenariul pe care tocmai îl elaborez. Îl elaborez mental, adică. Mărturisesc că unele dintre inițiativele mele artistice din ultimul deceniu au avut un *dénouement triste*. Am fost obligat să mă întorc periodic, ca un câine care se întoarce la locul unde a vărsat, la Școala de engleză a dlui Tim, ca să mai câștig o drahmă și să mai pun o sarma pe masa familiei. Mă tem însă că spiritul condicii nu a supraviețuit niciodată prea mult în Oliver.

În timp ce, pe tot cuprinsul țării, el înflorește nestingherit. Sau doar observ eu lucrurile astea mai mult acum? În anii de când am revenit în Londinium Vetus, din țara ce nu cunoaște Varza de Bruxelles, constat tot mai frecvent că diferența dintre reușită și eșec n-a fost niciodată mai – oare putem evita și de data aceasta cuvântul? Cred că nu – vulgară. Pe de o parte, mașinile de teren lucitoare, Chargerele, Thrusterele, Cruiserele și toate Bubumotoarele. Pe de alta, băietanii slăbănogi care livrează pizza pe scutere de doi cai putere, rearanjând jenați brânza de deasupra după ce sar peste câte un obstacol. Credeți că atotputernicii tupeiști ai șoselelor se gândesc vreo clipă, din înălțimile lor, la purtătorii pârtâitori de Quattro Stagioni cu Multă Ceapă, cu Roșii, nu suc de roșii, doar roșii proaspete, cu porție suplimentară de peperoni și de mazăre? Credeți că dau vreun ban pe ei? Dacă ipocrizia este tributul pe care viciul îl aduce virtuții, atunci stilul a fost odată tributul adus de bogați săracilor. Dar nu mai e.

Și încă ceva. Dacă se numesc vehicule de teren, de ce mama dracului sunt atâtea pe străzi? Spuneți-mi dumneavoastră, dacă puteți.

Ați auzit de căderile de zăpadă din Midwestul american, în iarna trecută? Zăpada era până la ochiul elefantului (asta-i pentru tine, Stuart). Fermierii au știut ce au de făcut, dat fiind că sunt... mă rog... fermieri, și n-au ieșit din igluurile improvizate decât cu rachete de tenis legate de ghetete, ca pe vremuri. Umilul muncitor a știut să rămână acasă, să ațâțe microundele și să-și pună caseta video cu selecțiuni din Superbowl. Iar cei cu adevărat afectați au fost șmecherii îmburgheziți cu vehiculele lor de teren, care abia așteptau șansa de a demonstra tuturor neisprăviților și rataților, plicticoșilor, bădăranilor și poponarilor cât de minunat și de invidiat e să zburzi în voie peste neaua înghețată, în confortul pe patru roți. Dar, pentru a demonstra că există o dreptate sub- sau supra-lunară pe lume, au rămas toți, până la unul, înțepeniți până la pistoanele și turbinele personale și au fost scoși cu lopețile de poliția călare, cu câini de sanie.

Credeți că există? Dreptate pe lume, asta vreau să spun. Credeți că virtutea e răsplătită și răul pedepsit? Sunteți de părere că virtutea își este sieși răsplată? Întotdeauna mi s-a părut că e aici o aluzie masturbatoare. Pesemne virtutea trebuie să învețe să se mulțumească pe sine pentru că nimeni altcineva n-o satisface. Și oare reciproca e la fel de adevărată – că răul își e sieși răsplată? Parcă sună mai adevărat. Voluptarul nu și-ar da frâu liber, dacă nu l-ar atrage răsplata voluptății. În timp ce aceia care se îngrijesc de leproși, făcându-le bandaje din fâșii de izmene, care își fac apariția precum câinii St Bernard pe sănii cu motor ca să sară în ajutorul posesorului degerat al mașinii de teren – credeți că mulțumirea lor se naște din clipa salvării? Oare asta înseamnă zicala că bunul Dumnezeu n-o să le dea nici măcar un bon de masă pentru trudă, așa că e bine să profite de câtă voluptate pot?

Nu sunt decât un învățăcel înarmat cu o lupă, în caravanseraiul trecător al vieții. Poate concluziile mele vi se par prea practice? Dar nu pot să nu mă gândesc că, de cele mai multe ori, răul scapă nepedepsit.

Mai vreți și altă opinie? Nu vă condamnați. Încercați-o atunci pe următoarea, din partea unui bătrân eretic din Toulouse: „Dumnezeu e desăvârșit; în lume, nimic nu e desăvârșit; în concluzie, nimic din ce e în lume nu a fost făcut de Dumnezeu.” Nu-i rea, nu?

ACUM

Terri Pot să intru și eu în discuție? Sau e vreo chestie privată? Pot să vă scriu un e-mail, dacă preferați. Dar un lucru vă spun, n-am de gând să las cinci ani din viața mea să ajungă așa la gunoi. N-am de gând să fiu o notă de subsol în textul cuiva.

Când m-a angajat șefă de restaurant, Stuart a făcut o afacere bună și a știut-o. Un bucătar poate fi un maestru sau poate fi un tâmpit, dar fără cineva la intrare n-are nici o șansă. Acolo începe restaurantul. La telefon, în hol, la garderobă, la bar. Calități necesare: să-i întreții clientului buna dispoziție când el vine la timp, iar masa nu e gata; să te descurci cu o rezervare pentru două persoane, care se transformă în șase; să eliberezi mai repede o masă, fără să simți clienții că-i grăbești. Lucruri mici, lucruri mari. Să nu lași să ți se vadă pe față când domnul atât de profund însurat la opt și jumătate în fiecare vineri începe să-și aducă prietena, marțea. Să știi, atunci când femeia cere nota, dacă o face pentru că ea plătește sau pentru că s-a plictisit

de moarte. Să așezi nota într-un loc neutru, dacă nu ești sigur.
Lucruri mici, lucruri mari.

Mă pricepeam la toate astea, iar lumea era convinsă că avem un bucătar excelent, chiar dacă el era doar bunicel. Și, când Stuart a început să aducă produse ecologice din cele mai deosebite, ar fi putut deveni cu adevărat un bucătar excelent, dar el s-a enervat, pentru că bucătarii preferă să aibă furnizorii lor, din motive numai de ei știute. Adică, mă-nțelegeți, nu doar oalele se smântânesc.

Am angajat un bucătar nou, mai bun la început, dar și acesta s-a enervat, zicea că Stuart nu se pricepe să cumpere pește. Carne, legume, fructe OK, dar pește – ioc. Și uite-așa, eram ca Națiunile Unite între bucătărie și biroul de deasupra recepției. Ceea ce, trebuie să recunosc, Stuart a apreciat cum se cuvine.

Avem și noi imaginea noastră despre britanici, mai ales într-un oraș ca Baltimore, care este foarte american, dacă nu știați. Wallis Simpson era din Baltimore, cea care s-a măritat cu regele vostru. Dar nu vin prea mulți de-ai voștri pe-aici, de aceea rămânem cu stereotipul cum că englezii sunt snobi, socializează numai între ei și nu dau niciodată de băut, dacă pot. A, și că majoritatea bărbaților sunt doar niște labe triste, scuzați expresia. Dar Stuart nu era așa. A fost mai rezervat la început, dar plătea salariile de la nivelul pieței și părea să-i simpatizeze pe americani. Când m-a invitat în oraș l-am refuzat, pentru că nu-mi dau întâlniri cu colegii de serviciu, n-am făcut-o niciodată. După aceea și-a jucat magistral rolul, mă-nțelegeți, și s-a prefăcut că nu înțelege eticheta americană și că respectă refuzul meu, dar nu se găsește, în misteriosul nostru cod social, ceva la mijloc între o relație de serviciu și o întâlnire adevărată, ceva ce aș

putea, fără să simt că fac un compromis, accepta. Am zis: poți să mă inviți să bem ceva, dacă la asta te gândeai. Și am râs amândoi.

Așa a început. N-o să vă plictisesc cu toată istoria. Doar dacă-mi cădeți în genunchi și mă implorați. Dar, înainte să avansăm, vreau să vă spun ceva. Viața lui Stuart, cum o povestește el, arată probabil cam așa: a deschis târziu ochii, a avut o primă căsnicie nereușită, a venit în America, a intrat în afaceri, i-a mers bine, s-a căsătorit a doua oară, n-a rezistat până la capăt, a urmat un divorț amical, apoi l-a apucat nostalgia după Anglia și s-a decis să-și încerce calitățile de om de afaceri înapoi acasă. Altă poveste de succes americană, și ce mult ne place. Tipul își ratează viața, se concentrează, merge înainte.

Sigur, fiecare are dreptul la povestea vieții sale; altă libertate tipic americană. Credeți, dacă vreți. Credeți, acum.

Stuart Pentru mine, cuvintele-cheie sunt transparență, eficiență, corectitudine, confort și flexibilitate. Practic, piața se împarte în trei. Unu, prin comandă, direct la producător – cel mai bine merge la carne de porc, vită sau pasăre – ca să știi exact de unde vine marfa. Asta e transparența. Doi, supermarketurile, care au intrat mai târziu în joc, dar care știu cum se fac expunerea și vânzarea, cum se găsesc sursele. Asta e eficiența. Trei, magazinele locale, de multe ori claie peste grămadă, ca prăvăliile de mărunțișuri, cu pungi de plastic reciclat, murdar, cu personal amețit, care preferă să-și încheie conversațiile începute înainte de a face un gest atât de umilitor de profesional ca, de exemplu, să-ți vândă ție praz. Asta e corectitudinea. Acum, gândesc eu, consumatorul modern de produse ecologice are dreptul la ce e mai bun din toate cele trei lumi: să cunoască de unde vine marfa și să fie tratat cum se cade, știind că

ceea ce face e bine și fiind gata să plătească în plus pentru ce cere. Adăugați confortul și flexibilitatea – și gata. Care va să zică, mi-am făcut temele și am semnat câteva contracte de exclusivitate importante. Ouă, pâine, lapte, brânză, miere, fructe și legume: acestea sunt esențiale. Peștele – nu; carnea – da. Unora s-ar putea să le facă rău vederea cărnii, dar nu încerc să-i atrag nici pe vegetarieni, nici pe idealști. Încerc să atrag clientul tradițional, cu suficient venit la dispoziție și destulă minte ca să consume produse ecologice, care apreciază posibilitatea de a-și face cumpărăturile într-un singur loc. Nu-mi bat capul cu articole periferice, ca vinul și berea. Nu încerc să transform locul într-o ceainărie. Nu mă interesează oalele cu supă de fasole. Vreau să scap de afișele scrise de mână, cu multe semne de exclamare. Să angajez personal care știe să răspundă la întrebări și e dispus să pună marfa în pungi. Pungi înalte, din hârtie cafenie, îndoite de două ori la capăt. Livrări la domiciliu. Comenzi prin internet. Evenimente speciale, împreună cu furnizorii. O publicație lunară.

Poate toate astea vi se par la-ndemână. Dar n-am avut niciodată pretenția că am cine știe ce gândire originală. De cele mai multe ori, gânditorii originali dau faliment. Și, după cum spuneam, unele clișee sunt adevărate. Am văzut cum arată piața și ce vor clienții, mi-am făcut temele și apoi calculele. Magazinele mele se numesc Băcănia Verde. Vă place? Și mie-mi place. În momentul acesta am patru, cu încă două programate să se deschidă anul viitor. Am recomandări în fasciculele culinare și în revistele în culori. Ziarul local a vrut să-mi ia un interviu acum vreo două luni, dar am refuzat. Am vrut să aștept momentul potrivit, când am să fiu gata. Adică acum.

Gillian Am vorbit serios când am spus că lui Oliver i-a fost greu. Eu sunt cea care are o slujbă, care iese din casă, care cunoaște lume nouă. Oliver încă mai așteaptă să se întâmple ceva.

Nu demult, s-a vehiculat în ziare ideea că mariajul ar trebui tratat ca o afacere. Poezia nu durează, se spunea, de aceea cuplurile trebuie să își negocieze dinainte termenii parteneriatului. De fapt, ideea nu mi se pare deloc nouă. Îmi amintește de tablourile acelea olandeze – soț și soție stând alături, privind mulțumiți la lume, uneori soția ținând punga cu bani. Mariajul ca afacere: uitați-vă ce profit avem. Ei bine, nu sunt câtuși de puțin de acord. Ce rost mai are dacă poezia a dispărut? Ce rost ar avea dacă nu aș dori să mă întorc la Oliver seară de seară?

Sigur că discutăm mult despre diverse aranjamente. Asta se întâmplă în orice căsnicie normală. Copii, cumpărături, mese, ore de luat de la școală, teme, televizor, școală, bani, concedii. Apoi ne prăbușim în pat și nu facem dragoste.

Scuze, e una din glumele lui Oliver. La finele unei zile lungi, când am probleme la serviciu și fetele sunt mai neastâmpărate, zice: „Hai să ne prăbușim în pat și să nu facem dragoste.”

Tata – care era profesor – a fugit cu o elevă, când eu aveam treisprezece ani. Știați, nu-i așa? Maman nu vorbește niciodată despre asta, nici despre el – nici măcar nu-i rostește numele. Uneori mă întreb: și dacă n-ar fi făcut-o? Dacă ar fi ajuns până pe punctul de a pleca și apoi s-ar fi răzgândit – hotărând că mariajul e o afacere – și ar fi rămas? Gândiți-vă câte vieți ar fi arătat acum complet altfel. Aș mai fi fost acum aici?

Cu câteva zile în urmă citeam o carte – scrisă de o femeie – în care se spune, la un moment dat, ceva de genul – n-o am cu mine, de aceea nu pot cita exact – ceva de genul: orice relație conține în ea stafiile sau umbrele tuturor celorlalte relații. Ale alternativelor abandonate, ale opțiunilor uitate, ale vieților pe care ai fi putut să le trăiești, dar nu le-ai trăit. Mi s-a părut enorm de consolant, pentru că era adevărat și, în același timp, enorm de tulburător. Credeți că face parte din procesul de creștere sau de îmbătrânire, indiferent cum vrem să-i spunem? Brusc, m-am simțit grozav de ușurată la gândul că nu am făcut niciodată o întrerupere de sarcină. Un noroc pentru că, în principiu, n-aș fi avut nimic împotriva, când eram mai tânără. Dar imaginați-vă cum este să te gândești la asta ceva mai târziu în viață. Alternativele abandonate, viețile netrăite. Chiar la modul abstract când te gândești, tot e destul de rău. Închipuiți-vă cum ar fi dacă ar fi adevărat.

Așa arată viața mea acum.

Mme Wyatt Căsnicia urmează iubirii, la fel cum fumul urmează focului. Vă amintiți? Chamfort. Voia oare să spună că mariajul este consecința inevitabilă a iubirii și că una fără alta nu se poate? Un panseu care nici măcar nu merită așternut pe hârtie, nu? Probabil ne invită să examinăm mai atent comparația. Spune, poate, că dragostea este fierbinte, dramatică, înflăcărată și gălăgioasă, în timp ce căsnicia este o pâclă calduță care înțeapă ochii și împânzește privirea. Spune, poate, și că mariajul e dus de vânt – că dragostea este aprigă și pârzolește pământul pe care stă, în timp ce căsnicia este o condiție mai puțin coerentă, care se schimbă și se împrăștie la prima adiere.

Și mai cred ceva despre comparația aceasta. Când aprind un băț de chibrit, oamenii cred că partea cea mai fierbinte este cea din centrul flăcării. Greșit. Partea cea mai fierbinte nu se găsește în interiorul flăcării, ci în afara ei, imediat deasupra. Punctul cel mai fierbinte este acolo unde se termină focul și începe fumul, exact acolo. Interesant, *non?*

Unii mă consideră înțeleaptă, și aceasta pentru că, față de ei, îmi ascund pesimismul. Oamenii vor să creadă că, da, lucrurile stau prost, dar există întotdeauna soluții posibile și, atunci când una din ele se potrivește, atunci lucrurile vor sta mai bine. Răbdarea, virtutea și o doză de eroism plin de modestie își vor primi răsplata. Eu nu sunt de acord, desigur, dar ceva din felul meu de a fi lasă să se creadă că este foarte posibil. Oliver, care se preface, care promite că scrie scenarii de film, mi-a reprodus odată vechiul adagiul despre Hollywood, că ceea ce caută America este o tragedie cu sfârșit fericit. De aceea, sfaturile mele sunt tot de Hollywood, iar lumea mă crede înțeleaptă. Ca să îți faci o reputație de persoană înțeleaptă, trebuie să fii un pesimist care prezice finaluri fericite. Dar sfaturile pe care mi le dau mie însămi nu sunt de Hollywood, ci mai clasice. Nu cred în zei, desigur, decât în sens metaforic. Dar cred că viața este tragică, dacă termenul ne mai este îngăduit. Viața e un proces pe parcursul căruia ni se dezvăluie, inevitabil, punctele cele mai slabe. Este, de asemenea, un proces pe parcursul căruia suntem pedepsiți pentru acțiunile și dorințele noastre anterioare. Nu pedepsiți pe drept, o, nu – face parte din lipsa mea de credință în zei – ci pedepsiți pur și simplu. Pedepsiți anarhic, dacă vreți.

Cred că nu voi mai avea vreun iubit în această viață. Este un lucru pe care, la un moment dat, trebuie să îl recunoști față de tine însăși. Nu, nu-mi faceți complimente. Da, arăt cu câțiva ani mai tânără decât

sunt, dar nu este un adevărat compliment pentru o franțuzoaică, pentru o femeie care a cheltuit cât am cheltuit eu pe *produits de beauté* în decursul anilor. Nu că nu ar mai fi cu putință. Lucrurile sunt întotdeauna cu putință, iar în domeniul acesta poți oricând să plătești – ah, nu vă mai arătați atât de șocați – dar nu mai vreau. Ah, Mme Wyatt, nu se poate să spuneți așa ceva, nu se știe niciodată când apare iubirea, perioada periculoasă continuă și așa mai departe. M-ați înțeles greșit. Nu atât că nu mai vreau, cât că nu mai vreau să vreau. Nu mai doresc să doresc. Și să vă spun ceva: sunt la fel de mulțumită acum ca în anii când doream. Sunt mai puțin ocupată, mai puțin preocupată, dar nu mai puțin fericită. Sau nu mai nefericită. Să fie oare pedeapsa trimisă de zeii care nu mai există: să înțeleg că toate problemele sentimentale – acesta este termenul corect? – prin care am trecut, toate căutările și toată durerea, toată așteptarea, toate gesturile nu au avut, după cum mă așteptam, nici o legătură cu fericirea? Să fie aceasta pedeapsa mea?

Așa stau lucrurile pentru mine acum.

Ellie Mi-a trebuit mult până să pot să-i spun Gillian. Întâi am făcut-o la telefon, pe urmă am încercat în timp ce vorbeam cu alții despre ea și, în cele din urmă, direct. Țsta e felul ei, foarte sigură, foarte stăpână pe ea. Și oricum, are aproape de două ori vârsta mea. Presupun că a trecut de patruzeci de ani. Nici prin gând nu-mi trece să o întreb. Deși, dacă aș întreba-o, pun pariu că mi-ar spune fără ocolișuri.

Ar trebui să o auziți vorbind la telefon. Eu n-aș avea curaj să spun tot ce spune ea. Adică, lucruri adevărate, dar e cu atât mai rău, nu? Știți, avem clienți care ne trimit tablouri pentru că speră în secret că, sub

murdărie, o să descoperim semnătura lui Leonardo și o să le aducem o grămadă de bani. Da, atât e de simplu, de multe ori. Nu au nici o dovadă, ci doar convingerea asta și cred că, dacă trimit tabloul pentru curățat și analiză, se va demonstra că au intuit corect. Doar pentru asta ne plătesc, nu? Și, în majoritatea cazurilor, știm de la prima vedere, dar, pentru că lui Gillian îi place să aibă toate dovezile, nu le spune că speră în zadar și, pentru că nu le spune, le lasă speranțele să crească și mai mult. Și la sfârșit, în nouăzeci și nouă de cazuri dintr-o sută, tot trebuie să le spună. Și, pentru unii, e ca și cum le-ar scoate un ochi.

– Nu, mă tem că nu, zice ea.

Urmează un șuvoi prelungit de la capătul celălalt al firului.

– Mă tem că nu este posibil.

Alt șuvoi.

– Da, ar putea fi copia unei picturi care s-a pierdut, dar chiar și așa, vorbim despre 1750, 1760 cel mai devreme.

Un șuvoi scurt.

– Bine, să-i spunem galben de cadmiu, dacă vreți, deși cadmiul nu s-a descoperit decât în 1817. Galbenul din acest amestec nu exista înainte de 1750.

Șuvoi scurt.

– Da, sunt „doar” un restaurator. Adică pot să datez un tablou între anumiți parametri, făcând o analiză a pigmentilor. Mai există și alte

modalități de datare. De exemplu, dacă ești amator, poți avea „un simț special” al picturii, pe care o poți data cum te taie capul.

De cele mai multe ori asta îi amuțește, ceea ce nu e de mirare. Dar nu întotdeauna.

– Nu, am îndepărtat stratul superior de vopsea.

– Nu, am analizat toate straturile, până la pânză.

– Nu, v-ați dat acordul.

– Nu, nu vi l-am „deteriorat”.

Își păstrează calmul până la final. Când spune:

– Am o sugestie.

Și se oprește, ca să se asigure că se bucură de atenția celui alt.

– După ce achitați factura și vă recuperați tabloul, noi vă trimitem analiza detaliată a pigmentilor și raportul și, dacă nu vă convin, le puteți da foc.

De obicei, conversația se sfârșește aici. Și, când pune receptorul jos, Gillian arată... cum să spun... nu neapărat triumfătoare, dar sigură pe ea.

– N-o să mai treacă pe-aici o vreme, intervin eu, ceea ce, în parte, înseamnă: nu cumva dai cu piciorul la afaceri?

– Nu lucrez pentru porci din ăștia, zice ea.

Ați fi putut crede că e o activitate liniștită, științifică, dar presiunile pot fi mari. Am avut un tip care a văzut un tablou la o licitație din provincie, care i-a plăcut soției și, pentru că era foarte întunecat și cu o scenă biblică, a hotărât că fusese pictat de Rembrandt. Sau, dacă nu, de „cineva ca Rembrandt”, după cum s-a exprimat el, ca și cum ar fi existat o asemenea persoană. A plătit șase mii de lire sterline pe el și era limpede că privește curățarea și analiza ca pe o investiție care urma să îi ridice valoarea inițială la zeci sau sute de mii. Nu i-a plăcut să audă că, la sfârșit, s-a ales cu un tablou mai curat, restaurat cum trebuie, dar valorând tot în jur de șase mii de lire, dacă mai găsește pe cineva dispus să plătească atât.

E foarte directă, Gillian. Și are un ochi foarte bun pentru falsuri. Și umane, și artistice. Și atunci, și acum.

Oliver Acum, să vă spun ceva distractiv. Le-am lăsat pe micile moștenitoare și beneficiare ale testamentului personal la o instituție de hrănit forțat, unde găsculițele drăgălașe or să-și maseze blând gâtleurile în timp ce gânsacul cel mare va turna în ele cu-noștințe ca pe mălai. Apartamentul arăta ca după o monstruoasă petrecere organizată de *lares et penates* și, dorința mea artistică de a reduce haosul la ordine fiind doar atât cât e, îngrămădisem câteva vase în chiuvetă și tocmai încercam să mă hotărăsc dacă să mai acord o șansă volumului de *Scurte povestiri nepublicate*, de Saltîkov-Șcedrin sau să fac o labă de trei ore (nu fiți invidioși, vă tachinez doar), când ghiorțăiala stridentă a telefonului m-a făcut atent la ceea ce filozofii susțin în mod absurd că ar fi lumea exterioară. Să fi fost oare vreun șef de la Hollywood, împins la o neobișnuită existență nocturnă de nelăsabilitateadeoparte a scenariului meu: leneșul pitic din Malibu

sau lemurianul din Bel Air? Sau, mai degrabă, un memento chinuitor de mercantil din partea dragei mele *moglie* pe tema viitorului deficit, pe termen scurt sau mediu, de detergent de vase? Realitatea s-a dovedit – iar în privința aceasta filozofii au avut, prin milenii, înfricoșător de multă dreptate – a fi nu tocmai cum mă așteptam.

– Bună, sunt Stewart, a rostit un glas țăntoș.

– Bravo ție, i-am replicat cu toată severitatea melancoliei matinale. (Întotdeauna tristețile sunt mai profunde dimineața, nu găsiți? Dacă ar fi să am o teorie în domeniu, ea ar suna cam așa. Modul în care se desfășoară ziua – zori, dimineață, amiază, amurg, noapte – reprezintă o paradigmă atât de nefericit de evidentă a tranzitului existenței umane, încât apropierea amurgului catifelat, cu cozile de frac ale întunericului obliterated, este, în mod rezonabil, clipa în care resimțim cu atât mai acut fragilitatea ființei și sfârșitul scârbos de inevitabil și, dacă amiaza reprezintă un loc similar amplasat, pe când ecoul loviturii de tun care anunță mijlocul zilei ne răsună în urechi ca un țuiet permanent, ideea de *tristesse* cu fulgi de porumb, de disperare cu iaurt este, la prima vedere, contradictorie, dacă nu o adevărată insultă la adresa metaforei. Care contradicție face colții dulăului întunecat să fie mai as-cuțiți dimineața, ironia fierbându-i în salivă precum turbarea.)

– Oliver, a repetat glasul, vizibil potolit de mustrarea mea. Sunt Stuart.

– Stuart, am replicat, simțind îndată că trebuie să câștig timp. Auzisem Stewart.

Nu mi-a răspuns la atac.

- Cum mai merg lucrurile? m-a întrebat el.
- Lucrurile, i-am întors-o, sunt, în funcție de filozofia personală, fie o mare iluzie, fie cu adevărat singurele și unicele care contează.
- Același vechi Oliver, a chicotit el cu admirație.
- Asta însă, am ripostat, e o chestiune care se pretează și la o dezbatere fiziologică, și la una filozofică.

I-am făcut, din memorie, un rezumat al strategiei de înlocuire a celulelor și procentajul probabil de țesut oliverian încă prezent din artefactul pe care îl zărise ultima oară, cu nu știu câte milenii în urmă.

- Mă întrebam dacă nu ne-am putea vedea.

Abia atunci am înțeles că nu era o emanație fantasmagorică a stării mele de spirit matinală și nici – recunoscând pentru scurt timp „lumea” așa cum o percep mulți – nu suna interurban. Stu-baby – Stu-baby al meu – se întorsese în oraș.

DOAR STUART

Stuart Oliver a părut surprins să mă audă. Da, cred că nu ar trebui să mă mire. Cel care dă telefonul se gândește întotdeauna mai mult la cel care îl primește, nu invers. Sunt unii care sună și spun: „Salut, eu sunt”, ca și cum ar exista un singur om pe lume pe care îl cheamă Eu. Deși, în mod ciudat, chiar dacă obiceiul e un pic enervant, în general recunoaștem cine e la capătul firului, așa că, într-un fel, nu există, într-adevăr, decât un singur Eu.

Scuzați-mă, am deviat.

După ce și-a revenit din șocul inițial, Oliver m-a întrebat:

– Cum ne-ai dat de urmă?

M-am gândit o clipă, apoi am zis:

– V-am căutat în cartea de telefon.

Ceva din tonul meu l-a făcut să chicotească, la fel cum făcea pe vremuri. Era un sunet venit din trecut și, după un timp, m-am alăturat și eu, chiar dacă nu mi se părea la fel de nostim ca lui.

– Același vechi Stuart, a spus el, într-un final.

– Până la un punct, i-am răspuns, adică: nu te grăbi să tragi concluzii.

– Și cum, mă rog, nu? – ceea ce este o modalitate tipică pentru Oliver de a formula o întrebare.

– Păi, în primul rând, am încărunțit.

– Serios? Cine susținea că părul încărunțit prematur e însemnul șarlatanului? Un dandy plin de spirit.

A început să înșire nume, dar nu aveam toată ziua la dispoziție.

– Am fost acuzat de multe, dar chestia cu șarlatania nu ține.

– Vai, Stuart, nu la tine mă gândeam, mi-a spus el și, într-un fel, l-am crezut. În ce te privește, o asemenea acuzație e ca o sită. Poți să scurgi spaghetetele în ea. Poți să...

– Joi se poate? Până atunci sunt plecat din oraș.

Și-a consultat o agendă inexistentă – îmi dau întotdeauna seama când oamenii procedează așa – și a reușit să-mi găsească un loc în program.

Gillian După ce-ai trăit un timp cu cineva, știi întotdeauna dacă ți se ascunde ceva, nu-i așa? După cum știi când nu te ascultă, când ar prefera să nu se afle în aceeași încăpere cu tine sau... toate astea.

M-a mișcat mereu felul în care Oliver adună lucrurile pe care vrea să mi le spună și apoi vine ca un copil, cu ambele palme făcute căuș. Presupun că, în parte, e firea lui, în parte zic pentru că în viața lui nu se petrec destule evenimente. Un lucru știu despre Oliver și anume că s-ar pricepe grozav să aibă succes, că s-ar bucura de el la maximum și, într-un fel interesant, succesul nu l-ar schimba. Cred asta cu convingere.

Eram la cină. Paste cu un sos ca de roșii, făcut de Oliver.

– Hai să ne jucăm de-a ghicitul, a spus, exact în clipa în care știam că o va spune.

Am început să jucăm jocul acesta, nu în ultimul rând pentru că face discuțiile mai interesante. Fiindcă nici eu n-am prea multe să-i comunic lui, după o zi petrecută în atelier, pe jumătate ascultând aparatul de radio, pe jumătate trăncănind cu Ellie. Despre problemele ei cu băieții, în majoritatea timpului.

– Bine, am zis.

– Ghici cine a sunat?

Și, fără să mă gândesc, i-am răspuns:

– Stuart.

Fără să mă gândesc, după cum spuneam. Fără să mă gândesc că, în afară de orice altceva, îi stricam jocul lui Oliver. M-a privit ca și cum

aș fi trișat sau aș fi furat în vreun fel. Era clar că nu putea crede că-mi venise așa, pur și simplu.

A urmat un moment de tăcere, apoi a continuat, pe un ton arțăgos.

– Atunci, ce culoare are părul lui?

– Atunci, ce culoare are părul lui Stuart? am repetat, ca și cum am fi purtat o conversație normală. Păi, e un șaten-spălăcit.

– Greșit! a strigat el. A încărunțit! Cine zicea că ăsta e însemnul șarlatanului? Nu Oscar. Beerbohm? Frate-său? Huysmans? Bătrânul Joris-Karl...

– L-ai văzut?

– Nu, mi-a răspuns el nu tocmai triumfător, dar parcă recăpătându-și controlul.

Am lăsat-o să treacă – partea cu provocarea aruncată căsniciei.

Oliver m-a pus la curent. Se pare că Stuart s-a căsătorit cu o americană, s-a făcut băcan și a încărunțit. Zic „se pare” pentru că Oliver poate fi destul de aproximativ când culege noutăți. De asemenea, am avut impresia că nu a reușit să afle lucruri esențiale, de pildă pentru cât timp a venit Stuart, pentru ce și unde anume locuiește.

– Hai să ne jucăm de-a ghicitul, a spus Oliver din nou, acum ceva mai relaxat.

– Bine.

– Ce plantă, mirodenie sau alt aditiv culinar, nutrient sau condiment am pus în sos?

N-am reușit să aflu din douăzeci de întrebări. Poate nici nu m-am străduit prea tare.

Ceva mai târziu, m-am întrebat: cum de-am știut imediat că era vorba de Stuart? Și de ce am tresărit când am auzit că s-a căsătorit? Nu, nu era chiar atât de simplu. „Căsătorit” e una, și nu te miră când e un om pe care nu l-ai văzut de zece ani. Nu, „căsătorit cu o americană” era partea care mă făcuse să tresar. Formularea este relativ vagă; dar brusc, o clipă, ea mi s-a părut puțin prea concretă.

– De ce acum? am întrebat joi, pe când Oliver se pregătea să se întâlnească la un pahar cu Stuart.

– Cum adică de ce acum? E șase. Trebuie să fiu acolo la șase jumate.

– Nu, de ce acum? De ce ne caută Stuart acum? După atâta vreme. Zece ani.

– Presupun că vrea să se împace (probabil l-am privit neîncrezătoare). Știi, ca să-l iertăm.

– Oliver, noi i-am făcut lui rău, nu invers.

– Mă rog, a zis Oliver vesel, ce-a fost sânge s-a uscat.

Apoi a cârâit și a fâlfâit din coate ca o găină, ceea ce e felul lui de a spune: „Trebuie să zbor.” O dată i-am atras atenția că găinile nu zboară, dar mi-a răspuns că tocmai în asta stă hazul.

Stuart Nu sunt un tip sentimental. Pentru mine, o strângere de mână e una și sexul e alta, la capătul opus al spectrului, bineînțeles. Și mai e și preludiul, care îmi place. Dar tot bătutul pe spate, îmbrățișatul, împunsul în bicepși, plesnitul de palme care fac parte din comportamentul uman – și, dacă stai să te gândești mai bine, fac parte din comportamentul uman *masculin* – îmi pare rău, dar nu sunt de mine. În State nu conta. Americanii erau convinși că mi se trage de la origini și nu trebuia să spun decât: „Mă scuzați, eu sunt un englezoi scorțos” și mă înțelegeau, râdeau și mă mai băteau un pic pe spate. Nu mă deranja.

Oliver a fost dintotdeauna tipul care stă cu mâna pe încheietura ta. Te ia de braț cu prima ocazie. Te pupă pe amândoi obraji și ce-i place cu adevărat e să prindă fața unei femei între palme, cu câte o labă pe fiecare tâmplă, și să o îmbăloșeze, ceea ce mie mi se pare dezgustător. Așa se vede el. Ca și cum ar vrea să demonstreze că el e cel relaxat, care dă tonul spectacolului.

De aceea, nu m-am mirat câtuși de puțin de reacția lui când ne-am revăzut pentru prima oară după zece ani. M-am ridicat în picioare și i-am întins mâna să mi-o strângă, ceea ce a făcut, dar apoi a păstrat-o și, cu mâna stângă, m-a pipăit în sus pe braț. Mi-a apăsat ușor cotul, pe urmă umărul, ceva mai tare, pe urmă a urcat cu mâna până pe ceafă, pe care mi-a strâns-o, și, în cele din urmă, mi-a ciufulit părul de la spate, ca pentru a atrage atenția asupra faptului că albisem. Dacă ați văzut o asemenea formă de salut în filme, ați fi putut presupune că e un *mafioso* care mă asigură că totul e bine, în timp ce alt bandit se strecoară prin spate, să mă strângă de gât.

– Ce să-ți comand? l-am întrebat.

– O halbă de Skullsplitter, prietene.

– Nu sunt sigur că au, să știi. Dar au Belhaven Wee Heavy. Sau poate vrei Pelforth Amberley.

– Stuart. *Stu-art*. A fost o glumă. Skullsplitter. O glumă.

– A, am zis.

L-am întrebat pe barman ce vinuri serveau la pahar, am dat din cap de câteva ori și am comandat o vodcă mare cu apă tonică.

– Nu te-ai schimbat deloc, pungaș bătrân ce ești, mi-a spus Oliver.

Nu, deloc: sunt cu zece ani mai bătrân, am încărunțit, nu mai port ochelari, am slăbit zece kilograme mulțumită programului de gimnastică și mă îmbrac din cap până-n picioare în haine americane. Mda, același vechi Stuart. Sigur, poate voia să spună că pe dinăuntru, dar pentru așa ceva era puțin cam devreme.

– Nici tu.

– *Non illegitimi carborundum*, mi-a replicat, dar mie mi s-a părut că bastarzii îl cam tociseră.

Avea părul la fel de lung și la fel de negru, dar fața îi era ridată, iar costumul de in – care semăna grozav cu cel de acum zece ani – avea pe el diverse semne și pete; boem pe vremuri, însă șleampăt acum. Avea pantofi de lac, negru cu alb. Pantofi de pește, doar că erau scâlțiați. În concluzie, arăta exact ca Oliver, doar ceva mai ros în coate. Pe de altă parte, poate eu eram cel care se schimbase. Poate el rămăsese exact la fel, dar se schimbase felul în care îl vedeam eu.

M-a pus la curent cu ultimii zece ani. Totul pare să fie trandafiriu. Cariera lui Gillian a înflorit după ce s-au întors la Londra. Cele două

fete le sunt mândrie și bucurie. Locuiesc într-o parte a orașului care se dezvoltă. Și Oliver însuși are „mai multe proiecte în curs de elaborare”.

Nu destule ca să-și poată permite să dea și el un rând (va trebui să mă scuzați că observ astfel de lucruri). Și nici nu m-a copleșit cu întrebări, deși a vrut să știe, la un moment dat, cum îmi merg „afacerile cu zarzavaturile”. I-am spus că sunt... profitabile. Nu era primul cuvânt care îmi venise în minte, dar era cel pe care voiam să îl audă Oliver. I-aș fi putut spune că sunt amuzante, sau incitante, sau că îmi iau mult timp, sau că cer multă muncă, sau orice altceva, dar felul în care a pus întrebarea m-a făcut să optez pentru „profitabile”.

A dat din cap într-un mod vag nemulțumit, ca și cum ar fi existat o legătură directă între faptul că unii dădeau de bunăvoie bani la Băcănia Verde pentru produse ecologice de cea mai înaltă calitate și acela că alți oameni refuzau să îi dea bani lui Oliver pentru „elaborarea proiectelor” sale. Ca și cum ar fi fost de datoria mea, ca reprezentant al legilor profitului, să mă simt vinovat pentru asta. Dar, vedeți dumneavoastră, nu mă simt.

Și mai e ceva. Știți cum unele prietenii rămân pe veci așa cum au fost la început? Cum, în familie, sora mai mică rămâne mică în ochii fratelui mai mare chiar și când ajunge la pensie. Ei bine, între mine și Oliver totul s-a schimbat. La bar m-a tratat ca pe sora mai mică. Pentru el e la fel. Dar nu și pentru mine. Eu mă simt cu totul altfel.

Mai târziu mi-am amintit câteva din întrebările la care nu mi-a răspuns. Pe vremuri, m-aș fi simțit jignit. Acum nu. Oare a remarcat că nu l-am întrebat nimic despre Gillian? L-am lăsat să-mi spună el, dar n-am întrebat nimic.

Gillian Sophie își făcea lecțiile când s-a întors Oliver acasă. Era puțin amețit – nu beat, ci în starea aceea pe care ți-o dau trei pahare de băutură pe stomacul gol. Cunoașteți scenariul: bărbatul care se întoarce acasă și așteaptă să fie lăudat pentru că s-a întors? Pentru că în mintea lui e imaginea vremurilor dinainte de a se însura, când seara ar fi continuat fără obligații și impedimente? În consecință, apare o urmă de nu știu ce, agresivitate, resentiment, care, la rândul tău, te enervează pentru că, la urma urmelor, nu l-ai împiedicat să iasă și, serios, nu te-ai fi supărat dacă ar fi stat până mai târziu, chiar întreaga seară, pentru că, din când în când, îți face și ție plăcere să rămâi o seară singură, cu copiii. Ceea ce face ca totul să fie cam tensionat.

– Unde-ai fost, tati?

– Până la pub, Soph.

– Și ești beat?

Oliver a început să se învâртеască prin cameră, prefăcându-se beat și suflând aburi în direcția lui Sophie, care se făcea că leșină și împrăștia aburii din față cu mâna.

– Cu cine te-ai îmbătat?

– Cu un vechi prieten. Un vechi și drag amic. Un plutocrat american.

– Ce-i aia plutocrat?

– Cineva care câștigă mai bine ca mine.

Adică tot restul lumii, am comentat în gând.

– Și s-a îmbătat și el?

– Dacă s-a-mbătat? S-a-mbătat atât de tare, că i-au căzut lentilele de contact.

Sophie a izbucnit în râs. M-am relaxat. O clipă. O greșeală. Credeți că, în astfel de momente, copiii au intuiție?

– Cine e?

Oliver s-a uitat la mine.

– E doar Stuart.

– Ce nume caraghios, Doar Stuart.

– Păi, vezi tu, e avocat. Din toate punctele de vedere, mai puțin acela de a fi efectiv avocat.

– Tati, chiar *ești* beat (Oliver a suflat iar peste ea, Sophie s-a înecat iar și a părut că se întoarce la lecții.) Și de unde-l cunoști?

– Pe cine?

– Pe Doar Stuart Plutocratul.

Oliver s-a uitat din nou la mine. Nu eram sigură dacă Sophie își dă seama sau nu.

– De unde-l cunoaștem pe Doar Stuart? m-a întrebat el.

Ah, mulțumesc frumos, i-am spus în gând. Tu rămâi cu mâinile curate. Dar mi-am zis: nu e momentul.

– E un domn pe care l-am cunoscut mai demult, am zis, vag.

– Evident, mi-a răspuns ea, parcă mai matură decât anii pe care îi are.

– Sandviș, i-am spus lui Oliver. Pat, i-am ordonat lui Sophie.

Amândoi cunosc tonul acesta. Și eu îl cunosc și nu-mi place să-l aud prea des. Dar ce e de făcut?

Oliver a stat destul de mult în bucătărie, de unde s-a întors cu un sandviș cu cartofi prăjiți. Are o friteuză de care e ridicol de mândru, cu un soi de filtru care ar trebui să absoarbă aburii. Bineînțeles că nu o face.

– Secretul unui sandviș bun cu cartofi prăjiți, mi-a spus el, nu pentru prima oară, stă în faptul că fierbințeala cartofilor topește untul de pe pâine.

– Și?

– Și untul ți se scurge pe mână.

– Nu. Și – Stuart.

– A, Stuart. Stă pe roze. Pe gânduri. Pe bani. N-a vrut să mă lase să dau și eu un rând – știi cum e când te lovește plutocrația.

– Cred că nici unul din noi nu știe.

Din câte spune Oliver, Stuart e același dintotdeauna, cu excepția faptului că e un plutocrat și un bețivan plicticos care vorbește tot timpul despre porci.

– Te mai vezi cu el?

– N-am stabilit nimic.

– Ai numărul lui?

Mi-a aruncat o privire și a șters cu pâinea niște unt din farfurie.

– Nu mi l-a dat.

– Adică a refuzat?

A mestecat o vreme, pe urmă a oftat teatral.

– Nu, adică eu nu i l-am cerut nici o clipă și el nu mi l-a oferit nici o clipă.

M-am simțit ușurată. Asta explica iritarea lui Oliver. Probabil a venit doar într-o vizită scurtă.

Dar eu, vreau să îl revăd pe Stuart? Întrebarea aceasta mi-am pus-o mai târziu. Nu știu care e răspunsul. De obicei, mă hotărâsc destul de repede – da, cineva trebuie să fie prin preajmă – dar îmi dau seama că acum vreau ca altcineva să ia hotărârea în numele meu.

Însă nu cred că va fi cazul.

Terry Am prieteni care lucrează în Golf. Ei mi-au povestit cum procedează pescuitorii de crabi. Pornesc în mijloc de noapte, pe la două și jumătate, și muncesc până dimineața. Întind odgonul, care poate fi lung de până la cinci sute de metri, cu greutate din loc în loc și cu momeală agățată de ele. Momeala e de obicei carne de țipar. Pe urmă, după ce l-au întins, încep să-l strângă. Aici e nevoie de ochi buni și de îndemânare. Crabii se agață de țipari, dar nu sunt proști și nu se lasă pur și simplu săltați în aer, culeși și azvârliți în coșuri, nu? De aceea, chiar înainte să ajungă la suprafață, înainte să-și dea drumul, pescarul trebuie să bage frumușel mâna în apă și să-i adune.

Și prietena mea Marcelle zice: îți amintește de ceva?

Stuart Cum vi s-a părut purtarea lui Oliver? Cinstit. Nu știu la ce m-am așteptat. Poate m-am așteptat la ceva ce nu puteam recunoaște nici față de mine însumi. Dar un lucru pot să vă spun. Nu m-am așteptat să nu găsesc nimic. Nu m-am așteptat la: Salut, Stuart, vechiul meu prieten, vechiul și bunul meu amic, nu te-am văzut de atâția ani, da, poți să-mi faci cinste cu un pahar și încă unul, dă-mi voie să te salut, și încă unul, și între ele, o să te iau de sus, așa cum te-am luat întotdeauna. Asta pentru mine e nimic. Poate a fost o dovadă de naivitate din partea mea.

Dar în viață sunt multe lucruri neclare, nu credeți? Faptul că ai prieteni care nu-ți plac, de exemplu. Sau, mai degrabă, care îți plac și nu-ți plac, în același timp. Nu că l-aș mai considera pe Oliver prieten, bineînțeles. Deși e clar că el încă mă consideră prietenul lui. Vedeți, altă complicație: A crede că B îi este prieten, dar B nu-l consideră pe A prieten. Dacă vreți să știți, eu cred că prietenia e mai complicată decât căsătoria. Pentru mulți, căsătoria e provocarea supremă. Clipa

în care îți pui în joc întreaga viață, când spui: iată-mă, ăsta sunt și îți dăruiesc tot ce am. Nu mă gândesc la bunurile lumești, ci la trup și suflet. Cu alte cuvinte, tindem către sută la sută, nu? Acum, poate n-o să obținem sută la sută, cel mai probabil e să nu obținem, sau obținem totul un timp și pe urmă să ne mulțumim cu mai puțin, dar vom ști că procentul acela, întregul, există. Ceea ce era odată numit ideal. Astăzi cred că i se spune obiectiv. Și apoi, când lucrurile se deteriorează, când procentajul scade sub nivelul obiectivului agreat – să zicem de cincizeci la sută – avem ceea ce se cheamă divorț.

Cu prietenia însă nu e la fel de simplu. Cunoști pe cineva care îți place, împreună cu care faci diverse lucruri și cu care te împrietenești. Dar nu există o ceremonie care să o consfințească, nu ai un obiectiv. Și uneori ești prieten cu cineva numai pentru că aveți prieteni comuni. Și sunt prieteni pe care nu-i vezi multă vreme, dar cu care reiei relația imediat, de unde ai lăsat-o; și alții cu care trebuie să o iei de la capăt. Și nu există divorț. Adică, poți să te cerți, dar asta e altceva. Acum, Oliver a avut impresia că putem relua de unde am rămas... nu, dintr-un punct dinainte de unde am rămas. În timp ce eu am vrut să văd și să judec.

Ce am văzut, pe scurt, a fost așa. I-am oferit ceva de băut, iar el a cerut un Skullsplitter. Eu zic ceva despre un Belhaven Wee Heavy. El râde pentru că sunt pedant și am suferit o extracție de simț al umorului. „Era o glumă, Stuart. O glumă.” Chestia e că Oliver habar n-are că există într-adevăr o bere care se numește Skullsplitter. Se produce în Insulele Orkney și are un gust minunat, cremos. Cineva spunea că seamănă cu tortul de fructe. Cu stafide. De aceea i-am sugerat în schimb Belhaven. Dar Oliver nu știe toate astea și nici prin gând nu-i trece că eu le-aș putea ști. Că, după zece ani, aș putea ști unul sau două lucruri în plus față de ce știam.

Oliver Cât credeți că face dolofanul meu prieten? La întrebarea asta, la fel ca la multe altele, se poate răspunde elevat sau terestru și, de data aceasta, îl veți vedea pe Oliver prinzându-și clapele cu arici la adidașii cu tălpi elastice și alăturându-se zumzetului democratic. *La rue basse, s'il vous plaît.* Nu discutăm despre componenta morală a individului sus-menționat, ci ne interesează informații mai brutale. Stuart: se scaldă oare în verzișorii lunguietii? Cât am dialogat și am consumat împreună cu el, plin de tact, nu am făcut investigații prea adânc subcutanate cu privire la șederea în Țara celor Liberi, dar mi-a trecut prin gând că, dacă lichiditățile îi lipăie în jurul gambelor ca o maree venețiană, ar putea – ca să schimb orașele-state – să *Medici-eze* ceva ducați și în direcția mea. Sunt momente în care artistul nu se jenează să își joace rolul etern de primitiv de milostenii. Firul ce leagă arta de suferință este un șnur aurit, care uneori strânge cam tare. O nouă zi, o nouă durere.

Și sunt conștient că, într-o lume a calculatoarelor personale pentru cei mai lenți la minte, a boxei martorilor cu fețe de bulldog și mâini noduroase încleștate pe Biblie, într-o lume a bravilor luptători pentru adevăr, Stuart nu este, în cel mai strict sens al cuvântului, dolofan. Dimpotrivă, coordonatele sale corporale sugerează mai degrabă duhoarea axilară acută a sălii de gimnastică sau ariditatea spirituală a domesticei biciclete ergonomice. Poate vântură o pereche de măciuci indiene în timp ce iodlerește împreună cu discurile lui cu Frank Ifield. Nu mă întrebați pe mine. Eu nu trag decât de ironii.

De asemenea, după cum veți fi constatat, sunt adeptul adevărului subiectiv – mult mai real și mai viabil decât celălalt fel – conform cărui criteriu Stuart a fost, este și va fi în vecii vecilor dolofan. Sufletul îi e dolofan, principiile îi sunt dolofane și, presupun, contul

în bancă îi este la fel de dolofan. Nu vă lăsați înșelați de coaja zveltă pe care o prezintă la inspecție.

Mi-a spus un lucru interesant, care poate are, poate nu are legătură cu cele de mai sus. Mi-a spus că porcii pot să sufere de anorexie. Știați?

Gillian I-am spus lui Oliver:

– Stuart a întrebat de mine?

A părut un pic nehotărât. S-a pregătit să răspundă, a părut iar nehotărât, pe urmă a spus:

– Sunt sigur că a întrebat.

– Și tu ce i-ai spus?

– Cum adică?

– Adică, Oliver, când Stuart a întrebat de mine, trebuie să-i fi spus ceva. Ce i-ai spus?

– Ăă. Chestiile... obișnuite.

Am așteptat, ceea ce, de obicei, dă rezultate cu Oliver. Dar el și-a luat iar aerul nehotărât. Ceea ce înseamnă că fie Stuart nici n-a întrebat de mine, fie Oliver nu-și amintește ce i-a răspuns, fie își amintește, dar nu vrea să repete.

Care credeți că sunt „chestiile obișnuite” despre mine?

CINA

Gillian Când am spus că ne prăbușim în pat și nu facem dragoste ați înțeles că glumeam, nu-i așa? Cred că frecvența sexului se situează pe undeva prin apropierea mediei naționale, indiferent care este ea. La fel ca și la dumneavoastră, probabil. Și, în parte, cred că e sexul mediu național. Sunt convinsă că înțelegeți ce vreau să spun. Sunt convinsă că vi se întâmplă și dumneavoastră. Sau vi se va întâmpla, de îndată ce terminați de citit capitolul acesta.

E așa. Nu la fel de des ca pe vremuri (și deloc când a fost Oliver bolnav). Din ce în ce mai des în aceleași seri din săptămână – vinerea, sâmbăta, duminica. Nu, sună a laudă. Una din cele trei. De obicei sâmbăta – vinerea sunt prea obosită, duminica sunt cu gândul la luni. De aceea, sâmbăta. Ceva mai des când e cald afară, ceva mai des în concedii. Nu e de ignorat nici efectul unui film mai sexy, deși, ca să fiu cinstită, în ultima vreme efectul pare să fie de cele mai multe ori invers. Când eram mai tânără, sexul pe ecran mă făcea să mă umezesc toată. Acum mă trezesc privind și gândindu-mă: nu e

adevărat – și nu că nu e adevărat pentru mine, dar nu e adevărat pentru nimeni. Și nu funcționează ca afrodisiac. Dar funcționează pentru Oliver, ceea ce poate fi o problemă.

Te trezești gândind: putem s-o lăsăm pe altă dată, tot nu plecăm nicăieri. Și clipa de dorință devine din ce în ce mai... fragilă, cred. Te uiți la televizor, pe jumătate propunându-ți să te duci la culcare, apoi schimbi canalele, mai vezi niște prostii și peste douăzeci de minute caști și tu, și el, și clipa s-a dus. Sau unul vrea să citească și celălalt nu și stă întins/-ă în pat în semiîntuneric, așteptând să se stingă lumina, după care așteptarea, speranța se preschimbă într-un vag resentiment și clipa se duce și gata. Sau trec câteva zile – oricum, mai multe decât de obicei – și constăți că timpul lucrează simultan în ambele direcții. Pe de o parte, sexul îți lipsește și pe de alta, începi să uiți de el. Când eram mici, credeam că, în secret, călugării și călugărițele sunt permanent excitați. Acum pun pariu că nu-și fac câtuși de puțin probleme, cei mai mulți; pun pariu că le trece, pur și simplu.

Să nu mă înțelegeți greșit. Îmi place sexul; și lui Oliver îi place. Și încă îmi place sexul cu Oliver. Știe ce-mi place și ce vreau. Orgasmul nu e o problemă. Știm cum să ajungem cel mai bine la el, amândoi. S-ar putea spune aproape că asta este, în parte, problema. Dacă există o problemă. Facem întotdeauna dragoste în același fel – aceeași durată de timp, aceeași lungime (oribil cuvânt) a preludiului, aceeași poziție sau poziții. Și o facem așa pentru că așa merge cel mai bine, din experiență am învățat că așa ne place cel mai mult. Și devine un fel de tiranie, de obligație sau de altceva. Oricum, ceva de care nu poți scăpa. Regula sexului conjugal este, dacă vă interesează – dar s-ar putea să nu vă intereseze – că, după câțiva ani, nu mai ai voie să faci nimic din ce nu ai făcut până atunci. Da, știu, am citit articolele și

rubricile de sfaturi despre cum se înviiorează viața sexuală, cum îl trimiți să-ți cumpere lenjerie mai aparte, cum uneori e suficientă o cină romantică în doi, la lumina lumânărilor, cum trebuie să aloci timp special, petrecut împreună, și am râs, pentru că viața reală nu este așa. Nu viața mea, în orice caz. Timp alocat special? Oricând se mai găsesc niște rufe de spălat.

Viața noastră sexuală este... ca între prieteni. Înțelegeți ce vreau să spun? Da, văd că înțelegeți. Poate chiar prea bine. Suntem parteneri în actul acesta. Ne bucurăm fiecare de compania celuilalt în actul acesta. Ne susținem unul pe celălalt și avem grijă unul de celălalt în actul acesta. Viața noastră sexuală este... ca între prieteni. Sunt sigură că se poate și mai rău. Mult mai rău.

V-am stricat cheful? Cel sau cea de lângă dumneavoastră a stins de ceva timp lumina. Respiră în ritmul acela care ar trebui să însemne că doarme, dar nu e adevărat. Ați spus probabil: „Termin capitolul ăsta și gata” și vi s-a răspuns cu un mormăit amical, dar ați continuat să citiți ceva mai mult decât ați intenționat. Dar acum nu mai contează, nu-i așa? Pentru că v-am stricat cheful. Nu vă mai arde de sex. Așa-i?

Marie Doar Stuart și Pluto the Cat vin la cină.

Sophie Plutocrat.

Marie Pluto the Cat.

Sophie Se zice plutocrat. Și înseamnă cineva care are mulți bani.

Marie Doar Stuart și Pluto the Cat vin la cină.

Stuart M-am oferit să-i invit în oraș, dar mi-au spus că e greu de găsit cineva care să stea cu copiii. Când am ajuns, am răsuflat ușurat, pentru că străzile pe care venisem nu erau cele cu care eram obișnuit. Cartierul în care locuiesc Gillian și Oliver acum nu e tocmai cel mai propice teritoriu pentru restaurante. Nu găsești nimic, în afară de ceea ce Oliver numea pe vremuri botulism la pachet.

M-am rătăcit de mai multe ori pe întuneric și ploaie și am început să regret că orașul nu a fost construit pe principiul rețelelor cu linii drepte. Cum-necum, am ajuns în sfârșit în zona lor din nord-estul Londrei. „Amestecată” e unul din termenii care s-ar putea folosi pentru a o descrie. Agenții imobiliari ar putea-o caracteriza ca fiind „în evoluție”, cu speranța de a nu fi dați în judecată. Se mai vorbește pe-aici despre „înfrumusețare”? Țsta era cuvântul la modă. Dar eu am pierdut contactul de ceva vreme. Uitându-mă la strada pe care stau ei, nu m-am putut hotărî: casele urcau pe scara socială sau oamenii coborau? Sau viceversa? O casă avea sistem de alarmă, cea de alături – geamurile acoperite cu scânduri; una avea felinar la intrare, următoarea era locuită în comun de mai multe familii, cu un proprietar care nu mai zugrăvisse de la război încoace. Am văzut și câteva containere de gunoi, cu un aer deprimant. Există vreun termen pentru locurile unde „înfrumusețarea” nu a dat roade?

Locuiesc în jumătatea de jos a unei case micuțe, din care dețin subsolul și o parte din parter. Balustrada metalică se clătina în timp ce coboram treptele, iar în dreptul ușii era o băltoacă. Pe zidul de cărămidă, o mână pe care am recunoscut-o ca nefiind a lui Gillian scrisese: 37A. Oliver mi-a deschis când am sunat, mi-a luat sticla din brațe, a examinat-o și a spus:

– Ce spiritual.

Apoi a început să citească eticheta de pe spate.

– Conține sulfiți, a citat el. Țț, Țț, Stuart, unde-ți sunt recomandările de ecologist?

Acum, asta este o chestiune complexă. Tocmai mă pregăteam să-i spun că, deși teoretic sunt adeptul vinurilor ecologice, aspectele practice sunt complicate – chiar începusem să spun ceva de genul acesta – când Gillian și-a făcut apariția ieșind din bucătărie. De fapt, mai mult nișă sau separeu decât bucătărie. Își ștergea mâinile pe un prosop de vase. Oliver a început imediat să Țopăie, jucându-și pompos rolul – „Gillian, el e Stuart, Stuart, dă-mi voie să ți-o prezint pe...” și tot așa – dar nu l-am băgat în seamă și cred că nici ea nu l-a băgat în seamă. Arăta... arăta a femeie, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Nu mai matură – deși și asta – și nu mai în vârstă – deși și asta. Nu, arăta a femeie. Aș putea încerca să v-o descriu, pe ea și diferențele apărute, dar nu v-ați putea face o idee, pentru că nu eram acolo ca să fac un inventar. Doar o absorbeam, o vedeam iar, într-un mod general, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

– Ai slăbit, mi-a spus.

A fost frumos din partea ei, pentru că majoritatea oamenilor spun: „Ai încărunțit” când vor să spargă gheața.

– Tu nu, i-am răspuns cam subțire, dar, în clipa aceea, nu-mi venise nici o altă idee.

– Ba da, ai slăbit, ba nu, n-am slăbit, ba da, ai slăbit, ba nu, n-am slăbit, a repetat Oliver, ca la pantomimă.

Gillian pregătise o lasagna vegetariană delicioasă. Oliver a deschis vinul adus de mine și l-a declarat „foarte băubil”, apoi a făcut comentarii aprobatoare, dar condescendente, pe tema calității tot mai ridicate a vinurilor din Lumea Nouă, parcă aș fi fost un musafir american sau cineva cu care voia să facă afaceri. Deși nu cred că Oliver face prea multe afaceri.

Ne-am pus pe povestit, fără să ne apropiem de subiectele primejdioase.

– Și cât intenționezi să stai? m-a întrebat ea spre sfârșitul serii, fără să se uite la mine.

– A, o vreme, presupun.

– Cât de lungă e o vreme?

De data aceasta a zâmbit, dar tot fără să mă privească.

– Cât o bucată de sfoară, a zis Oliver.

– Nu, am spus, nu m-ați înțeles. M-am întors... definitiv.

Mi-am dat seama că era o surpriză pentru amândoi. În timp ce mă străduiam să explic, ușa a scos un declic și în fața mea, peste masă, a

apărut un chip. M-a cercetat puțin și a spus:

– Unde ți-e pisica?

Gillian Am crezut că va fi neplăcut. Am crezut că Stuart va fi stânjenit – pe vremuri, era ușor să-l faci să se simtă stânjenit. Am crezut că nu voi fi capabilă să-l privesc în ochi. Dar știam că va trebui. M-am gândit: ce idee nebunească, ce i-o fi venit lui Oliver să-l invite la masă? Și de ce a trebuit să-mi lase exact trei ore pentru pregătiri?

Nu a fost neplăcut. Doar când Oliver a început să se agite, încercând să ne facă să ne simțim în largul nostru. Ceea ce nu era câtuși de puțin necesar. Stuart s-a maturizat mult. E mai zvelt și părul grizonant îl prinde, dar în principal e mai destins, mai relaxat. Ceea ce, în situația dată, a fost surprinzător. Sau poate nu. La urma urmelor, a plecat în lumea mare, și-a făcut o viață, a câștigat ceva bani și uită-te la noi, la fel ca înainte cu excepția copiilor, ba chiar un pic mai săraci. Și-ar fi putut permite să ne privească de sus, dar nu a făcut-o. Mi s-a părut că Oliver îl irita puțin; ba nu, nu e adevărat, îl urmărea pe Oliver ca pe un număr de cabaret, așteptând să se termine spectacolul, ca să treacă la afaceri. În numele lui Oliver, ar fi trebuit să îmi displacă, dar nu s-a întâmplat așa.

Însă lui Oliver i-a displăcut. Când m-am trezit (absolut inutil, dat fiind că fusese primul lucru pe care îl spusese) repetându-i lui Stuart că a slăbit, Oliver a intervenit:

– Știai că porcii suferă de anorexie?

I-am aruncat o privire și a adăugat, de parcă așa ar fi îmbunătățit lucrurile:

– Stu mi-a spus.

Dar Stuart a trecut peste remarcă, luând-o ca pe o schimbare naturală a subiectului de conversație. Se pare că, într-adevăr, la porci pot apărea simptomele anorexiei. Și mai ales la scroafe. Devin hiperactive, refuză să mai mănânce și pierd din greutate. Din ce cauză? am întrebat. Stuart a zis că nu se știe prea bine, dar e probabil consecința programelor de creștere intensivă. Vrem ca porcii să nu aibă grăsime, dar porcii supli sunt mai sensibili la stres. Teoria este că stresul dă naștere la o genă rară, care face ca animalele să se comporte așa. Nu-i îngrozitor?

– Un porc lung, a declarat Oliver, ca și cum aceasta ar fi fost poanta.

Uitasem ce bărbat atent e Stuart. Nu știam ce are să se întâmple cu copiii pentru că... mă rog, în fine. Am hotărât să păstrăm orele de culcare normale, ceea ce însemna că Marie avea să doarmă – teoretic – dar Sophie va putea sta o jumătate de oră cu Stuart, dacă acesta era punctual, ceea ce bineînțeles că s-a întâmplat. Sophie are talentul ăsta îngrozitor de a pune întrebări incomode. În plus, are un fel direct de a se purta cu oamenii, fără pic de timiditate. Și uite-așa, după ce a dat mâna cuminte cu Stuart, l-a privit drept în ochi și a zis:

– Ni s-a spus că sunteți foarte bogat și că o să finanțați unele din proiectele lui tati.

Vă imaginați că nu mai știam încotro să mă uit – cu excepția lui Oliver, care îmi evita cu multă grijă privirea. Roșisem pe dinăuntru,

și probabil și pe dinafară, din pricina pluralului folosit de Sophie, când Stuart, fără să clipească, i-a replicat pe un ton perfect normal:

– Mă tem că e ceva mai complicat. Vezi tu, toate cererile trebuie înaintate comisiei. Iar eu nu am decât un vot din mai multe.

Tocmai îi mulțumeam în gând pentru blândețe, când Sophie a continuat, cu o expresie dură pe chip.

– Ne duceți cu preșul.

Stuart a râs.

– Nu, nu vă duc cu preșul. Dar trebuie să existe niște reguli. E frumos să fii filantrop, dar trebuie să existe corectitudine. Și corectitudine nu poți avea dacă nu ai reguli. N-am dreptate?

Sophie părea pe jumătate convinsă.

– Dacă spuneți dumneavoastră.

După ce a plecat la culcare, am zis:

– Mulțumesc.

– A, aia. Nu, mă pricep la limbajul corporatist. Chiar foarte bine, la nevoie.

Și a lăsat-o așa. A tratat întrebarea pusă de Sophie ca pe o închipuire copilărească, ceea ce bineînțeles că nu era.

Ceva mai târziu, ușa s-a deschis câțiva centimetri și Marie a băgat nasul înăuntru. A șoptit ceva pe un ton teatral. Stuart se afla în

mijlocul conversației, dar s-a oprit și i-a făcut apăsat cu ochiul. Nu de dragul efectului și nu cred că a observat că îl văzusem.

Este evident că lui Stuart i-a mers bine. Nu pentru că vorbește despre asta. E însă ceva în purtarea lui. Și se îmbracă mai elegant. Presupun că e mâna soției la mijloc. N-am întrebat de ea. Ne-am ținut departe de subiect, așa cum ne-am ținut departe și de alte subiecte primejdioase.

Am cam uscat lasagna. Am fost foarte supărată din cauza asta.

Oliver Un nou triumf pentru stăpânul arenei. Plesnind din bici am convins potaia leonină și fesa cu paiete să valseze în lumina fantastică a stroboscopului. Muzică de fundal: *Parade*, de Satie. A cărei partitură conține, din câte îmi amintesc, fragmente pentru biciul dresorului și pentru mașina de scris. Exact simbolurile care ar trebui să stea împletite pe viitorul blazon al lui Oliver.

Totul a mers ca pe roate. Nu aveam nevoie de clarviziunea lui Nostradamus ca să ghicesc că Stuart va sosi cu fălcile încleștate într-o crampă spitalizabilă și cu relaxarea musculară a unei statui din Insula Paștelui, dar l-am ajutat să se destindă lăudând vinul pe care îl furnizase, plutocrat, pentru această ocazie. Pinot noir din Tasmania, dacă vă puteți imagina! Gillian era atât de tensionată, încât a incinerat paste. Fetele s-au purtat impecabil, ca două domnișoare bine crescute ce sunt. Stuart a părut obsedat să afle dacă în cartierul nostru se face înfrumusețarea, cuvânt pe care îl pronunță de parcă îl ține cu cleștele de cărbuni. Și știți de unde i se trage? Probabil din teama că vreun Che Guevara local i-ar putea ușura

BMW-ul de capacele de la roți în timp ce el conversează și participă la cină.

Destul de izbitoare, nu-i așa, imaginea lui Stuart cu BMW. Și m-a izbit cum se cuvine, în timp ce-i făceam cu mâna, în întunericul unei nopți urâte precum cea care a fost martora revenirii trupului Sf. Marcu la Veneția. Dacă e să-i dăm crezare lui Tintoretto. Felinarele clipeau jalnic și asfaltul lucea ca un torace umed de etiopian. În timp ce se îndepărta derapând într-un slalom pe patru roți, am murmurat:

– *Auf wiedersehen, o Regenmeister.*

Stăpânul arenei îl întâlnește pe stăpânul ploii – păcat că nu mi-a venit ideea mai devreme.

Trebuie să recunosc – oricât îmi displace – că, odată trecut peste trauma socială inițială, Stuart a părut destul de degajat. Chiar dezgustător de degajat uneori, dacă chiar vreți să știți. M-a întrerupt în două ocazii diferite, ceea ce nu s-ar fi întâmplat niciodată *dans le bon vieux temps du roy Louys*. Ce credeți că a provocat această modificare genetică ecologicului meu amic?

Da, totul a mers ca pe roate, o expresie ciudată atunci când se aplică unui eveniment social, dat fiind că ființele omenești nu au roate.

Stuart A, da, i-am întrebat de când sunt vegetarieni.

– Dar nu suntem, mi-a răspuns Gillian. N-am fost niciodată. Adică, ne place să mâncăm sănătos – și vocea i s-a stins, apoi a adăugat: Credeam că tu ești.

– Vegetarian? Eu?

Am clătinat din cap.

– Oliver. Întotdeauna înțelegi lucrurile pe dos.

Nu a spus-o acru sau sarcastic. Pe de altă parte, nu a spus-o nici cu afecțiune. A spus-o parcă resemnat: așa stăteau lucrurile și așa aveau să stea și de acum înainte și era de datoria ei să se împace cu consecințele.

S-a îngrășat puțin, nu-i așa? Și de ce nu? Îi stă bine. Nu-mi plac tunsorile astea pentru femei, foarte scurte la ceafă. Și n-am fost niciodată de părere că galbenul îi vine bine. Dar nu e treaba mea, nu?

Oliver Fără să știe, Stuart a cântat pentru mâncarea pe care a primit-o; mai bine zis, a scos din gâtlee o frază de Pergolesi pură, printre bucățile de Frank Ifield. Bălmăjea ceva despre Marea Amenințare la adresa Universului Așa cum Îl Cunoaștem Noi, cu alte cuvinte despre cum se duce biodiversitatea pe apa sâmbetei, cum genele modificate din puloverele negre cu guler colant se vor scobori în rapel pe domeniul până acum protejat al Naturii Fortărețe, cum blânda pasăre cântătoare va amuți și lucioasa vânăță își va pierde lustrul, cum tuturor ne vor crește cocoase până vom arăta ca schilozii satelor din tablourile lui Bruegel – și nici nu ar fi chiar atât de rău, dacă alternativa este o rasă de Stuarti – și cum modificarea genetică reprezintă un monstru al lui Frankenstein – la care am vrut să scot un iodler suficient de înalt ca să spargă toate cristalurile din casă, pentru că tot chichirezul monstrului e tocmai că e un drăguț, care nu

face rău nimănui, doar că s-a întâmplat, din nefericire, să personifice atât de multe dintre spaimile mărunte ale omenirii – dar el a continuat în același fel monoton, monoton, monoton – ca o orchestră care intonează același unic ton, cum spunea cineva – despre GM – nu-i așa că detestați inițialele? – și tocmai mă pregăteam să întreb a) ce legătură are General Motors cu toată povestea și b) dacă succesul zarzavaturilor lui nonpestifere nu se datorează cumva exact fricii provocate de gena diabolică și, dacă îndepărtăm frica, nu cumva imperiul morcovilor are să se ducă învârtindu-se la canal, când a folosit o expresie care a sunat ca pocnetul din degete al unui hipnotizator.

– Ce-ai zis?

Bineînțeles, mi-a repetat tot ce spusese până atunci, ca un căutător de aur arătându-și înnebunit cuarțul din sită. În cele din urmă, cu degete tremurânde, a ridicat și adevărata pepită.

– Legea efectului neintenționat.

Mi-a explicat că acest principiu s-ar putea aplica dacă, de pildă, recoltele Frankenstein s-ar dovedi a fi de nemâncat pentru erbivore, caracteristică... Și tot așa. Dar pe mine mă pierduse, și pierdut am rămas.

Legea efectului neintenționat. Nu vi se pare că sună ca un cântec, nu ca trilul timid, chiar dacă neprihănit al păsăruicii din tufiș, ci ca un cor imens, în care și-au unit glasurile omenirea, Natura și Atotputernicul? (Folosesc termenul de Atotputernic ca pe o metaforă, mă înțelegeți. Înlocuiți cu Thor, Zeus sau micul Johnny Quark, după gust.) Nu credeți că e o expresie scrisă cu litere luminoase? Așezați-o alături de „cuvântul preschimbat în carne“,

„que sera, sera“, „si monumentum requiris, circumspice“, „călărețule, treci mai departe“, „am lăsat nefăcute acele lucruri care ar fi trebuit să fie făcute“ și „cu mâini tremurânde, i-am desfăcut sutienul“.
Legea efectului neintenționat. Nu vi se pare că vă deslușește viața tot așa cum o deslușește pe a mea? Ce metafizician, ce moralist ar fi putut formula mai bine?

Nu interpretați greșit. Dacă sunteți ceva mai puțin pro-Ollie decât ar trebui – și bănuiesc că sunteți – s-ar putea să considerați faptul că îmbrățișez acest principiu fulgurant într-o oarecare măsură disculpator. Că mă folosesc de el ca să behăi: nu-i vina mea, stăpâne. Dimpotrivă – iar cei de față se exclud – îl privesc ca pe expresia adevărată a tragicului principiu al vieții. Bătrânii zei sunt morți, iar micul Johnny Quark e un Stuart cu costum gri inventat de mine, dar Legea Efectului Neintenționat e măreață, e grecească și ne arată cât de uriașă este prăpastia dintre intenție și faptă, dintre scop și rezultat, cât de zadarnice se dovedesc strădaniile noastre, cât de abruptă și de luciferică prăbușirea. Suntem toți, nu-i așa, pierduți. Și cei care nu o știu sunt cei mai pierduți. Cei care știu sunt regăsiți, căci ei au înțeles cât de absolut pierduți sunt. Astfel grăit-a Oliver în Vremea Quarkului Nostru.

Gillian Desigur, sexul conjugal este posibil și fără să fii căsătorit. Probabil e cea mai proastă dintre soluții. Scuzați-mă, n-am vrut să vă stric cheful. Poate tocmai asta vă pregăteați să faceți.

FĂRĂ RESENTIMENTE

Stuart „Cum mi-ai găsit numărul?” „A, te-am căutat în cartea de telefon.” De ce mi se pare că port foarte des conversația asta în ultima vreme? Mai întâi cu Oliver, pe urmă cu Ellie. Știu că unele părți ale Angliei sunt rămase în urmă, dar nu folosesc cine știe ce sistem avansat de colectare de date, nu?

Am lipsit atât de mult din țară? Posibil. Probabil. Ca atunci când am intrat în magazinul de antichități din apropiere de Landbroke Grove și am spus că vreau un tablou mic, dar care să fie murdar. Femeia s-a uitat strâmb la mine, ceea ce e de înțeles. Nu, nu, i-am explicat, vreau un tablou de mici dimensiuni, care să aibă nevoie de curățare, iar ea s-a uitat la mine și mai strâmb. Mă bănuia probabil că speram să fie mai ieftin. Până la urmă mi-a arătat trei sau patru și a zis:

– Țsta mă tem că e și puțin deteriorat.

– Foarte bine, i-am răspuns și m-am oprit asupra lui.

Vedeam că așteaptă o explicație. Dar acesta este unul dintre lucrurile pe care le-am învățat o dată cu vârsta. Nu ești obligat să dai explicații, dacă nu vrei.

La fel a fost și când a venit Ellie să-l ia. S-a uitat la apartament și nu i-am oferit nici o explicație. Îi spuseseam că mă cheamă Henderson și nu i-am oferit nici o explicație. Apoi i-am arătat tabloul și nu i-am oferit nici o explicație. Sau, mai degrabă, i-am explicat că urmează să îi explic.

– Presupun că e un gunoi, am spus. Nu mă pricep la pictură. Dar am motivele mele pentru care îl vreau curățat.

M-a întrebat dacă îl poate scoate din ramă. Abia atunci am început să îi acord atenția pe care o merita. Când a sosit, arăta la fel ca milionul de fete îmbrăcate în negru care par să fi răsărit în Anglia după plecarea mea. Pulover negru, pantaloni de stofă negri, pantofi cu botul pătrat și tocuri conice, un mic rucsac negru, părul vopsit într-o nuanță de negru inexistentă în natură. În orice caz, inexistentă în Anglia.

Și-a scos trusa din rucsac și, deși făcea ceva nu tocmai complicat, ceva ce aș fi putut face și eu – tăia întăritura de pe spate, scotea câteva ținte și așa mai departe – o făcea cu multă concentrare și cu o mișcare foarte precisă a degetelor. Întotdeauna am fost de părere că, dacă vrei să cunoști mai bine pe cineva, nu ai nevoie de o cină la lumina lumânărilor, ci trebuie doar să îl urmărești în timp ce lucrează. Când se concentrează la maximum, dar nu asupra ta. Înțelegeți ce vreau să spun?

După o vreme, i-am pus întrebările pregătite. Se vede clar că o admiră mult pe Gillian.

M-am trezit gândind: îmi pare bine că nu ai și unghiile negre. De fapt, sunt acoperite cu un strat gros, lucios și transparent. Cam ca un verniu, presupun.

Oliver Altă seară la cârciumă. Reflecții asupra metamorfozei suferite de bătrâna tavernă. Demult, pe vremea când zăpezile de anțărt încă nu se topiseră, când cuirasatele cu stindardul britanic despicau valurile, când monedele erau grele în palmă și adulterul regal avea strălucire, când Palatul Westminster domnea în țara legii și vechiul măr englezesc găzduia vechiul vierme englezesc – ei bine, pe vremea aceea cârciuma era cârciumă. Iată-l pe voinicul neguțător aducând berea cu căruța pentru cârciumarul cu coteți stufoși, care o îndoaie cu apă înainte de a ispiti la alcoolism pe adolescentul cu fața ca zerul, pe idiotul bălos, pe soțul cheltuitor venit să azvârle banii de coșniță, pe *mutilé de guerre* cu pieptul acoperit de medalii, călare pe taburetul preferat, sau pe septuagenarul cu gingii de gumă zornăindu-și piesele de domino într-un colț. Obişnuiții casei își țin halbele de zinc în cuie, deasupra barului, labradorul fetid lenevește dinaintea focului molcom și, timp de doar o clipă – dacă nu cumva abilul ofițer care se ocupă de recrutări nu ți-a strecurat șilingul regal în bere – totul este calm și comprehensibil în această enclavă virilă.

Nu că aş fi frecventat asemenea localuri, să ne-nțelegem.

Testosteronul satisfăcut prin frecarea de ceilalți și confreria lacrimoasă a malțului nu îl amuză pe Ollie. Apoi însă, într-un moment fără îndoială identificabil, au fost introduse în cârciumi consumatorul respectabil de sex feminin – consumateuza – mâncarea pasabilă și vinul rizibil, jocurile de societate, comedianții de local, stripteuzele de local, ecranele mari pentru transmisii sportive,

vinurile și mai bune și mâncarea recenzată în ghiduri, o dată cu exilarea mobilierului de stejar dătător de hemoroizi, iar toate acestea – numiți-le înfrumusețare sau modificare genetică, în funcție de gogorița lui Stuart care vă este mai pe plac – nu i-au displăcut lui Oliver. Semioticienii barurilor intime au dreptate să propună cârciuma ca simbol al unor tendințe sociale mai extinse. După cum ne amintea nu demult dogele de Westminster, suntem cu toții reprezentanți ai clasei mijlocii. Bun-venit de aceea, vouă, turiștilor, în Belgia Mare, în Olanda Lărgită.

Concentrează-te, Oliver, concentrează-te. Cârciuma, rogu-te. Locul, scopul, personalul.

Ah, cum seamănă glasul conștiinței, în cadența și frazeologia sa, cu glasul lui Gillian. Asta fac bărbații? Există numeroase teorii care descriu cu ce se însoară bărbații – cu propriul destin sexual, cu propria mamă, cu propriul *doppelgänger*, cu banii nevestei – dar ce spuneți de ideea că lucrul pe care îl caută cu adevărat este conștiința? Se știe că majoritatea nu sunt capabili să o localizeze în punctul său tradițional, în apropierea inimii și a splinei, și-atunci de ce să nu o achiziționeze ca pe un accesoriu, ca pe un cozoroc colorat sau ca pe un volan cu spițe metalice? Sau poate dimpotrivă, bărbații nu asta caută cu adevărat, dar asta devin obligatoriu femeile, sub influența căsătoriei? Ar fi ceva mai banal. Dar și mai tragic.

Concentrează-te, Oliver. Foarte bine. Eram într-o tavernă de lux – un Ritz al berii – favorita lui Stuart. Completați după dorință numele drăgălaș și, de preferință, aliterativ. Beam... ăă, ce vă face dumneavoastră plăcere. Și Stuart – asta îmi amintesc bine – îmi era prieten. Sau chiar îmi Era Prieten. Stuart fiind Stuart, mi-a servit o groază de vorbe goale și laude de sine înainte de a ajunge la

perorația propriu-zisă, dar mesajul lui, așa cum l-am perceput, avea o simplitate yankee: eu am reușit, *ergo* și tu vei reuși. Cum așa, o, minor Stăpân al Universului, întreb, legănându-mi capul pe etichete din față asemenea labradorului din vechea gravură. Pricep că are în gând un plan de afaceri sau o strategie de salvare. Sugerez subtil că mi-ar fi de folos o injecție cu bani-gheață – sunt pe punctul de a mă compara cu un drogat, dar dau înapoi în prezența cuiva cu o minte atât de literală și propun în schimb, mai sănătos, o injecție cu bani-gheață asemenea diabeticului care are nevoie de insulină. Că în fața focului de tabără, Stuart m-a pus să jur că voi păstra secretul față de Gillian; mai aveam puțin și scoteam bricegele și, tăindu-ne la degete, ne făceam jurăminte de fraternitate sangvină.

– Deci așa, am spus după ce am așezat flacoanele la loc pe șervetele imprimate special pentru concursurile de cultură generală. Fără resentimente, da? Ce-a fost sânge s-a uscat.

– Habar n-am despre ce vorbești, mi-a replicat el.

Deci totul e bine.

Mme Wyatt Stuart mă întreabă ce sunt sentimentele. Îi răspund că nu înțeleg ce vrea să spună.

– Toată lumea zice „fără resentimente”, Mme W., de-aceia mă întrebam ce sunt sentimentele.

Îl asigur că trăiesc aici de treizeci de ani sau mai mult – probabil mai mult – și tot nu pricep limbajul acesta aiuristic. Sau pe aiuriții de englezi.

– A, dar eu cred că pricepeți, Mme W., cred că ne pricepeți foarte bine.

Și mi-a făcut cu ochiul. Mai întâi am crezut că s-a ales cu un tic nervos, dar sigur nu era așa. Iar purtarea aceasta nu îl caracteriza pe Stuart, cel pe care mi-l aminteam eu.

Este adevărat însă că s-a schimbat mult. Arată, dacă mă pot face înțeleasă, ca un om care a lăsat toate necazurile în urmă pentru a îmbrățișa cu entuziasm unele noi. E mai slab decât era și nu la fel de dornic să placă. Nu, nu e chiar adevărat. Dar printre bărbați sunt două feluri de a fi pe placul cuiva, sau cel puțin de a încerca să fii pe placul cuiva. Unii află ce le place altora și după aceea încearcă să pună în practică, în timp ce alții fac ce vor ei, convinși că ceea ce au hotărât să facă va fi pe placul celorlalți. Stuart a trecut de la prima categorie la cea de-a doua. De exemplu, a conceput ceea ce el numește Pachetul de Salvare pentru Gillian și Oliver. Nu cred că Gillian și Oliver l-au rugat să îi salveze. Nu e așa? De aceea, poate ceea ce face este periculos. Pentru el, nu pentru ei. Oamenilor li se iartă rareori generozitatea.

Însă Stuart pare să nu-mi acorde atenție când îi spun asta. În schimb, mă întreabă:

– Știți ce înseamnă expresia „ce-a fost sânge s-a uscat“?

Cum se face că, dintr-o dată, am devenit expert în limba engleză? Îi spun că sună ca atunci când îi tragi cuiva un pumn în nas.

– Ca de obicei, ați pus punctul pe „i“, Mme W., îmi răspunde el.

Ellie Oamenii pe care îi cunoști în meseria asta – în mod normal nu i-ai întâlni niciodată. De pildă, eu am douăzeci și trei de ani, sunt restaurator de tablouri și am bani atât cât să mănânc și să-mi plătesc chiria, iar ei sunt destul de bogați ca să posede tablouri care au nevoie de restaurare. Sunt amabili, dar habar nu au, mulți dintre ei. Eu știu mult mai multe despre pictură și o apreciez mai mult, dar ei o dețin.

De exemplu, proprietarul tabloului de-aici. Stați să vi-l luminez mai bine. Da, exact cum spuneți. Un grilaj de parc de la mijlocul secolului al XIX-lea. A recunoscut de la început că e fără valoare. Dacă aș fi fost Gillian, aș fi spus probabil că nu, nu e doar o porcărie, ci o porcărire absolută, dar, pentru că nu sunt, i-am răspuns că nu-mi contrazic niciodată clienții și el a râs, însă nu mi-a dat alte explicații. Poate l-o fi primit moștenire. De la o mătușă oarbă.

Același lucru și despre felul în care a dat de mine – nici asta nu mi-a explicat. A zis că m-a căutat în cartea de telefon. I-am atras atenția că nu sunt în paginile aurii, iar el mi-a replicat că mă recomandase cineva – cine? a, nu-și mai amintea – dar nu știa numărul, bla, bla, bla. Jumătate din timp e Bărbatul Misterios și jumătate pare să știe exact ce vrea.

Locuiește într-un apartament complet gol din St John's Wood. N-ai putea spune dacă abia s-a mutat sau se pregătește să se mute în altă parte. Lumina era foarte proastă, are niște perdele de dantelă oribile și nimic pe pereți, absolut nimic. Poate o fi observat și el, brusc, și s-a dus și a cumpărat tabloul acesta.

Pe de altă parte, s-a arătat foarte interesat de afacere. Mi-a pus o mulțime de întrebări despre prețuri, chirii, materiale, tehnici. Nu știu de unde, dar știa ce întrebări să pună. De unde ne vin comenzile, ce

ne trebuie pentru atelier. Mi-a spus că persoana care m-a recomandat a vorbit foarte frumos despre „partenera” mea. Șefa. Așa am discutat puțin despre Gillian.

– Ea v-ar spune probabil că tabloul nu face nici cât pânza pe care e pictat, i-am zis la un moment dat.

– Atunci, cu atât mai bine că am venit la dumneata și nu la ea, nu?

Vorbea ca un american care și-a pierdut accentul.

Oliver Legea efectului neintenționat. Vedeți dumneavoastră, când m-am îndrăgostit de Gillian, nici nu mi-a trecut prin cap că a noastră *coup de foudre* are să-l trimită pe Stuart în exil în Noul Tărâm al Aurului, transformându-l în zarzavagiu. Cât de puțin știam – nici nu bănuiam măcar că există o lege care guvernează astfel de posibilități. Și apoi – rapid cu un deceniu în urmă – avem tema poussinescă a Celui Întors din Exil. Prietenia Refăcută. Fericitul Trio fericit din nou. Piesa lipsă a mozaicului regăsită. Mi-e greu să-l compar pe Stuart cu Fiul Rătăcitor, dar ce mama dracului, în fiecare zi a anului e câte un sfânt, așa că, în cinstea Sfântului Stuart, înălțați pocalul și închinați pentru acest Rătăcitor Fiu al nostru.

Sf. Stuart. Scuze, m-am făcut să râd. Stabat Mater Dolorosa și, înghesuiți sub postamentul altarului, Sf. Brian, Sf. Wendy și Sf. Stuart.

Gillian Vă place de Maman, nu-i așa? Probabil o considerați – cum? – o bătrânică înțeleaptă, o figură. Probabil cochetăți cu ea un pic. Nu

m-ar mira. Și Oliver și Stuart au făcut-o, fiecare în felul lui. Și pariez că Maman a flirtat cu dumneavoastră, indiferent ce vârstă sau sex aveți. Așa e ea. Probabil vă are acum la degetul mic.

Nu face nimic, nu sunt geloasă. Altădată aș fi fost. Mame și fiice... știți povestea. Și apoi mamă și fiică fără tată... o știți și pe aceasta? Ce crede fiica adolescentă despre... admiratorii mamei, hai să le spunem așa, ce crede mama despre prietenii fiicei. A fost o perioadă de care nici uneia din noi nu îi face plăcere să își amintească. Ea era de părere că sunt prea tânără pentru sex, iar eu eram de părere că ea e prea bătrână. Eu mă împrieteneam cu băieți cu aspect dubios, ea se întâlnea cu stâlpii cluburilor de golf, care se întrebau dacă n-o avea câteva milioane de franci ascunși pe undeva. Ea nu voia ca eu să rămân gravidă, eu nu voiam să o văd umilită. Sau cel puțin așa susțineam. Ce simțeam era un pic altfel, mai puțin frumos.

Dar toate acestea au trecut. Nu vom fi niciodată ca mamele și fiicele grețose de prin reviste, care se tot laudă ce bune prietene sunt. Și am să vă spun ce admir la Maman. Nu și-a plâns niciodată de milă – sau, dacă a făcut-o, nu a recunoscut-o niciodată. Are orgoliu. Viața nu a fost așa cum a sperat, dar ea merge înainte. Nu pare a fi cine știe ce lecție, nu? Asta am învățat de la ea. În copilărie îmi dădea mereu sfaturi pe care nu le ascultam, iar singura lecție adevărată a fost una pe care nu a încercat să mi-o predea.

La rândul meu, merg înainte. Ca atunci când... știți ce, probabil nici nu ar trebui să vă spun, Oliver s-ar supăra, ar considera-o o trădare, dar acum un an sau doi, Oliver a trecut printr-o... cum să-i spun... stare? boală? depresie? Cuvintele nu mi s-au părut adecvate nici atunci și nu mi se par adecvate nici acum. V-a povestit ceva? Nu, nici nu credeam. Și el are orgoliu. Dar îmi amintesc perfect cum m-am

întors acasă mai devreme într-o zi și l-am găsit zăcând exact acolo unde îl lăsasem, pe-o parte, cu perna peste cap, în așa fel încât îi vedeam ieșind nasul și bărbia, și mi-a simțit greutatea când m-am așezat pe pat, dar nu a reacționat. L-am întrebat – și cuvintele au sunat fără speranță în timp ce le pronunțam:

– Ce s-a întâmplat, Oliver?

Iar el mi-a replicat, nu cu unul din glasurile lui glumețe, ci direct, parcă străduindu-se din răputeri să îmi răspundă la întrebare:

– Tristețea inexprimabilă a lucrurilor.

Credeți că ar putea fi o explicație parțială? Inexprimabilitatea, vreau să zic? Dacă depresia este locul unde se termină cuvintele, atunci imposibilitatea de a te exprima trebuie să facă suferința și izolarea cu atât mai greu de îndurat. Îți spui: „Sunt un pic supărat” sau: „M-a cuprins tristețea”, dar cuvintele nu îmbunătățesc situația, ci o înrăutățesc și mai tare. Ne-am aflat toți în situația aceasta, ori aproape de ea, într-un moment sau altul, nu? Iar Oliver se pricepe la cuvinte – după cum veți fi observat – și dacă el găsește că lucrurile sunt inexprimabile...

Apoi a mai adăugat ceva, ce-mi amintesc la fel de bine. A spus:

– Măcar nu stau în poziția fătului.

Nici la asta nu aveam ce să îi răspund, era ca și cum mi-ar fi zis: „Știu toate clișeele la fel de bine ca tine.” Și, orice altceva s-ar putea spune despre el, Oliver este inteligent, iar un om care își tratează inteligent propria depresie este insuportabil de privit. Pentru că o parte din tine simte că, într-o oarecare măsură, inteligența l-a adus în situația

în care este, dar nu are să îl și scoată din ea. Nu a vrut să vadă nici un doctor. Le spune Cei Care Ghicesc. Dar așa îi numește pe toți experții cu părerile cărora nu e de acord.

Și, pentru că mă tem să nu se repete, organizez totul. Merg înainte. Sunt domnișoara energică. Acum doamna energică. Cred – sper – că, dacă păstrez aceeași structură a vieților noastre, atunci Oliver va putea să se zdruncine înăuntrul ei fără să se vatăme prea tare. Am încercat o dată să îi explic, iar el mi-a replicat:

– Aha, ca într-o celulă cu pereții capitonați?

De aceea nu-i mai explic prea mult. Doar merg înainte.

Oliver Scuzați-mă, am suferit un brusc atac de panică. Nimic serios. Doar gândul că ar fi putut exista un Sf. Stuart. Haideți să ne imaginăm puțin cum ar arăta hagiografia lui. Fiu cuminte-cumințel al unei cinstite văduve de război din provincia Asia Minor. În timp ce restul flăcăilor își fac de lucru elasticizându-și prepuțurile, tânărul Stuartus preferă să înșire boabe uscate de fasole pe o ață. Crește și devine un prematur încărunțit perceptor în orașul Smyrna, unde metodele sale contabilicești pedante dau la iveală una dintre primele înșelătorii romane. Aghiotantul guvernatorului provinciei își băgase mâna până la cot în banița cu grâne. Mușamalizarea gubernatorială necesită, din nefericire, execuția lui Stuartus din Smyrna, sub acuzația falsă de a fi scuipat și defecat pe idolii din templu. Demagogii creștini locali oportuniști îl proclamă martir – și așa se naște Sf. Stuart! Legea efectului neintenționat lovește din nou! Zi de sărbătorire: 1 aprilie. Patron și protector al legumelor nemodificate.

M-am aplecat asupra *Dicționarului sfinților*. În timp ce dădeam paginile, mă sufocam de teamă. Sf. Simeon Stâlpnicul, Sf. Spiridon, Sf. Ștefan (o mulțime), Sf... Sturm, Sf. Sulpice, Sf. Susan. Uf! O, preafericită lacună. A fost cât pe ce.

Ziceți-mi snob, dacă vreți. Ziceți-mi Oliver. Prieten la toartă cu Roland. Bătălia de la Roncesvalles. Alungarea sarazinilor. O tragică ceartă între amici. Expresie: să dai un Roland pentru un Oliver, *id est* să schimbi amarnice lovituri de buzdugan în bătălie. Ah, vremea miturilor și a legendelor! Charlemagne, cavalerii, trecătorile înalte din Pirinei, viitorul Europei, viitorul creștinismului însuși în joc, eroica ariergardă, chemarea emoționantă a trâmbițelor la luptă, sentimentul că viața omenească, oricât de neimportantă, oricât de mărunță, joacă totuși un rol în înfruntarea uriașilor. Să fii pion nu era puțin lucru când pe tablă se aflau cai, nebuni și regi, când pionul putea visa să devină regină, când negrul se bătea cu albul și Dumnezeu era deasupra tuturor.

Vedeți ce am pierdut? Azi nu se mai văd decât pioni și ambele tabere sunt înveșmântate în gri. Azi Oliver are un amic pe care îl cheamă Stuart și cearta dintre ei e lipsită de răsunet. „A dat un Stuart pentru un Oliver.” O, Doamne! Cu poșetuțele de la zece pași.

Pe de altă parte, credeți că Hollywoodul este pregătit pentru *Cântecul lui Roland*? Filmul despre prietenia supremă. Acțiune, decoruri, mize mari și iubirea frumoaselor domnițe. Bruce Willis în rolul grizonantului Roland, Mel Gibson în cel al legendarului Oliver.

Scuzați-mă. I-ar m-am făcut să râd. Mel Gibson în rolul lui Oliver. Trebuie să mă scuzați, vă rog.

Gillian Oliver m-a întrebat:

- Crezi că Ellie e potrivită?
- Potrivită pentru ce?
- Pentru Stuart, bineînțeles.
- Pentru Stuart??
- De ce nu? Stuart nu arată chiar atât de rău.

L-am privit atent, în tăcere.

- M-am gândit să îi invităm pe amândoi la masă. Să-i coplesim cu un saag gosht și un balti cu crevete uriașe.

Trebuie să știți că lui Oliver nu-i prea place mâncarea indiană.

- Oliver, ideea e ridicolă.
- Atunci, ce-ar fi să le combinăm? Să facem un saag cu crevete. Ce-i mai bun din ambele feluri. Nu? Dansak de miel? Channa de pui? Brinjal bhaji?

Vedeți, îi plac mai mult cuvintele decât mâncarea în sine. Dar presupun că e un început.

- Aloo gobi? Tarka daal?
- Are de două ori vârsta ei și e însurat.
- Ba nu e.
- Ellie are douăzeci și trei...

- Și el e de vârsta noastră.
- Bine, tehnic...
- Și mai gândește-te că, a continuat Oliver, cu fiecare an care trece, va avea și mai puțin din dublul vârstei ei.
- Și e însurat.
- Ba nu.
- Dar mi-ai spus...
- Nu. A fost. Nu mai e. E un om liber, nu că este sau ar putea fi cineva cu adevărat liber, după cum filozofii au demonstrat-o cu o regularitate obositoare, chiar dacă în mod diferit.
- Deci nu are o soție americană?
- N-o mai are. Ei, ce zici?
- Ce să zic? Oliver, cred în continuare că e o idee... (în ultima vreme constat că evit termeni ca nebunesc, trăsnet, țicnit și tot restul) nepractică.
- Dar trebuie să-i găsim pe cineva.
- Trebuie? De ce? Te-a rugat el?

Oliver s-a bosumflat.

- El vrea să ne ajute. Ar trebui să îl ajutăm și noi pe el. Să fim proactivi.

– Ca de exemplu să i-o oferim pe asistenta mea pe tavă?

– Samba cu legume? Metar paneer?

Stuart Ce-a fost sânge s-a uscat. Ca atunci când îi tragi cuiva un pumn în nas. Bravo, Mme W. Sau, ca să fim mai exacti, ca atunci când i-am tras lui Oliver un cap în gură.

Ați observat ceva la Mme W? Parcă vorbește mai prost englezește. Sunt convins că nu e doar imaginația mea. A locuit aici zeci de ani și, în loc să se îmbunătățească sau să rămână la fel, engleza ei s-a stricat. Care credeți că e cauza? Poate, când îmbătrânești, începi să pierzi lucrurile pe care le-ai învățat la maturitate. Poate nu rămâi decât cu ce ai acumulat în copilărie. Caz în care va sfârși prin a nu mai vorbi decât franțuzește.

Gillian „Nepractic” – ce cuvânt... practic. Acum câțiva ani, am fost serios ispitită. Chiar îmi plăcea... persoana. Și vedeam că e reciproc. M-am întrebat cum aș reacționa dacă mi-ar propune-o. Și am știut că am să-i spun: „Mă tem că e nepractic.” N-aș fi suportat să mă aud rostind propoziția. De aceea am făcut în așa fel, încât să nu ajung să-mi propună.

De ce credeți că Stuart nu mi-a spus că nu mai e însurat? Ocaziile nu i-au lipsit.

Singurul motiv la care mă pot gândi e că i-a fost rușine. Întrebarea următoare: ce motiv mai ai să te rușinezi în ziua de azi, când nimeni nu te mai judecă, indiferent cât de grosolan ai eșuat? Și singurul

răspuns la care m-am putut gândi a fost: dacă a doua căsnicie a lui Stuart s-a sfârșit într-un mod care îi amintește de modul în care s-a sfârșit prima. E un gând urât, foarte urât. Și nu pot să-l întreb, nu-i așa? El hotărăște dacă vrea să-mi spună.

Terry Mai sunt și crabii de stâncă, pe care cred că în țara dumneavoastră nu-i aveți. Ce au ei mai special e că le crește un clește foarte mare, numai unul – vreau să zic despre celălalt că rămâne la mărimea normală. Și cleștele ăsta mare e adevărata delicată, de aceea pescarii îl rup și aruncă restul crabului înapoi în apă. Și știți ce se întâmplă cu crabul? Începe să-i crească alt clește mare. Așa spune lumea și bănuiesc că trebuie să fie adevărat. Ai zice că ar trebui să fie traumatizați, să se ducă la fund și să moară. Țț. Ei vin înapoi, ca și cum nu li s-ar fi smuls un braț.

Cum spune prietena mea Marcelle: îți amintește de ceva?

PUI INDIAN LA CAZAN

Terry Să vă arate fotografia. Puneți-l să vă arate fotografia.

Mme Wyatt Normal, nu sunt *psychologue* sau *psychiatre*. Sunt doar o femeie care a studiat viața mai mulți ani decât sper să puteți bănuî dumneavoastră. Și o caracteristică a rasei umane care mie mi se pare de neșters este capacitatea ei de a se lăsa surprinsă de lucruri nesurprinzătoare. Hitler invadează Franța – surpriză! Sunt asasinați președinți – surpriză! Căsniciile nu durează – surpriză! Iarna ninge – surpriză!

Opusul ar fi surprinzător. Tot așa cum ar fi fost surprinzător dacă Oliver nu ar făcut un colaps, de un fel sau altul. Nu e prea multă soliditate în Oliver. Trăiește din nervi și nu se simte prea bine în pielea lui. A, el declară că se simte bine, desigur, pare mulțumit de el însuși, desigur suficient, dar eu l-am văzut întotdeauna ca pe un om care se detestă. Cineva care face mult zgomot, pentru că tăcerea

dinăuntrul lui îl înspăimântă. Fiica mea are dreptate când susține că pe Oliver l-ar întări succesul, dar, după părerea mea, e puțin probabil. Așa-zisa lui carieră e un dezastru. Sau poate nu, dezastrul presupune existența unui plan inițial, iar Oliver nu poate fi acuzat de așa ceva. Trăiește de pe urma lui Gillian, mai mult sau mai puțin, și asta nu este o viață potrivită pentru un bărbat. A, da, cunosc teoria modernă conform căreia poate fi un lucru bun, diviziunea muncii, flexibilitate și așa mai departe, dar teoria modernă nu ține decât dacă psihologia persoanei căreia i se aplică este la fel de modernă, dacă pricepeți ce vreau să spun.

Îi este credincios lui Gillian? Dacă știți răspunsul, nu mi-l spuneți. Sper că este, desigur. Dar nu de ce credeți dumneavoastră – pentru că e fiica mea și infidelitatea este un lucru rău. Nu, cred că ea ar fi un lucru rău pentru Oliver. Sunt numeroși soți – și soții – pe care adulterul îi înveselește, îi ajută să își suporte mai ușor viața. Cine a zis că lanțurile căsniciei sunt atât de grele, încât uneori e nevoie de trei persoane ca să le poarte? Dar cred că Oliver nu e așa. Nu mă gândesc la sentimentul de vinovăție; mă gândesc la ura de sine, care e o cu totul altă poveste.

Lumea s-a mirat când Oliver a făcut o cădere nervoasă după moartea tatălui lui. La cât de mult îl ura, s-a spus. Cum se face că moartea asta nu l-a eliberat și nu l-a făcut fericit? Ei bine, câte explicații vreți să vă dau? Să începem cu patru dintre ele? Unu: adesea, moartea celui de al doilea părinte readuce în mintea copilului moartea primului. Lui Oliver i-a murit mama când avea șase ani, o experiență dureroasă când se repetă, și la o asemenea distanță în timp. Apoi: moartea unui părinte pe care îl iubești este, într-un fel, mai simplă decât moartea unuia pe care îl detești sau care îți este indiferent. Dragoste, pierdere, suferință, amintire – cunoaștem toți schema. Dar

care este schema atunci când lucrurile nu stau așa, când părintele nu este iubit? O uitare calmă? Nu cred. Imaginați-vă situația cuiva ca Oliver, care își dă seama că și-a trăit întreaga viață de adult, plus mulți ani înainte, fără să știe cum e să îți iubești un părinte. O să-mi spuneți că nu e nimic extraordinar, nimic ieșit din comun, iar eu am să vă răspund că asta nu ușurează absolut deloc situația.

Trei: dacă este adevărat că Oliver și-a urât tatăl – eu cred că e o exagerare, sigur că a existat un antagonism puternic, dar haideți să-i spunem ură, dacă așa vreți – și dacă acest sentiment s-a prelungit pe parcursul întregii sale vieți mature, atunci poate, într-un fel, i-a devenit necesar. Poate l-a susținut așa cum pe alții îi susține indignarea sau sarcasmul. Atunci, ce faci când sprijinul dispare? Bineînțeles că poți continua să îl urăști pe cel mort, dar ceva din tine va ști că ura aceasta nu e rațională, ba chiar că e vecină cu nebunia. Și patru: problema tăcerii. Părinții ți-au murit, următorul pe listă ești tu și acum ești singur – chiar dacă ai familie, prieteni. Acum ar trebui să fii adult, matur. Măcar ești liber. Ești pe propriile tale picioare. Te privești atent, te cercetezi până în adânc, în sfârșit fără teama de ce ar putea spune sau crede părinții. Și dacă nu-ți place ce vezi? Acum se lasă o tăcere nouă, tăcerea din afară, la fel de mare ca tăcerea dinăuntru. Și tu – tu, cel atât de fragil – ești tot ce ține aceste două tăceri la distanță una de cealaltă. Știi că, atunci când se vor întâlni, tu vei înceta să exiști. Pielea ta e unicul lucru care le desparte, pielea ta subțire și cu atâția pori. Cum să nu înnebunești puțin?

Nu, pe mine nu m-a mirat.

Ellie Ghiciți cu cine au încercat Gillian și Oliver să-mi facă lipeala? Sau cine a mai fost la cină, măcar? Bărbatul Misterios fără tablouri pe

pereti, alias dl Henderson. Tipul grizonant se afla acolo, apoi s-a apropiat puțin precipitat de mine și mi-a strâns mâna ca și cum nu ne-am fi văzut niciodată până atunci. Și mi-a spus din priviri: să rămână secret. I-am cântat în strună. Ceea ce mi s-a părut din ce în ce mai ciudat, pentru că – ce să vezi – s-a dovedit că e de multă vreme prieten cu ei.

Și atunci, ce atâta mister? Dacă voia să restaureze tabloul, de ce n-a rugat-o pur și simplu pe Gillian?

Oricum, e un tip interesant. A vorbit despre chestii reale, dacă mă-nțelegeți. Oliver a făcut numai bancuri tâmpite. Nimic nou în asta. Am impresia că e ceva la Stuart care îl enervează rău de tot. Foarte bine.

Stuart Citesc mai mult decât altădată. Nonficțiune. Istorie, științe, biografii. Îmi place să știu că ceea ce mi se spune e adevărat. Când și când, mai citesc câte un roman, dacă e unul despre care vorbește lumea. Dar poveștile nu seamănă destul de bine cu viața pentru gustul meu. În povești, după ce cineva se căsătorește, vine finalul – dar pot să vă spun din proprie experiență că nu este deloc adevărat. În viață, fiecare final reprezintă începutul unei alte povești. Mai puțin atunci când mori – acela este un final cu adevărat final. Presupun că, dacă ar fi să fie ca în viață, toate romanele ar trebui să se termine cu moartea tuturor personajelor; dar, dacă ar fi așa, n-am mai vrea să le citim, nu?

Ce încerc să spun e următorul lucru: când am văzut – când eu și dumneavoastră am văzut – scena în care Oliver gonia pe drumul acela din satul francez, cu zece ani în urmă, nu v-ați gândit că acolo

se sfârșește povestea? Nu vă condamna, o parte din mine a crezut la fel. Poate chiar asta mi-am dorit. Dar viața nu te lasă să scapi, nu-i așa? Nu poți lăsa viața așa cum lași o carte din mână.

Oliver Stuart, la cină, a fost cum nu se poate mai stuartesc. Sfântul Simeon Stâlpnicul ar fi făcut o criză de nervi și și-ar fi ridicat stâlpul încă și mai mult ca să scape de miasmele narcoleptice care se înfășurau pe după picioarele mesei precum zăpada carbonică. Mi-a adus aminte de vremurile când – într-o încercare vană de a-l pune pe Stu-baby la punct cu chestiunile erotice – îi îngăduiam să meargă cu mine la întâlniri în patru. Ședea acolo cu toată vitalitatea unei crochete și se bosumfla nevoie mare când ambele signorine preferau să fie conduse acasă de al dumneavoastră preplecat slujitor. Presupun că asta îi dădea steatopigosului un vag sentiment de utilitate socială: cea mai scurtă cale spre voyeurism prin intermediul întâlnirilor în patru cu Stuart! Deși avea și dezavantaje. Se miorlăia teribil când trebuia să achite nota (în loc să se bucure că dăduse norocul peste el) și pe urmă trebuia calmat și mângâiat înainte să tropăie după autobuzul de noapte care îl ducea înapoi la hruba lui obscenă.

Temă: Stuart are, evident, impresia că, în ultimul deceniu, și-a mărit coeficientul de *savoir faire*. Dar dacă, aflat în societate, ești singurul mascul liber prezent, este, nu-i așa, chestiune de bune maniere să te interesezi de persoana singurei femei libere prezente? Ca de exemplu: „Cu ce te ocupi?”; „Preferi Programul D sau Programul E?”; „La ce secție financiară îți depui declarația de venit?” El, în schimb, s-a zgâit la Mlle Elle de parcă avea probleme cu lentilele de contact. După un timp, am intervenit și i-am făcut un scurt CV. Ceea

ce l-a aruncat în extrema cealaltă, trăncănind despre economia alimentară globală și misiunea lui de a comercializa morcovi tot atât de autentic noduroși ca genitalele Diavolului.

Temă: Și-a petrecut timp îndelungat ajutând-o pe Gillian să „strângă masa”. Frumos din partea lui să pună vasele în mașina de spălat, dar micul clinchet intim venit din culise, scos de furculițele revărsate în locașurile lor, nu e tocmai ceea ce aș numi cântat pen-tru mâncare.

Temă: La un moment dat, a perorat lacrimogen și coleric despre faptul că literatura de ficțiune și nonficțiunea pot face casă bună în biblioteca unei persoane cu sensibilitate. Mai mult, a bătut el câmpii, de ce este nonficțiunea atât de condescendent definită și botezată prin opoziție? Nu cumva e ca și cum ai defini fructele ca nonlegume? Sau – în caz că eram mai înceți la minte și nu prindeam apropoul – ca și cum ai defini legumele ca nonfructe?

Ficțiunea, i-am replicat, este Ficțiunea Supremă. Nonficțiunea este cocleala de pe aurul prostului (habar n-am ce înseamnă, dar îmi place cum sună). Nu prea reușea să mă urmărească. Uite, i-am spus, ficțiunea – termen cu care definesc arta în general – reprezintă norma, linia de plecare, media aurită, meridianul, Polul Nord, Steaua Nordului, steaua polului, magnetul, nordul magnetic, Ecuatorul, *beau idéal*, sumumul, arhetipul, *ne plus ultra*, steaua căzătoare, Cometa lui Halley, Steaua Orientului. E și Atlantida, și Everestul. Sau, dacă vrei mai stuartian, este dunga albă de pe mijlocul șoselei. Tot restul reprezintă devieri, semafoare, camere video care îți răsar în *rétrovisseur*.

S-a gândit puțin, apoi a intonat:

– Pui termopane-o dată-n viață, deci pune-le fest – pune cu E-ve-rest!

Și s-a hlizit la mine.

Uneori, răbdarea mi-a fost greu pusă la încercare. Sf. Oliver care i-a răbdat pe toți nesărații să vină la el.

Gillian Când Oliver mi-a spus că i-a invitat la cină, nu mi-a venit să cred. Doar pe ei doi, ca să nu se piardă nimic din subtilitate. Eu m-am spălat pe mâini. L-am întrebat ce voia să gătească. Am făcut pui indian. Și, cum vă povesteam, lui Oliver nu-i place prea mult mâncarea indiană. Nu pot să spun că eu am contribuit prea mult. Stuart s-a străduit. Pe urmă m-a ajutat să strâng masa. Când adună teancul de farfurii, o face cu o grijă care aduce a tandrețe. L-am surprins chiar îndreptând câțiva dintre dinții înveliți în plastic ai mașinii, care stau mereu alandala dacă se apropie Oliver de ea. La un moment dat a zis, nu chiar în șoaptă, ci încet, dar ferm:

- Cred că va trebui să schimbăm.
- Stuart, i-am spus, e ea veche, dar funcționează foarte bine.
- Nu, nu mașina de spălat vase. Totul. Nu se mai poate așa.

Stuart Planul meu este următorul:

- au nevoie de mai mult spațiu;
- școlile din zonă nu sunt cine știe ce;
- Gillian are nevoie de un atelier mai mare;

- Oliver are nevoie să pună osul la treabă;
- deci, pe scurt, au nevoie de o casă de dimensiuni decente, într-o zonă cu școli mai bune;
- în mod surprinzător, se întâmplă să fiu posesorul unei astfel de case;
- ceea ce oferă o soluție;
- deși îmi dau seama că poate ridica și ceva probleme.

Trebuie să îl conving pe Oliver că este în avantajul lui Gill și pe Gill că e în avantajul lui Oliver. Și pe amândoi că e mai bine pentru copii. Asta n-ar fi imposibil. Pe Oliver l-am înmuiat ultima dată când am băut ceva împreună. Cred că mi-a venit să-l strâng de gât numai de vreo două ori. A luat-o razna cu un banc stupid despre Beer-Ritz, care lui i s-a părut orbitor de original. Parcă în Yorkshire n-ar exista deja mai multe localuri cunoscute, cu numele ăsta. Și pe urmă, la plecare, l-a apucat sentimentalismul, cum i se întâmplă mai întotdeauna când e puțin pilit.

- Hai, Stuart, prietenul meu vechi, fără resentimente, nu-i așa? Frați de sânge și toate cele? Un Roland pentru un Oliver, ce-a fost sânge s-a uscat, fără resentimente, nu?

Mă tem că imaginea lui despre felul în care urmează să îi ajut conține elemente care din planul meu lipsesc.

Ellie În seara aceea a fost și un moment straniu. Oliver îi dădea înaintea despre artă așa cum face de obicei, ținând prelegeri în fața a

doi oameni care au studii și diplome în domeniu, nu că asta ar conta pentru el, și deodată Stuart a adoptat o tonalitate caraghioasă și a interpretat o reclamă despre termopane. Mai veche, după cum suna. A fost suprarealist. Se vedea pe fața lui Oliver că l-a enervat. Și cred că Stuart știa exact ce face.

Gillian a fost cam rece cu toți cei implicați.

Oliver Stuart se comportă ca și cum Mărețul lui Plan are să scoată din vrie economiile Tigrilor Asiatici. Sau, mai degrabă, se poartă ca unul din artizanii salvărilor la pachet din romanele dickensiene. Pe care îi cheamă de obicei Cherrybum sau ceva la fel de absurd.

Mme Wyatt Întoarcerea lui Stuart are ceva ce mă neliniștește. Mai ales dacă devine iar unul de-al casei.

Vedeți, Sophie și Marie nu știu că mama lor a mai fost căsătorită o dată.

Absurd, da? Nu din zilele noastre, da?

A fost așa. Oliver și Gillian au abandonat viața în Anglia și s-au mutat în Franța. Stuart a plecat în exil, în Statele Unite. Cea mică, Sophie, a crescut și a început să pună întrebările pe care le pun cei mici. Acum, fiica mea, după cum poate ați observat, este o persoană foarte directă. Deci indiferent ce întreabă, lui Sophie i se răspunde. De unde vin copiii, unde se duce motanul când moare și așa mai departe. Dar s-a întâmplat că singura întrebare pe care Sophie nu a pus-o, pentru că nu e felul de întrebare care să se nască în mintea

unui copil, este: din curiozitate, maman, ai mai fost măritată cu cineva înainte de a te mărita cu tati? Vedeți deci că nu s-a ivit ocazia.

Sigur că este ceva mai mult la mijloc. Poate a fost o modalitate de a evita trecutul. Și de a nu face lucrurile prea complicate pentru copil. Toți vrem ca micuții noștri să creadă că venirea lor pe lume a fost o chestiune limpede și necomplicată. De ce să le punem pe umeri greutateți inutile?

Pe urmă, devine mai dificil să spui ceea ce nu ai spus de la început. Și pe urmă se naște Marie. Și nu te aștepti să îl mai vezi vreodată pe Stuart. Dar el se întoarce.

Poate nu contează. Poate vor râde împreună pe tema asta într-o zi. Poate șansele să se întâmple așa sunt cam slabe.

Gillian Știți ceva, n-am putea opri toată povestea asta aici?

L-am întrebat pe Oliver:

- Tu îți dai seama ce propune Stuart? Propune să ocupăm casa în care am locuit eu și el când eram căsătoriți.
- Vrei să spui casa în care ne-am îndrăgostit, tu și cu mine? mi-a întors-o Oliver. Perfect adecvat, din punctul meu de vedere.
- Cum de o mai are, după atâția ani? Nu ți se pare neobișnuit?
- Nu, găsesc că e doar o dovadă de mercantilism. Probabil câștigă o avere din închirierea ei.

- Atunci, ce-o să se întâmple cu chiriașii? Îi aruncă, pur și simplu, în stradă?
- Cred că, dacă proprietarul dorește să reintre în posesie cu intenția de a-și stabili acolo reședința principală, atunci legea nu obiectează.
- Nu e genul de lucru pe care să îl știi tu.
- Dar e genul de lucru pe care îl știe Stuart.
- Și, oricum, nu asta se va întâmpla. Nu el urmează să se mute în casă, drept care evacuarea va fi necinstită. Ce-or să creadă oamenii aceia?
- Probabil or să creadă că e mercantil.
- Ție nu ți se pare nimic anormal în ideea asta?
- Jumătate din casă a fost a ta. El a cumpărat-o de la tine. Și acum o iei înapoi.
- Nu, am spus anormal în sensul că am locuit acolo cu Stuart și că Stuart propune să locuiesc acum aco-lo cu tine.
- Și cu copiii. Apropo, sper că a schimbat tapetul.
- Numai la asta te poți gândi, la tapet?

Oliver Tapetul, vedeți dumneavoastră, poate fi atât de excitant de semnificativ. Unul dintre eroii mei în ale artelor, la o vârstă rotofeie și nestuartescă, s-a trezit vizitând un oraș mediteranean în care, cu o jumătate de viață înainte, avusese loc una dintre primele sale

întâlniri cu Venera. Marsilia, dacă mă mai slujește memoria. O nostalgie erotică și o curiozitate sucită față de propria persoană l-au împins să caute locul acela pe jumătate uitat, dar donchișotismul memoriei și dezvoltarea urbană i-au jucat o festă. Ajuns ostenit într-o frizerie, a hotărât să abandoneze căutarea și să se bărbierească, în schimb. Spuma i-a albit obraji și bărbierul tocmai paganina pe cureaua de ascuțit briciul, când *tout d'un coup* și *merde alors!*, a recunoscut tapetul. Cu culorile șterse, dar dovadă că fusese acolo, în încăperea aceea, că întâmplările se petrecuseră cu adevărat. Închipuiți-vă momentul: chipul bătrân din oglindă, chipul tânăr de pe perete și, între ele, omul care era acum, asaltat simultan de retro-și de previziune. Cred că beregata i s-a proptit în brici.

I-am povestit lui Gillian, iar ea m-a întrebat cum de era eroul meu atât de sigur că era aceeași încăpere, dat fiind că, la vremea aceea, probabil că nu se găseau atâtea modele de tapet și zeci de case din același cartier trebuie să fi avut...

I-am spus că adevărul izvorăște direct din poezie.

Stuart M-a sunat Oliver, să-mi spună că pentru Gillian, din câte vede el, nu există decât un singur obstacol, tapetul. Ce ciudați sunt oamenii când vine vorba de locuințe.

Vor avea nevoie de o mașină nouă de spălat vase. Cea veche e pe ducă.

Sophie Tati zice că ne mutăm într-o casă mai mare și mai frumoasă.
Mami zice că nu.

Am întrebat dacă ne-o putem permite și s-au făcut că nu mă aud.

Atunci am întrebat dacă putem să ne luăm o pisică, dacă ne mutăm într-o casă mai mare.

Au zis că mai vedem.

Marie Pluto the Cat. Pluto the Cat.

Ellie M-a sunat Oliver, să-mi spună că lui Stuart îi place mult de mine, dar că e fantastic de timid și s-ar putea să trebuiască să fac eu prima mutare. I-au trebuit vreo douăsprezece minute ca să ambalez totul frumos. I-am răspuns că Stuart pare un om cumsecade, dar bărbații divorțați și între două vârste nu sunt genul meu. Mi-au trebuit vreo opt secunde ca să i-o spun și n-am ambalat nimic.

Stuart M-a sunat Oliver, să-mi spună că lui Ellie îi place mult de mine, dar că e fantastic de timidă și s-ar putea să trebuiască să fac eu prima mutare. I-am răspuns că singura mutare la care mă gândesc acum e a lui și a lui Gillian. M-a făcut în mai multe feluri, ca de pildă șmecher bătrân, și a zis că se vede că ne-am plăcut reciproc.

Ce-l face pe Oliver să creadă că încă mai am nevoie de ajutor în relațiile cu sexul opus? Nu că m-ar fi ajutat prea mult nici pe

vremuri. Foarte rar ieșeam în patru, dar s-a purtat întotdeauna atât de condescendent, încât am renunțat repede. Nu mă deranjează să fiu tachinat, însă cu Oliver lucrurile degenerau rapid într-un soi de beție agresivă. Și felul lui de a mă ajuta se rezuma la a vorbi la nesfârșit despre câtă nevoie de ajutor aveam. Ceea ce, în împrejurările date, nu mă ajuta prea mult.

Iar acum chiar nu am nevoie de Oliver. Sunt perfect capabil să observ și singur că Ellie este o tânără atrăgătoare. Și știu să folosesc telefonul.

Un alt avantaj al mutării este că s-ar putea să găsească un restaurant cu livrări la domiciliu care să facă un pui indian mai bun.

Oliver Dl Cherrybum mi-a trimis un articol decupat dintr-un ziar, în care se spune că nu știu ce slujbaș guvernamental ar putea fi trimis să „administreze” școlile din cartier, adică să înăbușe rebeliunea armată și să facă folosirea drogurilor opțională, în loc de obligatorie. Autoritatea docentă din zonă este, se pare, la același nivel cu academia dlui Tim în materie de calitate a produsului finit și de standarde morale în rândurile personalului.

Știți ce, nu pe mine trebuie să mă convingeți. Madame e factorul de decizie aici, asta știm cu toții. Eu nu sunt decât un biet stat papal, aflat în negocieri cu Metternich.

Stuart Oliver mi-a spus să aranjez cu Gillian. De la Departamentul de Sfaturi Inutile. Ne-am văzut la prânz. Primul lucru pe care mi l-a

comunicat și care m-a izbit ca fiind tipic pentru Gillian a fost că nu intenționează să primească de pomană. I-am răspuns că oricum venisem cu gândul să plătim nemțește.

Asta e chestia la ea, că știi imediat cum stai. Știu că pare ciudat că tocmai eu zic asta, dată fiind căsnicia noastră. Dar când mă gândesc la ea – cum fac deseori – nu mi se pare că m-a înșelat. Poate s-a înșelat pe sine, dar asta e altă poveste. Când am întrebat-o, mi-a explicat cum stau lucrurile. Când ne-am despărțit, și-a asumat responsabilitatea. Când am împărțit bunurile, a cerut mai puțin decât i s-ar fi convenit. Și am o bănuială că nu se culca cu Oliver atunci când eu credeam că o face. Una peste alta, s-ar putea spune că s-a comportat foarte bine. În afară de faptul că s-a comportat rău din punctul meu de vedere, adică.

Așa că m-am lăsat ghidat de ea. I-am spus că așteptam de la ei să îmi plătească o chirie rezonabilă pentru casă. Ceea ce, am sugerat, poate avea să-l facă pe Oliver să se concentreze, convingându-l să își ia ceea ce oamenii normali numesc slujbă. Evident, ca toți chiriașii, cu timpul vor obține dreptul de a cumpăra. Mai mult, mă voi asigura că locuința este reparată și amenajată. Nu m-am putut apropia mai mult de delicata problemă a tapetului. Am menționat avantajul de a avea școli de stat mai bune în cartier. Am menționat că darul meu de casă nouă va fi, dacă nu cumva îl găseau ofensator, un pisoi pe nume Pluto. Și când am simțit, cu instinctul pe care ți-l dă experiența în negocieri, că un ultim argument, o ultimă ofertă are să încline balanța, am adăugat – din senin, mi-a venit în minte în timp ce vorbeam – că, deși nu cunoșteam nici un mogul de la Hollywood, era posibil să îi găsesc lui Oliver ceva de lucru pentru unul din ei. Atâta vreme cât nu era considerată și aceasta o pomană. După care am împărțit pe din două nota de plată și bacșișul.

Pentru că venea direct de la atelier, avea pantofii stropiți cu vopsea. Erau roșii, demodați, cu barete subțiri și catarama. Pantofi de step, pantofi de scenă? Ceva de genul acesta. Mie mi s-au părut drăguți.

Gillian Stuart este neobișnuit de generos. Și o afirm în cunoștință de cauză. Dacă ar fi fost generos în mod obișnuit, ar fi fost ușor să spun: nu, mulțumesc, o să ne descurcăm mai departe așa cum ne-am descurcat până acum, putem să ne purtăm și singuri de grijă, mulțumesc foarte mult. Dar el nu dă buzna cu intenții bune și vagi, el se gândește exact ce ne trebuie, iar la asta e greu să rezisti. Fetele îi spun Doar Stuart, parcă atâta ar fi de el. Doar că el e mai mult.

Oliver zice că sunt încăpățânată și mândră pentru că nu mă las convinsă. Nu cred. Eu mă întreb nu atât ce, cât de ce. Toți ne purtăm de parcă Stuart ar încerca să îndrepte niște greșeli acum, că își poate permite să o facă. Ceea ce nu este câtuși de puțin adevărat. Lucrurile stau – sau ar trebui să stea – exact pe dos. Oliver nu pare să priceapă. Are impresia că, dat fiind că el, Stuart, a avut succes, atunci se cuvine ca el, Oliver, să beneficieze. De aceea, i se pare că am prea multe scrupule în timp ce mie mi se pare că sunt prea îngăduitoare. Iar Stuart spune: iată soluția, nu este evidentă? Este?

Stuart Agenția imobiliară mi-a spus că s-ar putea să fie nevoie de șase luni sau chiar mai mult pentru a scăpa de chiriași. Le-am explicat că vreau să mă mut acolo, dar au zis că trebuia să îi anunț din timp și așa mai departe. Pentru că am văzut că nu ne înțelegem, m-am dus eu însumi. A fost puțin stranie întoarcerea, dar am încercat să mă concentrez asupra sarcinii pe care mi-o asumam.

Casa e împărțită la trei familii. M-am întâlnit cu fiecare separat. Le-am făcut o ofertă. Le-am explicat cât timp rămâne valabilă și că nu-mi e de nici un folos dacă nu acceptă toate trei familiile. Am fost perfect onest. Mă rog, se prea poate să fi inventat o soție însărcinată care urmează să vină din State. Sau ceva de genul acesta.

Nu aveți de ce să mă priviți așa. N-am aruncat orfani afară, în zloată. Nu m-am folosit de o gașcă de bătauși. Am propus un târg. Ca atunci când ai bilet de avion și, pentru că s-au făcut prea multe rezervări, ți se oferă o sută de lire dacă accepți să te transfere la un zbor care pleacă mai târziu. Dacă te grăbești și o sută de lire nu te interesează, nici nu te gândești să accepți; dacă ești student și ai timp cât vrei la dispoziție, atunci ideea ți se pare bună. Bani în schimbul unui disconfort. Nu ești obligat să accepți și nici nu te superi pe compania aeriană.

Oamenii înțeleg cum e cu târgurile astea, nu se mai șochează și se bucură să câștige niște bani. Le-am spus că legea prevede clar dreptul meu de intrare în posesie, în cele din urmă. Am fost de acord că este o casă frumoasă: de aceea locuisem în ea cu atâția ani în urmă și de aceea voiam să mă întorc. Am subliniat importanța unei soluții rapide. Le-am propus să găsească una împreună. Știam destul de bine ce avea să se întâmple. Mi-au răspuns cu un Nu care însemna Da, poate și pe care apoi l-am transformat în Da, vă rugăm. Le-am dat o jumătate din sumă pe loc, cu cealaltă jumătate după mutare. Am cerut o iscălitură. Nu pentru autoritățile fiscale, Doamne ferește, ci pentru propriile mele socoteli.

Bani în schimbul disconfortului. Ce e rău în asta?

Oliver și Gillian nu se hotărâseră încă, dar când le-am spus că locuința le aparține în treizeci de zile, totul a părut să devină mai real

pentru ei. M-am așteptat la o ultimă condiție, suplimentară. Așa se întâmplă de obicei, când oamenii sunt pe cale să obțină ceea ce doresc. Parcă nu pot accepta simplitatea lucrurilor, trebuie să le complice, să își impună voința în vreun mod lipsit de importanță. Da, îți cumpăr mașina, dar trebuie să mai adaugi și zarurile de blană care atârnă de oglindă.

Gillian a spus:

– Dar am o condiție. Nu ai voie să ne cumperi pisica.

Tipic pentru Gillian. Oricine altcineva ar cere ceva în plus, ea cere ceva în minus.

– Bine, am zis.

Dar am înțeles apropoul. Am anulat mașina de spălat vase pe care o comandasem. Am hotărât să nu mai amenajez. Doar puțină curățenie după vechii chiriași. Lui Oliver n-avea să-i strice un pic de muncă.

De asemenea, m-am gândit, după ce se mută, să-i las în pace. Mi-am cam neglijat munca. Poate a venit vremea să caut un nou furnizor pentru carnea de porc. Aș putea să mă lărgesc gama de arome la tofu. Și ce-ar fi să aducem carne de struț? Până acum m-am opus din instinct, dar poate am greșit. Poate e timpul să facem un studiu în rândul clienților.

Terry Puneți-l să vă arate fotografia.

PREZERVATIVE

Ellie Prezervative. De fiecare dată, până-și face testul pentru SIDA și mă duce la altar. N-am încredere decât în ce văd cu ochii. Și voi ați face la fel, dacă ați fi cunoscut vreo câțiva dintre băieții pe care i-am cunoscut eu. Și dintre bărbați. Nu că bărbații ar fi mai cinstiți decât băieții. OK, ziceți-le tuturor bărbați pentru moment, chiar și băieților, și întrebați-vă: dacă ar exista o pilulă pentru bărbați, una pe care să poată să o ia zilnic, după care să fie infertili timp de douăzeci și patru de ore, și dacă ei ar trebui să spună: „E în ordine, iau anticoncepționale“, care e procentajul, de câte ori ar rosti adevărul? După părerea mea, între 40 și 45%. OK, dumneavoastră sunteți mai puțin sceptici și ziceți 60%, nu, ziceți 80 sau 90%. Poate chiar 95%. Și e suficient? Pentru mine, nu. Nici 99,99 cu perioadă nu e suficient. Cu norocul meu, la mine s-ar nimeri cei 0,01 care nu intră în perioadă.

Nu. Prezervative, de fiecare dată.

Și asta nu înseamnă că vreau să mă mărit. Și, dacă aș vrea, sigur n-ar fi într-o biserică.

Stuart Nu mă deranjează. Fiecare metodă își are avantajele și dezavantajele ei. Nu cred că e o problemă importantă, doar dacă ai opinii foarte categorice. După cum se spune, Pasiunea Învinge Totul. Sau ceva de genul acesta. E numai o chestiune de procedură. Zău că nu mă deranjează.

Oliver Argumentații, *per et contra*, din partea unei autorități în materie, a unuia versat în subtilitatea de somon a spermatozoonului în căutarea temperaturilor ridicate, a unuia familiarizat cu baricadele înălțate de mâna omului, ca orice *Communard*.

1) Scrisoarea franțuzească, pardesiul englezesc sau, cum atât de deprimant îl denumesc verii noștri slavi, galoșul. E drept, obiectul cu pricina are ceva din cauciucatul apărător de pantofi. N-aveți decât să mă acuzați de estetism, dacă aveți curaj, dar gândiți-vă la ramificațiile – semiotice, fiziologice – ale unui bărbat care își atârână o țâță la capătul puței. Și, dacă prezența sa oferă confort și hotărâre celor înclinați spre gesturi spontane, am considerat întotdeauna epilogul ca fiind înveșmântat într-o oarecare *tristesse*. Întâiul moment de retragere, degetele care localizează cu nervozitate inelul îngroșat, apoi smulgerea prelungă și lubrificată. Nu știu de ce, dar întotdeauna îmi amintește de filmele cu prizonieri de război, când tunelul destinat evadării se prăbușește și pilotul britanic trebuie tras afară de călcâie, sufocat. Iar la urmă, dovada bălăngănitoare a faptei, așa cum sugarului i se arată cu mândrie scutecul plin. Cred că, în asemenea clipe, mai potrivit ar fi un fulger de cosmică melancolie, nu ziceți?

2) Diafragma, tichia sau (dispăruta pasăre nezburătoare sud-americană) *pessari*. Așteptând ca inamorata să iasă de la baie – inevitabil declic detumescent în graficul de acțiune. Arcul este întins, sub tensiune, arcașul stă cu brațul încordat, când Henric al V-lea – sau mai degrabă Bardolph – îi ordonă să lase săgeata într-un interimat tremurător. Ei, da, e momentul cel mai potrivit să fredonezi încetișor un pic de muzică autentică indoneziană, *en attendant*. Apoi se pune întrebarea dacă satisfacția linguală este sau nu intensificată de aroma gelului lubrifiant. Poate, pentru un mic număr de indivizi norocoși.

3) Pilula. Ah, carnea pe carne, desfătarea fără limite, lipsa adam-și-eviană de rușine. La fel cum motorul cu aprindere a schimbat viața conducătorilor auto, pilula a modificat-o pe a senzualiștilor. După apariția ei, tot ce se întâmplase până atunci a rămas la stadiul de manivelă.

4) Ceea ce se cheamă prezervativ pentru femei. Aici nu am nici cunoștințe, nici experiențe personale, dar oare n-o fi... trebuie să fie ca și cum ai regula o foaie de cort? Util, poate, pentru cei cu un fetiș pentru experiențele de la cercetași, din copilăria timpurie.

5) Vasectomia. Este -ectomia care-mi taie tot cheful.

6) Sexul fără penetrare. Chelner, aș dori o cină cu trei feluri, te rog: un *amuse-gueule*, un șerbet ca să-mi clătesc cerul gurii și un espresso fără cofeină.

7) Sexul cu semipenetrare, sistemele cu declanșare întârziată, karezza, ejacularea în exterior, masturbarea reciprocă, dormitul în pielea goală cu o sabie ascuțită la mijloc, amorul scoțian (cum spiritual au botezat francezii giugiulitul îmbrăcat), paturile separate,

centurile de castitate, celibatul, opțiunea Gandhi... toate acestea stau în calea adevăratei reuniri a trupurilor adevărate: nici să nu vă gândiți. Nici să nu vă treacă prin (nici un) cap.

Gillian E întotdeauna un compromis, nu? Asta dacă nu vrei cu tot dinadinsul să rămâi însărcinată. Pilulele mă balonau. Steriletul mi-a dat sângerări mai intense ca de obicei și n-am mai avut încredere în el după ce spirala Copper 7 a unei prietene a ieșit la lumină o dată cu placenta copilului. Așa am ajuns la vechea op-țiune între prezervativ și diafragmă. Oliver detestă prezervativele. Sau mai degrabă nu se pricepe deloc să le folosească (motiv pentru care le detestă). Iar felul în care înjură și se zvârcolește pe partea cealaltă a patului – de parcă ar fi vina mea – are ceva care ucide orice pasiune; o dată, într-o criză de furie, l-a azvârlit cât colo prin cameră. O vreme, am rezolvat problema punându-i-le eu. Îi place să fie cocoloșit. Dar asta se întâmpla în perioada în care era deprimat și uneori – deseori, să vă spun drept – rămânea fără erecție când îți era lumea mai dragă. Ceea ce îmi provoca și mie spaime, pentru că mă temeam să nu cadă... știți... înăuntru.

Și-așa, nu mai rămâne decât diafragma. Care nu e perfectă. Dar cel puțin îmi dă posibilitatea să păstrez controlul. Ceea ce și doresc. Și, cred, ceea ce dorește și Oliver.

Oliver Am vrut să vă povestesc. Pe vremea când locuiam în Franța. Când cumperi prezervative, ceri *préservatifs*. Domnu' farmacist, a venit iar vremea să punem conserve. Un pachet de prezervative, vă rog. Ce ciudat, că, într-o țară catolică, ele sună ca și cum ar proteja viața, când în realitate fac exact pe dos. „Un pachet de otravă pentru

spermatozoizi, vă rog”, așa te-ai aștepta să auzi, nu? Fiindcă ce prezervă? Sănătatea mamei, presiunea de cazan încins a tatălui?

Terri Cred că trecuse vreun an de când eram căsătoriți. Oricum, până să mergem la psihiatru. Mă orientez după perioada când Stuart a început să își intre în formă. Stepperul din apartament, excursiile la sala de gimnastică, joggingul de duminică dimineața. Stuart luându-și pulsul, în timp ce transpirația îi acoperea fruntea. Într-un fel, era drăguț. O chestie de sănătate. Presupun că era evident. Adică, vreau să zic că, la vremea aia, am crezut că e doar o chestie de sănătate.

Nu-i plăcea să iau tot timpul anticoncepționale. Făceam glume pe tema modificărilor genetice și a preferinței pentru produse ecologice și așa mai departe. Mi-a propus anticoncepționalele tardive. O doză mai mică de hormoni introduși în organism, o viață sexuală fără bariere – părea logic. Le foloseam deja de vreo două luni când, într-o duminică dimineață, nu-mi găsesc pastilele. Nu sunt cea mai ordonată persoană din lume, dar există câteva obiecte pe care o femeie nu uită niciodată unde le pune și unul dintre ele este metoda de control al fertilității. Stuart e foarte calm, dar eu intru un pic în panică și sfârșesc prin a da telefoane pe la farmacii, să văd care e deschisă, și traversez orașul cu mașina. De fapt, Stuart conduce, iar eu fac: mai repede, mai repede, și el zice: nu funcționează așa, dar cred că nici unul din noi nu știe, de fapt.

Câteva zile mai târziu, găsesc pastilele sub niște batiste de hârtie. Cum au ajuns acolo? Cred că m-am prostit de tot. Mai trec vreo două luni, e iar duminică dimineață, iar nu-mi găsesc pastilele și, ca și data trecută, constat că e perioada cea mai periculoasă. Stuart s-a sculat deja, e pe stepper și mă duc la el și-i spun: „Stuart, tu mi-ai ascuns nenorocitele de pastile?”, iar el e calmul întruchipat, rațiunea pe

două picioare și se jură că n-a fost el și continuă să se hâțâne în sus și-n jos pe aparat și, când întinde mâna să-și ia pulsul, mi se rupe filmul. Îi dau un brânci de cade de pe stepper, cobor în halat și-n picioarele goale, mă urc în mașină și plec până-n capătul celălalt al orașului, la farmacie. Mă servește același farmacist, care ridică din sprânceană la mine, parcă-mi spune: Cucoană, fă-ți un pic de ordine-n viață. Asta fac și mă întorc la pilulă. Cea de dinainte, cea dintotdeauna.

Mme Wyatt *Quelle insolence!*

NU SUNT PASĂRE-ȚESĂTOR

Stuart Gillian mi-a spus, în cel mai mare secret, că Oliver a făcut o minicădere nervoasă după ce a murit tatăl lui. I-am zis:

– Bine, dar îl detesta pe taică-său, mereu îl vorbea de rău.

– Știu, a spus Gillian.

M-am gândit mult la asta. Mme Wyat mi-a oferit o explicație complicată, în mai multe părți. Eu i-am dat una mult mai simplă: Oliver e un mincinos. Așa a fost dintotdeauna. Poate nu și-a urât cu adevărat tatăl, ci doar s-a prefăcut, ca să provoace compasiune. Poate în realitate l-a iubit și, de aceea, când a murit, Oliver s-a simțit nu numai îndurerat, ci și vinovat pentru că l-a ponegrit atâția ani, iar vinovăția i-a provocat căderea nervoasă. Ce ziceți?

Cum a spus Gillian când am fost la ei, la cină? „Oliver, întotdeauna înțelege lucrurile pe dos.” Asta din partea cuiva care îl cunoaște ca pe propriul său buzunar. Lui i se pare că adevărul e burghez. Are

impresia că să minți e romantic. A venit timpul să te maturizezi, Oliver.

Terri Tot nu v-a arătat fotografia, nu-i așa? Credeți că un ordin judecătoresc o să dea rezultate?

Stuart Și, dacă tot ne ocupăm de clarificări: Terri. Am fost căsătorit cu Terri timp de cinci ani. Ne-am înțeles bine. Doar că nu a durat. Nu m-am purtat urât cu ea. Nu i-am fost necredincios. Și nici ea, mă grăbesc să adaug. Avea o problemă cu... preopinenta anterioară, dar atât. Ne-am înțeles bine. Doar că nu a durat.

Terri Vedeți, problema cu care m-am confruntat la Stuart a fost toată rezonabilitatea aia a lui. Aparent, e un om amabil, normal. Nimic rău în asta, până una, alta. E direct, onest – până la un punct, de unde nici nu vede când nu mai e onest. Nimic nou. Nu-mi dau seama în ce măsură e un britanic tipic, de-aia nu vreau să vorbesc de rău un popor întreg. Dar e cel mai secretos tip pe care l-am cunoscut vreodată, din punct de vedere emoțional vreau să zic. Îl îndemni pe Stuart să-ți vorbească despre nevoile lui și se uită la tine ca la mai știu eu ce vraci New Age. Îi ceri să-ți spună ce așteaptă de la o relație și pe fața lui e o expresie de parcă i-ai spus ceva obscen.

Uitați-vă. Dovezile. Fotografia. Am nevoie de bani. Stuart îmi spune să iau cincizeci de dolari din portofelul lui, o poză cade din el, mă uit la ea și zic:

– Stuart, cine e asta?

– A, e Gillian, zice el.

Prima nevastă. Mda, mă rog, de ce nu și așa mai departe. În portofel, la doi sau trei ani de când era însurat cu mine, de ce nu? Nu mai văzusem poza până atunci, dar ce motiv aș fi avut s-o văd?

– Stuart, ai ceva să-mi spui pe tema asta? întreb.

– Nu, zice el.

– Sigur? întreb.

– Nu, zice el. Nu, e Gillian.

Ia poza și-o pune la loc în portofel. Normal, fac programare la terapeutul specializat în probleme conjugale.

Rezistăm vreo opt’șpe minute. Explic că, pentru mine, problema e să-l fac pe Stuart să accepte o discuție despre problemele noastre. Stuart zice:

– Asta pentru că nu avem probleme.

– Vedeți unde e problema? întreb.

O vreme ne învârtim pe după plop. Pe urmă, zic:

– Arată-i fotografia.

– N-o am la mine, zice el.

– Dar ai avut-o la tine zi de zi, de când suntem căsătoriți.

E o bănuială, dar nu mă contrazice.

– Uite că astăzi n-o am.

Mă întorc către terapeut, care e: a) femeie și: b) cea mai puțin excentrică persoană din lume, de aceea c) selectată ca să-l ajute pe Stuart să mai scoată capul de la cutie, și îi zic:

– Soțul meu poartă în portofel o fotografie a primei lui soții. E color, puțin neclară, făcută de sus, bănuiesc cu un teleobiectiv și o reprezintă pe soția lui, fosta lui soție, cu o expresie îngrozită, cu sânge pe față, ca și cum ar fi fost bătută, și cu un copil mic în brațe și, ca să fiu cinstită, prima dată când am văzut-o am crezut că e o refugiată dintr-o zonă de război, dar nu e decât fosta lui nevastă și parcă țipă, cu fața plină de sânge, atâta tot. Iar el poartă tot timpul fotografia la el. Zi de zi, de când ne-am căsătorit.

A urmat o pauză lungă. În fine, dr. Harries, care a fost absolut neutră și nu a judecat pe nimeni timp de vreo șai'spe minute, intervine:

– Stuart, vrei să spui ceva?

Și Stuart o asigură, pe tonul lui cel mai constipat:

– Nu, nu vreau.

Și se ridică și pleacă.

– Ce ziceți? o întreb.

Terapeuta îmi spune că regula cere ca amândoi partenerii să fie de față când face comentarii sau sugestii. Nu vreau decât o părere, o nenorocită de părere, dar nu capăt nici măcar atât.

Așa că plec și eu și nu mă mir deloc că Stuart mă așteaptă în mașină și că, pe drumul spre casă, vorbim despre restaurant. Parcă nici nu s-ar fi supărat... și, într-un fel, cred că nu s-a supărat. N-a vrut decât să plece de-acolo.

În aceeași zi, mai târziu, mai încerc o dată:

– Stuart, tu i-ai făcut-o?

– Nu, zice el.

Îl cred. E important de spus. Îl cred fără rezerve. Doar că nu-l cunosc. Cine e acolo, înăuntru? Ar fi un bărbat minunat de iubit, dacă n-ar trebui să-ți pui această întrebare.

Oliver V-o mai amintiți pe dna Dyer? Proprietăreasa și Cerbera mea de la nr. 55, pe vremea când cuibăream peste drum de proaspăt conjugalizații Hughes (cât am urât pluralul acesta). În curtea din față avea o araucaria bolnavă, iar poarta scrâșnea suferind. M-am oferit să o repar, dar a susținut că n-are nimic defect. Spre deosebire de *moi*. Eu eram plin de hematoame, iar ea m-a îngrijit. Paginile proprii sale vieți erau de-acum bine lipite între ele; capul îi ședea pe șira spinării ca o pălărie de floarea-soarelui înclinată pe tulpină; părul alb îi bătea în gălbui. Mă uitam cu tandrețe la începutul de tunsoare călugărească, un orificiu respirator într-o crustă de plăcintă.

O teamă neașteptată: este oare posibil să fi murit, să fi fost înlocuită de un cuplu de tineri care i-au vopsit ușa maronie, i-au atârnat jaluzele romane vesele la ferestre și au culcat copacul la pământ, pentru a face loc de parcare pe trotuar pentru automobilul familiei? Ah, vă rog să mai existați, dnă Dyer! Moartea acelora pe care i-am cunoscut numai în trecere ne afectează în mod diferit, făcând să

răsune nu atât clopotul tubular, cât cel celest, dar ea este un semn cu atât mai cert al trădării neînduplecate a timpului. Moartea celor apropiați poate fi acel „mic eveniment” atât de drag Celor Care Ghicesc; dar moartea celor care pătrund trecător în partitura orchestrală a vieții noastre ne aduce în nas miasma mlăstinoasă a mortalității.

Sper din tot sufletul că dna D. este încă în viață. Fie ca araucaria să-i înflorească precum verdele laur și pălăria aceea de floarea-soarelui să se înalțe heliotropic când Oliver are să îi trezească la viață soneria intermitentă.

Gillian – Oare cine-a stat aici înainte? a întrebat Sophie.

– Oameni de tot felul, a fost tot ce am putut inventa.

– Oare unde s-or fi dus? a adăugat ea.

Nu era o întrebare reală, la fel cum nici prima nu fusese, dar m-am simțit încolțită. Și am simțit, brusc, că Stuart ar fi trebuit să fie de față; el ar fi știut ce să răspundă, la urma urmelor fusese ideea lui. El ne-a băgat în povestea asta.

Ba nu, noi ne-am băgat.

Ba nu, eu ne-am băgat.

Una din modalitățile în care încerc să mă adaptez este să ies pe stradă și să mă uit în sus și în jos. Cunoașteți tipul de stradă: vreo sută de case, câte cincizeci pe fiecare parte, în șiruri de câte douăzeci și cinci la un loc, toate făcând parte dintr-un cartier construit la sfârșitul epocii victoriene, total lipsite de personalitate. Case înalte și înguste, din cărămizi din acelea cenușiu-gălbui, tipic londoneze.

Demisol, trei niveluri, cu câte o cameră în plus la fiecare jumătate de etaj. Câte o grădină mititică în față, o curte de zece metri pătrați în spate. Îmi spun că e doar o casă dintr-o sută de case asemănătoare de pe stradă, una dintr-o mie din cartier, una dintr-o sută de mii sau mai mult din Londra. Ce mai contează numărul de pe ușă? Baia și bucătăria sunt acum altfel, altfel decorate, n-o să-mi mai amenajez atelierul la ultimul etaj, ca prima dată, ci în mijloc, ca să nu fie la fel și, dacă găsesc ceva care să-mi amintească de acum zece ani, o să pun mâna pe bidinea. Fetele m-au ajutat să mă simt ca într-o casă nouă. Și cred că ideea unei pisici e foarte bună. Orice lucru nou e o idee bună.

Poate, într-adevăr, ocolesc subiectul. Dar nici măcar nu sunt conștientă de ce o fac. Așa ajungem toți să trăim după o vreme, nu? Eviți unele lucruri, ignori altele, te ții deoparte de unele subiecte. E normal, e matur, e singurul fel de a supraviețui dacă ești un om ocupat, dacă ai o slujbă, dacă ai copii. Dacă ești tânăr sau nu ai o ocupație, dacă ești bogat, dacă ai timp sau bani sau din amândouă, atunci îți poți permite să... cum se spune... să iei totul în piept, să îți cercetezi fiecare aspect al relațiilor, să te întrebi exact de ce faci fiecare lucru. Cei mai mulți însă merg pur și simplu înainte. Nu îl întreb pe Oliver ce planuri are și nu-l întreb ce simte. Ca răsplată, el nu mă întreabă pe mine dacă mă simt încorsetată, frustrată, epuizată sau mai știu eu cum. Sau poate nu mă întreabă pentru că nici nu-i trece prin cap.

În dosul casei este o bucățică de terasă de cărămidă roșie care nu exista pe vremuri, vechea iarbă neutră și un amestec neasortat de plante și arbuști. Ieri am ieșit și am tăiat singurii doi arbuști pe care mi-i aminteam de acum zece ani. I-am recunoscut pentru că i-am plantat eu însămi: o buddleia, în speranța că va atrage fluturii, și un *Cistus ladanifer*, o altă manifestare a optimismului. I-am tăiat complet,

apoi am scos rădăcinile. Am aprins un foc și le-am ars. Oliver era plecat cu fetele și, când s-a întors, nu a comentat.

Asta voiam să spun.

Stuart pare că ne-a lăsat în pace, să mergem mai departe. Ca dar de casă nouă ne-a trimis o pulpă de porc.

Ellie Noul atelier e mult mai bun. Mai mult spațiu, mai multă lumină. Am fi avut chiar și mai multă lumină dacă eram la etajul de deasupra. Și mai puțin zgomot venit din restul casei. Dar presupun că de aceea au vrut dormitorul la ultimul etaj. Oricum, nu e treaba mea.

Tocmai am terminat tabloul lui Stuart. Un lucru e sigur: nu a câștigat nimic prin curățire. Prezența lui aici a devenit puțin jenantă. Am constatat că lucrez la el când ea nu e prin preajmă. O dată s-a uitat la el, parcă ar fi vrut să spună: e mai ieftin să-l pui pe foc. Am scos un sunet de aprobare și am lăsat capul în jos. „E al dlui Henderson“, am rostit în gând, ca să nu i-o spun ei.

L-am sunat pe Stuart pe mobil, așa cum m-a rugat. Mi-a spus să i-l aduc și putem să bem ceva împreună. Nu tocmai o invitație, nu tocmai un ordin, mai mult un aranjament. I-am spus cât îl costă.

– O să vrei bani-gheață, mi-a răspuns el în același mod.

Nu mi se dădeau ordine, dar nici nu eram întrebată ce vreau. Nu m-am supărat, doar mi s-a părut că el era într-o lume a oamenilor mari și eu nu. Comportamentul acesta probabil i se pare perfect normal, lui și multor altora, dar mie nu. Bănuiesc că te obișnuiești cu el și

ajungi să spui că așa e lumea sau altceva de genul ăsta. Numai că eu nu vreau să mă obișnuiesc. În veci.

Stuart Porcii sunt niște animale foarte inteligente. Dacă îi stresezi, de exemplu prin supraaglomerare, încep să se mutilizeze între ei. La fel și găinile – nu că găinile ar avea cine știe ce inteligență. Dar porcii resimt stresul și atacă ceilalți porci. Își rod unul altuia coada. Și știți care e soluția crescătorului industrial? Le taie coada, ca să nu mai aibă ce roade, și uneori și urechile. De asemenea, le scurtează dinții și le pune belciug în nas.

Acum, nici una din metodele astea nu este menită să reducă nivelul de stres pentru porc, nu-i așa? După cum nu o va face nici faptul că e umflat cu hormoni și antibiotice, cu zinc și cupru, sau că nu e lăsat să umble pe câmp sau să doarmă în paie. Sau altele asemenea. Peste toate astea, stresul afectează capacitatea de relaxare a mușchilor, care, la rândul său, afectează gustul cărnii. Ca și regimul alimentar al porcului, desigur. Cei care lucrează în domeniul meu sunt de acord că, într-adevăr, carnea de porc și-a pierdut cel mai mult din savoare ca rezultat al creșterii industrializate a animalelor. Și, pentru că nu mai are nici un gust, prețul plătit de consumatori a scăzut, ceea ce a dus la scăderea producției ș.a.m.d. Dacă vrei să știți, bătaia pentru a convinge consumatorii să plătească mai mult pentru o carne de porc bună e un fel de cruciadă a mea.

Celălalt aspect la care mă gândesc – provocat de toată discuția care se poartă în jurul produselor ecologice – este: dar noi? Cu noi nu se întâmplă exact la fel? Câți locuitori are Londra? Opt milioane? Mai mult? Pentru animale, cel puțin, specialiștii au calculat spațiul necesar ca să nu fie afectate de stres. Pentru oameni, calculele nici nu

au început – sau, dacă da, noi nu le-am acordat nici o atenție. Locuim claie peste grămadă, ca într-o cocină – oare de-aici vine expresia? – și ne roadem coada unul altuia. Nici nu ne închipuim că lucrurile ar putea sta și altfel. Și, dat fiind nivelul de stres și ceea ce mâncăm, cei mai mulți dintre noi, pariez că avem un gust oribil.

Să știți că nu e o paralelă. Nu e una din paralelele pe care le face Oliver, în orice caz. E doar o linie logică de gândire. Și e adevărat, nu-i așa? Ființe umane ecologice, ce diferență imensă ar fi.

Gillian Mă uit de la fereastra băii jos, în grădină. E o dimineață frumoasă, cu o frântură de toamnă în aer, în lumină. Pe pânza de păianjen din colțul geamului stă o sclipire de rouă. Copiii sunt în grădină, se joacă. Este una din diminețile acelea când până și un șir de astfel de curți londoneze, jumătate din ele neîngrijite, despărțite de ziduri joase, cenușiu-gălbui, cu câțiva pomi bolnăvicioși ici și colo, cu câteva spalieri de plastic ici și colo, când până și o asemenea priveliște banală poate părea frumoasă. Mă uit iar la fete, care aleargă în cerc, aleargă și se joacă. Aleargă de jur împrejurul unui morman de cenușă.

Îmi spun: cu trei zile în urmă, am tăiat doi arbuști – care îmi plăceau, pe care i-am plantat cu mâna mea – pentru ceea ce s-a întâmplat în casa aceasta acum zece ani. M-am răzbunat pe plante. Le-am retezat, am smuls rădăcinile și le-am dat foc. În momentul acela mi s-a părut un lucru inteligent, practic, logic, rezonabil, necesar. Acum, uitându-mă la fete, care dansează în jurul a ceea ce a mai rămas din două plante pe care am hotărât să le pedepsesc, mi se pare că gestul frizează nebunia. Domnule doctor, mi-am părăsit primul soț pentru cel de-al doilea, de aceea, zece ani mai târziu, am incinerat o

buddleia și un cistus. Puteți să-mi dați ceva pentru un astfel de comportament?

Știu că eu, una, sunt perfect întreagă la minte. Nu spun decât că sunt acțiuni minore, neutre – acțiuni care nu fac rău nimănui și nu vor face niciodată – care par absolut normale azi și complet nebunești mâine.

Marie tocmai s-a împiedicat și a căzut în mormanul de cenușă și, pentru că Oliver nu e aici, va trebui să mă duc jos, să o spăl. Măcar aici totul e normal.

Oliver Prima mea sarcină ca bun vecin – ba nu, mai mult o tentativă de calmare a panicii existențiale – a fost o vizită la numărul 55. Ferestrele continuă să sufere dureros de glaucom și araucaria din grădină mi-a dat cu tifla cu degetele ca niște perii de sticle. Ușa avea aceeași nuanță de *caca de dauphin*. Fără modificări de pigment – oare să mai fie în viață? Pernuța degetului arătător, împinsă de memoria musculară, a găsit unghiul potrivit nord-nord-estic pentru a apăsa pe butonul soneriei. Nici când nu a existat tăcere mai grea de sensuri. Nici când nu s-a văzut sarcină mai isterică. Apoi însă am auzit târșăitul străvechilor picioare încălțate în papuci.

Așa cum se întâmplă cu domiciliile revizitate ale copilăriei, dna Dyer mi-a părut chiar mai mică decât mi-o aminteam. Tot ce a ieșit la lumină au fost un creștet aplecat și o extremitate contorsionată, ca un picior de chinezoaică, legat cu feșe ca să nu crească prea mult. Pentru a facilita refamiliarizarea, am căzut în genunchi, așa cum mai făcusem odată, când îi oferisem mâna mea. Chiar și așa, capul îmi era destul de sus pentru a i se cuibări pe umăr. Mi-am dezvăluit

identitatea, ale cărei coordonate au părut, vai, să îi scape. Ochii lăptoși ca ferestrele m-au cercetat. I-am vorbit despre incidente pe care și le-ar fi putut aminti și mi-am întins servanta cu glume, în speranța de a provoca o împunsătură cercetătoare a furculiței. Dar nimic nu a părut să îi fie pe gust. Ca să respectăm adevărul, s-a purtat parcă aș fi fost nebun de legat. Dar măcar era vie... oarecum. M-am ridicat din genunchi ca un *cavaliere servente* și mi-am luat rămas-bun.

– Unș’pe douăș’cinci, a spus ea.

M-am uitat la ceas. Din păcate, era cu câteva ore pe-alături. Dar poate aceasta este natura timpului, am reflectat: cu cât îți rămâne mai puțin, cu atât calibrarea lui ți se pare mai puțin însemnată. Tocmai mă hotărâsem să nu-i dau vestea că soarele era de trei sulite pe cer, când a repetat:

– Unș’pe douăș’cinci, atât îmi datorezi pentru gaze.

Și și-a tras înapoi piciorul înfășurat și a trântit ușa.

Mme Wyatt Stuart îmi spune că e bucuros că s-a întors în Anglia.

Stuart îmi spune că prietenia s-a reluat.

Stuart îmi spune că Sophie și Marie sunt niște copii minunați și că se simte ca și când le-ar fi naș.

Stuart îmi spune că va încerca să îi găsească lui Oliver de lucru la firma lui.

Stuart îmi spune că nu îl îngrijorează decât Gillian, care i se pare încordată.

Sigur că nu cred chiar tot.

Dar ce cred eu nu contează prea mult. Contează ce crede Stuart însuși.

Stuart Și m-am mai gândit la ceva. Știți ce sunt acelea PZA și LMD?

Nu? Ar trebui. PZA reprezintă porția zilnică acceptabilă. LMD este limita maximă la deșeuri. LMD reprezintă cantitatea de pesticide admisibilă pentru alimente când acestea ies pe poarta fermei. PZA reprezintă cantitatea de pesticide pe care o poate absorbi organismul fără să îi dăuneze. Ambele se exprimă în mg/kg, adică în miligrame pe kilogram. Pentru PZA, kilogramele se referă, evident, la greutatea corporală.

La asta m-am gândit. Când oamenii trăiesc laolaltă, unii dintre ei produc ceva ce este echivalentul pesticidelor și care este dăunător pentru ceilalți. De exemplu, prejudecăți oribile care se infiltrează în mințile celor din jur, otrăvindu-le și poluându-le. De aceea mă uit uneori la oameni, la cupluri, la familii cu gândul la nivelul pesticidelor. Ce LMD are tipul de colo, mă întreb, cel care nu are pentru ceilalți decât batjocură și dispreț? Sau: dacă ar fi să împarți traiul cu ea un timp, ce PZA ai avea? Și copiii. Pentru că, în materie de absorbție a otrăvurilor, copiii sunt mai sensibili și mai vulnerabili.

Cred că am slujba potrivită pentru Oliver.

Sophie Ieri am găsit-o pe mama în camera aia din fundul casei, cea de deasupra băii, pe care încă nu știm cum să o folosim. Stătea acolo, cu gândurile duse departe. Nici măcar nu m-a observat. A fost un pic sinistru pentru că, de obicei, observă tot. Dar de când ne-am mutat aici se poartă cam ciudat.

– Ce faci, mami? am întrebat-o (uneori îi spun maman, alteori îi spun mami).

Era dusă departe de tot cu gândul. Pe urmă a început să se uite în jur și, în sfârșit, a spus:

– Mă întreb ce culoare s-o facem.

Sper că nu cade în butoiul cu melancolie, ca tati.

Ellie I-am dus tabloul înapoi. Apartamentul arăta exact la fel, mai puțin vreo douăzeci de cămăși în pungile de la curățătorie, care stăteau în sufragerie, pe masă. Totul pare atât de provizoriu. Doar că, dacă ar fi cu adevărat provizoriu, ar arăta mai permanent, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Dacă ar fi un om de afaceri care lucrează la Londra timp de câteva luni, ar sta într-unul din apartamentele acelea pe care le vezi anunțate în revistele gratuite pe care le primești în cutia poștală. Costume cu vestă, lampadare standard, draperii cu faldurile legate cu panglici, gravuri inofensive pe pereți. M-a văzut că mă uit.

– N-am timp, pe cuvânt, a spus el. Sau poate am timp, dar nu am destul gust.

S-a gândit puțin.

– Nu, nici asta nu e adevărat. Mai degrabă nu am destul gust pentru mine, singur. Mi se pare fără rost. Dacă e numai pentru mine, atunci nu mi-o doresc destul ca să-mi stârnească interesul. Vreau ca altcineva să și-o dorească. Cred că asta e.

Ar fi putut suna melodramatic, dar nu a sunat. Suna mai mult ca o încercare de a înțelege.

– Și tu?

I-am spus cum mi-am amenajat garsoniera, de unde am luat obiectele. Când am rostit expresia „magazin al unei fundații de caritate”, m-a privit parcă aș fi spus „de la talcioc”.

– Nici nu-mi pot imagina că aș putea să fac atât efort, a zis el. Crezi că de vină e diferența de sex? Eu nu cred. Crezi că e genetic?

Amândoi văzuserăm un reportaj despre animalele sălbatice la televizor, cu câteva zile înainte, pe tema păsărilor-țesător. L-ați văzut? Trăiesc în junglă, undeva, cred că în Asia de Sud-Est, și masculii cheltuiesc timp îndelungat și multă energie construind exponate pentru a atrage femelele. Aranjează flori, mici fructe, pietricele și alte asemenea în grămezi imense, pe straturi, ca opera unui artist naiv. Nu sunt cuiburi și nici case, nu sunt altceva decât exponate menite să atragă femelele din aceeași specie. Mi s-a părut foarte frumos, dar, în același timp, și puțin înfricoșător să văd câtă activitate obsesivă și trăire artistică se investesc practic pentru a face pe cineva să-ți cadă la pat.

Ultima parte n-am rostit-o, dar, când am epuizat subiectul, ne-am trezit amândoi că ne uitam în jur, la apartament, și am izbucnit în râs. Pe urmă, el s-a ridicat și a rearanjat cămășile pe masă, ținându-le

pe unele în picioare și asortându-le pe nuanțe, parcă pentru o expoziție. A fost caraghios.

– Ai timp să bem ceva, scurt? La colț e un bar.

De data aceasta, întrebarea fusese pusă normal, nu ca la telefon, de aceea am acceptat.

Stuart De ce ne plac oamenii? Adică de ce unul mai mult decât altul?

După cum cred că v-am mai spus, când eram tânăr, îmi plăceau oamenii pentru că și eu le plăceam lor. Cu alte cuvinte, îmi plăceau enorm dacă mă tratau pur și simplu cu politețe și amabilitate. Nu aveam încredere în mine însumi. Dacă vreți să știți, eu cred că de-aia se căsătoresc oamenii prima dată. Nu le vine să creadă că cineva îi simpatizează fără rezerve. Cam așa s-a petrecut și cu mine și Gill, acum îmi dau seama. Dar nu e suficient ca bază pentru o relație, nu-i așa?

Și mai e un fel în care ajung să-ți placă oamenii. Îl vezi în serialele clasice de televiziune. De pildă, un bărbat și o femeie se cunosc și ea nu are cine știe ce părere bună despre el, dar, în timp, el face tot felul de chestii care o ajută pe ea să înțeleagă că, de fapt, e băiat bun și, până la urmă, îi place de el. Știți, locotenentul Chadwick îl scapă pe maiorul Cutare de o datorie de la cărți sau de ceva distrugător din punct de vedere social sau financiar, la care sora maiorului, dra Cutare, pe care locotenentul Chadwick o admiră încă de când a fost repartizat în zonă, îi recunoaște brusc calitățile și chiar îl simpatizează.

Mă întreb dacă lucrurile s-au petrecut vreodată așa sau e doar imaginația scenaristului. N-ați zice că ar trebui să fie exact pe dos? Din experiența mea, dacă vă interesează, nu cunoști mai întâi pe cineva, pentru ca pe urmă să capeți informații, pe baza cărora să decizi că persoana respectivă îți place. E exact pe dos: mai întâi îți place cineva și pe urmă începi să cauți motive care să justifice ceea ce simți.

Ellie e drăguță, nu? Vă place, nu? Aveți destule motive? Mie îmi place. Am s-o invit în oraș, așa cum trebuie.

Credeți că e o idee bună?

Vă pișcă gelozia?

Oliver Dl Cherrybum susține că toată lumea, de la primul la ultimul, are nevoie de un Plan de Afaceri. Ba a avut chiar *culot* și *cojones* să mă întrebe cum arată al meu. Mi-am afirmat flagrantă ignoranță. Drama muzicală cu case de marcat și seifuri bancare poate anima sufletul lui Stuart, dar nu și pe al meu.

– Bine, Oliver, mi-a spus, sprijinindu-și coatele de tejgheaua din marmură artificială a barului.

S-a eschivat temporar din fața paharului de King & Barnes Wheat Mash (vedeți, am ochi și pentru detaliul cotidian, când vreau) și m-a privit... era să zic ca de la bărbat la bărbat, dar – scuzați-mă, dar mă înecă râsul – nu cred că este expresia cea mai potrivită, pentru nici unul dintre noi. Iar eu nici nu vreau, ținând seama de *viva voce* aspră necesară, de examenul medical și proba fizică sau de pericolele

camaraderiei. Parcă aud bonomia din jurul focului de tabără, parcă simt plesnitura prosopului ud. Nu, pe mine vă rog să mă scuzați. Uitați scutirea de la mama, care n-a vrut niciodată să cresc și să devin bărbat.

– Hai s-o luăm cu începutul, mi-a spus el. Cine crezi că ești?

Nu-i așa că amicul scoate la lumină eternele dileme ale filozofiei? Cu toate acestea, întrebarea merita un răspuns.

– *Un être sans raisonnable raison d'être*, i-am replicat.

Ah, înțelepciunea poetului din vechime! Dl C s-a arătat nedumerit.

– O ființă fără rațiunea rațională de a ființa.

– Se prea poate, a zis Stuart. Nici unul din noi nu știe de ce am ajuns în această vale a plângerii. Dar asta nu-i un motiv să nu ne vedem de treabă, nu?

I-am explicat că tocmai acesta e motivul pentru care nu trebuie să ne vedem de treabă, justificarea irefutabilă a trândăviei, a excesului de bilă neagră, a Morbului Melancoliei, spuneți-i cum vreți. Unii din noi ajung în valea plângerii simțindu-se dezmoșteniți de soartă; alții – și vă las să ghiciți – își scot imediat pachetul de mâncare, umplu gamela cu apă, își verifică proviziile de ciocolată Kendal cu mentă și pornesc cu pași mari pe prima potecă pe care o văd, fără să știe unde duce, convinși însă că, într-un fel sau altul, „își văd de treabă” și încrezători că o pereche de nădragi impermeabili va fi de ajuns ca să-i apere împotriva cutremurelor, a focului și a răpitoarelor carnivore.

– Vezi tu, ai nevoie de un țel.

– Aha.

– Ceva către care să tinzi.

– Aha.

– Deci, în cazul tău, care crezi că ar putea fi acesta?

Am oftat. Cum să transpui fiorul incipient al temperamentului artistic într-un plan de afaceri? Am scrutat paharul de Wheat Mash al lui Stu-baby ca pe un glob de cristal. OK, foarte bine.

– Premiul Nobel, m-am oferit.

– Aș zice că mai ai drum lung până la el.

Sunt clipe când Stuart se pricepe de minune să pună punctul pe „i”, nu vi se pare? Stropii de cerneală dimprejur stau mărturie a preciziei din restul timpului, dar, din când în când, Stuart, din când în când...

Stuart Din când în când, încep să fac câte o listă. Mincinos, parazit, hoț de neveste – așa începe de obicei. Neisprăvit cu pretenții urmează în mod normal. Apoi mă opresc. Nu trebuie să mă las provocat de Oliver, și cu atât mai puțin atunci când nici nu-și dă seama că mă provoacă. Există sentimente fără rost, fără direcție. Și, tocmai pentru că nu au direcție, pot scăpa de sub control.

Am purtat o discuție foarte rezonabilă, chiar dacă împănată cu ieșirile obraznice ale lui Oliver. Am reușit să le ignor pentru că tot ceea ce fac este de dragul fetelor. Și de dragul lui Gill. De aceea, nu are mare importanță ce spune sau crede Oliver. Atât timp cât face cum e mai bine pentru ele.

Oliver urmează să lucreze pentru mine, pe post de coordonator transporturi. Începând de luni. E un post nou pe care l-am creat special pentru el. S-ar putea să fie nevoie să-și lase deoparte, o vreme, alte ambiții, dar cred că o slujbă normală are să-l ajute să se maturizeze. Ceea ce, ulterior, are să-l ajute să își îplinească restul ambițiilor.

Oliver Cu mult timp în urmă, în împărăția viselor, când lumea era tânără și noi la fel de tineri ca ea, când pasiunile erau fierbinți și inima pompa sânge cu disperare, într-o zi când Stuart și Oliver se simțeau ca Roland și Oliver, așa încât o jumătate de circumscripție londoneză răsuna de zăngănitul buzduanelor pe platoșe, suspomenitul erou cunoscut sub numele de Oliver și-a mărturisit următorul Gând al Zilei de față cu... păi cu dumneavoastră, dacă este să punem pe masă tot adevărul. Iar adevărul trebuie pus pe masă, chiar dacă, în meniul meu, el are nevoie de muștar iute, de garnituri bine condimentate și de ceva salate formidabile pentru a aluneca pe gât. V-am mărturisit atunci că soluția pe care o propuneam la curentul *imbroglio* era după cum urmează:

Stuart se va da la o parte din calea noastră. Nimeni nu va avea de suferit. Gillian și Oliver vor trăi fericiți până la adânci bătrânețe. Stuart o să fie prietenul lor cel mai bun. Așa trebuie să se desfășoare lucrurile. Cât de mari credeți că-mi sunt șansele? Cam până la genunchiul broaștei?

Am văzut din expresia dumneavoastră de la vremea aceea – sceptică până la dezagreabilă – că v-am părut a fi pe tărâmul invenției, la fel de verosimil ca o operetă. Dar nu-i așa că am avut clarviziunea Sfântului Simion Stâlpnicul, în vârful coloanei sale din Telanissus? Oare nu s-a adevărit întocmai cum am prezis, o, voi, cu atât de puțină credință?

S-a spus despre asceticul și eremiticul Simion că, „nereușind să fugă de lume în plan orizontal, a încercat să fugă în plan vertical”. Stâlpul în vârful căruia a locuit a început prin a fi nu mai înalt decât un stat de om, dar, cu anii, el l-a ridicat tot mai mult către ceruri, până când casa aceasta mobilă a ajuns să aibă douăzeci de metri înălțime, echipată cu o platformă cu balustradă. Acum, paradoxul existenței sale este că, pe măsură ce se distanța de *terra firma*, devenea mai înțelept, și de aceea soseau la el în număr tot mai mare cei în nevoie de alinare și sfaturi înțelepte. O minunată parabolă a puterii de pătrundere și a felului în care ajungem la ea, *n'est-ce pas*? Numai distanțându-te de lume o poți vedea limpede. Turnul de fildeș a fost hulit adesea, fără îndoială din cauza materialului de construcție luxos. Abandonăm lumea pentru a înțelege lumea. Evadăm în cunoaștere.

Au fond, aici este motivul pentru care m-am opus timp de decenii la ceea ce oameni cu firi mai paterne și mai sfătoase au numit o slujbă normală. Și acum – Doamne, Doamne – Sf. Simion Șoferul de Camion.

I-am spus lui Stuart că vreau să fiu plătit cu bani-gheață. A fost vizibil impresionat să vadă în mine un Om cu un Plan. A zâmbit și mi-a întins o labă. Ar fi putut foarte bine să zică: „Bate palma, nene!” Ar fi putut la fel de bine să-mi facă, oribil complice, cu ochiul.

Oricum, m-a făcut să mă simt ca un francmason. Sau, mai exact, ca un individ care vrea să treacă drept francmason.

VREAU

Stuart Nu capeți nimic dacă nu ceri.

Și nu capeți nimic dacă nu-ți dorești.

Asta este altă diferență. Când eram mai tânăr, primeam ce mi se dădea. Acesta părea să fie rostul vieții. Și undeva, în subconștient, presupuneam că acolo, sus, există un sistem conform căruia lucrurile sunt drepte. Dar nu există. Sau, dacă există, nu e pentru cei ca mine. Nici ca dumneavoastră, probabil. Dacă nu căpătăm decât ce ni se dă, atunci nu ne alegem cu prea mult, nu-i așa?

Și totul e să vrei, nu? Când eram mai tânăr, mă prefăceam că vreau o mulțime de lucruri sau credeam că le vreau doar pentru că le voiau și alții. Nu susțin că sunt mai bătrân și mai înțelept – poate, puțin – dar acum știu ce vreau și nu-mi mai pierd timpul cu ce nu vreau.

Și, când ești singur, nu trebuie să-ți bați capul cu ce vor alții. Pentru că și asta îți mănâncă o groază de timp.

Ellie Stuart nu e o pasăre-țesător. Scuze, mă apucă râsul doar când rostesc propoziția.

L-am întrebat:

– Unde intenționați să îl agățați?

– Ce să agăț?

– Tabloul?

– Care tablou?

M-am uitat la el și nu mi-a venit să cred ce aud.

– Cel pe care vi l-am adus înapoi săptămâna trecută, cel pentru care mi-ați plătit cu bani-gheață.

– A, nu cred că-l agăț.

A văzut că aștept o explicație și, într-un târziu, mi-a dat-o.

– Nu sunt cine știe ce pasăre-croitor, după cum ai constatat. Îl vrei dumneata?

– Eu? Nu. E o porcărie.

– Asta ai zis c-ar zice și Gillian despre el.

– Păi, după ce mi-am petrecut cincisprezece ore uitându-mă la el, sunt de acord (dar Stuart nu a părut intimidat). Și care era „motivul special” pentru care ați vrut să-l curăț?

Pentru că nu mi-a răspuns imediat, am adăugat, puțin sarcastic:

– ...Domnule Henderson.

– Ca să fiu cinstit, am vrut să te cunosc și să te întreb câte ceva despre Gillian și Oliver.

– Nu m-a recomandat nimeni?

– Nu.

– Dacă voiați să aflați ceva despre Gillian și Oliver, de ce nu i-ați întrebat pe ei? Dacă tot le sunteți prieten vechi.

– E mai complicat. Am vrut să știu ce mai fac. Zău. Nu ce spun că fac (dar a văzut că nu mă duce cu explicația asta). OK, eu și Gillian am fost căsătoriți.

– Drace – și mi-am aprins imediat o țigară. Drace!

– Da. Te superi dacă îmi aprind și eu una?

– Parcă nu fumați.

– Nu, dar acum vreau o țigară.

Și-a aprins o Silk Cut, a tras un fum și s-a uitat la ea într-un fel ușor dezamăgit, ca și cum nu i-ar fi oferit soluția pentru problema cu care se confrunta.

– Drace, am repetat. Și de ce... știți, de ce n-a mers?

– Oliver.

– Drace (nu-mi venea nimic altceva de spus)! Cine știe?

– Ei. Eu. Evident. Mme Wyatt. Dumneata. Câțiva oameni pe care nu i-am văzut de ani de zile. Soția mea de-a doua. Fosta mea soție de-a doua. Fetele nu. Ele nu știu încă.

– Drace!

Mi-a spus toată povestea. Mi-a spus-o de-a dreptul, doar faptele, parcă o citea dintr-un ziar. Și nu dintr-un ziar vechi. Unul de azi.

Oliver Primul pachet salarial, chiar dacă cel de-al doilea element al sintagmei s-a dovedit a fi lovit de nulitate, plicul neexistând. „Pana”, cum îi spun unii dintre tovarășii mei de muncă, mi-a fost vârâtă în palma întinsă precum clipa contactului divin din Capela Sixtină. Conștient de o sfântă datorie – spiritul lui Roland nu m-a părăsit încă – mi-am îndreptat pașii spre numărul 55. Când am auzit foșnetul ușor al papucilor dnei Dyer de partea cealaltă a ușii, eram deja, spășit, într-un genunchi. S-a uitat la mine fără să dea vreun semn de cunoaștere, re-, pre- sau de alt fel.

– Unsprezece lire și douăzeci și cinci de penny, dnă D. Mai bine mai târziu decât niciodată, după cum ne învață Cartea Sfântă.

A luat banii și – *’Etonne-moi!*, cum i-a spus Diaghilev lui Cocteau – a început să-i numere. Apoi au dispărut din vedere, sub cine știe ce platcă crepusculară. Buzele ei pergamentoase, pudrate, s-au desfăcut încet. Iată, acum pogoară iertarea peste Oliver, păcătosul, mi-am spus.

– Vreau dobânda pe zece ani, a zis ea. Compusă.

Și a închis ușa.

Ce ziceți, nu-i așa că viața e plină de surprize de prost-gust? Doamna D., o zgârie-brânză de zile mari, hai? Am parcurs aleea sărind într-un picior, ca un spiriduș care s-a înfruptat din nectar.

Zău că ar trebui să se mărite cu mine, nu credeți?

Dar eu parcă sunt deja însurat, nu?

Gillian Unul dintre lucrurile pe care am încercat să le arăt fetelor a fost că a vrea ceva nu este neapărat un lucru bun sau sfânt.

Bineînțeles că nu formulez chiar așa. Ba chiar, de cele mai multe ori, nu formulez deloc. Lecțiile pe care le învață cel mai bine copiii sunt cele pe care le descoperă singuri.

M-a șocat, prima dată când am văzut de aproape – cu Sophie – cât de mult își poate dori un copil ceva. Observasem și înainte de a avea copii, dar numai în trecere. Știți, când sunteți în câte un magazin și vedeți câte o mamă hărțuită, cu doi copii care apucă diverse obiecte și spun: „O vreau!” și mama zice: „Pune-o jos!”, „N-o putem cumpăra azi!”, „Ai mâncat destui cartofi prăjiți!” sau, din când în când: „Bine, pune-o în coș!” Asemenea momente mi s-au părut a fi adevărate competiții primitive și am pornit întotdeauna de la premisa că doar proasta educație e vinovată pentru că lucrurile ajung până la formele de manifestare în public. O atitudine arogantă. Și ignorantă.

Apoi am văzut-o pe Sophie dorindu-și tot felul de lucruri – din magazine, din casele altora, de la televizor – cu o intensitate pe care pur și simplu nu mi-o aminteam din propria mea copilărie. Fiica unor prieteni avea o bufniță de pluș. Nu era rară și nu avea nimic

special, doar o bufniță de cârpă, lipită pe un stativ, ca un papagal. A râvnit la bufnița ceea, a visat-o, a vorbit despre ea luni de zile. Nu voia una la fel, o voia neapărat pe aceea; iar faptul că era a altcuiva, și a unei prietene pe deasupra, nu avea nici o importanță. Dacă aș fi lăsat-o să dicteze, ar fi fost un dictator absolut. Bineînțeles că Oliver ar fi lăsat-o să facă orice.

Cei mici capătă ușor obiceiul de a crede că simplul fapt că își exprimă o dorință este o manifestare interesantă și prețioasă a personalității lor. Și mai cred că e rău pentru ei înșiși, mai târziu în viață: când vrei ceva, automat primești. Lucrurile nu stau așa. Cum îi explici unui copil că mai târziu, în viață, are să fie normal să își dorească ceva fără nici cea mai mică șansă de a primi ce dorește? Sau invers: să capete un lucru, doar ca să descopere că nu era ce și-a dorit sau că nu este cum a crezut că va fi?

Marie Vreau o pisică.

Mme Wyatt Ce-mi doresc? Ei bine, dat fiind că sunt o femeie în vârstă – nu, nu mă întrerupeți – dat fiind că sunt o femeie în vârstă, nu mai am decât ceea ce Stuart numește sentimente atenuate. O expresie reușită, nu? Nu mai vreau dragoste sau sex. Acum prefer un *deux-pièces* și un file de calcan. Vreau o carte scrisă cu stil și care să nu aibă final trist. Vreau amabilitate și scurte conversații cu prietenii pentru care nutresc respect. Dar, în general, vreau lucruri pentru alții – pentru fiica mea, pentru nepoatele mele. Vreau ca lumea să fie cu ele nu atât de amenințătoare pe cât a fost cu mine și cu cei pe care i-am cunoscut în viață. Din ce în ce mai mult, îmi doresc din ce în ce mai puțin. Vedeți, am sentimente atenuate.

Sophie Vreau ca oamenii din Africa să aibă ce mânca.

Vreau ca toată lumea să fie vegetariană și să nu mănânce animale.

Vreau să mă mărit și să am cincisprezece copii. Bine, șase.

Vreau ca Spurs să câștige Liga, Cupa, Cupa Europeană și tot.

Vreau o pereche de pantofi de sport noi, dar numai după ce-i voi fi purtat destul pe ăștia.

Vreau să se descopere leacul pentru cancer.

Vreau să nu mai fie războaie.

Vreau să iau cu bine examenele și să intru la St Mary's.

Vreau ca tati să conducă atent și să nu mai fie niciodată deprimat.

Vreau ca mami să fie mai veselă.

Vreau ca Marie să aibă o pisică, dacă mami crede că e bine.

Terri Vreau genul de bărbat care, când îl cunoști mai bine, să se dovedească a fi exact așa cum ai crezut că va fi atunci când l-ai cunoscut.

Vreau genul de bărbat care sună când a promis că sună și care vine acasă când a promis că vine acasă.

Vreau genul de bărbat care e mulțumit cu genul de bărbat care e.

Vreau genul de bărbat care să vrea genul de femeie care sunt.

Nu s-ar zice că cer prea mult, nu? Ei bine, prietena mea Marcelle zice că vreau luna de pe cer, plus stelele toate. Am întrebat-o o dată de ce atâtia dintre bărbații cu care am fost prietenă par să nu fie tocmai zdraveni, iar ea mi-a zis: Terri, asta-i pentru că toți bărbații au legături genetice cu crabii.

Gordon Sunt Gordon. Exact, Gordon Wyatt. Adică tatăl lui Gillian și lașul care a abandonat-o pe Marie-Christine. Nu arăt cine știe ce, nu-i așa? Sigur, am mai avansat un pic în vârstă. Trenul vieții s-a dus de mult. Am trecut prin oarece spaime cu ticăitorul, de curând. După tic, era să nu se mai audă și tac, iar a doua doamnă W. a fost la un pas să scoată rochia de *crêpe* din șifonier. Nu că mai poartă cineva *crêpe* în ziua de azi, nu? Trebuie să recunosc, felul în care se îmbracă lumea la înmormântări și pomeniri e șocant de-a binelea. Chiar și cei care fac un efort arată tot ca și cum s-ar fi pregătit de interviu pentru o slujbă.

A, știu ce spun oamenii. Nu contează cum arăți pe dinafară, ci cum te simți pe dinăuntru. Regret, dar, dacă verși găleți de lacrimi și arăți de parcă te-ai fi oprit accidental la talcioc, în drum spre casă, pentru mine nu e suficient. După părerea mea, așa atragi atenția.

Scuze, am deviat. A doua doamnă W. m-ar fi adus la ordine până acum, dacă s-ar fi aflat prin preajmă. E destul de strictă cu cei care au tendința de a bate câmpii.

Una peste alta, am fost un ticălos cu noroc. Mulțumesc lui Dumnezeu. Copiii fac bine și am trei nepoți extraordinari, cu care mă

mândresc. Și am pus destul la bancă pentru anii senectuții, Doamne-ajută.

Nu e atât ce vreau, cât ce mi-aș dori. Mi-aș dori să o revăd pe Gillian. Chiar și o fotografie ar fi mai mult decât nimic. Dar prima doamnă W. a ridicat Zidul Berlinului, cu mulți ani în urmă, iar cea de-a doua l-a consolidat. Zice că n-are decât să mă caute Gillian, dacă vrea. Zice că n-am dreptul să mă întorc cu forța în viața ei, atât de târziu. Mă întreb ce s-a ales de ea. Trebuie să fi trecut de patruzeci de ani. Nu știu nici măcar dacă are copii. Nu știu nici măcar dacă mai trăiește. Ce gând oribil. Nu, nu mă pot consola spunându-mi că, dacă s-ar fi întâmplat ceva îngrozitor, aș fi putut conta pe Madame să mă găsească și să răsucească cuțitul în rană, de dragul vremurilor de demult.

Auziți, nu aveți cumva o poză a ei la dumneavoastră? Sigur? Nu, presupun că ar însemna să încălcați regulile. În fine, parcă s-a auzit ușa. Nu suflați o vorbă, vă rog. A doua doamnă W. nici nu vrea să știe. Iar eu vreau să am liniște. Asta vreau, mai presus de orice.

Dna Dyer Vreau să repare cineva poarta. Vreau să repare cineva soneria. Vreau să taie cineva tâmpita de araucaria, nu mi-a plăcut niciodată.

Vreau să mă duc după bărbatu-meu. Cenușa lui e colo, în dulapul din dormitor. Vreau să mă împrăști cineva, împreună cu el. Vreau să plutim amândoi, purtați de vânt.

Oliver

Vreau un erou, dorința mea ciudată
Când an de an și zi de zi apare câte unul
Când și gazetele picante ne arată
Că cel adevărat nu e nici unul.

A vrea e a dori, dar și a duce lipsă. Care va să zică, dorești ceea ce-ți lipsește. Să fie oare atât de simplu? Sau se poate să vrei ceva ce deja ai? Da: este posibil să dorești excitanta prelungire a ceva ce deja ai. Și poți să vrei să scapi de ceva ce deja ai – în care caz se cheamă că duci lipsă de lipsă? În domeniul acesta, am constatat că lucrurile se cam suprapun.

Apropo, nu vreau un erou. Nu e epocă pentru eroi. Până și numele de Roland și Oliver sună acum ca doi veterani cu tunsori monahale de pe terenul de popice, sărutând cu genunchiul drept aerul de deasupra suprafeței de cauciuc, în timp ce lansează bilele ovale de lemn către jack-ul sclipitor, în lumina blândă a amurgului. Să fii eroul propriei tale existențe – mai mult de-atât oamenii nu mai înghit în ziua de azi. Să fii erou pentru alții? Nimeni nu e erou în ochii valetului său, a spus cineva. (Cine? Vreun înțelept german, n-am nici o îndoială.) Atunci, e cu atât mai bine că nu am valet. Dacă aș fi avut, ar fi fost cineva care ar fi semănat cu Stuart. Și ar fi trebuit să preschimb apa în vin ecologic ca să îi câștig votul.

În loc de erou, a se citi insipidul simulacru al modelului. Nu mai aspirăm către individualism, aspirăm către categorii. „Eroul sportiv” – cea mai fetidă și mai ridicolă contradicție în termeni pe care am auzit-o vreodată – declară că vrea să fie „un model” pentru ceea ce, în vocabularul lui, trebuie să fie „tineretul”. Cu alte cuvinte: aici se fac cererile pentru clonare. În timp ce, pe timpul vitejilor din Roncesvalles, când Johnny Sarazinul își făcea loc hăcuind cu spada

hain încovoiată prin slănina subcutanată de pe burta Europei...

Memento – nu ne-am mai aflat odată aici? Nu m-am mai aflat odată aici?

Vreau să îmi amintesc ce v-am spus până acum. Aș dori să știu ce-mi lipsește din amintire. Ha!

Ellie Am spus, poate mai devreme decât ar fi trebuit:

– Ai un prezervativ la tine?

A părut un pic mirat.

– Nu. Pot să ies și să cumpăr câteva.

– Uite ce e, i-am zis, ca să știm cum stăm, eu insist întotdeauna asupra prezervativelor.

Uneori, băieții se bosumflă la chestia asta. De aceea, e și un fel de test. El mi-a spus doar:

– E bine pentru amândoi.

– Cum adică?

– Adică nici unul dintre noi nu trebuie să se teamă. De nimic.

A fost un lucru frumos. Cel puțin, mie așa mi s-a părut.

A ajuns la ușă și s-a întors.

– Mai vrei și altceva? Șampon? O periuță de dinți? Ață dentară?

Stuart are mult mai mult umor decât pare, să știți.

Mme Wyatt Și deci v-am convins, cu micul meu discurs despre sentimentele atenuate, despre cum nu-mi mai doresc nimic, decât pentru alții? Haideți să vă explic. Bătrânii se pricep grozav să fie bătrâni, e o deprindere. Știu ce aștepți de la ei și asta îți oferă. Ce-mi doresc? Doresc, cu amărăciune și fără încetare, să fiu iar tânără. Urăsc bătrânețea mai mult decât am urât orice altceva în tinerețe. Doresc iubirea. Doresc să fiu iubită. Doresc sexul. Doresc să fiu ținută în brațe și mângâiată. Doresc să mă regulez. Doresc să nu mor. De asemenea, doresc să mor în somn, nu ca mama mea, țipând de cancer, cu doctori incapabili să țină durerea sub control, până hotărăsc să-i dea morfină ca s-o ucidă, pe urmă e tăcută. Doresc ca fiica mea să afle că diferența dintre mine și ea e mai mare decât își va putea închipui vreodată, că o iubesc întotdeauna, dar că nu întotdeauna îmi place de ea prea mult. Doresc, de asemenea, ca soțul meu, care m-a trădat, să sufere din cauza asta. Uneori intru în biserică și mă rog. Nu sunt credincioasă, dar mă rog să existe un Dumnezeu și, într-o altă viață, soțul meu să fie pedepsit pentru păcatul lui. Vreau să ardă în flăcările iadului, iadul în care eu nu cred. Vedeți deci că am și sentimente dure. Aveți niște concepții tare naive în ce ne privește pe noi, bătrânii.

PICIOARELE SOFALEI

Oliver Stuart are o Teorie, și vă las pe dumneavoastră să reflectați timp de câteva delactabile nanosecunde asupra ineptiei alăturări – a mezalianței – dintre primul și al patrulea cuvânt din această propoziție.

Stuart crede că animalele crescute la ferme ar trebui lăsate să iasă la plimbare și să doarmă ca la pensiunile cele mai bune. Din punctul meu de vedere e fino. Stuart crede că legumele n-ar trebui să fie îndopate cu droguri ca un ciclist din Turul Franței. Amontillado, din punctul meu de vedere. Stuart crede că nobilele orbite ale catifelatului vițel de carne nu trebuie umbrite, în clipa de pe urmă în care privește la lumea noastră tristă, de conștiința periferică a lumpenmăcelarului cu ferăstrăul electric în mână. Oloroso, din punctul meu de vedere.

Stuart, amețit de aclamațiile populare pe care le provoacă asemenea sentimente pline de virtute, își îngăduie să speculeze mai departe. Vai de mine, un englez dotat cu o teorie: ca și cum ai purta costum

de lână la Cap d'Agde. N-o face, Stuart! „Dar nu, căci ei tot vor/Vrerea să-și impună semenilor lor.” Care va să zică Stuart, încotoșmănat în lânături din creștet până în copite, calcă lăbărțat printre nudiști cu următoarea propunere strânsă între canini: omenirea însăși să devină ecologică; orășenii să își revendice înrudirea cu porcul cel stresat; noi să fim obligați să adulmecăm aerul pur și indispensabil, departe de maleficele acronime ale poluării cu care abia așteaptă să ne sperie; să culegem fructele din tufe de la marginea drumului și să dovedim iepurașul pentru cină cu un simplu arc cu săgeți, apoi să ne întindem arcadian pe mușchiul umectat, precum în viziunea sentimentală a lui Claude Le Lorrain.

Cu alte cuvinte, dorește ca rasa umană să redevină o rasă de vânători-culegători! Chestia e, o, Stuartus Rusticus, că asta-i exact starea de care ne-au trebuit atâtea milenii ca să fugim. Nomazii nu sunt nomazi pentru că le place să fie nomazi, ci pentru că nu au de ales. Iar acum, că epoca modernă le-a oferit o alternativă, iată ce preferă, în noblețea lor: automobilul de teren, pușca automată, televizorul și sticla cu udeală. La fel ca noi! Un alt aspect fiind că, dacă ar fi să expunem într-o dioramă educativă mostre reprezentative ale omului ecologic, prin contrast cu cel crescut industrial, care categorie ar fi mai plauzibil reprezentată de amicul meu proaspăt subțiat? Iată cum teoria, pe lângă absurditatea sa demonstrabilă, este, ca să folosesc o expresie mai puțin tehnică, de-a dreptul nerușinată când vine din partea lui.

Stuart Nu că m-aș aștepta la recunoștință. Dar disprețul mi se pare deplasat.

Și i-am spus-o.

A venit la mine în birou, după bani. Ar fi mai simplu să îl plătească Joan, asistenta mea, pentru că ea se ocupă de salarii, dar, dintr-un motiv sau altul, Oliver insistă să vină direct la mine. Bine, nu mă deranjează. De asemenea, spune lucruri ca: „M-am înființat să-mi iau tainul, șefu’!”, ceea ce se vrea fie distractiv, fie limbajul celorlalți șoferi. Ceea ce nu e adevărat, desigur; oamenii normali bagă capul pe ușa lui Joan și întreabă: „Acum se poate?” sau: „Am venit prea devreme?” Dar nici asta nu mă deranjează.

Începe să mă deranjeze că Oliver se aruncă într-un fotoliu și se așază la taclale, când eu am treabă.

Începe să mă deranjeze că lui Oliver îi place să lase ușa deschisă pentru ca Joan să îl audă cum mă tratează cu ceea ce el consideră, probabil, a fi familiaritate, dar care unui străin i s-ar putea părea altceva. Apropo, nu e prea simpatizat la serviciu. De aceea, am început să-l trimit în călătorii mai lungi.

Și uite-așa ședea acolo, cu cheile de la mașină atârdate de degetul mare, zăngănindu-le în palmă. Apoi a început să-și numere banii foarte încet, ca și cum aş fi fost cel mai necinstit angajator din Londra. În fine, a ridicat ochii și a zis:

– Nu mi-ai oprit nimic pentru rafturile pe care i le-ai montat lui Gill, hai?

Și mi-a făcut cu ochiul prosteste.

Poate v-am spus că am mai făcut câte ceva pe la ei prin casă. Păi, altfel, cine să facă?

M-am ridicat și am închis ușa. Pe urmă m-am întors și am rămas în picioare, în spatele biroului.

– Uite ce e, Oliver, putem să convenim că serviciul e serviciu, OK?

Am spus-o pe un ton rezonabil și am întins mâna după telefon. În timp ce formam numărul, s-a aruncat peste birou și mi-a întrerupt legătura.

– Serviciul e serviciu, așa-i? a repetat el pe tonul acela ridicol, de dispreț.

Și a dat drumul la o tiradă idioată despre cum a e întotdeauna a, dar poate să fie și b. Cunoașteți modelul. Labageală costumată în filozofie. Încleștându-și și descleștându-și mereu mâna cu cheile. Cred că, în cele din urmă, asta m-a scos oarecum din pepeni.

– Uite, Oliver, am treabă...

– Așa că să te mai scutesc, nu?

– Da, una peste alta, mai scutește-mă, OK?

S-a ridicat, cu fața la mine, continuând să-și încleșteze și să-și descleșteze mâna – uite cheile, nu sunt cheile – ca un iluzionist de doi bani, la televizor. Și parcă încerca să-și ia un aer amenințător, ceea ce a înrăutățit și mai mult lucrurile. Și le-a făcut și mai ridicole. Nu-mi era câtuși de puțin frică de el. Dar eram extrem de furios.

– Să știi că aici nu te afli în mijlocul unui sat franțuzesc, i-am spus.

Da, asta l-a lăsat fără aer. S-a tuflit de tot. S-a albit și a început să transpire.

– Ți-a povestit, a zis el. Ea ți-a povestit. Ce...

N-aveam de gând să-l las să o insulte pe Gillian, de aceea l-am întrerupt.

– Nu mi-a povestit nimic. Eram acolo.

– Da? Tu și mai cine?

Ceea ce, în afară de faptul că era o întrebare stupidă, suna ca pe vremuri, pe terenul de joacă al școlii.

– Nimeni. Doar eu. Am văzut totul. Și-acum scutește-mă, Oliver.

Oliver Cu neputință de evitat, *de temps en temps*, adevărul crucial că înțelepciunea acumulată a epocilor și maselor, fie ea exprimată sub forma adormitoare a basmelor, sub cea revoltător de antropomorfică a fabulelor animaliere, sau a mai miloaselor și scurtelor adagii, luminează în general, ca s-o spunem pe-a dreaptă, ceva mai puțin ca o lampă cu gaz. Freci două clișee unul de altul și nu aprinzi nici măcar o *idée reçue*. Legi o duzină de apotegme antologizabile într-un snop și mare – foc tot nu faci cu ele.

Concentrează-te, Ollie, concentrează-te. Asupra momentului actual, te rog.

Bine, dacă insistați. Momentul actual se exprimă în mod foarte ciudat, chiar dacă printr-o sintagmă populară: nu trageți în mesager. Și mă rog de ce nu, vă-ntreb. Pentru asta sunt făcuți mesagerii. Și nu-mi serviți prostia că nu e vina mesagerului. Ba este vina lui: el v-a stricat ziua, de ce să nu plătească pentru asta? În plus, mesageri

găsești la doi bani legătura. Dacă n-ar fi așa, atunci ar fi generali sau politicieni.

Oare ea a știut? Aceasta este întrebarea întrebărilor. Recunosc că, acum zece ani, am atins-o în public pe frumoasa Gillian, din capul căreia, de atunci încolo, nu m-am atins nici de un fir de păr. Circumstanțele, după cum vă amintiți, au fost din cele mai provocatoare. Ea a avut o atitudine provocatoare, timp destul de îndelungat – ea, a cărei tehnică de control al mulțimii (având un asemenea tumult de personaje care compun domeniul unificat pe care dumneavoastră îl cunoașteți sub numele de Oliver) este de obicei atât de subtilă. Gillian este adepta devotată a abordărilor caline în politica domestică. Nu însă și de data aceasta; de data aceasta, împuns, îmboldit și stârnit mai mult ca niciodată până atunci sau de atunci încolo, am lovit-o. Lăsându-i la dispoziție hectare întregi de superioritate morală, pe lângă toate celelalte. Iar Stuart ne urmărea din cine știe ce ungher crepuscular sau hrubă mizerabilă, a cărei localizare a refuzat să mi-o dezvăluie.

Și iarăși întrebarea: oare ea a știut? Ne auzim reciproc ecoul râsului, nu-i așa? Este adevărat că sortii științifice împotriva apariției vieții umane în univers, împotriva conjuncturii necesare de quasari și pulsari, de Johnny Quark-i și zeamă amoebică sau cum mai vreți – noțiunile mele de fizică au fost întotdeauna aproximative – sunt de câteva miliarde de trilioane la unu (nici cu matematica n-am stat mai bine, apropo). Dar încercatul agent de pariuri local v-ar putea oferi, probabil, cam aceleași șanse ca Stuart să se găsească într-un sat îndepărtat din Languedoc, până atunci necunoscut lui, în momentul precis din istoria sus-menționatului univers în care Ollie era împins să comită unicul și mult regretatul său act de violență domestică.

În consecință, ea a plănuit totul. Și a plănuit totul de dragul lui. A pus în scenă minciuna, cu pregătirea ei, și m-a lăsat să trăiesc cu ea de-atunci încolo.

Adevărul iese întotdeauna la iveală, nu-i așa? Aha, vă aud sărind cu gura, Ollie, în momentele de criză, recurge tocmai la înțelepciunea acumulată a populației pe care se preface atâta că o disprețuiește. Ei bine, iar ați dat-o-n bară, bășinoșilor! Adevărul este, după cum sunt de acord istoricii, filozofii, politicienii brutali și oricine mai are capul cât de cât așezat pe umeri, că adevărul, în cele mai multe cazuri, nu iese la iveală. De cele mai multe ori, se ascunde în adânc, până în ziua în care se-ngroapă în oasele noastre. Asta e regula cea crudă. Dar în situația actuală, foarte rară, și fără a trage vreo concluzie cuprinzătoare din ea, adevărul, într-adevăr...

Ah, ce Ce U Re Ve ă.

Gillian Stuart a montat rafturi. Marie pare să se fi atașat sincer de el. În timp ce el mânuiește bormașina, ea își astupă urechile cu mâinile și chițăie. Stuart o pune să-i dea șuruburi și dibluri și altele și, dacă are mâinile ocupate, le bagă în colțul gurii. Se întoarce către ea, cu patru șuruburi între buze, iar ea îi zâmbește.

Mme Wyatt Am format numărul lor. Mi-a răspuns Sophie.

– Bună, *grand'mère*, mi-a spus ea. Vrei să vorbești cu Stuart?

– De ce-aș vrea să vorbesc cu Stuart? întreb.

– Montează rafturi.

Știu că e mică, dar chiar și așa, nu mi s-a părut cel mai logic lucru pe care l-am auzit vreodată. Poate e rezultatul educației britanice. Un copil francez ar înțelege, cu siguranță, semnificația expresiei „de ce”.

– Sophie, eu am toate rafturile de care am nevoie.

Păi, logica n-or s-o priceapă niciodată dacă nu le-o demonstrează cineva, nu?

A urmat o perioadă de tăcere. O simțeam străduindu-se să gândească.

– Mami e plecată și tati culege morcovi în Lincolnshire.

– Spune-i lui mami să mă sune când se întoarce.

Zău așa. Voi, englezii.

Stuart Am înțeles brusc ce era cu tapetul. Nu tapetul în sine – de fapt, vechii chiriași au zugrăvit pe deasupra lui, așa încât pereții sunt în întregime albi, cu excepția bucățelelor galbene de scotch, acolo unde au scos posterele.

Nu, eram în bucătărie și găteam – nimic complicat, doar un risotto cu ciuperci (am un tip care se duce la Epping Forest în zori de zi și, până în prânz, primim ce găsește în magazinele de-acolo). Sophie își făcea temele la masă, Marie „dădea o mână de ajutor”, cum ne place nouă să spunem, și tocmai mai adăugam un pic de sos, când, cu coada ochiului, am văzut piciorul sofalei. „Picior” e o exagerare.

„Laba piciorului“ ar fi mai corect. E mai degrabă o sferă de lemn, probabil provenită de la un suport, dar...

Poftim? A, Gill era sus, în atelier. E foarte presată de o comandă pe care clientul o vrea mai repede decât spusese inițial.

...și bineînțeles că o cumpăraserăm la mâna a doua. Sofaua noastră, căreia eu i-am spus canapea, până am fost corectat. Nu că m-ar fi deranjat – faptul că sunt corectat, vreau să zic. Gill i-a făcut huse noi, dintr-un material galben și vesel, îmi amintesc. Acum e albastru-închis și încă și mai desfundată, acoperită cu lucruri de-ale copiilor, dar piciorul, sau cum veți fi voind să-i spuneți, e tot acolo, și-l văd cu coada ochiului...

Poftim? A, Oliver era tot în Lincolnshire. Morcovi, varză, chestii cu care nu are cum să dea greș. Ce să fac cu Oliver? Să-l trimit până în Maroc, după niște lămâi?

Stând pe ea, ne uitam la televizor.

– ‘Pește, zice Marie, atrăgându-mi din nou atenția.

– Mulțumesc, Marie, îi răspund, mă ajuți foarte mult.

Se lipea și avea nevoie să fie amestecat și răzuit bine de pe fundul vasului.

Stând pe ea, ne uitam la televizor. Când eram căsătoriți prima dată. Nu c-am fi fost vreodată căsătoriți și altfel decât „prima dată“, dacă te gândești mai bine. Aveam un televizor atât de vechi, că nici gând de telecomandă. Și stabilisem o regulă: cine voia să schimbe canalul – atâta vreme cât celălalt era de acord – trebuia să se ridice și să apese pe buton. Eu doar mă ridicam și mă întindeam până la buton.

Dar Gillian parcă se scurgea de pe sofa, se întindea pe burtă și rămânea așa, încercând să ajungă la butoanele aparatului. Purta Levi's 501 gri, prespălați, cu pantofi de tenis și șosete verzi. Nu vreau să spun că n-avea decât șosete verzi, ci doar că așa mi-a rămas mie în amintire. Normal, după ce schimba canalul, băga în marșarier, înapoi pe genunchi și sus pe sofa. Dar uneori, din când în când numai, rămânea întinsă pe jos, uitându-se în sus la ecran, și pe urmă se răsucea și se uita la mine de-acolo, cu lumina televizorului jucându-i pe față... E unul din felurile în care o să mi-o amintesc întotdeauna.

– 'Pește, zice Marie.

– Da, îi răspund. Pește foarte tare.

Numărul de telefon. Alt element. E doar o înșiruire de cifre, la urma urmelor. Și, de când am stat noi acolo, i s-a adăugat prefixul 020 8. Dar ultimele șapte sunt aceleași, exact aceleași. Cine ar fi crezut? Că o înșiruire de cifre poate să provoace durere. Atâta durere. De fiecare dată.

Terri Prietenii mei care locuiesc pe malul golfului au o capcană cu care își prind singuri crabii. Pun în ea capete de pește și o agață cu o parâmbă de micul ponton din fundul curții. Au scos-o o dată ca să mi-o arate. În ea erau vreo șase crabi, toți de un albastru-mătășos, incredibil. Și cineva a întrebat: de unde știți dacă sunt masculi sau femele? Altcineva a făcut un banc, cum era de așteptat, dar Bill a zis:

– Ăștia sunt toți masculi.

Se pare că femelele au clești roz. Cineva a spus i-auzi, albastru pentru băieții și roz pentru fete, dar pe mine m-a intrigat.

– De ce sunt numai masculi în capcană? am întrebat.

– E normal, m-a asigurat Bill. Femelele sunt prea deștepte ca să se lase prinse.

Am râs toți, dar, cum zicea prietena mea Marcelle: îți amintește de ceva?

Oliver Un gând, un gând veritabil, care mi-a venit în timp ce mă hurducăiam spre sud, către Stamford, cu cornul abundenței plin cu morcovi și cu prada de muștar sălbatic.

Ați observat – cum altfel? – că Stuart a devenit un lăudăros. Costumele care vorbesc de la sine, BMW-ul, programul de exerciții fizice, tunsoarea fascistă, opiniile cu privire la chestiuni sociale, politice și economice, părerea atât de ușor asumată că el reprezintă norma, lejeritatea de Cressus cu care împarte coroanele și dublonii – împruții lui de bani, cu alte cuvinte, și toate cele care decurg de aici. Împruții de bani.

Întrebarea mea e următoarea: impresarul nostru are oare senzația că montează *Răzbunarea broaștei țestoase*? Dramoleta de cartier *Parabola celui întrecut la toate*? De aceea se primenește și se ferchezuește, se fălește și se umflă în pene? I se pare că, într-un fel sau altul, a câștigat? Dacă da, dați-mi voie să vă spun – ca și lui, de altfel – următoarele: am cercetat în viața mea voluminoasa tolă cu mituri pe care specia noastră oloagă a adunat-o în decursul mileniilor spre

alinare și lămurire, și am o povață pentru cei care nu pot ajunge la capătul întortocheat al câte unei zile fără să se sprijine pe mituri. Ea este următoarea și sună așa: n-aveți decât să visați. Porcul n-a prins aripi; piatra a ricoșat din coiful lui Goliat, care l-a consumat prompt pe David la micul dejun; vulpea a pus repede laba pe struguri, retezând vița cu ferăstrăul electric; iar Iisus nu stă de-a dreapta Tatălui.

În timp ce mă avântam pe bretea pentru a mă amesteca în mulțimea credulă de pe autostradă, m-am hotărât să amănesc plicticoasele poștei cu ajutorul genului literar. V-ați așezat comod?

Realism: Iepurele fuge mai repede decât Broasca Țestoasă. Mult mai repede. Și e mai deștept. De aceea câștigă. La distanță mare. OK?

Romantism sentimental: Iepurele plin de sine moțăie la marginea drumului, în timp ce virtuoasa Broască Țestoasă trece șontăcând pe lângă el și ajunge la linia de sosire.

Suprarealism (sau reclamă): Broasca Țestoasă, echipată cu role, rucsac modern, de piele neagră, și ochelari de soare, alunecă fără efort, în timp ce iepuroiul depășit se scapă în nădragi.

Epistolar: Dragă Blănosule, ia-o „iepurește” înainte și așteaptă-mă la margine de drum. Vin și eu de îndată ce reușesc să scap. Ce crezi, ceilalți s-or fi prins? A ta, Lentuța.

Poveste pentru copii PC (scrisă de un fost hippie): Iepurele și Broasca Țestoasă, care au demascat structurile politice și sociale care incită la demonstrații publice de competitivitate, abandonează cursa și trăiesc pașnic într-o iurtă, refuzând toate solicitările presei pentru interviuri.

Limerick: Era un broscoi numit Stu/ Ce lucra ca un limerick, nu?/
Mângâia și-ngrijea/ Orice vită-ntâlnea/ Cu condiția să facă doar
muu.

Postmodernism: Eu, autorul, am inventat această poveste. Ea este un
simplu construct. Iepurele și Broasca Țestoasă nu „există” în
realitate, sper că ați înțeles.

Și așa mai departe. Acum vedeți care-i eroarea în mitoleta dulceagă a
impresarului nostru, *Răzbunarea broaștei țestoase*? Eroarea-i
următoarea: lucrurile nu se petrec niciodată așa. Lumea, fiind
construită așa cum este, nu îngăduie. Realismul e genul care ne este
dat, unicul, oricât de *triste* ar fi acest adevăr.

IUBIRE ETC.

Gillian În fiecare dimineață, când pleacă fetele la școală, le sărut și le spun: „Te iubesc.” Le-o spun pentru că este adevărat, pentru că trebuie să o audă și să o știe. O spun și pentru puterile magice ale for-mulei, pentru capacitatea sa de a ține restul lumii la distanță.

Când i-am spus-o ultima dată lui Oliver? Nu-mi amintesc. După câțiva ani, ne-am obișnuit să prescurtăm. Unul dintre noi spunea : „Iubesc”, iar celălalt răspundea: „Și eu.” Nu e nimic de mirare în asta, nimic neobișnuit, dar într-o zi m-am surprins întrebându-mă dacă nu înseamnă ceva. Parcă nu-ți mai asumi responsabilitatea pentru propriile tale sentimente. Parcă au devenit mai generale, mai puțin individualizate.

Dar presupun că acesta este răspunsul, nu? Copiii sunt cei care reintroduc pronumele în „Te iubesc”. Dar eu, oare, îl mai iubesc pe Oliver?

Îți organizezi căsnicia, îți protejezi copiii, îți administrezi iubirea, îți trăiești viața. Și, uneori, te oprești și te întrebi dacă toate acestea sunt adevărate. Oare îți trăiești viața sau te trăiește ea pe tine?

Stuart Am ajuns la câteva concluzii în viață. Sunt om în toată firea, am fost adult mai multă vreme decât am fost copil sau adolescent. Am cercetat lumea. Concluziile pe care le-am tras poate nu sunt orbitor de originale, dar măcar sunt ale mele.

De exemplu, devin bănuitor când oamenii încep să facă tot felul de comparații. Pe vremea când Oliver mă impresiona mai mult decât astăzi, mi se părea că mania asta a lui demonstrează nu numai o mai mare capacitate descriptivă, ci și o mai bună înțelegere a lumii. Memoria este un birou de bagaje de mână. Dragostea e ca piața liberă. Cutare se poartă ca nu știu ce personaj din nu știu ce operă despre care n-ați auzit niciodată. Acum mi se pare că toate comparațiile astea fadosite nu erau decât o modalitate de a nu vedea obiectul original, de a nu vedea lumea. Erau doar mijloace de distragere a atenției. Și de aceea, Oliver nu s-a schimbat... nu s-a dezvoltat... nu s-a maturizat, spuneți-i cum vreți. Pentru că nu te maturizezi decât privind lumea din afară, așa cum este ea, și lumea dinăuntru, așa cum este ea.

Asta nu înseamnă că îți și place ceea ce descoperi, sau că descoperi ceea ce dorești. Doar că Oliver trasează contururi frumoase în văzduh, ca...

Vedeți cât este de tentant? Era să spun ca focurile de artificii sau ceva asemănător. Și v-ați fi zis: a, da. Dar v-ați fi gândit la artificii, nu la Oliver. Iar dacă ar fi făcut Oliver însuși comparația, atunci toată

lumea ar fi văzut alt fel de artificii – ah, Stuart, veșnicul Stuart, e cam bătrânicios, ha, ha! – și totul ar fi fost grozav de distractiv și foarte... eronat.

Am spus că ceea ce descoperi nu este neapărat ceea ce dorești. Haideți să luăm iubirea. Nu e așa cum am crezut că va fi. Suntem de acord? Mai frumoasă, mai urâtă, mai lungă, mai scurtă, supraestimată, subestimată, dar nu așa cum am crezut. În plus, e diferită pentru persoane diferite. Și e un lucru pe care îl învățăm încet: cum e iubirea pentru fiecare dintre noi. Câtă avem în noi. La ce suntem dispuși să renunțăm în schimbul ei. Cum face de supraviețuiește. Cum moare. Pe vremuri, Oliver avea o teorie: iubire etc. Cu alte cuvinte, lumea se împarte în oameni pentru care iubirea este totul, iar restul existenței este un simplu „etc.”, și oameni care nu pun destul preț pe iubire și pentru care partea cea mai incitantă a existenței constă în „etc.”. Era genul de atitudine pe care o afișa când mi-a furat nevasta și, chiar și atunci, am bănuir că trebuie să fie o prostie, iar acum știu că e o prostie desăvârșită, ca să nu mai spun că e o prostie combinată cu lăudăroșenie. Oamenii nu se împart în felul acesta.

Și încă ceva. La început, îți spui: când o să fiu mare, o să iubesc pe cineva și sper să iasă bine, dar, dacă nu, o să mă îndrăgostesc de altcineva și, dacă iar iese prost, o să mă îndrăgostesc de altcineva. Presupunând, mereu, că găsești persoanele cu pricina și că ele te vor lăsa să le iubești. Pleci de la premisa că iubirea, sau capacitatea de a iubi, va fi veșnic acolo, în așteptare. Era să spun în așteptare, cu motorul pornit. Vedeți cât de mare este tentația vorbirii de tip Oliver? Numai că eu nu cred că iubirea – și viața – arată așa. Nu poți lua hotărârea să iubești pe cineva și, din experiența mea, nu poți lua hotărârea să nu mai iubești pe cineva. În fapt, dacă vrei neapărat să

împărțiți oamenii în categorii în funcție de factorul iubire, vă propun să o faceți în felul următor: unii au norocul, sau nenorocul, să iubească mai multe persoane, una după alta sau simultan; în timp ce alții au norocul, sau nenorocul, să iubească o singură dată în viață. Iubesc o dată și, indiferent ce se întâmplă, iubirea nu mai moare. Unii nu pot iubi decât o dată. Am ajuns să înțeleg că eu fac parte din această categorie.

Și totul pică prost pentru Gillian.

Oliver „Viața este mai întâi plictiseală, apoi teamă?” Nu, nu cred, cu excepția celor care suferă de constipație emoțională.

Viața este mai întâi comedie, apoi tragedie? Nu, genurile se contopesc precum vopselele într-o centrifugă.

Viața este mai întâi comedie, apoi farsă?

Viața este mai întâi beție, apoi dependență și mahmureală, în același timp?

Viața este mai întâi un drog ușor, apoi unul puternic? Pornografie moderată, apoi dură? O bomboană de ciocolată cu mijloc moale, apoi tare?

Viața este mai întâi parfum de flori de câmp, apoi de deodorant de toaletă?

Poetul spune că cele trei evenimente importante în viață sunt „nașterea, copulația și moartea”, înțelepciune sumbră ce mi-a însuflețit adolescența. Mai târziu, am constatat că Bătrânul Opossum

omisese câteva dintre celelalte momente centrale: prima țigară, zăpada peste un copac înflorit, Veneția, bucuria cumpărăturilor, fuga în toate sensurile ei, clipa când schimbi vitezele, în goană, și capul iubit al pasagerului nici nu se clintește pe coloana vertebrală, *risotto nero*, terțetul din actul al treilea din *Rosenkavalier*, chicotitul unui copil, a doua țigară, un chip mult dorit făcându-și apariția la aeroport sau la gară...

Sau, pentru ca discuția să pună accentul mai degrabă pe argument decât pe podoabe, de ce oare poetul a numit copulația și nu iubirea? Poate Bătrânul O era mai mare amorez decât l-am crezut eu – nu mă interesează biografiile – dar închipuiți-vă că sunteți pe patul de moarte și reflectați asupra scurtului timp ce v-a fost dat între apariția de care nu ați fost conștienți și dispariția pe care nu veți mai fi capabili să o comentați: vă iluzionați sau spuneți adevărul atunci când afirmați că principalele evenimente din viața dumneavoastră s-au legat de bătaia fără suflare a inimii și nu de un catalog de futaiuri, fie ele și în număr de *mille tre*?

Lumea este plină de lucruri rele. Sunteți de acord? Și nu mă refer doar la deodorantul pentru toaletă, oricât ar fi el de rău, mai rău decât orice miasmă mlăștinoasă. Îngăduiți-mi să vă dau un citat pe care vi l-am mai dat o dată: „Răutatea este cea care distruge iubirea. Și legile, proprietățile, grijile financiare și statul polițienesc. Dacă restul condițiilor ar fi fost altele, atunci și dragostea ar fi fost alta.” Sunteți de acord? Nu susțin că amabilul polițist londonez, de atât de mare ajutor pentru turistul dezorientat, reprezintă o amenințare imediată pentru *l'amore*. Dar, în termeni generali, sunteți de acord? Iubirea într-o suburbie democratică și înfrunzită, cu un salariu anual de șase cifre, este altfel decât iubirea într-un lagăr de muncă stalinist.

Iubire etc. Aceasta a fost întotdeauna formula mea, teoria mea, înțelepciunea mea. Am recunoscut-o imediat, așa cum un prunc recunoaște surâsul mamei, cum o rățușcă se învață imediat cu apa, cum arde fitilul, apropiindu-se de bombă. Am știut dintotdeauna. Și am ajuns la ea mai devreme – cu o jumătate de viață mai devreme – decât alții pe care i-aș putea numi.

„Grijile financiare.” Da, te împovărează, nu-i așa? Latura aceasta i-o las lui Gillian, dar mi-am avut și eu partea mea de *inquiétude* pecuniară. Sunteți de părere că statul polițienesc local, în varianta benignă, ar trebui să ofere burse pentru iubire? Avem alocații familiale, avem ajutoare de înmormântare, de ce să nu avem o alocație oferită de stat îndrăgostiților? Statul oare nu este făcut să asiste în încercarea de a obține fericirea? Care, după mine, este la fel de importantă ca viața și libertatea. La fel de importantă, îmi dau acum seama, pentru că sunt sinonime. Dragostea este viața mea și libertatea mea.

Un alt argument, unul pentru birocrați. Oamenii fericiți sunt mai sănătoși decât cei nefericiți. Ajutați oamenii să fie fericiți și veți ușura povara ce apasă asupra serviciilor naționale de sănătate. Închipuiți-vă noile titluri din ziare: ASISTENTELE MEDICALE TRIMISE ACASĂ CU SALARIU PLĂTIT, ÎN URMA IZBUCNIRII UNEI EPIDEMII DE FERICIRE. A, știu, există împrejurări când boala lovește, indiferent ce-ai face. Dar haideți să nu cârtim, ci doar să visăm împreună.

Sper că nu vă așteptați să fac referire la cazuri individuale, nu? Sau, mai curând, la cazul individual al dlui și dnei Oliver Russell. Ceea ce nici nu suntem. Dl Oliver Russell și dna Gillian Wyatt, după cum ne consideră bubosul poștaș, unsurosul recepționar de la hotel și

zgreptănosul agent fiscal. Sper că nu vreți să intru în amănunte, nu? Ar însemna să mă comport ca Stuart. Cineva trebuie să reprezinte și ludicul și abstractul. Cineva trebuie să aibă îngăduința de a se avânta în înălțimi. Stuart nu se poate avânta decât într-un motodeltaplan, pârțâind ca o mașină de tuns iarba în Empireu.

Un alt motiv pentru care nu intru în amănunte sunt evenimentele recente. Descoperirile recente. La care încerc din răspuțeri să nu mă gândesc.

Mme Wyatt Iubirea și căsătoria. Anglo-saxonii au considerat întotdeauna că ei se căsătoresc din dragoste, în timp ce francezii se căsătoresc de dragul copiilor, al familiei, al poziției sociale, al afacerilor. Nu, stați un pic, nu fac decât să repet ce a scris unul dintre experții voștri. Ea – fiindcă era o femeie – și-a împărțit viața în două lumi, observând fără să judece, cel puțin la început. Și afirmă că, pentru anglo-saxoni, căsătoria se întemeiază pe dragoste – ce absurditate – pentru că dragostea este anarhică și pasiunea ar fi menită să se stingă, ceea ce nu constituie o temelie solidă pentru un mariaj. Pe de altă parte, spune ea, francezii se căsătoresc din motive logice și raționale cum sunt familia și proprietatea, pentru că, spre deosebire de voi, noi admitem necesarul adevăr că dragostea nu poate fi limitată la structura căsătoriei. De aceea, am făcut în așa fel, încât să existe exclusiv în afara ei. Desigur, nici această soluție nu este perfectă, ba chiar, din mai multe puncte de vedere, rămâne la fel de absurdă. Dar poate o absurditate mai rațională. Nici una dintre soluții nu este ideală și nu ne putem aștepta ca vreuna să ne aducă fericirea. E o femeie înțeleaptă, experta aceasta a voastră, și de aceea o pesimistă.

Nu știu de ce Stuart a considerat necesar să vă spună, cu atâția ani în urmă, că am avut o aventură. Eu i-am făcut o confidență, iar el s-a comportat ca presa de scandal din țara voastră. Mă rog, trecea printr-o perioadă grea, în care căsnicia lui era pe ducă, așa că poate o să-l iert.

Dar, dacă tot ați aflat, dați-mi voie să vă ofer și eu ceva informații. El – Alan – era englez, căsătorit, și aveam amândoi vârsta de... nu, acesta este secretul meu. Era căsătorit de... în fine, de mulți ani. La început a fost sexul. V-am șocat? Așa e întotdeauna, orice vi s-ar spune. A, e și sfârșitul singurătății și interesele comune și conversația, conversația, dar, în realitate, e vorba de sex. Mi-a spus că, după atâția ani de făcut dragoste cu soția lui, devenise ca drumul cu mașina pe o șosea cunoscută, știi perfect toate curbele și semnele. Comparația nu mi s-a părut tocmai galantă. Dar ne înțeleseserăm – așa cum fac de obicei îndrăgostiții, cu un soi de naivitate arogantă – să nu ne spunem altceva decât adevărul. La urma urmelor, era nevoie de atâtea minciuni de fiecare dată, doar ca să ne putem întâlni. Și eu am dat exemplul. I-am spus că nu intenționez să mă recăsătoresc și nici să mai coabitez cu un alt bărbat. Desigur, nu însemna să nu mă mai îndrăgostesc, dar... în fine, asta v-am mai explicat. Și chiar începusem să îl iubesc când s-a iscat... incidentul.

Sosise în weekend. Locuia la vreo treizeci de kilometri distanță. În săptămâna aceea fusesem ocupată și de aceea, când a venit, i-am spus că trebuie să mergem să cumpărăm ce ne trebuie. Am plecat la Waitrose, am parcat mașina, am luat o „trăsură” – un cărucior – am hotărât ce putem face de mâncare, am umplut căruciorul, eu am adăugat și lucrurile de care aveam nevoie în lipsa lui și am plătit cu cardul Waitrose. Când ne-am urcat iar în mașină, l-am văzut brusc deprimat. Nu l-am întrebat nimic, nu de la început, ci am așteptat să

văd ce face – la urma urmelor, era depresia lui, nu a mea. Și s-a purtat eroic, pentru că și el începuse să mă iubească, și atunci eroismul devine posibil. Eroismul de a lupta împotriva propriei tale firi.

Am petrecut împreună un weekend fericit, la finele căruia l-am întrebat ce se întâmplase la supermarket. Și, din nou s-a întunecat la chip și mi-a spus:

– Și soția mea plătește cu un card Waitrose.

În clipa aceea am înțeles totul și mi-am dat seama că relația era fără speranță. Nu era doar cardul, desigur, era și parcare, căruciorul, cumpărătorii de vineri seara care umpleau magazinul, era, pe scurt, oribila constatare că și noua amantă are nevoie de role de prosoape de hârtie, la fel ca și nevasta. Parcursesese aceleași culoare, chiar dacă la o distanță de treizeci de kilometri. Și probabil că asta îl făcuse să-și dea seama că, în curând, și cu mine avea să meargă pe aceeași șosea cunoscută.

Nu l-am condamnat. Pur și simplu, vedeam iubirea în moduri diferite. Eu reușisem să mă bucur de ziua aceea, de weekend, de timpul scurt. Știam că dragostea este fragilă, volatilă, *fugace*, anarhică, de aceea îi lăsam întregul spațiu, imperiul ei. El știa, sau cel puțin nu se putuse hotărî să nu creadă că dragostea nu este o stare fermecată, sau nu una singură, ci doar începutul unei călătorii care ducea, mai devreme sau mai târziu, la un card Waitrose. Era singurul mod în care putea gândi, în ciuda faptului că îi spusese că nu vreau să mai locuiesc niciodată împreună cu cineva și nici să mă căsătoresc. Și, poate din fericire, a aflat mai devreme, nu prea târziu.

Și s-a întors la soția sa. Nu o spun pentru că vreau să ridic pretenții de virtute – dar este posibil să o fi făcut fiind mai fericit. Învățase lecția prosopului de bucătărie. Ce părere aveți? În ziua de azi, *Fabulele* lui La Fontaine se petrec la supermarket.

Dna Dyer Poftim? Vorbește mai tare. Votez cu laburiștii, asta voiai să știi? Dintotdeauna. Și bărbatul meu la fel, când trăia. Patruzeci de ani și nici o singură vorbă aspră. Sunt gata să mă duc lângă el. Vinzi ceva? Nu vreau nimic. Și nu-ți dau drumul în casă. Am citit despre oameni ca dumneata, în ziare. De-aia am pus contoarele pe peretele exterior. Așa că du-te, nu mă interesează ce dorești. Să știi că închid ușa. Votez cu laburiștii, dacă asta vrei să știi. Dar, dacă vrei să votez, va trebui să trimiți o mașină după mine. Din cauza picioarelor. Gata, acum închid ușa. Nu știu ce vinzi, dar nu mă interesează. Mulțumesc.

Terri Știți cum e, când te-ndrăgostești și totul ți se pare, așa, complet original? Vorbele pe care le folosește, felul în care te ține în brațe în pat, felul în care conduce? Îți spui: în viața mea nu mi s-a mai vorbit așa, n-am mai fost ținută așa în brațe, sau nu am mai mers așa cu mașina. Și bineînțeles că ți s-a mai întâmplat, probabil. Doar dacă n-ai doiș'pe ani sau mai știu eu. Doar că, până acum, n-ai observat, sau ai uitat. Și pe urmă, dacă e ceva ce chiar n-ai mai auzit sau n-ai mai făcut până atunci, ceva oricât de mic, atunci ți se pare așa, atât de original, că-ți vine să țipi, și asta face parte din felul în care sunteți împreună.

Aveam un ceas așa, cu Mickey Mouse – știu că sună... nu știu cum... în fine, îl aveam. Nu-l purtam niciodată la serviciu – ce-ați zice dacă ați vedea-o pe șefa de sală de la un restaurant franțuzesc că poartă ceas cu Mickey Mouse? Ați zice că la bucătărire e Pluto, care face piftie, sau mai știu eu ce, nu? De-aia țineam ceasul acasă, lângă pat, și-l purtam numai duminica, fiindcă restaurantul era închis. Și când Stuart s-a mutat la mine, unul din primele lucruri pe care le-am observat a fost că știa întotdeauna ce zi a săptămânii e chiar și când era abia trezit, chiar și dacă încă mai dormea pe jumătate. Și știam că știe că e duminică, fiindcă, după ce se întindea și mă lua în brațe și se lipea de spatele meu, întreba:

– Cât zice Mickey că e?

Și mă uitam și făceam:

– Mickey zice că e nouă fără douăzeci, sau mai știu eu cât.

V-ați rușinat? Mie îmi vine și-acum să plâng, doar când mă gândesc. Și, pentru că e englez, folosea întotdeauna mici expresii pe care eu nu le știam și care mi se păreau, cum ziceam, complet originale. Și făceau parte din el. Și din noi. Zicea „pe-aci ți-e drumul” și „ce iei pe mere dai pe pere” și „budinca o cunoști după gust”.

Prima dată când a spus asta, am crezut că vorbește despre restaurant. Despre vreun desert care n-a ieșit cum trebuie. Și expresia e cam ciudată, dacă stai să te gândești, pentru că nu poți să spui dacă un desert e bun decât dacă-l guști, la fel ca o scăricică sau o tocană de scoici. Care va să zică nu e doar un clișeu, ci e ceva atât de evident, că nici nu merită pomenit. Dar, până să mă gândesc eu, era prea târziu, expresia exista, făcea parte din noi, iar faptul că eram

patronii unui restaurant o făcea să sune ca o glumă doar între noi. „B după G”, îmi șoptea Stuart când mai erau și alții de față.

Bine, B după G și ție, fostule bărbat al meu, B după nenorocitul de G. M-am mai văzut și cu alți tipi și acum am o relație cu cineva, deci nu vorbesc numai despre dumneata, Stuart Hughes, dar, dacă o iei ca pe un atac la persoană, am să înțeleg. Unii, când se îndrăgostesc, mint, alții spun adevărul. Alții fac și una, și alta, spunând minciuni oneste, ca majoritatea dintre noi. „Da, îmi place jazzul”, spunem când de fapt gândim: da, cu tine mi-ar putea plăcea. Dragostea este menită să ne schimbe viața, nu? Deci, dacă spui lucruri de care nu ești sigur, asta e o minciună onestă. Până la: „Vreau să fac copii cu tine.”

Și până aici a mers în cazul tău, nu-i așa, Stuart? Budinca după nenorocitul de Gust, domnu' Fost. Arată-le fotografia, atâta vreau, arată-le fotografia. Unele minciuni sunt mai oneste decât altele.

Ellie Zău, nu mă vait, dar, dacă chiar vreți să aflați, lucrurile stau cam așa.

Am douăzeci și trei de ani, aproape douăzeci și patru și am fost ceea ce chestionarele numesc activă din punct de vedere sexual o treime din viață. Da, da, la cincisprezece ani, știu, e ilegal și așa mai departe. Dar și normal. Și, dacă aș sta să număr – ceea ce nu fac – pun pariu că m-am culcat cu mai mulți tipi decât a făcut-o mama în toată viața ei, dar așa merg lucrurile. Și cu unul am trăit, deci am fost îndrăgostită. Și am fost și cu unul însurat o vreme, ceea ce a fost OK, dar fără mari diferențe, doar că-mi spunea mai multe minciuni decât restul. Și... mai ce? Am făcut facultatea și mi-am găsit o slujbă și am călătorit și am luat drogurile obișnuite și am dreptul să votez și mă

îmbrac cum mă taie capul și cei care nu mă văd un an sau mai mult îmi spun:

– Vai, Ellie, ce-ai mai crescut!

Doar că mie nu mi se pare. Nu și când mă uit la persoane cu adevărat mature, cum e Gillian, de exemplu. Atunci mă simt incredibil de tânără, mă simt ca o mincinoasă, dacă vreți să știți, de parcă în fiecare clipă s-ar putea să mă arate cineva cu degetul și să spună că sunt ignorantă și falsă și că, emoțional și mental, am doar doisprezece ani, și știu că aș fi de acord. Nu-mi imaginez cum voi putea vreodată să trec drept matură.

Când vorbeam despre bărbatul însurat nu mă refeream la Stuart. Adică, pe el nu-l pusesem la socoteală.

Pe de altă parte, când te uiți mai bine la ei, cei mai mulți oameni mari au numai probleme. Părinții mei s-au despărțit când aveam zece ani. Cel puțin jumătate din prietenii mei au părinții despărțiți. Mi se spune mereu: Vai, Ellie, dar ăsta nu e un eșec, nu trebuie să-l privești așa, bla-bla, numai că ne-am îndepărtat unul de celălalt și suntem mult mai cinstiți decât părinții noștri, care au continuat să stea împreună chiar și după ce s-au plictisit de moarte și au început să se deteste, doar datorită conveniențelor sociale, și vezi că e mult mai cinstit și, pe termen lung, mai puțin dureros, bla-bla-bla, când de fapt toate astea înseamnă că se culcă fiecare cu altcineva.

Sau luați altă situație. Gillian și Oliver, a căror căsnicie nu mi se pare prea grozavă. Stuart: două căsnicii care însumează... cât? Cinci ani și ceva laolaltă. Până și Mme Wyatt a sfârșit prin a rămâne singură.

Oamenii mai greșesc. Sigur, sunt de acord. Și că, de câte ori mă uit la cei mai în vârstă decât mine, văd că sunt ori despărțiți, ori în relații în care eu una n-aș vrea să fiu. Da, îi judec, dacă tot mă-ntrebați. Când văd specialiștii și juriștii și pe cei de la televizor spunând: „Trebuie să eliminăm conceptul de vină din destrămarea unei căsătorii”, mă gândesc: ba nu, nu trebuie, dimpotrivă, trebuie să îl reintroducem. Dacă e vina tuturor, atunci nimeni nu e de vină, asta e în mintea lor, nu-i așa? Ei bine, eu nu gândesc la fel.

Eu vreau să știu următorul lucru. Cei mai mulți dintre oamenii mari pe care-i cunosc sunt niște mari ratați, într-un fel sau altul. Deci așa te maturizezi, ratându-ți viața? În cazul acesta, cred că n-am să mă deranjez.

P.S. Cu privire la Gillian. Sigur că o admir. E foarte bună în meseria ei și își conduce viața într-un mod în care eu n-aș putea niciodată să o fac. Și îmi place de ea. Dar... uitați cum e, când suntem în atelier și vine cineva cu un tablou, se pricepe de minune să identifice un fals.

Și-atunci, ce caută cu Oliver?

Stuart Prima dragoste e singura dragoste.

Oliver Cât mai multă dragoste e singura dragoste.

Gillian Dragostea adevărată e singura dragoste.

Stuart Nu că nu mai poți iubi din nou. Unii oameni pot, chiar dacă alții nu. Dar, indiferent dacă poți sau nu, prima dragoste nu se poate repeta. Și, indiferent dacă poți sau nu, prima dragoste nu-ți mai dă drumul. A doua dragoste îți dă drumul. Dar prima niciodată.

Oliver Nu mă interpretați greșit. Nu-i catehismul lui Casanova, nici justificarea lui Giovanni. Stahanovismul sexual este pentru cei lipsiți de imaginație. Dacă am vrut să spun ceva, atunci e chiar pe dos. Avem nevoie de cât mai multă iubire, tocmai pentru că în lume e atât de puțină, nu vi se pare?

Gillian Dragostea adevărată este dragostea solidă, dragostea de zi cu zi, dragostea care nu te dezamăgește niciodată. Vi se pare plicticos? Mie mi se pare profund romantic.

Stuart P.S. Apropo și absolut întâmplător, cine a zis că dragostea ne face mai buni, sau că îi face pe oameni să se poarte mai frumos? Cine-a zis vreodată așa ceva?

Stuart P.P.S. Vreau să mai subliniez un aspect, pentru că până acum nu a făcut-o nimeni. Cineva spunea că faptul de a fi îndrăgostit te face mai vulnerabil la dragoste. Eu vreau să spun atât: nici pe jumătate cât te face faptul de a NU fi îndrăgostit.

Stuart P.P.P.S. Și încă ceva. Dragostea aduce fericirea. Așa crede toată lumea, nu? Așa am crezut și eu, cu mulți ani în urmă. Acum nu mai cred.

Păreți surprinși. Gândiți-vă numai. Examinați-vă propria viață. Dragostea aduce fericirea? Fiți serioși.

ȘTIȚI CE SE ÎNTÂMPLĂ?

Terri Vedeți, eu și Stuart ne-am înțeles destul de bine. Ne-am mai certat pe unele lucruri, ca de exemplu pe concediu – el nu voia să-și ia niciodată și, când o făcea, nu era bun de nimic. În viața mea n-am văzut pe cineva mai nefericit ca Stuart pe plajă. Dar era un bărbat generos, îi făcea plăcere să-mi cumpere cadouri, trăiam bine, aveam prieteni care veneau să ne viziteze. Am fi putut rămâne împreună – pentru numele lui Dumnezeu, alții au relații mult mai proaste ca a noastră și rămân împreună și nu văd ce-i rău în asta.

Cred că suntem de acord că totul a început să se destrame în ziua în care am petrecut cele optsprezece minute la psihiatru. Dar nu cădem de acord asupra motivului. Iar pentru a rezolva această divergență nu am mai mers la psihiatru. Și nici la tribunal n-am recurs.

Amândoi voiam să divorțăm, copii nu aveam, Stuart e generos, cum am mai spus. Ce sens avea să împărțim și adevărul, nu numai bunurile? Și uite-așa rămâne acest dezacord dintre noi, acest dezacord cu privire la adevăr. Zace ca o epavă pe fundul oceanului.

Știți cum e – înoți liniștit, ziua e frumoasă, apa e limpede și ești mulțumit și nu vezi decât un morman de fiare ruginite pe fund. Sălaș pentru o mână de crabi. Asta e tot ce vezi.

Stuart Terri? Mă întrebați despre Terri? Dar e de domeniul trecutului pentru mine, e ceva mort și-ngropat. Uite ce vă propun: pun totul pe hârtie și gata. Dacă nu vreți să mă credeți, nu mă supăr. Cu alte cuvinte, relatarea nu e negociabilă.

OK, deci ne-am mutat împreună, ne-am căsătorit, la început Terri nu a vrut copii, dar asta nu m-a deranjat. Ne înțelegeam bine, ne distram, făceam jogging împreună. Pe urmă... stați să văd cum formulez. Nu știu cum, dar pe Terri a început să o obsedeze Gillian. Cam tot atunci a hotărât – și mi-a spus-o limpede – că nu vrea să aibă niciodată copii cu mine. Ce se poate face într-o asemenea situație? Dacă vreunul din noi avea nevoie de un psihiatru, atunci ea era aceea. Dar problema era insurmontabilă. Nu avea să fie în veci ceea ce numesc eu o căsnicie completă. Ca atare, ne-am separat. Ulterior, am divorțat. A fost dureros, dar fiecare aștepta altceva de la acest mariaj și, o dată ce-ai recunoscut asta, înseamnă că a venit vremea să închei socotelile, nu-i așa? Și cu asta, basta.

Terri „Relatarea nu e negociabilă.” Chiar așa a spus? Mi se pare mie, sunt eu prea sensibilă, sau sunt vreo zece grade sub zero? Termenii unei afaceri pot să nu fie negociabili, Stuart, politica externă americană nu este negociabilă, Stuart, dar aici vorbim de relația între doi oameni, sau n-ai observat?

Fapt concret. Stuart a fost călcat în picioare de prima soție. Asta l-a afectat, l-a făcut să sufere într-un fel în care nici nu știa că poate suferi. L-a făcut una cu pământul și l-a lăsat în țărână, ca să plece cu cel mai bun prieten al lui. Lui Stuart i-a luat mult timp să învețe să aibă iar încredere în oameni. Fapt concret. A învățat să aibă iar încredere în oameni, cu mine. Fapt concret. Doar pentru că cineva te-a călcat în picioare, nu înseamnă că nu te mai gândești la persoana respectivă. De obicei e chiar pe dos. Adică începe să te obsedeze. Fapt concret. Stuart a adus vorba despre copii când am început să fim împreună, i-am spus că nu sunt pregătită, iar el a zis că nu-i nimic, avem tot timpul din lume. Fapt concret. Stuart n-a mai adus vorba despre copii până în săptămâna de după vizita ratată la psihiatru.

Acum, ce urmează nu sunt fapte concrete, dar sunt părerile mele bine cântărite, la care am ajuns într-o zi și pe care le confirmă tot ce am mai bun în mine, instinctul, fiecare părticică a creierului, fiecare clipă de observație, fiecare unghi din care privesc trecutul. Vă amintiți ce vă spuneam despre minciunile oneste cu care începe o relație? Cea pe care mi-a spus-o Stuart, cea mai mare, a fost: „Vreau să fac copii cu tine.” Și știți de ce a fost o minciună? Pentru că adevărul, pe care l-am înțeles abia după trei ani de căsnicie, este acesta: ceea ce dorea Stuart, ce dorea să facă el cu mine erau nu copiii mei, ci cei ai lui Gillian. Nu pricepeți?

Hei, Stuart, asta într-adevăr nu e un aspect negociabil.

Gillian Știți cumva ce s-a-ntâmplat cu Oliver?

S-a întors din Lincolnshire într-o dispoziție mizerabilă. Sophie a alergat la ușă, dar n-am auzit decât tropăitul lui Oliver, în sus pe scări. Sophie s-a întors și a zis:

– Tati e cu fundu-n sus.

Toanele oamenilor. Cum să le faci față? Nu sunt psihiatru și, dacă aș fi, n-aș valora nici două parale. De aceea, tot ce pot face este ceea ce fac mereu: mă port normal, sunt cât pot de veselă și, dacă Oliver nu vrea să se molipsească, regret, dar n-are decât să rămână cu proasta lui dispoziție. Nu-mi plac – care e cuvântul acela îngrozitor? – confruntările. Pun întrebări și ascult, dacă și când mi se cere. Pe de altă parte, nu sunt nici soră medicală, nici mamă – decât pentru copiii mei.

Când a coborât, l-am întrebat cum a fost ziua.

– Morcovi. Praz. Rațe.

L-am întrebat de trafic.

– Autostrada era înțesată cu poltroni, mincinoși și fățarnici.

L-am acordat normalității o ultimă șansă. L-am dus să îi arăt rafturile montate de Stuart. Le-a privit vreme îndelungată, de-aproape, printre gene, de la distanță ca la National Gallery, ciocănind lemnul cu degetele, contorsionându-se ca să vadă cum sunt prinse în perete, jucându-se cu nivela cu spirt uitată de Stuart. Era un spectacol tipic, deși un pic mai îngroșat ca de obicei.

– Nu sunt vopsite, am spus ca să umplu tăcerea.

– Nici nu mi-aș fi dat seama.

– Stuart s-a gândit că poate vrei să le vopsești tu.

– Ce frumos din partea lui Stuart.

Genul acesta de conversație nu-mi place, după cum vă puteți imagina. Pe măsură ce îmbătrânesc, vreau tot mai des ca oamenii să spună de-a dreptul ce gândesc.

– Deci, ce părere ai, Oliver?

– Ce părere am eu?? și a repetat numărul cu picioarele depărtate, cu bărbia în pumn și cu scărpinatul în cap, ca la National Gallery. Părerea mea e că ați copt-o frumos împreună, voi doi, asta e părerea mea.

L-am lăsat în pace. M-am dus la culcare. Oliver a dormit în camera de oaspeți. Uneori se mai întâmplă. Dacă fetele observă, le spunem că tati a avut de lucru până târziu și nu a vrut să o deranjeze pe mami când s-a culcat.

Stuart Am dat peste Oliver în curte. A pus imediat jos o tavă cu andive și a început un număr elaborat cu plecăciuni și târșăit de picioare. Și-a înfășurat un colț al batistei pe după deget, lăsând restul să-mi fluture practic în față. Era clar că ar fi trebuit să îmi amintească de ceva.

– Oliver, am zis, ce rol joci?

– De valet, mi-a răspuns.

– De ce??

– Aha! a exclamat el, schimonosindu-și o jumătate de față și bățându-se cu degetul peste nas. Să ții minte cât oi trăi, că nimeni nu e erou pentru valetul lui.

– Foarte adevărat, probabil, i-am replicat. Dar, cum astăzi mai nimeni nu mai are valeți, zicala mi se pare oarecum irelevantă.

Oliver Mai demult, până să nu mă salveze stăpânul, eram un gunoi. Am vândut prosoape și mănuși de bucătărie din cutii de plastic. Am fost agent ambulant pentru o firmă de închirieri video care se poate să nu fi fost tocmai cușer. Am distribuit fluturași în cutiile poștale. Inclusiv a mea. Lucru care nu a fost chiar atât de onanistic pe cât pare. Mi-am dat seama că dacă, însoțind fapta cu o malefică mișcare de umeri, pentru a o masca, aruncam cincizeci și mai bine de fluturași strident colorați chiar pe pragul meu, proprietarul nu mai avea motiv să se plângă și povara mea scădea brusc. O dată, am vârat în cutia poștală *chez moi* un teanc poate supranumerar de oferte pentru cina de marțea de la Star of Bengal, la fel de mândri de organizarea de la restaurant, dar și de capacitatea lor de livrare la domiciliu („Pui indian, la cazan”), iar a doua zi am profitat de pomenita ofertă și mi-am azvârlit salariul nesemnificativ regalând-o pe a mea Meilleure Demie cu o cină Candlelit Special. Dacă îmi amintesc bine, am primit gratuit câte o garnitură de legume pentru fiecare comandă de peste zece lire.

Fără îndoială că Stuart ar spune că învățam, în felul acesta, o lecție elementară pentru începătorii în ale capitalismului. Ciudat însă, eu m-am simțit mai mult ca un sclav fără apărare, dependent de salariu și exploatat de un zgârie-brânză.

Plus ça change, nu?

Gillian Poate veți considera trădare. Oliver probabil așa ar spune. Dar mi-am amintit brusc de vremea când era deprimat. De aceea, i-am telefonat lui Stuart la birou și i-am spus că mă îngrijorează gândul că Oliver muncește prea mult. A urmat o clipă de tăcere, apoi un hohot de râs surprinzător de aspru, apoi iar tăcere. În fine, Stuart a spus:

– Consider că, pentru Oliver, orice muncă e prea multă.

Părea să îl disprețuiască sincer pe Oliver și să mă disprețuiască și pe mine, soțioara care îl sună pe șef de grija soțului. Avea un ton de șef; nu de vechi prieten – și de fost soț – ci de angajator și patron. Apoi s-a stăpânit și a început să mă întrebe despre fete și totul a revenit la normal.

Probabil că nu sunt cea mai potrivită persoană care să se ocupe de cineva care are o depresie. Dar nu e vina mea, nu?

Oliver Apropo, nu e a vreunui înțelept teuton. Replica despre valeți și eroi. Ea îi aparține lui Mme Cornuel. Ați auzit de ea? Nu, nici eu. Am căutat-o în dicționar. „O *bourgeoise* celebră pentru spiritul său caustic, scria. Oamenii de litere se adunau în număr mare la ea în *salon* spre sfârșitul secolului al XVII-lea.” Ah, dar de ce să ne mai amintim de ea? Stuart i-a decretat înțelepciunea drept „irelevantă”. Să o ștergem din memorie, să îi eliminăm singura contribuție la

dictionarul de citate, „dat fiind că astăzi mai nimeni nu mai are valeți”.

Ellie Nu vreau să „ajung undeva anume”. Părinții spun asta.

Dar e limpede că „nu ajungem nicăieri”. Tot părinții spun și asta. Desigur.

Trăiește clipa. Asta fac. Încearcă lucruri diferite. Asta fac. Nu te lega de nimeni. Nu mă leg. Nu ești tânăr decât o dată. Știu. Bucură-te de libertate. Încerc.

Deci nu e mare lucru. Ce i-am spus lui Oliver când a încercat să-mi facă lipeala? I-am spus că bărbații divorțați, între două vârste, nu sunt genul meu. Sau cei dublu divorțați, după cum s-a dovedit mai apoi. Și nu sunt.

Uitați ce e, nu sunt îndrăgostită de Stuart. Și nici nu e probabil să mă îndrăgostesc. Mă duc la el acasă o dată la o săptămână sau la zece zile. Apartamentul e la fel de gol și neamenajat ca prima dată. De obicei, ieșim să mâncăm, bem o sticlă de vin bun. După aceea, ne întoarcem acasă și uneori rămân peste noapte cu el, alteori ne regulăm scurt și plec, sau nici nu ne mai ostenim. Vedeți? Fără probleme. Nu e o relație care să aibă nevoie de cine știe ce întreținere.

Doar că, dacă m-ar interesa, dacă m-ar interesa într-adevăr, știu că aș avea de suferit. Și gândul acesta mă umple de nervi. Ar trebui să fiu mulțumită, nu? Dar nu sunt. Sunt foarte supărată pe el.

Știți ce se întâmplă? Mie mi-e clar. Clar ca... mă rog, faptul că apartamentul e complet gol, cu excepția teancurilor de cămăși și a grămezilor de rufe pe care le lasă pentru menajeră, și unul din motivele pentru care e așa gol e că el e tot timpul în St Dunstan's Road, instalând rafturi și câte și mai câte.

Oamenii mari sunt niște mari ratați, nu?

Sophie Mami se poartă tare ciudat în ultima vreme. Stă cu ochii pe fereastră, cum ziceam. Uită că am lecție de muzică joia. Cred că e îngrijorată din cauza lui tati. Îi e frică să nu cadă iar în butoiul cu melancolie.

Am încercat să găesc ceva ca să o înveselesc. I-am zis:

– Mami, dacă tati pățește ceva, poți oricând să te măriți cu Stuart.

Mi s-a părut o idee rezonabilă și are grămezi de bani și noi nu ne permitem niciodată nimic.

Mami s-a uitat doar la mine și a ieșit în fugă din cameră. După o vreme s-a întors și am văzut că plânse. De asemenea, avea fața aia care înseamnă că urmează o Discuție Serioasă Despre Ceva.

Pe urmă mi-a spus ceva ce nu mi-a mai spus niciodată. Că ea și Stuart au fost căsătoriți înainte să se mărite cu tati.

M-am gândit un pic.

– Și mie de ce nu mi-ai spus?

– Ne-am gândit că o să-ți spunem, dacă ne întrebi.

Ăsta nu e răspuns, nu-i așa? Cum ar veni: auzi, mami, tati a fost cumva însurat cu Prințesa Diana, de exemplu, acum, că știu că trebuie să întreb ca să mi se spună.

M-am mai gândit un pic și mi s-a părut evident.

– Deci vrei să spui că Stuart e tatăl meu adevărat?

Și știți ceva? Iar lacrimi. Îmbrățișări. Mi-a spus că nu e câtuși de puțin adevărat. Știți cum zice mami: „Nu e câtuși de puțin adevărat.”

De ce nu ne-a spus că a fost măritată cu Stuart – dacă, dintr-un motiv sau altul nu există un secret. Și care altul ar putea fi?

Mi-a poruncit să nu-i spun lui Marie. Poate vor să aștepte până întreabă.

– Bine, am spus, încercând să fiu rezonabilă, presupun că poți oricând să te recăsătorești cu el.

Mami mi-a poruncit să nu mai spun nimănui.

Dar eu am întrebat. Nu vă amintiți? În seara în care tati s-a întors acasă băut. Am întrebat cine e Stuart și mami a zis că e un cunoscut. Ar fi putut să-mi spună atunci, nu?

Stuart Nu-i așa că ziarele de azi conțin o mulțime de istorii oribile? Ați văzut cazul de săptămâna trecută, al bărbatului care a fost maltratat într-un orfelinat, cu mulți ani în urmă? E oribil când e înșelată încrederea cuiva, nu? Și apoi timpul trece, iar lucrurile nu devin mai ușoare. Tipul a crescut, a încercat să uite, nu a reușit și,

douăzeci de ani mai târziu, l-a găsit pe... îngrijitorul care îl violase. Acesta trecuse de-acum de şaizeci de ani, astfel că rolurile se cam inversaseră: el era la mâna cuiva mai puternic, așa cum fusese băiatul cu atâția ani în urmă.

Deci i s-a prezentat violatorului, l-a dus la plimbare cu mașina și i-a făcut vânt de pe o stâncă. Nu, sună prea simplu. Mai întâi l-a lăsat să se roage. Interesant, nu? L-a lăsat să îngenuncheze și să se roage. Mai târziu, a declarat poliției că l-ar fi cruțat dacă s-ar fi rugat pentru victime, dar el nu s-a rugat decât pentru sine însuși. Și așa, l-a târât pe bătrân până în vârful stâncii și i-a dat brânci. Așa a spus el, că i-a dat brânci. Le-a spus polițiștilor că poate să le arate urmele acolo unde victima încercase să se agațe cu mâinile. N-au mai găsit nici un fir de păr din el. Nu. Nu-i adevărat, păr au mai găsit, pe la jumătatea stâncii. Un fular cu numele unei echipe de fotbal, cu câteva fire de păr pe el. Era o echipă din Portsmouth, asta n-o să uit niciodată. Albastru cu alb. Portsmouth.

O istorie oribilă, nu? Cu atât mai oribilă, cu cât te gândești că, pentru criminal, e un act de dreptate. Poate chiar mai puțin decât ar fi meritat bătrânul. Poate chiar e de părere că l-a lăsat să scape ieftin.

Alt lucru pe care mi-l amintesc este că a declarat poliției că l-a surprins cât de calm s-a simțit după aceea. A zis că s-a dus acasă, și-a făcut un ceai și a adormit tun.

Oliver Încă ceva. Nivela cu spirt a dlui Cherrybum. M-am uitat la ea și m-am gândit: așa ceva ne trebuie tuturor. Ceva cu care să ne măsurăm nivelul spiritual. Și sufletul omenesc/ Cu nivela să-l citesc/ Bula-n sus și-n jos de-o miști/ Veseli suntem toți, sau triști.

CUM PREFERAȚI?

Oliver Știți jocul acela care se cheamă Cum Preferi? De pildă: cum preferi, să stai îngropat până la gât în noroi ud timp de o săptămână sau să compari toate versiunile înregistrate ale simfoniei *Din lumea nouă*? Cum preferi, să mergi pe Oxford Street gol-puşcă și cu un ananas pe cap sau să te căsătorești cu un membru al familiei regale?

Și încă una, pentru dumneavoastră: Ce fel de depresie preferați, endogenă sau reactivă? Preferați ca sensibilitatea dezgustătoare, paralizantă față de durerea și suferința existenței să se datoreze moștenirii dumneavoastră genetice, lăsate de toți înaintașii posomorâți și mofluzi pe care îi vedeți aliniați în *rétrovisieur*, sau să fie provocată de lumea însăși, de ceea ce Cei Care Ghicesc au botezat rizibil „întâmplările vieții”, ca și cum ar exista și categoria opusă și egală, a „întâmplărilor morții”.

Endogenă: în perspectiva veselă nevoie mare, ca de carte de colorat a politicianilor, ne înălțăm mândri pe umerii generațiilor anterioare și vedem mai departe și inspirăm un aer mai curat. Pentru aceia izbiți

de tristețea lucrurilor însă, piramida se răstoarnă și aceiași înaintași ne stau greu pe umeri, îngropându-ne în pământ ca pe niște fragile bețe de cort. Ah, ineluctabilul plesnet de bici al ADN-ului. Ce altceva suntem, dacă nu ultima curea împletită a pisicii-cu-nouă-cozi vânturate de cine știe ce pirat musculos cu generații înainte? Și totuși, de-aici vine speranța: dacă povara e de natură biochimică, oare cercetătorii și savanții n-o pot face să dispară ca prin minune? Ne pregătim să pătrundem în bârlogul unde locuiește *bête noire*, modificarea genetică a lui Stuart, care nu mi se pare chiar atât de *noire* pe cât se spune. O tresărare a unei gene, reîmpietirea abilă a speghetei vegetale care deosebește Oliveritatea de Stuartitate și gata: mai veseli ca tata, mai puțin morocănoși ca tataia. Câinele negru transformat în pisoi.

Reactivă: sau preferați zilele acelea de inimă albastră, peisajul indigo ca răspuns direct și mai mult sau mai puțin rezonabil la lucrurile petrecute în timpul vieții? Lucruri care l-ar dezumfla până și pe dl Cherrybum, de exemplu pierderea mamei înainte de a împlini unsprezece ani, moartea tatălui, șomajul, boala, fracturile conjugale *und so weiter*? Pentru că atunci v-ați putea spune că, dacă lumea și-ar purta singură de grijă, atunci ați putea face și dumneavoastră la fel. Dar, dacă gândiți limpede – ceea ce este puțin probabil, dat fiind că vite-za metabolică a gândului fie v-a scăzut până la cea a bățăilor lente ale inimii unui urs grizzly în hibernare, fie gonește ca uvertura la *Ruslan și Ludmila* – veți percepe aici o problemă de logică. Dacă, să zicem, una din „întâmplările vieții” care v-au doborât este moartea mamei, pe când aveți șase ani, atunci e greu de imaginat modul în care ar putea fi îndreptată o asemenea calamitate, nu? Știți cum se spune, mama vitregă nu e o fiolă cu serotonină. De asemenea, dacă înștiințarea de disponibilizare este cea care v-a pus la pământ,

aceasta nu este poziția cea mai bună din care să solicitați o nouă slujbă, nu?

Endogenă sau reactivă – nu v-ați hotărât încă? Bang, bang, bang. Timpul s-a epuizat. Și acum, schimbăm porțile. Această mică ghicitoare cu opțiune binară a fost, trebuie să recunosc, un pic falsă. Pentru că Cei Care Ghicesc s-au lepădat nu demult de propria lor, celebră, distincție. Astăzi teoria este că poți fi dăruit de natură cu înclinația genetică de a fi deprimat în urma poznașelor „întâmplări ale vieții”. Deci: endogenă sau reactivă – le puteți avea pe amândouă! E vina mamei (și a mamei ei mai înainte), care pe deasupra mai și moare! Să vedem cu asta cum vă descurcați, domnu’ Echilibrist-Pe-Balustradă. Aici nu există ori-ori, ci numai și-și. Chestie pe care v-ar fi putut-o spune de la bun început și cel mai opac dintre observatorii a ceea ce filozofii numesc viață. La urma urmelor, viața înseamnă, într-adevăr, să mergi gol-puşcă pe Oxford Street cu un ananas pe cap și abia pe urmă să fii obligat să te căsătorești cu un membru al familiei regale; sau să fii îngropat până la gât în noroi în timp ce ascuți toate înregistrările existente ale simfoniei *Din lumea nouă*.

Partea deșteaptă a depresiei este, vedeți dumneavoastră, că face compatibil ceea ce, pe dinafară, este incompatibil. De exemplu: nimic nu e din vina mea și totul este numai din vina mea. De exemplu: fundamentalistii islamici atacă metroul londonez cu gaze toxice pentru a ucide întreaga populație a orașului, dar singurul pe care vor să îl omoare de fapt sunt eu. De exemplu: dacă pot să glumesc, nu pot fi deprimat. Eronat, eronat! E mai deșteaptă decât dumneavoastră și e mai deșteaptă chiar și decât mine.

Stuart Sophie mi-a spus că nu i se pare corect să mâncăm animale.

I-am explicat cum e cu principiile alimentației ecologice, cu Asociația Solului, creșterea neintensivă a animalelor, furajarea ecologică, sănătatea animalelor și așa mai departe. I-am povestit despre toate lucrurile interzise, de la hormonii de creștere la căpăstrul permanent, de la alimentele modificate genetic la podelele din plăci de beton. Cred că m-a cam luat valul.

Sophie mi-a spus că tot nu e corect.

– Bine, atunci, din ce sunt făcuți pantofii tăi?

S-a uitat la ei o vreme, apoi iar la mine și a zis, pe un ton foarte matur:

– Dar nu-mi propun să-mi mănânc pantofii, nu-i așa?

De unde-a scos-o și pe asta? „Nu-mi propun să...” Brusc, parcă era prim-ministru.

Rămăsese acolo, așteptând un răspuns. Nu am găsit nici unul. Nu m-am putut gândi decât la filmul acela în care Charlie Chaplin își mănâncă ghetetele. Dar nici asta nu e un răspuns.

Oliver Gillian face însemnări în ziar în fiecare dimineață. Are un pix roșu și face *e în dreptul articolelor pe care crede că le-aș putea găsi interesante sau distractive. Ce tovarășă bună, nu? Trebuie să funcționeze precum cerealele la micul dejun, nu-i așa? Și cu fibră morală suplimentară.

Dar noutățile nu mă amuză, nici comentariile. Îmi dau seama că nici nu mai înțeleg conceptul de „noutăți”. În primul rând, pluralul este absurd. Care e singularul – o noutate? Cuvântul ar trebui să fie

„noutatea“, nu „noutățile“. Ce este nou, prin opoziție cu ce este vechi. Ah, spiritul pedanteriei încă mai licărește în Oliver, vedeți.

Al doilea motiv de nemulțumire. Ce e nou, prin opoziție cu ce e vechi. Dar ele nu se opun niciodată, nu? Noutățile conțin întotdeauna cele mai vechi povești ale tribului. Brutalitatea, lăcomia, ura, egoismul, cei patru cavaleri ai sufletului omenesc traversează călare ecranul panoramic, în aplauzele invidioșilor: acestea sunt noutățile zilei, ale serii, ale dimineții, ale zilei de mâine și ale veșniciei. Gazetele pline până la gheață de vorbărie, bine spus, prietene.

Ca urmare, am început să citesc paginile față de care nu am nici un interes. De exemplu, ce se mai întâmplă în lumea curselor de cai. Povești despre chișită și greabăn. Cine a pus câteva kilograme în plus (eu, eu!). Cine face afaceri dubioase (*pas moi, pas moi!*).

Iată o mostră de înțelepciune din țara ochelarilor de cal și a binocurilor: este un adevăr recunoscut că proprietarul unui mânz de doi ani, nealergat încă, nu va fi niciodată un candidat la sinucidere.

Câtă finețe!

Singura întrebare rămasă fiind: mie cine-mi cumpără un mânz de doi ani, nealergat încă?

Dr. Robb Asculți. Asști. Validezi.

Uneori e suficient dacă îi faci să vorbească. Dar pentru asta e nevoie de curaj, pentru a vorbi despre asemenea sentimente cum nutresc ei. De multe ori, de mai mult curaj decât au ei. Depresia e plină de astfel

de cercuri vicioase. Ca doctor, te găsești în situația de a recomanda exerciții fizice cuiva care se simte obosit tot timpul. Sau de a explica avantajele luminii solare cuiva care nu se simte în siguranță decât stând în pat, cu draperiile trase.

Măcar Oliver nu bea. Te înveselești pe termen scurt, ca să te deprimi pe termen lung. Alt cerc vicios. Și iată încă unul. Uneori – nu prea des și nu în cazul lui Oliver – te uiți la viața cuiva și îți spui că, obiectiv vorbind, are toate motivele să fie deprimat. Și tu ai fi, dacă te-ai trezi în situația lui. Și, pe urmă, sarcina ta este să îl convingi că se înșală sau greșește când se simte deprimat.

Recent a fost publicat un raport din care reiese că cei care sunt stăpâni pe viața lor profesională sunt mai sănătoși decât restul. S-a demonstrat că lipsa de control asupra propriei vieți constituie un indicator al stării de sănătate negative mai semnificativ decât băutura, fumatul sau alți factori convenționali. Ziarele au făcut mare vâlvă, dar mie mi se pare că e o concluzie la care poate ajunge orice om cu un pic de bun-simț. Cei stăpâni pe viața lor profesională au, oricum, mai multe șanse să ajungă aproape de vârful piramidei. Probabil mai educați, mai înclinați să-și verifice sănătatea și așa mai departe. Cei care nu sunt stăpâni pe viața profesională sunt mai degrabă la baza piramidei. Mai puțin educați, mai prost plătiți, cu genul de slujbă care îi expune la boli și așa mai departe.

Ce mi se pare evident mie, ca medic generalist cu o carieră de douăzeci de ani, este că piața liberă operează în domeniul sănătății la fel de bine ca și în cel al afacerilor. Și nu vorbesc aici despre spitalele administrate pe baze comerciale. Vorbesc despre sănătatea pură. Piața liberă îi îmbogățește pe cei bogați și îi sărăcește pe cei săraci, cu o tendință spre monopol. Asta știe oricine. La fel și cu sănătatea. Cei

sănătoși se însănătoșesc mai tare, cei bolnavi se îmbolnăvesc mai tare. Alte cercuri vicioase.

Îmi cer scuze, partenerul meu ar spune că iar m-am urcat la tribună. Dar dacă ați vedea ce văd eu zi de zi. Uneori mă gândesc că măcar molimele aveau un efect mai democratic. Ceea ce, desigur, nu e adevărat, pentru că bogații au putut întotdeauna să se izoleze mai eficient sau să se refugieze. Săracii au fost întotdeauna șterși de pe fața pământului.

Oliver Vă amintiți că eram *un peu* agitat din cauza tapetului? Teama de a citi runele, de a nu intra în panică, împins de matricea recurentă a madlenelor, dacă mă urmăriți pe *piste*. Interesant a fost că, atunci când ne-am mutat, nu mai era. Foștii ocupanți zugrăviseră peste el. Cine și-ar fi închipuit că balsamul inimii se poate aplica la fel de ușor – ba chiar se dovedește a fi același lucru – ca șapte sau opt litri de emulsie mată de vinil, alb-strălucitor?

Dar să nu ne grăbim. Nu demult, aveam o zi proastă, cum ne place să spunem – deoarece, numind-o o zi proastă, aruncăm vina asupra zilei pentru atmosfera ei malignă, în loc să îl stigmatizăm pe cel care suferă numita zi – una din zilele acelea când, ținut în cușetă, prizonierul propriei conștiințe nu găsește nimic de care să se agațe, cu excepția divertismentului panoramic al peretelui. La început, am luat-o drept o tulburare oculară provocată, probabil, de atitudinea gurmandă față de dothiepin. Diagnostic eronat, rectificat prin convocarea specialistului – însăși Stăpâna casei – care mi-a confirmat că halucinanta operă de artă dinaintea ochilor mei nu era altceva – fenomen banal, dar agresiv – decât vechiul tapet, care începea să se vadă iar prin vopsea.

Vedeți cum ne încolțește dulăul realismului? Cât de nerodnice sunt eforturile noastre de a pune botniță fiarei? Cine a spus: „Lucrurile și acțiunile sunt ceea ce sunt, iar consecințele lor vor fi ceea ce vor fi; de ce, atunci, să vrem să fim mințiți?” Ce ticălos. Un ticălos bătrân din secolul al XVIII-lea. Mințiți-mă, o, mințiți-mă, atât timp cât o știu și-mi place!

Stuart Cred că Oliver a luat-o razna de tot. I-am spus:

– Oliver, îmi pare rău că ești deprimat.

– E din cauza mutării, mi-a răspuns. A faptului că sunt aici, cu moartea și cu paterfamilias.

– Pot să te ajut cumva?

Stătea, îmbrăcat în halatul de casă, pe sofaua din bucătărie. Arăta îngrozitor, alb tot și letargic. Și dolofan. Pastilele plus lipsa de exercițiu, presupun. Nu că Oliver ar fi făcut vreodată altceva decât exerciții mentale. Dar, în vremea din urmă, nici asta nu mai face. Avea o expresie care parcă spunea că ar vrea să fie acru și sarcastic, dar nu are energia necesară.

– Ca să fiu sincer, poți, prietene, mi-a spus. Poți să-mi cumperi un mânz de doi ani, nealergat încă.

– Un ce?

– E un fel de cal de curse, mi-a explicat el. Mai eficient decât toată farmacopeea doctorului Robb.

– Tu vorbești serios?

– Absolut.

A luat-o razna, nu-i așa?

Gillian Sophie ne-a anunțat că e vegetariană. Spune că mulți dintre prietenii de la școală sunt la fel. Primul meu gând a fost că nu mai vreau în casă încă un mofturos. În momentul acesta, faptul că trebuie să mă gândesc ce mănâncă și ce nu mănâncă Oliver îmi e suficient. Care va să zică am întrebat-o – vorbindu-i ca unui om mare, la care reacționează întotdeauna bine – am întrebat-o dacă n-ar putea să amâne punerea în practică a deciziei – pe care bineînțeles că i-o respect – încă un an sau doi, pentru că, deocamdată, avem destule de înghițit.

– Destule de înghițit, a repetat ea, izbucnind în râs.

Nu o spusesem intenționat. Și, fiindcă o tratam ca pe un om mare, mi-a făcut cinstea de a mă trata și ea pe mine la fel. Mi-a explicat că e un lucru rău să omori și să mănânci animale și că, o dată ce ai înțeles asta, nu mai ai altă opțiune decât să fii vegetarian. A ținut-o așa o vreme... la urma urmelor, e fata lui Oliver.

– Din ce sunt făcuți pantofii pe care-i porți? am întrebat-o, când a terminat.

– Mami, mi-a replicat ea cu încăpățânarea aceea plictisită a copiilor, nu-mi propun să-mi mănânc pantofii.

Oliver Se recomandă joggingul. Apropo, ați auzit de dr. Robb? (Probabil că nu, decât dacă sunteți în același *bateau ivre* ca *moi*.) Buna doctoriță nu a folosit decât cuvântul mișcare, dar eu am auzit jogging. Pesemne am lăsat să-mi scape ceva despre preferința pentru confortul divanului oblomovian, fiindcă mi-a explicat. Mișcarea, conform înțelepciunii valabile săptămâna asta a Celor Care Ghicesc, face să crească nivelul sacrelor endorfine, provocând astfel o înseninare a spiritului. Și nici nu-ți dai seama când ești iarăși vesel ca un cintezo. QED.

Mă tem că reacția mea nu a fost arhimedică. N-am stropit exaltat cu apa din baie. E posibil să fi scâncit disperat, ca porcul pus la slăbit. Mai târziu, am raționat astfel: simpla adoptare a ținutei de jogging, de la adidașii ieftini la surâsul ieftin, trecând prin treningul în două piese, cu fundul lăsat și fermoar țișător, mi-ar face nivelul endorfinelor să scadă, în timp ce ideea de a mă arăta astfel împodobit LA LUMINA ZILEI, celălalt element care ar trebui să-mi îmbunătățească starea de spirit, m-ar umple într-o asemenea măsură de rușine, că ar trebui să merg pe picioroange până la Casablanca și-napoi numai ca să readuc substanța mitică la nivelul său original, subteran. QED pe D, și vă las să pricepeți singuri ce e al doilea D.

Ellie Ce-am spus despre Stuart e adevărat. Nu e o problemă, nu e mare lucru, nu e o relație greu de întreținut. Și-atunci, de ce nu e mai directă?

Ne întorceam de la un restaurant chinezesc și eram într-una din stările acelea, s-o fac, să n-o fac, când ai nevoie să te ajute și celălalt să te decizi. Dar el n-a vrut. Ori nu a simțit în ce ape mă scald, ori, dacă a simțit, puțin i-a păsat. Aș fi vrut să-i spun: uite ce e, când ne-

am cunoscut, puteai fi grozav de matur – adică dominator – când era să mă plătești în bani-gheață sau să ieșim să bem ceva. Acum nu poți să-mi spui nici măcar dacă vrei să rămân peste noapte sau nu.

Am zis:

– Deci, ce părere ai?

Eram la jumătatea drumului dintre ușa de la intrare și dormitor.

– Tu ce părere ai? mi-a răspuns el.

Am așteptat. Atât, am așteptat. Apoi am spus:

– Eu cred că, dacă tu nu știi ce părere ai, atunci eu sunt de părere că e mai bine să mă duc dracului acasă.

Acum, se poate răspunde în mai multe feluri la așa ceva, însă „Bine” e cam la coada listei. De asemenea, se poate opta între mai multe gesturi, dar să te întorci pe călcâie și să intri în baie ca să faci un pipi până ies eu pe ușă, ei bine, toate sunt la fel, la coada listei.

A doua zi de dimineață, din nou în atelier, unde lucrăm amândouă intens, când, pe neașteptate, mi se rupe filmul. O văd pe Gillian, așezată la șevalet, aplecată înainte și poziționându-și lampa, din profil, ca un Vermeer calm și clar, și mă trezesc gândind: hei, scuză-mă, dar nu cumva tu și al doilea bărbat al tău, marele impostor, nu cumva ați încercat să-mi faceți lipeala cu primul tău bărbat fără să-mi spuneți că ai fost măritată cu el, și nu cumva el mi-a jucat sceneta cu dl Henderson și pe urmă, când am ajuns totuși să mă reglez cu el, n-a devenit repede mai mult decât evident că, deși e de o politețe desăvârșită când se regulează cu mine și chiar pare să-i facă plăcere, e în continuare obsedat de tine, cea de colo?

Și i-am spus-o. Cu cuvintele astea. Ați observat cât de tare detestă oamenii mari cuvântul a regula? Pe tata nu-l deranjează că fumez și-o să fac cancer, pentru el e foarte bine, dar o dată, când am spus că mă reglez cu un băiat, m-a privit ca pe ultima boarfă. Și ca pe cineva care nu e în stare să aprecieze frumusețea actului de dragoste așa cum fusese mereu cu mama, bla-bla-bla, în vremurile dinainte de-a se despărți. De aceea, special am folosit cuvântul de față cu Gillian, doar că ea nici măcar nu s-a crispat, după cum sperasem, ci a continuat să asculte cu mare atenție și, când am ajuns la partea despre Stuart care e obsedat de ea, știți cum a reacționat?

A zâmbit.

Am citit în ziarul de astăzi despre un caz. Povestea e oribilă și, dacă nu aveți un stomac bun, vă sfătuiesc să săriți peste pasajele care urmează.

S-a petrecut în State, deși s-ar fi putut petrece oriunde. Pentru că America e doar versiunea exagerată a restului lumii, nu-i așa? În fine, e vorba despre un tip, destul de tânăr, până-n treizeci de ani, căruia i-a murit tatăl. La momentul respectiv, prietena lui era plecată într-o croazieră și s-a gândit, în mod normal fără îndoială, că, dacă tatăl tot e mort, nu pe moarte, poate să își continue excursia, în loc să o întrerupă ca să își consoleze prietenul. Acum, lui – poate la fel de normal – chestia asta i-a picat prost, atât de prost, încât timpul nu l-a vindecat. A luat-o ca pe o groaznică trădare. Ca urmare, a hotărât să o facă pe fată să sufere tot atât cât suferise el. A vrut ca ea să cunoască durerea pe care o simțise el la moartea tatălui.

Sunteți siguri că vreți să mergeți mai departe? Eu m-aș opri aici, dacă aș fi în locul dumneavoastră. Care va să zică, s-a însurat cu prietena, au decis să întemeieze o familie, iar ea a rămas însărcinată și a născut

un copil, și el a așteptat suficient pentru ca ea să se lege puternic de copil și pe urmă l-a omorât. I-a pus pe față o folie de plastic – noi îi spunem celofan – și l-a lăsat să moară. Apoi s-a întors, i-a scos folia și l-a întors cu fața în jos în pătuț.

V-am prevenit că e oribil. Dar nu s-a terminat. Timp de câteva luni se pare că mama a crezut că pruncul murise sufocat accidental în pătuț. Așa i-a spus doctorul. Dar, într-o zi, soțul s-a dus la poliție și și-a recunoscut crima. Acum, de ce credeți că a făcut una ca asta? Conștiința încărcată? Poate. Eu nu sunt sigur că mai cred în conștiințe încărcate. Nu prea mult, nu în cazurile pe care le-am întâlnit. OK, poate a fost și asta. Dar nu credeți că asta i-a sporit și mai mult suferința prietenei-soții? Dacă era convinsă că moartea fusese accidentală, putea da vina pe soartă. Acum însă știa că nu fusese soarta de vină. Fusese un act deliberat. Suferința îi fusese provocată intenționat, de către un om despre care crezuse că o iubește, de către un om pe care îl iubea, cu unicul scop de a-i face rău. Ați putea spune că, în clipa aceea, a văzut cum arată lumea.

A fost un lucru oribil, nu-i așa? Nu spun că n-a fost. Dar, într-un fel, partea cea mai oribilă este că a fost, într-un fel, normal. Într-un fel oribil, bineînțeles.

Oliver Plesnetul de bici al ADN-ului. Îmi place cum sună, recunosc. M-a pus pe gânduri. Omul (să nu uităm nici femeia). Ființa fără o rațiune rațională de a ființa. Și-a găsit o rațiune în vremurile de demult, pe timpul miturilor și al eroilor. Când lumea era destul de mare pentru tragedii. Astăzi? Astăzi nu facem decât să țopăim pe vârfuri în arena cu talaș a cercului, în plesnetul ADN-ului. Ce mai înseamnă tragedia umană pentru specia împuținată de astăzi?

Înseamnă că ne comportăm ca și cum liberul arbitru ar exista, când știm că nu este adevărat.

O SCULĂ PRINTRE DRAHME

Anonimă

CĂTRE TOȚI CEI INTERESAȚI, SERVICIUL DE TAXE ȘI IMPOZITE,
DISTRICTUL N16

Prin prezenta vă informez că Oliver Russell, cu adresa în St Dunstan's Road 38, evită plata taxe-lor. El este angajat al companiei Băcănia Verde (cu sediul în Ryall Road N17) ca șofer și plătit cu bani-gheață de șeful său, dl Stuart Hughes. Russell și dl Hughes sunt de fapt vechi prieteni. Estimăm că primește în prezent o sută cincizeci de lire pe săptămână, bani-gheață, de la dl Hughes. Avem motive să credem că Russell este, de asemenea, implicat în distribuirea de casete video pirat, pliante de reclamă pentru restaurante indiene și alte articole. Înțelegeți că, în aceste împrejurări, îmi este cu neputință să semnez prezenta scrisoare altfel decât

Un cetățean îngrijorat

Oliver Doamna doctor Robb e foarte drăguță, nu-i așa? Dacă a fi drăguț mai are vreo importanță pentru cineva.

Ea ascultă, dar eu nu prea am chef de vorbă.

Îmi spune că sentimentul că n-ai să te mai simți niciodată bine face parte din starea de depresie. Eu zic că sentimentul că n-ai să te mai simți niciodată bine pare să fie consecința normală și naturală a faptului că nu te simți bine.

Mă întreabă despre pierderea libidoului și încerc să fiu elegant.

Dar mă străduiesc să îi fac pe plac. Răspund cu da la toate întrebările. Dorm prost – da, mă trezesc devreme – da, mi-am pierdut interesul – da, mi-am pierdut puterea de concentrare – da, mi-am pierdut libidoul – vezi mai sus, mi-am pierdut pofta de mâncare – da, stări de plâns – da.

Mă întreabă cât beau. Nu destul ca să mă înveselesc, îi răspund. Vorbim de unități de măsură. Se pare că alcoolul e depresiv. Dar și-a dat seama că nu beau destul ca să fie și în cazul meu. Ce deprimant!

Spune că lumina naturală contracarează depresia. Îi răspund: și viața e opusul morții.

Îmi dau seama că o fac să sune ca un birocrat cu nasul în registre. Nu asta am intenționat. Este o reprezentantă demnă și respectabilă a Celor Care Ghicesc. Și, dacă nu mi-aș fi pierdut libidoul...

Mă întreabă despre moartea mamei. Ce i-aș putea spune? Aveam șase ani când s-a întâmplat. A murit și pe urmă tata a început să se răzbune pe mine pentru că a murit ea. Mă bătea și câte și mai câte. Pentru că îi aminteam de ea.

Da, pot să îi ofer obișnuitele viniete din îndepărtatul ținut al copilăriei – Parfumul Ei Când Mă Săruta De Noapte Bună și Felul În Care Îmi Ciufulea Părul sau Seara Când Făceam Baie În Vechea Casă – dar câte dintre ele sunt cu adevărat ale mele și câte am subtilizat din Enciclopedia Amintirilor False nu aș putea spune în clipa aceasta.

Doamna doctor Robb mă întreabă cum a murit. La spital, îi spun. Eu nu am văzut-o. Săptămâna asta m-a dus la școală dimineața și m-a luat după-amiaza, iar în săptămâna următoare au îngropat-o. Nu, n-am văzut-o la spital. Nu, n-am văzut-o în sicriu, Și Mai Frumoasă În Moarte Decât Fusesse În Viață.

Am bănuț întotdeauna că a murit de un atac de inimă, ceva matur și misterios. Ce și de ce au fost întrebările care m-au frământat mai mult decât cum. Și când, după mai mulți ani, am cerut amănunte, căpcăunul de taică-meu n-a făcut decât să interpreteze ca la karaoke marea melodie a durerii și abandonului.

– E moartă, Oliver, tot ce-am avut mai bun a murit o dată cu ea – asta era tot ce spunea Bătrânul Ticălos și, în cazul acesta, avea aproape sigur dreptate.

Doamna doctor Robb m-a întrebat, cu multă compasiune și cu multe ocolișuri, dacă era credibilă ipoteza ca mama să-și fi făcut singură de petrecanie.

Ce grave devin lucrurile pe-aici, nu vi se pare?

Sophie Data următoare când am rămas singură cu Stuart, mi-am pus planul în aplicare.

L-am întrebat dacă pot să vorbesc cu el, ceea ce de obicei nu întreb, astfel că i-am atras atenția. Am zis:

– Dacă i se întâmplă ceva lui tati...

M-a întrerupt.

– N-are să i se întâmple nimic.

– Știu că nu sunt om mare, am spus. Dar dacă i se întâmplă ceva lui tati...

– Da?

– Atunci vrei să fii tu tatăl meu?

L-am observat atent în timp ce medita asupra întrebării. Nu se uita la mine, așa că nu a văzut cât de atentă eram. În cele din urmă, s-a întors, m-a luat în brațe și mi-a zis:

– Sigur că vreau să fiu tatăl tău, Sophie.

Acum îmi e foarte clar. Stuart nu știe că e tatăl meu, pentru că mami nu i-a spus niciodată. Mami nu vrea să recunoască nici față de mine, nici față de el. Tati m-a tratat întotdeauna ca pe fiica lui, dar cred că bănuiește ceva, nu? De-aia cade în butoiul cu melancolie.

Vedeți deci că totul e din vina mea.

Stuart Ce mama dracului e asta?

Oliver era mai animat decât l-am văzut de mult timp încoace. Mi-a fluturat o hârtie pe sub nas într-un fel care, evident, o făcea imposibil de citit. După o vreme s-a calmat sau mai curând a obosit. M-am uitat la document.

– E de la fisc, am zis. Vor să știe dacă mai ai și alte surse de venit în afară de contractul cu Băcănăia Verde și dacă ai fost angajat în perioada anterioară, în care ai beneficiat de ajutorul de șomaj.

– Știu și eu să citesc, mi-a spus. Poate-ți aduci aminte că eu retraduceam Petrarca în timp ce tu urmăreai cu un deget cu unghia mâncată banalitățile obscene ale horoscopului zilnic.

Destul, mi-am zis.

– Oliver, sper că nu te-ai dedat la evaziune fiscală? E un joc care nu merită doi bani, să știi.

– Iudă ticăloasă, mi-a aruncat, privindu-mă țintă, nebărbierit, cu ochii injectați și, ca să fiu sincer, cu un aspect nu tocmai sănătos. M-ai vândut.

Era puțin cam mult.

– Iuda l-a vândut pe Iisus, am precizat.

– Și?

– Și?

M-am gândit puțin, sau măcar m-am prefăcut că mă gândesc.

– Probabil că ai dreptate. Cineva te-a vândut. Acum, hai să fim practici. Cu ce crezi că te au la mână?

M-a asigurat că nu mai lucrase nicăieri în paralel cu Băcănia Verde, pentru că pomenita firmă e așa o adunătură de zgrepțanoși, stăpâni de sclavi, încât angajații sunt ca niște cârpe stoarse la sfârșitul zilei de muncă. E adevărat însă că înainte, în timp ce primea ajutor de șomaj, avusese activități plătite: distribuise pliante în cutiile poștale și închiriasse casete video din ușă-n ușă pentru un misterios Mr. Big.

– Și, oricum, toate astea ți le-am mai spus.

– Serios? Nu sunt sigur.

– Puteam să jur că ți-am spus.

S-a așezat și umerii i s-au încovoiat.

– Doamne, Dumnezeuule, nici nu mai știu ce și cui spun.

Mda, pe vremuri asta nu părea să îl deranjeze. Era încântat să istorisească aceeași poveste iar și iar, la nesfârșit.

– Hai să încercăm să ne gândim cu calm, i-am zis. Fiscul știe cu siguranță ceva. Dar, ca să-i dăm ce-i al lui – Oliver a scos un geamăt în timp ce rosteam cuvintele – pe el nu-l interesează decât să colecteze impozitele neplătite. Nu-l interesează aspectul infracțional.

– Ce ușurare.

– Ar trebui însă să te îngrijoreze partea cu ajutorul de șomaj. Dacă vor, pot să-ți facă neplăceri. Mă-ntreb dacă persoana care te-a denunțat știe de linia directă pentru șomaj. Ar putea fi de rău.

A gemut iar.

– Și cred că ar trebui să ne gândim și la omul negru cu TVA-ul. Chestia cu casetele-pirat ține de Taxe și Accize. Iar ăștia pot fi extrem de răi. Au putere de percheziție fără mandat. Și nimic nu le place mai mult decât să-ți spargă ușa la cinci dimineața și să-ți smulgă dușumelele. Să sperăm că păcăliciul nu știe de linia directă pentru TVA.

– Iudă ticăloasă, a repetat el.

– Da, mă rog. Probabil e cineva de la serviciu. Sau poate dintre șoferi. Încearcă să te gândești, Oliver. Știi pe cineva care te detestă? l-am întrebat vesel.

Mme Wyatt Marie și Sophie au venit în vizită. Le-a adus Stuart, cu mașina lui. Bineînțeles, nu am făcut nici un comentariu.

Am prăjituri cu lămâie, din acelea care le plac. Dar Sophie nu vrea să mănânce. Zice că nu-i e foame. O rog să mănânce, ca să-mi facă mie o plăcere. Zice că e prea grasă. O întreb:

– Unde, Sophie? Unde ești prea grasă?

– Aici, îmi spune ea, arătându-mi talia.

Mă uit la talia ei. Nu văd grăsimea. Văd doar deficiența de logică.

– Asta pentru că ți-ai strâns cureaua mai tare decât de obicei, spun.

Zău așa.

Oliver Pluteam de colo-colo prin casă și am făcut o rară incursiune în dormitorul nostru. E la ultimul nivel, oferind o vedere ca din macara a întregii străzi. V-am mai spus? Presupun că v-a spus cineva. Cineva vă spune totul, nu-i așa? Aici nu poți ține ceva secret nici măcar o nanosecundă. Sub fiecare pernă e câte o iudă.

Mă scuzați... În fine. Nu foarte departe se auzea un vaiер puternic și trist. Cu puțin noroc, avea să fie o viespe monstruoasă, modificată genetic și căutând radiațiile de căldură, care să-mi dea lovitura de grație. Dar era ceva și mai rău. *Coiffeur*-ul își făcea mendrele cu araucaria dnei Dyer – ba nu, dacă mă uitam mai bine, nu era *coiffeur*-ul, ci *boucher*-ul. Degetele istețe, membrele nobile și apoi trunchiul dezmembrat erau torturate cu cruzime de ferăstrăul zbârnâitor. Mi-am simțit elanul, atâta cât fusese, secând ca apa din baie. „Fie ca araucaria să-i înflorească precum verdele laur” – parcă nu a trecut decât o clipă de când mi-am rostit urarea.

Să fie un semn? În *le bon vieux temps*, pe când schiam râzând pe neaua de anțărt, semnul își făcea datoria adjectivală și devenea semnificativ. Steaua căzătoare ce brăzda cerul catifelat, bufnița cu pene ca zăpada ce stătea toată noaptea cocoțată în stejarul lovit de trăsnet, lupii rustici urlând în cimitir – poate habar n-aveau ce mama naibii prevestesc, dar toate erau prevestitoare. Astăzi, steaua căzătoare nu e decât racheta lansată de vecin, bufnița de zăpadă e la grădina zoologică și lupii sunt reînvățați în ale urletului, înainte de a fi eliberați în sălbăticie. Aducătoare de nenorociri? În împărăția noastră micșorată, oglinda spartă nu mai aduce decât un incomod drum la John Lewis, pentru a o înlocui.

Ce să mai vorbim. Semnele și augurii noștri sunt tot mai locali, iar distanța dintre prevestire și ce este prevestit se reduce până la dispariție. Calci într-un rahat de câine – avertizarea și calamitatea sunt una. Se strică autobuzul, mobilul nu mai funcționează. Se taie un copac. Poate nimic nu mai înseamnă mai mult decât înseamnă. Ce să mai vorbim.

Sophie Un porc. Un porc gras.

Gillian În dimineața asta nu am dat drumul la radio. Și, de când cu izbucnirea lui Ellie, nu ne vorbim prea mult. (Apropo, ce părere aveți despre ea? Nu-i așa că a fost stranie? De unde atâtea resentimente? Nu cred că vreunul dintre noi a tratat-o altfel decât cinstit, ca pe un om matur.) Ca atare, acum e o liniște cam incomodă și, când Ellie își ia cana de cafea, se aude un clinchet moale, făcut de inelul atins de cana care nu mai are toartă. Un sunet slab și rar, care însă mă trimite înapoi în timp. Ellie nu e nici măritată, nici logodită și nu cred să aibă pe nimeni, cu excepția lui Stuart, iar relația lor nu pare prea apropiată (poate tocmai de-aici resentimentele), dar poartă un inel pe degetul al treilea de la mâna stângă. Am făcut și eu asta cândva, ca modalitate de a ține lumea la distanță, de a evita explicațiile, de a simboliza un prieten imaginar, de a-ți apăra spațiul personal când nu mai suportă să vezi bărbați timp de câteva zile. Sau săptămâni. Sau luni.

În cele mai multe cazuri funcționa, iar o tinichea cumpărată de la o tonetă căpăta puteri aproape magice când trebuia să te ferească de avansuri nedorite. Situațiile acelea le-am uitat, firește. Mi le mai

amintesc doar pe cele în care nu a funcționat. Când apărea câte unul care îți aținea calea și trecea direct la acțiune. Care nu băga în seamă inelul nici dacă i-l fluturai pe sub nas. Nu insinua că ar fi vreo stratagemă, ci refuza pur și simplu să îl ia în considerare ca factor. Ignora jumătatea de zâmbet pe care o arborai ca să te poți preface că nu-l iei în serios. Ignora toate semnalele pe care le emiteai. Se proțăpea în fața ta și își încerca norocul. Tu și eu, aici, acum, ce zici, iese ceva? În orice caz, acesta era mesajul. Și, de fiecare dată, mi se părea extraordinar de incitant. Sexy, chiar primejdios. Mă arătam rece, dar pe dinăuntru fierbeam. Ceea ce bănuiesc că se simțea.

Nu mă înțelegeți greșit, nu sunt una dintre acele femei cărora „le place să fie dominate”. Ideea unui bărbat care intră furtunos în viața mea, preia controlul și îmi pune ordine în viață nu e unul din visurile mele. Prefer să-mi fac singură ordine. Și nu-mi plac bărbații dominatori și nici nu mă plec în fața lor. Eu vorbesc aici despre altceva, despre clipa când cineva apare pe neașteptate și spune, fără cuvinte: „Sunt eu. Ești tu. Mai mult nu trebuie rostit.” Ca și cum, sub ochii tăi, s-ar ghici un adevăr cuprinzător și n-ai avea altceva de făcut decât să răspunzi: „Da, și cred că e adevărat.”

Dacă mi s-ar mai întâmpla o dată, n-aș mai vântura o tinichea cumpărată de la tonetă, ci inelul de aur pe care l-am purtat zi de zi, de mai bine de zece ani încoace. Și desigur că s-ar auzi clopotele de alarmă, ca întotdeauna, doar că, de data aceasta, ar fi mai asemănătoare cu sirena salvării. Dar toți vrem, nu-i așa, să mai auzim o dată cuvintele acelea simple: sunt eu, ești tu. Și pe cineva așteptând răspunsul: da, și cred că e adevărat. Și lucrurile învârtindu-ți-se în cap, lucruri pe jumătate cunoscute pe care în clipa aceasta nu poți să le numești, lucruri legate de timp, de destin și de

sex, și dedesubt, prinzând să se înalțe, o melodie plină de îndrăzneală, pe care speri să dănțuiești spre zări.

Aici, acum e liniște, doar foșnetul câte unei pensule și scârțâitul câte unui scaun. Și clinchetul moale al inelului lui Ellie pe cană.

Stuart Mă aștept permanent să îl găsesc pe Oliver cu fața la perete, dar probabil că Oliver și când e bolnav rămâne conștient de clișeu și face exact pe dos. Deci: era în pat, cu spatele la perete. Într-un fel de debara la ultimul etaj al casei, cu o pătură bătută în ținte la fereastră pentru că, evident, nu au avut timp să facă draperii. Și are o veioză cu abajur în formă de Donald Duck.

– Bună, Oliver, am spus, nesigur cum să pronunț până și aceste cuvinte.

Când cineva e bolnav cu adevărat, știu să mă port. Da, înțeleg că și depresia este o boală și așa mai departe. Teoretic, cel puțin. De aceea, probabil că are o boală față de care nu știu eu să mă port, asta vreau să spun. Mă irită și îmi pierd compasiunea.

– Salut, vechi „prieten”, mi-a spus el pe un ton vag sarcastic, care nu m-a deranjat. Mi-ai găsit mânzul ăla de doi ani, nealergat încă?

Ar fi trebuit să râd? E o întrebare la care nu există răspuns corect. Da? Nu? Încă mai caut? De aceea n-am spus nimic. Și nu-i adusesem nici struguri, nici bomboane de ciocolată și nici reviste interesante pe care le-am terminat de citit. I-am povestit puțin despre serviciu. Cum am îndreptat îndoitura din tabla camionului. A părut să nu-i pese nici cât negru sub unghie.

– Ar fi trebuit să mă însor cu doamna Dyer, a zis el.

– Cine-i doamna Dyer?

– O, voi cei cu inima zburdalnică și fără țel...

Sau ceva de genul ăsta, mormăind gros. Nu sunt întotdeauna atent când Oliver bate câmpii. Și cred că nici dumneavoastră n-ar trebui să fiți.

– Cine-i doamna Dyer? am repetat.

– O, voi cei cu inima zburdalnică și fără țel... (și a continuat la fel o vreme). Stă la numărul 55. I-ai spus odată că am SIDA.

O amintire cu care nu-mi bătusem capul ani de zile a ieșit la suprafață.

– Bătrânică aia? Am crezut...

Am crezut că a murit deja, era să spun. Doar că nu pronunți cuvântul „moarte” de față cu oameni care sunt bolnavi, nu? Iar eu nu-l consider pe Oliver bolnav. Fără discuție că ar trebui, dar n-o fac. Cum spuneam.

Conversația s-a desfășurat în felul acesta dezlânat o vreme, nu tocmai întâlnirea dintre două minți sclipitoare. Tocmai mă gândeam că e de ajuns pentru amândoi, când Oliver s-a întors cu fața în sus, ca pe patul de moarte, și a spus:

– Deci l-ai pătruns, vechi „amic”?

– Ce să pătrund?

A chicotit prosteste.

– Secretul cartofilor prăjiți cu unt, bineînțeles. Șmecheria e, vechi tovarăș, că fierbințelea cartofilor topește untul de pe pâine, care ți se scurge până la coate.

Nici la asta nu aveam ce să-i răspund, în afară de faptul că mie cartofii prăjiți cu unt mi se par o formă nesănătoasă de hrană. Pe urmă a gemut, ca și cum ar fi fost destulă actorie pentru o zi.

– Gillian.

– Ce-i cu Gillian?

– Când erai în camera de hotel, a spus el și, deși am locuit în sute de camere de hotel de-atunci încoace, am știut imediat la care se referea.

– Da, am zis.

Mintea mi-a zburat la ușa șifonierului, care se deschidea tot timpul.

– Și?

– Nu te urmăresc.

Oliver a fornăit.

– Ai crezut, ce-ai văzut, de la fereastra camerei de hotel, ai crezut, ce-ai văzut, se-ntâmpla regulat, din zori până-n seară?

– Tot nu te urmăresc, Oliver.

Sau, de fapt, îl urmăream, dar fără voie.

– Ce-ai văzut, a continuat el, s-a organizat special pentru tine. Spectacol de gală. Un singur matineu. Gândește-te, vechi „amic”.

Și, cu aceasta, a făcut gestul pe care nu-l mai văzusem la el și s-a întors cu fața la perete.

M-am gândit. Și dați-mi voie să vă spun că mi-a lăsat un gust amar. Grozav de amar.

Ce v-am spus? Încrederea duce la trădare. Încrederea invită la trădare.

Oliver Cu neputință de evitat, *de temps en temps*, momente demne de Thersit, nu vi se pare? Zile în care știi că prostul bubos rostește adevărul. Război și destrăbălare. Război și destrăbălare. Ca să nu pomenesc de vanitate și autoamăgire. Apropo, am găsit un nou Cum Preferi? Cum preferați, autodistrugerea prin lipsa cunoașterii de sine sau prin acumularea ei? Aveți... ăă... o viață să meditați.

Starea de coacere e totul, conform unui alt expert în canoane. Știm visul: solul argilos, soarele care alungă norii, *pole position* pe ram, concentrarea lentă de arome, culoarea trădătoare a pielii și apoi, ah, coacerea așa încât, dacă degețelul grăsun al unui prunc ne-ar împinge în sus timp de o nanosecundă, codița ombilicală care ne ține suspendați s-ar despărți fără remușcări de creangă și am pluti imponderabil până pe mâna de fân aflată jos fortuit, pentru a rămâne acolo, copti, împliniți, împăcați cu ciclul divin al vieții și morții.

Dar cei mai mulți nu suntem așa. Suntem ca mărul pădureț, care trece de la tăria indigestă la colapsul maroniu în interval de o oră,

astfel că vânătorii-culegători care i-au învățat mai întâi valoarea, primii ecologiști, proto-Stuarții stăteau noaptea cu lumânări de speranță și plase de nevoie, așteptând momentul. Dar cine-l păzește pe păzitorul fructelor? În cazul nostru, nu există un slujitor cu felinarul ridicat și astfel ne dormim clipita de coacere. Maturitate bătătorită acum, senilitate putridă peste un minut.

Concentrează-te, Ollie dragă, concentrează-te. Tare mai bați câmpii în ultima vreme. Uită-te la salba de lacuri cotite pe care o lași în urmă. Ce spunea prostul bubos?

Doar atât. Adevărul trist, pe care cel din urmă șoarece-de-câmp îl învață repede, dar pentru care specia noastră fără minte are nevoie de șapte decenii ca să îl înțeleagă. Anume că toate relațiile, chiar și între două călugărițe novice și pure – ba chiar mai ales între două călugărițe novice și pure – se întemeiază pe putere. Puterea de acum. Și, dacă nu de acum, puterea de mai târziu. Și sursele puterii sunt atât de vechi, atât de familiare, deterministe cu atâta cruzime, atât de simple, că nu pot avea decât nume simple. Bani, frumusețe, talent, tinerețe, vârstă, iubire, sex, forță, bani, bani mai mulți, bani și mai mulți. Magnatul grec al flotelor oceanice, într-o toaletă, îi demonstrează camaradului amuzat cum merge lumea: apucă farfurioara pentru bacșișuri a omului de serviciu și își așază *membrum virile* de-a curmezișul ei. Nu mai răscoliți, o, voi căutători ai înțelepciunii. Pe grec îl chema Aristotel, la urma urmelor. Și pot să jur că nu l-a deturnat nimeni pe linia directă pentru șomaj.

Dar cum se leagă toate acestea de *histoire* sau *imbroglio* nu tocmai shakespeariană în care v-ați trezit amestecați? Apropo, îmi cer scuze, dacă le considerați necesare. (Dar sunt? Într-un fel, oare nu v-ați autoinvitat? Într-un fel, oare n-ați căutat-o cu lumânarea?) Doar că a

fost o vreme când frumusețea lui Gillian întorcea toate capetele, când flerul lui Ollie – și nu spun mai mult – îi atrăgea elogiul și când Stuart, dacă-mi scuzați expresia, nu găsea unde s-o bage nici dacă plătea. Și acum? Acum Stuart își poate permite să plătească. Acum scula lui Stu-baby se lăfăie între drahme. Vi se pare că *Weltanschauung*-ul meu a început să fie simplist? Dar viața însăși se simplifică, după cum veți constata, trăsăturile aspre ies la iveală o dată cu trecerea dezamăgitoare a anilor.

Sigur, nu spun că Stuart ar putea-o avea chiar pe Maria Callas. Dacă ar fi să-i iodlerească *I Remember You*, mă-ndoiesc că ea i-ar răspunde cu *Di quell'amor ch'è palpito*.

Stuart Cunoașteți expresia „informația vrea să fie liberă”? Experții în computere o folosesc. Să vă dau un exemplu. E foarte greu de scăpat de o informație stocată în computer. Când apeși pe tasta Delete, ai impresia că a dispărut pentru totdeauna, dar nu este așa. Ea continuă să existe undeva, pe hard drive. Vrea să supraviețuiască și să fie liberă. Pentagonul a afirmat că trebuie să rescii de șapte ori peste aceeași informație pentru a o oblitera. Dar sunt companii care se ocupă cu recuperarea de date și care pretind că o pot face chiar dacă s-a scris peste ele de douăzeci de ori.

Și atunci, cum te poți asigura că distrugi o anumită informație? Am citit undeva că guvernul australian folosește bande de indivizi voinici, cu baroase, ca să distrugă hardurile. Și resturile trebuie să fie atât de mici, încât să treacă printr-o sită cu ochiuri foarte fine. Abia atunci, autoritățile sunt sigure că nu se mai recuperează nimic și că informația este cu adevărat moartă.

Vă amintește de ceva? Mie îmi amintește. Vor fi nevoiți să aducă indivizi voinici, cu baroase, ca să-mi zdrobească inima, dacă vor să fie siguri. Asta vor fi nevoiți să facă.

Știu că e o comparație. Dar, întâmplător, știu că e reală.

CONSOLĂRI

Gillian S-a întâmplat așa. Oliver a reușit să se dea jos din pat nu cu mult înainte de cină. Nu avea poftă de mâncare – mai nou, nu are – și a vorbit foarte puțin cât timp am stat la masă. Stuart a gătit o *piperade*. Oliver a făcut un banc pe seama ei care ar fi putut fi jignitor, dar Stuart a avut înțelepciunea să nu îl ia prea mult în seamă. Am băut câte un pahar de vin; Oliver nici nu s-a atins de al lui. Apoi s-a ridicat în picioare, a făcut vag un semn al crucii peste masă, a rostit ceva oliverian și a adăugat:

– Acum, o să mă retrag în hruba mea, ca să vă las să vorbiți între voi despre mine.

Stuart a umplut mașina de spălat vase. Urmărindu-l, am băut jumătate din vinul lui Oliver. Realinea farfuriile care se aflau deja în mașină, așa cum face întotdeauna. O dată mi-a vorbit despre maximizarea fluxului de apă și i-am spus să nu mai folosească în veci expresia aceasta de față cu mine. Dar am râs când i-am spus-o.

Felul în care încarcă mașina e exagerat de calculat, cu încruntături și pauze. E foarte caraghios, dacă vi-l puteți imagina.

– Face laba? m-a întrebat Stuart pe neașteptate.

– Nici măcar, i-am răspuns fără să mă gândesc (și, în cazul meu, trădarea nu era prea mare, nu-i așa?).

Stuart a umplut compartimentul pentru detergent, a închis ușa și i-a aruncat mașinii o privire plină de milă. Văd că ar vrea să îmi cumpere una nouă. Și văd, de asemenea, că se abține să deschidă subiectul.

– Bine, mă duc să văd ce fac fetele, a spus.

Și-a scos pantofii și a pornit în sus pe scări. Continuând să bea din vinul lui Oliver, m-am uitat la pantofii lui Stuart, pe podeaua bucătăriei. O pereche de pantofi ușori, negri, așezați ca limbile ceasului la ora două fără zece, ca și cum abia i-ar fi scos din picioare. Mă rog, asta și făcuse, e adevărat – dar parcă ei continuau să fie într-un fel însuflețiți. Nu erau noi, ci purtați, cu încrețituri deasupra și cute verticale pe laturi. Fiecare poartă altfel pantofii, nu credeți? Pantofii purtați trebuie să fie pentru polițiști la fel ca amprente sau ADN-ul. În același timp, pantofii sunt ca niște chipuri, nu? Ridurile de la îndoituri, laba-gâștei, toate căpătate cu timpul?

Nici nu l-am auzit pe Stuart coborând.

Am băut împreună restul vinului.

Dar nu ne-am îmbătat. Nici unul din noi. Nu mă scuz. Am nevoie să mă scuz?

El m-a sărutat primul. Însă nici asta nu-i o scuză. Orice femeie știe cum să nu stea prea aproape, dacă nu vrea să fie sărutată. Atunci l-am întrebat:

– Și Ellie?

– Pe tine te-am iubit întotdeauna. Întotdeauna.

M-a rugat să i-o mângâi. Nu mi s-a părut deplasat. În casă era liniște.

A început să mă mângâie și el. Cu mâinile pe picioare, apoi pe sub chiloți.

– Scoate-i, mi-a spus. Lasă-mă să te mângâi cum trebuie.

Stătea pe sofa, cu pantalonii pe jumătate coborâți, cu ea sculată. Eu, în picioare în fața lui, cu chiloții în mână. Nu știu de ce, dar nu-mi venea să-i pun jos. Mi-a băgat mâna printre picioare, simțea pe încheietură că sunt umedă, și mi-a pus degetele pe noadă. Dar nu m-a tras spre el, ci eu m-am mișcat. Mă simțeam ca de douăzeci de ani. M-am înfipt în mădularul lui.

M-am gândit – nu, în clipele acelea nu e un gând, e mai mult ceva care îți trece prin minte, ceva de care aproape nu ești răspunzător – m-am gândit: mă regulez cu Stuart și nu are nici o importanță, pentru că e Stuart. În același timp, m-am gândit: nu mă regulez cu Stuart, pentru că – dacă vreți să știți, dacă trebuie neapărat să știți – nu am mai făcut-o niciodată așa, ca doi puștani înfierbântați într-o bucătărie, pe jumătate îmbrăcați, în șoaptă, febril.

– Întotdeauna te-am iubit, mi-a spus.

S-a uitat în sus, în ochii mei, și l-am simțit ejaculând.

Înainte de a pleca, a pornit mașina de spălat vase.

Stuart Îmi e milă de cei care sunt bolnavi. Îmi e milă de cei care sunt săraci și nu din vina lor. Îmi e milă de cei care își detestă într-o asemenea măsură existența, încât se sinucid. Nu-mi e milă de cei care își plâng de milă, cei care nu au ochi decât pentru ei înșiși, care își exagerează problemele, care te fac să îți irosești timpul și și-l irosesc și pe al lor, cei cărora li se pare că, dacă nu fac nimic altceva decât să se smiorcăie săptămâni la rând, sunt mai interesanți decât orice ai fi putut face tu, sau oricine altcineva, în același interval de timp.

Am făcut *frittata*. Gillie a crezut că e *piperade*. Ingredientele sunt aceleași, dar în *piperade* amestecul cu ou se pune în timp ce mâncarea este pe foc. La *frittata*, o lași până s-a făcut și după aceea o pui sub grill. Nu e nevoie să-i faci crustă, doar o prăjești până se întărește și atunci, cu puțin noroc și dacă ai gătit-o cum trebuie, constăți că a rămas un pic moale în mijloc. De fapt, nu chiar în mijloc, ci între o treime și un sfert de la suprafață. De data aceasta mi-a ieșit cum trebuie. Am făcut-o cu vârfuri de sparanghel, mazăre proaspătă, dovlecei tineri, șuncă de parma și cubulețe de cartofi prăjiți. Am văzut cum prima îmbucătură o face pe Gill să zâmbească. Dar nu a avut timp să spună nimic, pentru că Oliver a anunțat plictisit:

– Omleta mea e prea făcută.

– Așa trebuie să fie, l-am asigurat.

A împuns-o cu furculița.

– Mie mi se pare mai curând că e legea efectului neintenționat.

Apoi, cu mare precauție, a început să culeagă legumele din ou și să le mănânce cu un aer nesuferit.

– De unde vine mazărea la vremea asta a anului? a întrebat el, pe un ton care lăsa să se înțeleagă că nu îl interesează nici cât negru sub unghie.

S-a uitat la bobul de mazăre din vârful furculiței ca și cum nu ar mai fi văzut mazăre în viața lui. Mie mi s-a părut că se preface. Sau în cea mai mare parte, oricum. Doar pentru că ești deprimat, nu înseamnă că brusc începi să spui adevărul, nu-i așa?

– Din Kenya, am zis.

– Și dovleceii?

– Din Zambia.

– Și vârfurile de sparanghel?

– Din Peru, dacă vrei să știi.

Umerii i se lăsau tot mai jos cu fiecare răspuns, parcă transportul aerian de marfă ar fi fost o conspirație internațională, inițiată special ca să îl persecute pe el.

– Și ouăle? Ouăle de unde vin?

– Ouăle, Oliver, vin din curul găinii.

Măcar asta i-a închis gura o vreme. Gill și cu mine am vorbit despre copii. Aș fi vrut să îi povestesc despre noul furnizor de carne de porc, dar, de dragul lui Oliver, m-am gândit că e mai bine să nu discutăm despre serviciu. Sophie și Marie s-au obișnuit destul de

repede la școlile noi. Trebuie să recunosc că a fost o mișcare inspirată. Poate ați citit despre echipa operativă guvernamentală pe probleme de educație trimisă în fostul lor cartier. Nu la școala fetelor, dar chiar și așa. Nu m-aș fi mirat dacă ar fi urmat ele la rând.

A fost o seară liniștită, în familie. Am strâns farfuriile și am adus rubarbura. O înăbușisem în suc de portocale cu mirodenii și făcusem destulă pentru ca fetele să aibă și a doua zi, dacă voiau. Tocmai spuneam ceva în sensul acesta, când Oliver s-a ridicat în picioare, lăsându-și bolul neatins, și a anunțat că se duce să se culce. Bănuiesc că e conform obiceiurilor lui din ultima vreme. Nu face nimic toată ziua, se culcă devreme, doarme zece–douăsprezece ore și se scoală obosit. Sună a cerc vicios.

Am terminat de strâns masa și m-am dus să văd ce fac fetele. Când am coborât, Gill nu se clintise. Nici un centimetru. Părea nefericită, ca să o spun pe-a dreptă, și deodată m-a cuprins groaza să nu facă și ea o depresie. Nu știu dacă e o regulă. Știu însă că li se întâmplă alcoolizării: unul dă în patima băuturii și pe urmă partenerul, chiar dacă nu vrea, chiar dacă detestă ideea, devine alcoolic. Poate nu imediat, dar pericolul este real. Se spune că alcoolismul e o boală, deci presupun că se poate contracta, într-un fel sau altul. De ce n-ar fi și depresia la fel? La urma urmelor, trebuie să fie teribil de deprimant să te ocupi de cineva care e deprimat, nu?

Și așa, am luat-o de după umeri și i-am șoptit... ei, uite că nu-mi amintesc. „Capul sus, dragă”, sau ceva de genul acesta. În asemenea situații nu poți să spui decât lucruri simple, nu-i așa? Oliver ar găsi, bineînțeles, lucruri complicate, dar acum nu-l mai consider pe Oliver expert în nimic, sincer.

Pe urmă ne-am consolată reciproc.

Păi, în felul obișnuit.

Cum altfel?

Oliver Stuart mă plictisește. Gillian mă plictisește. Eu mă plictisesc.

Fetele nu mă plictisesc. Sunt prea inocente. Încă nu au ajuns la vârsta opțiunilor.

Dacă dumneavoastră mă plictisiți? Nu tocmai. Dar nici de prea mare folos nu-mi sunteți.

Dar eu vă plictisesc pe dumneavoastră. Nu-i așa? Nu face nimic. Nu trebuie să fiți politicoși. Ce rău mai poate face o înțepătură de ac la un balon spart? Poate aș mai fi interesant ca subiect de studiu, ca exemplu negativ. Uitați-vă la Ollie cum și-a distrus viața, voi mergeți și aveți grijă să nu faceți la fel.

Pe vremuri, credeam că are un rost să fiu eu. Acum nu mai sunt convins. Mă simt umflat și prost. Uneori am senzația că m-am refugiat într-o cabină de comandă, aflată în adâncul meu, și nu mai am legătură cu lumea din afară decât prin periscop și microfon. Nu, așa s-ar zice că funcționez conform planului. Ca o mașinărie. Comandă – nimic nu e mai departe de adevăr. Cunoașteți visul în care sunteți în mașină, dar volanul nu funcționează – sau funcționează suficient cât să continuați să credeți în el, ceea ce este o mare greșeală – la fel și frânele și vitezele, iar drumul coboară și viteza e din ce în ce mai mare și, uneori, capota începe să se lase și portiera vă apasă astfel că abia dacă mai puteți roti volanul sau ajunge la pedale... am visat cu toții visul acesta, sau o variantă a lui, nu-i așa?

Nu vorbesc mult; nu mănânc mult, ergo nu mă cac mult. Nu lucrez; nu mă joc. Dorm; și mă simt obosit. Sex? Amintiți-mi ce rost are, eu cred că am uitat. De asemenea, cred că mi-am pierdut simțul mirosului. Ca atare, nici să mă amușin nu pot. Oamenii bolnavi miros urât, nu? Puteți dumneavoastră să mă adulmecați, să-mi dați vestea. Vă cer prea mult? Ah, văd că da. Scuze c-am vorbit. Scuze că v-am întrerupt.

Totul e derutant. Probabil credeți – dacă vă mai deranjați să o faceți, la urma urmelor, că dacă aș fi în locul dumneavoastră, nici eu nu m-aș mai deranja să mă gândesc la mine – dar, dacă o faceți, s-ar putea să ajungeți la concluzia că, atât timp cât pot să îmi descriu starea cu relativă luciditate, înseamnă că „lucrurile nu stau chiar atât de rău”. Eronat, eronat! „Starea lui e disperată, dar nu gravă” – cine a spus asta? Adăugați și pierderea memoriei pe lista de simptome. În mine nu se mai poate avea încredere că n-am să uit s-o fac.

Nu, asta e toată chestia. Nu pot să descriu decât ce este descriptibil. Ceea ce nu pot să descriu este indescriptibil. Ce este indescriptibil este insuportabil. Și cu atât mai insuportabil cu cât este indescriptibil.

Nu-i așa că mă joc frumos cu cuvintele?

Moartea sufletului, despre asta vorbim.

Moartea sufletului, moartea trupului: Cum Preferați? Asta măcar e simplu.

Nu că aș crede în suflet. Dar cred în moartea a ceva în care nu cred. Sună logic? Dacă nu, atunci măcar vă ofer o sumară privire asupra incoerenței care mă cuprinde. Cuprinde: un verb mult prea ordonat

pentru ceea ce mi se întâmplă mie. Verbele sunt ca niște instrumente folosite în ingineria socială. Până și „a fi” e fascist.

Ellie Oamenii mari sunt niște mari ratați, nu-i așa? Și încă ceva: detest felul în care se prefac că ești unul de-ai lor atât timp cât le convine și, când nu le mai convine, nici nu mai exiști pentru ei. Ca atunci când i-am spus lui Gillian că Stuart e nebun după ea și ea a zâmbit pentru sine, de parcă nici n-aș fi fost acolo. Pe loc repaus.

Nu pot să mai stau în casa asta și să lucrez, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Cum spuneam, nu e o problemă. Cu Stuart n-a fost niciodată nimic serios. Dar asta nu înseamnă că vreau să-l văd zbânțuindu-se în sus și-n jos, în salopeta de zugrav, câțiva ani de-acum încolo. Și s-o văd pe ea arătând ca mâța pe cale să ajungă la smântână. Nici dumneavoastră n-ați mai face mulți purici aici, nu?

Măcar am învățat câte ceva de la Gillian. Și măcar nu m-am îndrăgostit de Stuart. E și asta o consolare.

Dna Dyer Vedeți ce-a făcut? Trebuie să fi fost unul din pungașii ăia despre care ne-au anunțat. A promis că repară poarta și soneria, și că taie copacul și-l duce de-aici. Și a tăiat copacul și l-a lăsat culcat pe jos, ca să nu mai pot ieși din casă, și s-a dus după o mașină. A zis că îi trebuie o mașină specială, pentru că pomul s-a dovedit a fi mai mare decât a crezut, așa că i-am dat bani și a plecat și nu s-a mai întors. N-a reparat nici poarta, nici soneria. Era un tânăr plăcut, dar s-a dovedit a fi un pungaș.

Când am sunat la primărie, m-au întrebat ce-a fost în capul meu de-am tăiat copacul fără aprobare de la ei și au zis că nu s-ar mira dacă

m-ar da cineva în judecată. Le-am spus că n-au decât să vină după mine pe lumea ailaltă, să mă dea în judecată. E singurul loc unde-o să am parte de puțină liniște.

Mme Wyatt Vreau în continuare tot ce am spus că vreau. Și știu că n-am să capăt nimic. De aceea, mă consolez cu câte un *deux-pièces* bine croit, cu un pește dezosat, cu cartea aceea scrisă bine, care nu are un final nefericit. Am să continuu să prețuiesc politețea și conversațiile scurte și să doresc lucruri în numele altora. Și am să simt întotdeauna suferința și durerea lucrurilor pe care le-am avut, pe care încă mi le doresc și care nu se vor întoarce niciodată.

Terri Ken m-a dus la Obrycki's, la o masă cu crab. Ți se dau un ciocânel, un cuțit ascuțit, o cană mare cu bere și o pungă de gunoi, la picioare. Știam ce trebuie făcut, dar l-am lăsat pe Ken să-mi mai arate o dată. Crabii sunt niște structuri uimitoare, ca niște ambalaje moderne, inventate pe vremuri. Iei unul din grămadă, îl întorci cu burta în sus, cauți un soi de resort pe dedesubt, bagi degetul mare, tragi și toată cutia se rupe în două.

Apoi îi smulgi cleștii, scoți carnea de calitate mai proastă, rupi în două mijlocul rămas, bagi cuțitul și desfaci ușurel totul de pe carapace, tai dintr-o parte în alta, scoți cu degetele și mănânci. Am terminat o duzină de crabi cât ai zice pește. Fiecare câte șase: se aruncă foarte mult. Eu am luat o garnitură de ceapă prăjită, iar Ken și-a comandat cartofi. Pentru final, a cerut crochete de crab.

Nu, nu-l cunoașteți pe Ken.

Și, de acum înainte, nu mai e nevoie să vă faceți griji din pricina mea. Presupunând că totuși v-ați făcut cândva.

Sophie Stuart a venit până sus și ne-a sărutat de noapte bună. Marie dormea tun și m-am prefăcut și eu că dorm. Am băgat capul în pernă, ca să nu mă miroasă c-am vomat. După ce a plecat, m-am gândit la toate lucrurile pe care mai bine nu le-aș fi mâncat. M-am gândit cât sunt de grasă, ce porc scârbos m-am făcut.

Am așteptat să aud ușa de la intrare închizându-se. Se aude întotdeauna, pentru că trebuie trasă mai tare. Nu știu cât am mai rămas trează. O oră? Mai mult? Apoi, în cele din urmă, am auzit.

Cred că vorbeau despre tati. A căzut rău în butoiul cu melancolie. Dar cred că trebuie să-i spunem pe numele pe care îl folosesc oamenii mari.

Stuart Când am spus că „ne-am consolât reciproc”, probabil am creat o impresie falsă. Ca o pereche de bătrâni care se fornăie unul pe umărul celuilalt.

Nu, adevărul este că am fost ca doi puștani. Totuși ceva – ceva de ani și ani – s-a eliberat, în sfârșit. În același timp, parcă am fi fost iar atunci, când abia ne-am cunoscut, parcă am fi luat-o de la capăt în alt fel. La treizeci de ani, poți să fii un fals matur în tot felul de feluri. Iar noi cam așa am fost, ca să vorbim sincer. Eram serioși și îndrăgostiți și ne făceam planuri pentru o viață împreună – nu râdeți – și toate acestea duceau la sex, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Sexul, la vremea aceea, nu avea nici un cusur, dar era oarecum „responsabil”.

Și aș vrea să mai lămuresc ceva. Gillian a știut exact ce urmează, de la bun început. Când mi-am scos pantofii și am spus că mă duc să văd ce fac fetele, știți ce mi-a răspuns?

– Poți să vezi ce fac toți trei, dacă tot ești acolo.

Cu o expresie în ochi, în timp ce o spunea.

Când am coborât, tăcea și mi s-a părut abătută, dar am simțit că, în sufletul ei, era neliniștită, în așteptare, ca și cum, pentru prima dată în viață, nu ar fi știut ce urmează să i se întâmple. Am mai băut niște vin și i-am spus că îmi place cum se tunde în ultima vreme. Își prinde părul cu o eșarfă, dar nu așa cum și-l prind americancele în eșarfă. Și nu e nici o bentiță. Arată artistic fără a fi pretențios și – pentru că este Gill – culoarea eșarfei era aleasă special ca să-i pună în evidență culoarea părului.

S-a întors în timp ce îi vorbeam și, natural, am sărutat-o. A dat să râdă, pentru că am lovit-o cu nasul în obraz, și a spus ceva despre fete, dar de-acum începusem să o sărut pe o latură a gâtului. S-a întors parcă pentru a mai adăuga ceva, dar, în timp ce se răsucea, buzele practic i s-au lipit de ale mele.

Ne-am mai sărutat un pic, apoi ne-am ridicat în picioare și ne-am uitat în jur, parcă întrebându-ne ce să mai facem. Numai că era evident ce voiam amândoi. Era, de asemenea, evident că voia să preiau inițiativa, să fiu eu șeful. Era plăcut și excitant, pentru că atunci când am mai fost împreună... nu știu cum să formulez... practicam sex liber consimțit. Tu ce vrei? Nu, tu ce vrei? Ba nu, tu ce vrei? Un menuet foarte civilizat și corect și cum mai vreți, dar pe mine mă cam scoate din priză. Gillian îmi transmitea acum: dă-i drumul, hai să încercăm altceva. Bănuiesc – atunci nu m-am gândit

la asta, eram prea preocupat de ceea ce făceam – bănuiesc că s-a gândit că, dacă preiau eu inițiativa, ea are să se simtă mai puțin vinovată față de Oliver. Nu că asta ar fi părut să conteze prea mult atunci.

Deci a fost una din scenele acelea în care am mângâiat-o, am tras-o și i-am vorbit, ghidând-o permanent. Iar ea nu s-a lăsat chiar greu, dar parcă aștepta să o conving. Deci am convins-o să vină pe sofa și, cum v-am spus, a fost ca sexul între doi puștani care încearcă să ajungă la diferite bucățele ale celuilalt, sau să-și descheie cureaua cu o mână, în timp ce cealaltă e ocupată, și tot așa. Un pic de lasă-mă și nu-mi da pace, mărunțișuri pe care altădată nu le făcuserăm. De pildă, mie îmi place să fiu mușcat. Nu tare, dar un pic, ici și colo, unde e carnea mai cărnosă. La un moment dat, i-am băgat latul palmei în gură și i-am spus:

– Haide, mușcă-mă.

Și ea m-a mușcat, tare. Și pe urmă am pătruns-o și ne-am regulat.

Partea proastă la sofale este însă că sunt făcute pentru puștani. În special cele vechi și desfundate, ca aceasta. Așa că, o vreme am fost puștani pe ea. Dar, dacă ai avut vreodată un junghi în spate sau ai folosit un pat adevărat, terenul nu ți se mai pare la fel de ospitalier. De aceea, după o vreme, am înconjurat-o cu ambele brațe și ne-am rostogolit pe podea. A căzut cu o icnitură, dar nu aveam de gând să mă las dat afară din ea, pentru nimic în lume. Și acolo am rămas, până când am ajuns la capăt. Amândoi, apropo.

Gillian Nu s-a petrecut așa cum v-am spus. Am vrut să vă păstrați părerea bună despre Stuart – dacă o aveți. Poate încercam să scap de ultima fărâmbă de vinovăție pe care o simțeam față de el. Ceea ce v-am povestit este ceea ce mi-ar fi plăcut să se petreacă, dacă aș fi știut că urmează să se petreacă ceva.

Când a coborât, Stuart a spus:

– Fetele sunt bine.

Și a adăugat:

– M-am dus și la Oliver. A făcut o labă și a adormit.

A spus-o destul de brutal și ar fi trebuit să mă facă să îmi pară rău pentru Oliver, dar nu s-a întâmplat așa.

Eram băuți, firește. Mă rog, eu eram destul de serios amețită. În ultima vreme, de cele mai multe ori mă opresc după un pahar, dar cred că băusem deja o jumătate de sticlă când Stuart s-a întins și a dat să mă apuce. Nu mă scuz. Și nici pe el nu-l scuz.

M-a prins pe jumătate de mijloc și m-a izbit cu nasul în umărul obrazului destul de tare ca să-mi dea lacrimile, după care mi-am îndepărtat buzele de ale lui.

– Stuart, i-am spus, nu fi ridicol!

– Nu e nimic ridicol.

A întins și mâna cealaltă peste mine și m-a prins de sân.

– Fetele.

Este posibil să fi fost o greșeală tactică, parcă ele ar fi fost principalul impediment.

– Dorm.

– Oliver.

– Să-l fut pe Oliver. Să-l fut pe Oliver! Dar tocmai asta e – cu Oliver nu mai e rost, nu?

– Nu e treaba ta.

– Ba e, în clipa asta (și și-a coborât mâna de pe sân pe picioare). Haide, fute-mă. Fute-mă, pentru ce-a fost între noi.

Am încercat să mă ridic, dar mi-am pierdut echilibrul, iar el s-a folosit de asta și m-am trezit pe podea, cu capul lipit de unul dintre picioarele sofalei și cu Stuart deasupra mea. M-am gândit: asta nu mai e glumă. Cu genunchiul, mi-i desfăcea pe ai mei.

– O să țip și-o să vină cineva, i-am spus.

– O să creadă că te fuți cu mine, mi-a întors-o el. O să creadă că te fuți cu mine pentru că nu te mai fuți cu Oliver.

Greutatea lui îmi scotea aerul din plămâni și am deschis gura. Nu știu dacă am făcut-o ca să țip sau nu, dar Stuart mi-a vârât latura palmei între dinți.

– Haide, mușcă-mă.

Parte din mine nu reușea să ia toată povestea în serios. Vorbele Stuart și viol – sau ceva asemănător – pur și simplu nu se puteau rosti laolaltă. Nu se puteau. În același timp, îmi tot spuneam că e un fel de

clișeu. Nu c-aș mai fi fost vreodată în poziția aceasta. Dar parte din mine ar fi vrut să spună: uite ce este, Stuart, doar pentru că nu mai fac dragoste prea des cu Oliver în ultima vreme, nu înseamnă că vreau să mă culc cu tine... sau cu oricine altcineva. Când ai douăzeci de ani și nu ai parte de sex, te gândești la el aproape tot timpul. Când ai patruzeci de ani și nu ai parte de sex, nu te mai gândești atât la el și, în schimb, începi să te ocupi de altele. Și în orice caz nu ți-l dorești așa.

Mi-a săltat fusta. Mi-a dat jos chiloții. Apoi m-a regulat, cu capul lipit de lemnul tare al sofalei. Simțeam mirosul de praf. În tot acest timp, mi-a ținut mâna în gură. Nu mi s-a părut că are rost să îl mușc.

Nu am intrat în panică. Și nu m-a excitat câtuși de puțin. M-a durut un pic. Nu a spart nimic. Doar m-a regulat împotriva voinței și opțiunii mele. Nu, n-am mușcat, nu, n-am zgâriat, nu, nu am ca dovadă nici o vânătaie, cu excepția celei de deasupra genunchiului, care nu dovedește nimic. Nu că ar trebui să dovedesc ceva. Nu vom ajunge la tribunal. E opțiunea mea.

Nu, nu cred că „i-o datoram” lui Stuart pentru felul în care m-am purtat cu el acum zece ani.

Nu, nu mi-a fost tocmai frică. La urma urmelor, nu e decât Stuart, nu un străin cu cagulă, pe o alee întunecată, mi-am spus. Mi-a dispăcut și, în același timp, se vedea că mă plictisește. M-am întrebat: asta-i tot ce vor? Chiar și cei care par cumsecade? Asta e tot ce fac toți, fără să țină seama de tine?

Da, consider că a fost viol.

Am crezut că, pentru că era Stuart, are să își ceară scuze. Dar m-a lăsat întinsă pe jos, s-a ridicat, și-a adunat pantalonii, a traversat bucătăria și a dat drumul la mașina de spălat vase, apoi a plecat.

De ce nu v-am povestit toate acestea până acum? Pentru că lucrurile s-au schimbat.

Sunt cu siguranță însărcinată. Și nu poate fi al lui Oliver.

VREMEA ÎNTREBĂRILOR

Stuart Mă gândesc că este posibil să aveți dreptate. Oricum, sunt gata să iau ideea în considerare. Vedeți dumneavoastră, când au început să fie produse, vinurile ecologice nu erau de calitate prea bună. Parcă puțin instabile. La care se adăuga biodinamismul – și mai instabil, după ciclurile lunare și așa mai departe. Ideea este că, atunci când deschid o sticlă de vin, oamenii nu sunt la fel de conștienți de problemele de sănătate ca atunci când cumpără o legătură de morcovi. Dar, în general, producătorii de vin s-au îmbunătățit și acum există destule produse ecologice pe piață. Sigur o să mă mai gândesc. Pentru mine, tot ce promovează cumpărăturile la un unic magazin sună bine. Atâta vreme cât magazinul este Băcănia Verde.

Gillian Îmi cereți să mă întorc cu zece, doisprezece ani în urmă.

Înțelegeți cum de m-am îndrăgostit de Oliver, dar nu înțelegeți „cum și dacă” m-am dezdrăgostit de Stuart? Păi, în simpla formulare a întrebării stă jumătate din răspuns. Dacă înțelegeți „cum” m-am îndrăgostit de Oliver, atunci înțelegeți și „cum” m-am dezdrăgostit de Stuart. Una o elimină pe cealaltă. Un sunet puternic acoperă unul mai slab. Nu, haideți să nu recurgem la comparații. Când cineva susține că e îndrăgostit de doi oameni în același timp, după părerea mea, e îndrăgostit doar pe jumătate de fiecare dintre ei. Dacă ești pe de-a-ntregul îndrăgostit de unul, atunci pe celălalt nici nu-l mai observi. Problema nu se mai pune. Dacă ați fost vreodată în situația mea, veți înțelege. Dacă nu, veți prefera soluția matematică.

„Dacă” este întrebarea mai interesantă. Stuart nu m-a tratat niciodată rău. A încercat să perturbe cununia – dar ziua aceea oricum nu avea să fie una neperturbată. Și, deși l-am făcut să sufere, a dat dovadă de spirit practic și a ajutat – ba nu, a fost chiar generos – pe toată perioada divorțului. A insistat să păstrez atelierul. Nu a contestat decizia de divorț, deși ar fi putut-o face. Și așa mai departe. Nu am văzut niciodată în el un inamic sau un obstacol. Ori de câte ori m-am gândit la el, a fost într-un mod... pozitiv. Era un om care mă iubise și care nu s-a purtat niciodată urât cu mine.

Până în urmă cu câteva seri. Nici acum nu știu ce să cred despre seara aceea. E o trădare oribilă a tot ce am crezut vreodată despre Stuart.

Oliver Byron. George Gordon, Lord. Nici măcar asta n-ați recunoscut?? „Vreau un erou...” Discutabil... nu, indiscutabil unul dintre cele mai frumoase versuri inițiale din istoria... istoriei.

Mme Wyatt De ce vă roade așa curiozitatea în legătură cu căsnicia mea? A trecut mult timp de-atunci. Este... cum se spune la voi... „moartă și-ngropată”. Este – Stuart m-a învățat expresia asta – că „ce-a fost sânge s-a uscat”. Cred că nici nu-mi mai aduc aminte cum îl chema. După cum spunea una dintre rafinatele dumneavoastră doamne, „intromisia nu înseamnă introducere”. O am pe fiica mea. N-a fost tocmai neprihănită, e adevărat, dar... Nu, cred că nu-mi mai amintesc cum îl chema.

Ellie Bineînțeles că n-o să vă spun cum e Stuart la pat. Pe urmă o să-l întrebați același lucru pe el, despre mine. Și tot așa. Oricum, sexul n-a avut nici o legătură. Cu restul, vreau să spun.

Gillian De ce să fiu geloasă pe Ellie? N-are nici un sens.

Stuart Nu. Poate nu ne-am despărțit prieteni, dar... nu. E ceva personal.

Mme Wyatt *Quelle insolence!*

Gillian Da, am citit scenariile lui Oliver. Sunt chiar foarte bune. După părerea mea. Care nu este cea importantă. Singura critică pe

care le-aș aduce-o este că nu sunt destul de simple. Știți cum e când textierii încearcă să fie prea deștepți – muzica ar trebui să atragă atenția, nu cuvintele. Nu sunteți de acord?

Unul era despre Picasso, Franco și Pablo Casals care participă la o competiție de *pelota* cu puțin înainte de Războiul Civil din Spania. Unora le-a plăcut sincer, dar nimeni nu a reușit să găsească banii pentru el. „Unde sunt gagicile?” era unul dintre comentariile cele mai iritante. De aceea, a scris *Mountain Charlie*, pornind de la povestea adevărată a unei femei care se îmbrăca în cowboy. I s-a spus că nu are scânteie, așa că l-a rescris sub formă de musical, *Fata din Vestul auriu*, pentru noul mileniu. Pe urmă a scris o continuare la *A șaptea pecete*... Mda, vechea poveste, nu-i așa?

Sophie Poate vreo oră, poate mai puțin. V-am spus. Pe urmă a pornit mașina de spălat vase, pe urmă s-a trântit ușa de la intrare, pe urmă am auzit-o pe mami urcând și trecând în vârful picioarelor prin fața ușii noastre, ca să nu mă trezească.

Nu, n-am auzit nimic „neobișnuit”. De ce să plângă mami?

Stuart Da, sigur că chestia cu berea Skullsplitter e adevărată. N-am de ce să vă păcălesc. Chiar se face în Insulele Orkney. Ar trebui să o încercați o dată.

Mme Wyatt O observație foarte judicioasă din partea dumneavoastră. Da, numele meu este Marie-Christine. Da, soțul meu

– mizerabilul de care am și uitat – a fugit cu o fată, o fufă pe nume Christine. Și pe a doua nepoată a mea o cheamă Marie. Dar nimeni pe lume nu știe toate aceste trei detalii în afară de mine. Și de dumneavoastră. Drept care, după părerea mea, e doar o coincidență.

Stuart Da, presupun că părinții ar fi fost mândri de mine. Dar asta nu are nici o legătură. Au fost mereu dezamăgiți pe când trăiau și acum, privind înapoi, îmi dau seama că asta nu m-a ajutat să am încredere în propriile mele forțe, în copilărie. Și pe urmă au murit, când aveam douăzeci de ani. Care va să zică, e cam târziu să începă acum să fie mândri de mine.

Dacă o să am vreodată copii, o să am grijă să nu-i subminez așa cum am fost subminat eu. Nu cred că trebuie răsfățați, dar cred că trebuie să li se insuflă simțul propriei valori. Sunt sigur că e mai ușor de spus și mai greu de făcut, dar merită.

Sora mea?? Straniu, dar am dat într-adevăr de ea. S-a măritat cu un orelist și locuiește în Cheshire. Am vizitat-o într-o zi, când aveam drum prin apropiere. O casă frumoasă, trei copii. A renunțat la serviciu, bineînțeles. Ne-am înțeles OK. Cam ca în copilărie. Nici rău, nici bine, doar OK. Normal că nu i-am spus tocmai ei tot ce s-a petrecut în viața mea în ultima vreme. Așa că nu are nici un rost să o întrebați.

Gillian Sophie? Nu, Sophie e bine.

Mme Wyatt Sophie? Păi, a început adolescența, nu? Mai nou, începe la zece ani. E un copil foarte conștiincios, vrea cu tot dinadinsul să fie pe placul celorlalți. Așa a fost întotdeauna firea ei. Dar cine se poate opune adolescenței?

Stuart Nu, n-am agățat tabloul pe perete. Ca să fiu sincer, l-am dus înapoi la magazinul de unde l-am cumpărat. Au spus că nu vor să îl răscumpere. Cu nici un preț. Cu alte cuvinte: în ziua când ai intrat aici am dat peste singurul fraier dispus să ne scape de el și nu credem că o să mai găsim vreodată altul.

Ce reprezintă? Nu-mi amintesc. Un peisaj de la țară, cred.

Ellie Era atât de murdar, încât la început am crezut că e o *Naștere*. După ce l-am curățat, s-a dovedit a fi o scenă de la o fermă. Un staul, o vacă, un măgar, un porc. Opera unui amator talentat, cum se spune, adică nu face nici cât pânza pe care e pictat.

Oliver Castana aia bătrână? Acea *vieux marron glacé*? Nu, pe cuvântul meu că nu, pe cântul meu că nu. N-am simțit în viața mea vreo înclinație. Desigur, n-am prejudecăți, unii din prietenii mei cei mai buni și așa mai departe – de fapt, nici unul din prietenii mei cei mai buni, dacă mă gândesc mai bine... doar dacă... nu acolo bateți, nu?... Stuart? – e o teorie... vreți să spuneți că a trecut pe partea însorită a străzii cât a fost în State – sau înainte – într-un fel e logic... două mariaje efemere și a părut, într-adevăr, ciudat de stânjenit față

de Ellie, când am încercat să le fac lipeala. Măi, măi, măi. Acum, că mă uit în *rétroviseur*-ul moral, se leagă totul.

Terri Eu am întins-o de-aici. Dar, de data asta, e opțiunea mea, nu a lui Stuart. Iar vouă nu vă datorez nimic. Străduiți-vă și singuri să pricepeți.

Dr. Robb Nu știu. Nu pot să fac predicții. E o depresie de intensitate moderată. Nu îi ignor gravitatea. Dar nu cred că e tipul sinucigașului activ. Nu e de internat. Nu încă. Menținem dozajul la 75 mg deocamdată și mai târziu o să reconsiderăm opțiunile. Aceasta nu este o boală în care să poți face predicții, mai ales cu un pacient ca Oliver.

De exemplu, acum câteva zile am încercat să îl fac să vorbească. Stătea întins pe spate, într-o stare aproape letargică, aproape fără să îmi răspundă, și am adus din nou vorba despre familie – referindu-mă la mama lui – când s-a întors spre mine, perfect concentrat dintr-o dată, și mi-a spus, parcă flirtând:

– Doamnă doctor Robb, dumneavoastră sunteți într-o categorie cu risc mult mai ridicat decât mine.

Este adevărat, printre categoriile cu gradul cel mai ridicat de risc apărute în țările occidentale se numără medicii, asistentele medicale, avocații și cei care lucrează în industria hotelieră și în baruri. Iar femeile medici sunt într-o categorie cu risc mai ridicat decât bărbații.

Dar cred că este, într-adevăr, într-o stare de fragilitate. Nu vreau să anticipez ce s-ar putea întâmpla dacă mai primește o lovitură.

Gillian Habar nu am dacă mama lui Oliver s-a sinucis sau nu. Adevărul este că și pe tatăl lui l-am văzut o singură dată și, dat fiind că la vremea aceea nici nu auzisem teoria, era puțin probabil să abordez subiectul tocmai atunci, nu? Mi s-a părut un bătrânel cumsecade, deși atmosfera a fost destul de încărcată emoțional, după cum vă puteți imagina. Oliver mă anunțase să mă aștept la un monstru și, când am văzut că nu este așa, mi s-a părut, natural, mult mai cumsecade decât era în realitate. De asemenea, am avut impresia că Oliver, dacă nu se lăuda cu mine, atunci măcar mă prezenta tatălui lui ca la concurs. Presupun că e normal. Uite ce am eu – cam așa ceva. Tatăl s-a mulțumit să tragă din pipă și nu a mușcat momeala, ceea ce cred că a fost o ușurare.

Când doctorița Robb m-a întrebat dacă știu ceva, i-am spus că o să caut certificatul de deces în dosarele lui Oliver. De fapt, termenul „dosare” e exagerat. Oliver are o cutie de carton mică, pe care scrie „Glasuri ancestrale” și pe care am scos-o la iveală într-o seară, după ce el s-a dus să se culce. E tot ce a păstrat despre familie. Câteva fotografii, un exemplar din *Golden Treasury* a lui Palgrave, cu numele mamei și o dată pe el – cred că l-a câștigat ca premiu la un concurs de recitări, la școală – un clopoțel de alamă al cărui rost mi l-a explicat o dată, un semn de carte din piele, cu modele orientale, o mașinuță de jucărie extrem de îndoită – un autobuz supraetajat, crem cu grenă, dacă vreți să știți – o linguriță de argint care ar fi putut fi cadou de botez, habar n-aveam că Oliver a fost botezat. În

fine, una peste alta, nu am găsit nici un certificat de deces. Al tatălui este acolo, într-un plic marcat „Dovada“.

Presupun că am putea cere un duplicat de la arhivele de la Somerset House, dar la ce ne-ar folosi? Multe sinucideri sunt mascate, așa că nu ne-ar oferi neapărat un răspuns la întrebare. Dimpotrivă, ar putea să dea un răspuns greșit. Și, dacă ar scrie că a fost într-adevăr sinucidere, nu-i așa că ar fi mult prea trist?

Da, aveți dreptate. Dacă ar fi existat suspiciuni privind sinuciderea, atunci s-ar fi inițiat o anchetă și, din câte spune Oliver, într-o săptămână era vie, iar în săptămâna următoare era îngropată, și atunci, ar fi fost destul timp? Numai că el avea șase ani când s-a întâmplat și știm toți ce simț al cronologiei aproximativ are Oliver, nu? Deci nu ajungem prea departe.

Stuart Eu? De ce-aș risca o anchetă din partea Fiscului la propria mea firmă?

Gillian Nu știu. Presupun că e în funcție de starea lui Oliver. Nu ne putem aștepta ca Stuart să-i plătească salariul la nesfârșit. Și de la Stuart nu vreau pomană. Mai ales acum.

Oliver Am și eu o întrebare pentru dumneavoastră. Știe cineva cât îi trebuie unui pui de araucaria să ajungă la maturitate? Am nevoie de o iese, să-mi leg mânzul de doi ani, nealergat încă.

Marie O să-i spun Pluto.

Oliver Și încă o întrebare. Cum preferați? Să iubiți sau să fiți iubiți? Nu puteți alege decât una din două. Tic-tac, tic-tac, BANG! A venit clipa deciziei!

Stuart Nu, nici nu mă gândesc să vă arăt fotografia.

Ellie Dar am să vă spun ceva despre Stuart. Vă amintiți unde locuiește? Multe apartamente de serviciu și străduțe înguste și parcări pentru locatari. Știți ce-a făcut în prima noapte când am rămas la el? La micul dejun? Mi-a dat un pumn de tichete de parcare, ca să nu-mi blocheze poliția mașina. Probabil l-am privit mirată, pentru că s-a apucat să îmi explice cum se folosesc. Iei o monedă, răzuiești în dreptul datei, orei și minutului când ai sosit, bla, bla.

Știam toate astea. Nu de aceea mă miram.

Gillian Nu, nu vreau „să dau de urma tatei”. Nu sunt orfană. M-a cunoscut, m-a abandonat.

Oliver Și încă o întrebare pentru dumneavoastră. Știu foarte bine că încalc regulile. Dă-le dracului de reguli. Gillian. Preasfânta, lumina

vieții mele. Ce m-a mai manipulat în toți anii ăștia. Ca să nu mai vorbesc de dl Cherrybum. Până și rafturi. Plutocratul cu nivela cu spirt. Chestia e – chestiunea e – în ce măsură v-a manipulat și pe dumneavoastră? Ia gândiți-vă.

Terri Da, Ken continuă să sune atunci când promite. Mulțumesc pentru întrebare. Mulțumesc că v-ați amintit. Și că v-ați amintit cum îl cheamă.

Mme Wyatt Așa am spus? Am spus eu că legea imuabilă a căsătoriei este că un bărbat nu-și părăsește niciodată nevasta pentru o femeie mai în vârstă? Și dacă mai cred asta? N-am idee. Nu-mi amintesc să fi crezut asta. Nu sunt convinsă că știu prea multe, în cele din urmă.

Ellie Dacă mă simt înșelată? De Stuart? Da și nu. Ciudățenia e că mă simt mai degrabă înșelată de Gillian. De ceva în atitudinea ei. Uite, ți-l dau pe Stuart un timp, ești invitata mea, pentru că eu îl pot avea oricând. Poate nici nu s-a obosit să o gândească. Dar ar fi trebuit, nu?

Gillian E cea mai tâmpită întrebare pe care am auzit-o vreodată. Eu??

Da, Oliver m-a atacat acum zece ani.

Da, Stuart m-a atacat recent.

Dar pe Oliver l-am provocat special. În timp ce pe Stuart nu l-am provocat. Între cele două incidente nu este nici o legătură. Absolut nici una.

În opinia mea, termenul e idiot. Victimă de profesie.

Oliver A refuzat să mai răspundă la întrebări.

Stuart Mă bucur mult că m-ați întrebat. Eu folosesc Carnaroli – asta folosesc milanezii. Sau Vialone Nano. Mai venețian. Să vă vând un pont. Dacă e un risotto de primăvară, cu sparanghel sau *primavera*, atunci la sfârșit, în locul obișnuitei linguri de unt, eu pun *crème fraîche*. Îl face mai pufos. E doar o idee.

CE PĂRERE AVEȚI?

Gillian E un lucru pe care nu vi l-am spus. Un lucru pe care l-a spus Stuart.

În timp ce făceam dragoste... nu, în timp ce mă viola... nu, haideți să spunem în timp ce făceam sex și eu încercam să-i sugerez că e o idee proastă, voiam să-i zic și ceva despre Oliver, dar, nu știu de ce, nu i-am putut pronunța numele. Și m-am trezit rostind – și știu că trebuie să fi sunat straniu – ceva de genul:

– Soțul meu doarme la etaj.

– Nu, a zis Stuart și s-a oprit o clipă din futut și m-a privit serios, dar și agresiv. Eu sunt soțul tău. Am fost mereu soțul tău. Ești soția mea.

– Stuart, am zis.

Nu aveam de-a face cu cine știe ce fundamentalist bărbos. Eram noi, aici, acum.

– Eu sunt soțul tău, a repetat el. Se prea poate să fii amanta lui Oliver, dar ești soția mea!

Și și-a reluat futaiul. Nu vi se pare înfricoșător?

Oliver Planul A (scuzați recursul la limbajul stuartesc). Mă căsătoresc cu dna Dyer. Drept tribut, îmi schimb numele în Dyer. O sprijin ca pe fructul copt în mână, până când codița se desprinde blând de ram. Moștenesc casa. Locuiesc vizavi de proaspăt recăsătorii soți Hughes. Încerc să nu fiu o pacoste. Nobila autoeclipsare demnă de Roncesblabla. Celebrez reversibilitatea – vă amintiți că acesta era cuvântul meu de ordine.

Plantez o araucaria nouă. Îi grăbesc creșterea și o las să ascundă lumea din afară până la sosirea clipei mele de glorie.

Stuart Întâlnești pe cineva, ajungi să îl cunoști, îți place, îi placi, faceți dragoste. Pe urmă – chiar atunci, a doua zi sau când privești în urmă – lucrurile se limpezesc, nu-i așa? Dacă sunt șanse să se mai întâmple o dată, din curiozitate sau politețe de ambele părți (sau niciodată, din politețe de ambele părți), dacă va deveni ceva care să dureze o vară sau dacă – e posibil și așa – va ține la nesfârșit. De obicei, totul devine limpede în mintea ta.

Presupun că s-ar putea spune că împrejurările date nu sunt tocmai normale. Da, puteți să o mai spuneți o dată.

Gillian Nu cred în avort. Mai exact, lăsând la o parte ceea ce se petrece în zonele de război și așa mai departe, nu cred în majoritatea avorturilor care se fac în lume. Nu contest nici un drept al femeii, dar contest înțelepciunea gestului. E un lucru important să aduci pe lume un copil, dar e și mai important să oprești venirea pe lume a unuia. Cunosc toate argumentele, dar decizia, mi se pare mie, se ia întotdeauna într-un punct dincolo de argumente. Același punct unde se iau toate celelalte decizii privitoare la lucruri precum iubirea sau credința.

Deci, dacă totul merge bine – și mă cam apropii de limita de vârstă – am să nasc copilul lui Stuart. Cumva, parcă începutul acestei fraze nu se potrivește cu sfârșitul.

Și nu e o soluție să mă culc cu Oliver cât mai curând posibil și să mă prefac că e al lui.

Aș putea declara că am avut o aventură cu o persoană sau cu mai multe persoane necunoscute? Să dau vina pe nonexistența vieții noastre sexuale? Numai că eu lucrez acasă, iar Oliver a fost și el blocat în casă, în ultima vreme. Știe ce fac permanent.

O să ghicească, desigur. Și n-am să neg.

Oliver Planul B. Oliver de Roncesblabla nu a fost, socotesc, celebru pentru talentul de a se autoeclipsa. Onoarea mă mână. Sunați din mărețul corn și să pornim la bătlăie! Izbiți-i pe necircumciși! (Un aspect până acum neluat în considerare. Mă mir că nu l-ați adus în discuție în timpul ultimului interogatoriu. Stuart: mai are oare haloul sacru, prepuțul cărnos, sau nu? Cavaler sau Cap Rotund, ce credeți?

Eu?? *Moi?* Cum ziceam, ați ratat ocazia. Deși, dacă doriți – iar Oliver este atât de *întristat* de lipsit de fonduri în ziua de azi – ne putem întâlni după aceea și mă puteți plăti ca să vă arăt. Da, o să-mi așez scula printre drahme. Faceți o poză. Intitulați-o: Cum merg lucrurile.) Așadar: la bătaie? Să lupt pentru ce-mi aparține de drept, pentru onoare și unirea mâinilor. Să pețesc și să cuceresc din nou. Să-mi apăr descendența. Ce părere aveți?

Stuart Ce spuneam despre vrut?

Spuneam: „Acum știu ce vreau și nu-mi mai pierd timpul cu ce nu vreau.” Am făcut fraza să sune atât de clar, nu? Și, o mare parte din timp, așa și este, sau a fost. Dar îmi dau seama că este doar în lucrurile simple, neimportante. Le vrei și le capeți. Sau nu.

Cu lucrurile importante însă... Dacă vrei, este posibil să și primești, dar primitul nu este o concluzie. El nu face decât să deschidă o serie nouă de întrebări. Mai țineți minte cum a zis Oliver că planul lui de afaceri e să obțină Premiul Nobel? Are mai multe șanse să câștige un triplu report la loterie, cred că sunteți de acord. Dar să presupunem, pentru o clipă, că obține ce și-a dorit. Putem să credem că asta are să îi rezolve toate problemele și că o să trăiască fericit până la adânci bătrâneți? Nu cred. Ați putea spune că este mai ușor să nu primești niciodată, ci doar să vrei. Doar că o viață de vrut și de neprimit poate fi incredibil de dureroasă. Credeți-mă.

Sau nu fac decât să evit subiectul? Vorbind despre cum vrem diverse lucruri și nici măcar pomenind numele lui Gillian?

Sophie Stuart e tatăl meu și tati e tatăl lui Marie, și ăsta e unul din motivele pentru care tati cade în butoiul cu melancolie (încă nu am găsit cuvântul pe care îl folosesc oamenii mari).

Și atunci, poate soluția pentru mama și tata e să facă alt copil împreună. Atunci ar fi doi la unu.

Hei, nu vi se pare o idee strălucită? Strălucită! Ce părere aveți?

Gillian N-a mers, nu-i așa? Acesta e adevărul. Acum zece ani, am pus la cale o scenă care am crezut că o să-l elibereze pe Stuart. Dar efectul ei pare să fi fost invers. Am sperat că o să vadă că viața mea cu Oliver nu are nimic de invidiat și că asta o să îl ajute să se desprindă. Știți, când a plecat prima dată în America, îmi trimitea buchete uriașe de flori. Anonim. M-am împrietenit cu firma care le livra, le-am înșirat o poveste cu un posibil obsedat și mi-au confirmat că erau comandate de la Washington. Și Stuart era, inutil să menționez, singura persoană pe care o cunoșteam acolo. Și evident că Oliver a știut. Doar că nu am discutat niciodată. Pe urmă ne-am mutat în Franța și ne-a găsit și acolo. De aceea, am aranjat scena cu pricina în stradă, când știam că Stuart ne vede. Calculele mele au fost însă complet eronate, pentru că asta l-a făcut probabil să vrea să mă salveze. Și în toți anii aceștia am crezut că e bine, pe picioarele lui, în siguranță, cu rănilor vindecate.

Dacă, în schimb, ar fi văzut adevărul – că Oliver și cu mine eram fericiți, așa cum eram, pe atunci – asta nu l-ar fi eliberat? Ar fi avut o viață complet diferită? Poate nu s-ar mai fi întors niciodată? Este întrebarea aceea care nu și-a găsit și nici nu își va găsi răspuns, despre viețile pe care le-am fi putut duce și nu le-am dus; alternativele abandonate, opțiunile uitate. Ce părere aveți?

Oliver Planul C. Ce mi-a spus doamna doctor Robb? Da: sentimentul că n-ai să te mai faci bine face parte din starea de depresie. Mda, aş putea fi de acord, deşi eu aş da un alt finisaj formulării. Pe vremea studenţiei, aveam ca vecin de taburet la bar un doctor tânăr, recent calificat. Într-o seară de beţie, am văzut pe chipul lui întristarea. Unul dintre vracii bătrâni îl însărcinase – acum, că era medic în toată regula – să transmită vestea fatală familiei întrunite a unui pacient care era, chiar în clipa aceea, ciugulit, molfăit şi mestecat letal de cancerul rozător. Amicul meu nu mai jucase până atunci rolul vestitorului de rău şi era neversat în ale diplomaţiei; cu toate acestea, mie mi se pare că s-a dovedit un adevărat Sir Henry Wotton prin felul în care a comunicat familiei îndurerate că iubitul lor soţior, părinte şi vlăstar urma să dea cu siguranţă colţul. Ce le-ai spus, mai precis, l-am întrebat, iar cuvintele lui încă mai au ecou şi acum, peste decenii.

– Le-am spus că nu are să se mai însănătoşească.

Atât de tânăr şi atât de înţelept! Oare vreunul dintre noi are să se mai însănătoşească? Nu, cu certitudine, în sensul dat de filozofi. Şi nici în sensul dat de Cei Care Ghicesc. Sentimentul că n-ai să te mai faci bine face, într-adevăr, parte din starea de depresie – dar care parte? Pentru doamna doctor Robb e un simptom, pentru Oliver e cauza. Nici unul dintre noi nu urmează să se mai facă bine, şi atunci ce rost are să trimiţi oneşti ambasadori medicali să mintă peste graniţă pentru binele ţării? Planul C constă doar în acceptarea faptelor, aşa cum sunt. Suntem toţi în aceeaşi barcă, numai că unii recunosc că suntem blocaţi sub linia de plutire, în timp ce alţii îşi apleacă inconştienţi spinările şi trag la vâsle până înroşesc tacheţii.

Uitați-vă la clișeul acesta. Mai rău, la tentativa eșuată de a-i da viață. Ce dezonoare. Rușine să-ți fie, Oliver, dragul meu. Dar, ca să mă apăr, și cât de adecvat. Ce altceva sunt viețile noastre, dacă nu tentative eșuate de a resuscita un clișeu?

Da, acesta este Planul C.

Planul A, Planul B, Planul C: Cum Preferați?

Stuart Când spun „mai complicat”, sensul este următorul. În toți anii cât am fost plecat, Gill, cea pe care am purtat-o cu mine – literal, în cazul fotografiei de care pare să fie obsedată toată lumea – a fost Gill, cea pe care o cunoscusem atunci și de care mă îndrăgostisem. E normal, nu? Și când m-am întors, mi-am spus: nu s-a schimbat deloc. Da, are fetele și se tunde altfel și s-a mai îngrășat și nu mai poartă nici unele dintre hainele pe care mi le aminteam eu și trăiește mai prost, dar pentru mine este exact la fel. Dar este? Poate refuz eu să admit că toți anii de conviețuire cu Oliver au schimbat-o. Contactul cu felul lui de-a fi, cu ideile și opiniile lui de mâna a doua. Vorbim despre LMD-uri și PZA-uri, după cum vă spuneam. Este oare nerealist să presupun că a rămas aceeași femeie de care m-am îndrăgostit? La urma urmelor, eu m-am schimbat în anii care au trecut. Și la fel, după cum subliniam când ne-am revăzut, și dumneavoastră.

Sexul nu a limpezit lucrurile. Dimpotrivă, m-a făcut să înțeleg că mă mințisem singur crezând că totul este clar, că am iubit-o întotdeauna pe Gill, că am iubit-o și o voi iubi întotdeauna. Pentru că Gill, cea din fraza aceasta, este Gill, cea de acum doisprezece ani: pe care știu că o voi iubi întotdeauna. Întotdeauna. Cum spuneam, hardul: bărbați

musculoși cu baroase vor trebui să îmi facă inima țândări. Dar cum rămâne cu Gill, cea de astăzi? Va trebui să mă îndrăgostesc încă o dată de ea? Sau am și făcut-o pe jumătate? Pe sfert? Pe trei sferturi? Dumneavoastră v-ați aflat vreodată într-o astfel de situație? Sunt puțin derutat. Presupun că soluția ideală ar fi să descoperim că, deși ne-am schimbat amândoi, am evoluat în direcții paralele, în așa fel încât „drumurile noastre nu s-au despărțit”, cum se spune, chiar dacă am fost despărțiți. Pe urmă – și mai bine, dar cel mai mare semn de întrebare – să constatăm că s-ar putea îndrăgosti iar de mine. Sau – încă și mai bine – că mă iubește mai mult de data asta. Spuneți-mi, visez?

Acum, că am o șansă cât de mică să capăt înapoi ce am avut odată, o parte din mine începe să se întrebe cât de mult o mai vreau. Pe vremea când erau imposibile, lucrurile erau mai clare. Poate îmi e doar teamă. La urma urmelor, miza pare mult mai mare acum. Presupun că întrebarea-cheie este dacă Gillian m-ar putea iubi din nou.

Ce părere aveți?

Gillian Stuart mă iubește? Încă? Adevărat? Așa cum a spus?

Asta e întrebarea-cheie.

Ce părere aveți?

Mme Wyatt Nu mă întrebați nimic. Ceva are să se întâmple. Sau nimic. Și pe urmă, unul după altul, într-o perioadă de timp

îndelungată, o să murim cu toții. S-ar putea ca dumneavoastră să muriți primii, desigur.

În ce mă privește, am să aștept. Să se întâmple ceva. Sau să nu se întâmple nimic.